

Luka

Jejui 'ga rekwawera Luka 'ga omome'u ka'aran are inuga janee rakue.

Luka 'ga nuatai futari Jejui 'ga rupi rakue. Najudeu arūi 'ga. A'ere 'ga Jejui 'ga rerowiari. Morofuanugara 'ga. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukari Luka 'ga upe. A'eramū 'ga ka'arana kwasiaa inuga Jejui 'ga ree.

¹⁻⁴Teofiru. Ene 'ā kūima'eeteetea. A'eramū je ene upe ka'arana kwasiaa inuga. Je Luka. Jejui 'ga ree je ka'arana kwasiari inuga ene upe. A'eramū ene jeremikwasiarera mogytāu. A'eramū ene “Na pa je 'gā a'jea futat imome'ui jee ra'e”, 'jau ene jeremikwasiarera mogyta re.

Ae pype akou 'ā Jejui 'ga awau watau kwe pe akou rakue, mama'eukwaawa pe'au 'gā nui rakue. Ojero'wu ma'e 'gā katu'oka 'ga awau kwe pe akou rakue. 'Gā mu'jau 'Uwarete 'ga je'eg are rakue. A'eramū 'gā 'awamū kwaiwete 'ga renuparera 'gā 'ga rera mome'wau awau kwe pe ajemogyau 'gā nupe. Amumera 'gā ka'arana kwasiaa 'ga ree, 'ga rekwawer are. A'ere 'gā nomome'upawi 'ga rekwawera rakue.

A'eramū je “amome'upap pa je ikwasiaa inuga ka'aran are 'gā nupe kwy”, 'jau je tejeupe. A'eramū je a'eramū tewau Jejui 'ga resakarera 'gā nupe teporogytau tekou ai'i. Je naesagi futari Jejui 'ga. A'eramū je tewau 'ga resakarera 'gā nupe teporogytau tekou. Namajepei'i 'gā nupe

etee rūi futat je porogytai. Kwaiwete je porogytai 'ga resakarera 'gã nupe tewau tekou ai'i. “Pemome'upap pejejemiesagera jee”, 'jau je 'gã nupe tewau tekou ai'i. “Jejui 'ga remiapofera pemome'upap jee”, 'jau je tewau tekou 'gã nupe ai'i.

A'eramũ 'gã imome'waupap jee. Wemiesagera 'gã imome'wau jee. A'eramũ je 'awamũ ka'arana kwasiaa inuga 'gã nemimome'ufer are pẽ nupe.

A'eramũ ene jeremikwasiarera resaka ka'aran are. “A'jea futat 'gã Jejui 'ga mome'ui jee rakue”, tere jeremikwasiarera mogyta re 'jau.

Sakari 'ga upe ywagipewara 'ga 'eawet

⁵ A'ere je Juã Batista 'ga ra'ne imome'ui enee. Juã 'ga rekoramũ Erote 'ga rekoi 'wyriaramũ judeu 'gã nupe rakue. Juã 'ga ruwa 'ga rera Sakari. Sakari 'ga mainana. Apiasi 'ga remiayuwa 'gã pyri 'ga oporowykyau Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype. Mainana 'gã juejue Arão 'ga juapyrera. Sakari 'ga remireko ãã nanẽ Arão 'ga juapyrera ãã nũ, Isapeu ãã.

⁶ ãã mama'e tywera nuapoi futari Jarejuwarete 'ga upe. Sakari 'ga nanẽ nuapoi futari 'ga upe nũ. Jarejuwarete 'ga je'eg are 'gã apyakai. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat 'gã mama'e apou akou namutamutat 'ga upe.

⁷ Isapeu ãã nata'yri futari 'gã nupe. ããmena 'ga nanẽ futat osawa'eramũ. Nokoi'i futari 'gã na'yra mũ. Namanũi futari 'gã na'yra mũ. ãã ra'yre'em teea futat.

⁸ Jarejuwarete 'ga upe 'ga porowykyaw ipe Sakari 'ga ruramũ 'ga pytuna 'gã 'jau 'ga upe:

9 –'Awamũ ene ekwap esou 'au myter ipewara pype jany kasiga rapyau, Jarejuwarete 'ga muory-pawamũ— 'jau 'gã 'ga upe.

A'erauwe 'ga awau osou jany kasiga rerawau iapyau. Awau osou imy'ja'wi pype.

10 Jany kasiga 'ga upe eroo iapyramũ tekotee 'gã 'upa oporogytau ukupepe Jarejuwarete 'ga upe, 'ga ĕma poromukuran.

11 Jany kasiga imonygauwe ywagipewara 'ga 'ua ojesaukaa 'ga upe. 'Ua u'ama tata eny pyri. Jany kasiga 'ga iapyramũ 'ga 'ua u'ama ojesaukaa 'ga upe. Iapyawa rowajara katy ojesaukaa 'ga upe.

12 'Ga resakawe Sakari 'ga okyjau etee 'ga wi.

—Kuu. Ma'ja te 'wei? Ma'ja te koromũ 'ut ojesaukaa jee 'wei?— 'jau 'ga okyjau etee futat u'ama ywagipewara 'ga wi, ojeupe 'ga jesaukaramũ.

13 Ojewi 'ga kyjeramũ ywagipewara 'ga oje'ega 'ga upe:

—Erekyje awi. Janeruwarete 'ga eneje'ega wanup 'ũina— 'jau 'ga 'ga upe ojewi 'ga kyjeramũ. —“Kunumĩa emut amũ jee”, ere ako 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga 'awamũ eneremifutara mua enee— 'jau 'ga 'ga upe. —Anurenure'i nipo eneremireko ĕĕ ra'yramũ— 'jau 'ga Sakari 'ga upe. —Eja'yra 'ga 'ar ire ki Juã enug 'ga ree. 'Ga 'aramũ nipo eneku'i 'ga ree.

14 Enepytuna 'gã we futat nipo aku'iramũ ene pyri 'ga 'aramũ 'ga ree.

15 Waranuw ire nipo enera'yra 'ga kũima'eeteetea Jarejuwarete 'ga upe— 'jau 'ga 'ga upe u'ama. — 'Ga aranuw ire ene kawĩajaiwa rykurukare'ema 'ga upe. Y'way ajaiwaye'ema miamũ futat itykurukare'ema 'ga upe. 'Ga 'ar ypyrauwe

Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ga rerekoi— 'jau 'ga 'ga upe imome'wau.

¹⁶ —Waranuw ire nipo enera'yra 'ga awau akou kwe pe oporogytau Israeu juapyrera 'gã nupe. A'eramũ nipo 'ga 'gã mojewyrukaa Jarejuwarete 'ga rerowiara upe nũ— 'jau 'ga 'ga ruwa 'ga upe u'ama.

¹⁷ —Sã'ã ymã Eliasi 'ga rekoa Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ etee mama'e apoa rakue. Nan tee futat nipo enera'yra 'ga rekoi, 'ga 'jawerimũ etee futat. Jarejararete 'ga rur enune nipo enera'yra 'ga rekoi 'gã mu'jau. 'Gã na'yra mota'waukaa 'gã nuwa 'gã nupe— 'jau 'ga imome'wau 'ga upe. —A'ere te nipo Janejararete 'ga ruri enera'yra 'ga rewiri. Kwaiwete te 'ã 'gã Janeruwarete 'ga je'ega nuenuwi. A'eramũ enera'yra 'ga a'eramũ 'ua Janeruwarete 'ga je'ega renuwukaa 'gã nupe. Janejararete 'ga rura futarukaa 'gã nupe kwaiwete— 'jau ywagipewara 'ga Sakari 'ga upe u'ama imome'wau.

¹⁸ A'ere aipo 'eramũ Sakari 'ga nuerowiari 'ga je'ega.

—Ene'me awi jee kũi. Iwãiwĩ jeremireko ãẽ nũ'ũ. Je nanẽ 'ã tesawa'eramũ nũ. A'jea futat sipo ãẽ wãiwĩ pype ãẽ ra'yramũ?— 'jau 'ga ywagipewara 'ga upe.

¹⁹ A'eramũ ywagipewara 'ga 'jau 'ga upe:

—Naani. Ereapo awi aipoa. Je 'ã Gaprieua futat. Je 'ã Ku'jywa 'ga pyriwara futat. 'Ga te 'ã je mut je moporogytaukaa enee. 'Ga te 'ã moranuw esage werurukat imome'waukaa enee jee.

²⁰ A'ere 'ã 'ga nererowiari etee ejeupe je 'ga mome'uramũ. A'eramũ nipo 'ga ene

je'ẽwoka'jama. Ije'ege'ema 'jawe nipo ekou. Enera'yra 'are'emauwe nipo nereje'egi. 'Ga 'ar ire te ereje'eg nũ— 'jau ywagipewara 'ga Sakari 'ga upe. —Eja'yra 'aramũ te nipo ejeupe jeporogytawera ererowiat. A'eramũ te nipo ereje'eg nũ— 'jau 'ga 'ga upe.

²¹ A'eramũ ukupepewara 'gã Sakari 'ga rapesaka 'upa.

—Ma'ja te 'ga wapo 'ũina oporomukuramũ 'i?— 'jau 'gã ajaupe 'upa.

²² Ojeupe ywagipewara 'ga porogytapaw ire Sakari 'ga 'ua uẽma ukupepewara 'gã nupe. A'ere 'ga noje'egi futari 'ua. Opoa etee futat 'ga imowawaka 'gã nupe. A'eramũ ukupepewara 'gã 'jau:

—Ywagipewara 'gã nipo kwe ojesaukaa 'ga upe ra'e. A'eramũ 'ga oje'ẽka'jamamũ ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

²³ Oporowykypaw ire Sakari 'ga awau ojewya oje'wyr ipe.

²⁴ Kamẽsĩete 'ga remireko ẽẽ wa'yramũ. A'eramũ ẽẽ 'ũina wog ipe etee futat. Watawe'em futat kwe pe awau. Sĩku jaya moka'jama 'ũina wog ipe watawe'em.

²⁵ A'eramũ ẽẽ 'jau ojeupe etee futat 'ũina: “Janeruwarete kĩa esage jee”, 'jau ẽẽ 'ũina. “Teja'yre'ema je anosĩ jepi. A'ere 'ã je 'awamũ jera'yramũ. Jemena agawewi je 'ã. A'etea je najera'yri jepi. A'ere 'ã 'awamũ jera'yramũ. A'eramũ je 'awamũ tejenosõumap”, 'jau ẽẽ 'ũina ojeupe.

Mari ẽẽ upe ywagipewara 'ga 'eawet

26-27 Isapeu ã ra'yryrũũnamũ, Janeruwarete 'ga ywagipewara 'ga mua Mari ã upe, Nasare pewara ã upe. Gaprieua ywagipewara 'ga rera. Gaprieu 'ga 'ua, Janeruwarete 'ga je'ega rerua Mari ã upe. Nimeni we Mari ã. Ëẽmẽrama 'ga Jose 'ga. Jose 'ga Davi 'ga juapyrera. Ippy we 'gã nupe 'wryiarareteramũ 'ũi ma'efera 'ga futat poromũ, Daviramũ.

28 A'eramũ Gaprieu 'ga 'jau Mari ã upe:

—Ere eku'iramũ ekou 'awamũ, kari. Janeruwarete 'ga nipo 'ã ojejuka ene ree 'awamũ ã— 'jau 'ga ã upe 'ua.

29 A'ere ã naeapyoi ojeupe 'ga 'e are. “Ma'eramũ kã aipo 'jau jee 'ũ?” 'jau ã ojeupe.

30 A'eramũ 'ga 'jau ã upe:

—Erekyje awi, kari. Janeruwarete 'ga te ene rereko. Iku'i 'ga 'ũina ene ree.

31 Enera'yt nipo ene. Kũima'e 'ga nipo enera'yra 'ga. Jejui 'jau ki ene eja'yra 'ga renũina— 'jau 'ga ã upe.

32-33 —Kũima'eeteete 'ga te nipo. Janeruwarete 'ga te'i pẽ nupe 'jau: “Koromũ jera'yra 'ga”, te'i pẽ nupe 'ga resaukaa 'jau— 'jau 'ga ã upe. —'Ga futat nipo anure Janeruwarete 'ga omogo 'wryiarareteramũ pẽ nupe, judeuramũ pẽ nupe, Jako 'ga juapyreramũ pẽ nupe— 'jau 'ga ã upe. —Ymã we te ako Davi 'ga juapyrera 'ga peapesak pejemogyau ikue. “Maranime gatu nipo Davi 'ga juapyrera 'ga ruri 'wryiarareteramũ akou janee?” pe'je 'ã pejemogyau jepi. A'ere 'awamũ 'ga ruri pẽ nupe. Enera'yramũ 'ga 'ga muri pẽ nupe, pẽnemiapesagera 'ga. Namutat 'ga rekoi 'wryiarareteramũ pẽ nupe. Nipy'ruawi futari 'ga akou.

Nateepawa'uweri futari nipo 'ga akou— 'jau 'ga ěě upe.

³⁴ A'eramũ Mari ěě 'jau 'ga upe:

—Kũjãmukua we te 'ã je ako. Nokoi we te 'ã kũima'ea je ree. Ma'eramũ je kũima'e tejee ekoe'emauwe teja'yr ekoeteramũ nũrã?— 'jau ěě 'ga upe.

³⁵ A'eramũ 'ga 'jau ěě upe nũ:

—Ku'jywa 'ga 'Agesagea te nipo ene rereko ĭ. 'Ga te kunumĩa amut enee ĭ. A'eramũ nipo ene eja'yramũ. Ku'jywa 'ga te wa'yra 'ga amut enee. A'eramũ nipo 'ga wesageramũ. Nitywi'i futari 'ga tywera 'ga ree— 'jau 'ga ěě upe.

³⁶ —Nenerea'ari nipo epytuna ěě ree, Isapeu ěě ree? “Ta'yre'ema kynã”, 'jau 'gã 'ã ěě upe jepi. A'ere 'awamũ ěě ra'yramũ. Ta'yryrũũ ěě. Owãiwĩ pype ěě ra'yramũ aĩ'i.

³⁷ Wapo katu katu te 'ã Ku'jywa 'ga mama'ea. A'eramũ 'ga ěě mena 'ga ra'yra pyygukaa ěě upe. Nokoi'i te 'ã Ku'jywa 'ga remiapoe'ema mama'e mũ— 'jau 'ga ěě upe.

³⁸ A'eramũ ěě 'jau 'ga upe:

—Nai'i. A'jea futat Janeruwarete kĩa jejararetea futat. Tene kĩa iapoi jee wemifutar imũ etee futat— 'jau Mari ěě ywagipewara 'ga upe.

Aipo 'epaw ire 'ga awau ěě wi ywag ipe nũ.

Isapeu ěě pyri Mari ěě oawet

³⁹⁻⁴⁰ A'eramũ Mari ěě ikoai'i awau Isapeu ěě 'wyr ipe. “Oo pa je kynã resaka tekou kwy”, 'jau ěě ojeupe. A'erauwe futat ěě okaraemã mogatyrũmũ awau. Isapeu ěě Judeja ywy pewara. Ywytyra pyte'rarimũ 'gã 'wyrã ruwi. A'eramũ Mari ěě

awau peu. Amunaw ipe owaẽmawe Mari ẽẽ aw-awayayau osou Isapeu ẽẽ 'wyr ipe.

⁴¹ Mari ẽẽ resakawe Isapeu ẽẽ 'jau ẽẽ upe:

—Tereko?

—Je rekoi 'we. Ene pyri je ruri tekou— 'jau Mari ẽẽ ẽẽ upe.

Mari ẽẽ je'ega renupawe Isapeu ẽẽ ra'yra 'ga omỹina ẽẽ reweg ipe. A'erauwe futat Janeruwarete 'ga 'Agesage ruri osou Isapeu ẽẽ pype. Ẽẽ rerekwaramũ futat 'ua.

⁴² A'eramũ ẽẽ 'jau Mari ẽẽ upe:

—Janeruwarete kĩa ojejuka ene ree kyn. Janeruwarete kĩa esage janee. Ma'eramũ 'ã ereko eku'iramũ. Eneku'i 'ã ekou tekotee wã ku'i apyraapa— 'jau Isapeu ẽẽ Mari ẽẽ upe. —Enera'yra kĩa ree taetu nipo kĩa jejukai ene ree.

⁴³ Janeruwarete kĩa esage jee. Ene 'ã jejara kĩa ya— 'jau ẽẽ Mari ẽẽ upe. —Je te 'ã nakũjãeteete rũi te pẽ nupe. A'etea te 'ã erejot je resaka rai'i— 'jau ẽẽ Mari ẽẽ upe.

⁴⁴ —Ene te 'ã jarejara kĩa ya. A'eramũ jera'yra kĩa omỹina aku'iramũ jereweg ipe eneje'ega renupawe ko— 'jau ẽẽ ẽẽ upe.

⁴⁵ —“Tene ki kĩa iapoi jee”, ere 'ã kĩa upe rai'i. “Tene ki kĩa kunumĩ muri jee”, ere 'ã kĩa upe rai'i. A'eramũ taetu kĩa tojejuka ene ree 'jau— 'jau Isapeu ẽẽ Mari ẽẽ upe.

⁴⁶ A'eramũ Mari ẽẽ 'jau:

—Janejara kĩa esage janee, a'e je jepi.

⁴⁷ Janeruwarete kĩa jane katu'okara. A'eramũ je a'eramũ teku'iramũ tekou.

⁴⁸⁻⁴⁹ Je 'ã nakũjãeteetea rũi agawewi. A'etea kĩa 'ã ojejuka je ree je rekoramũ.

Janeruwarete kīā 'ā pājēreteā. Kīā 'ā aeremi-
apoe'ema wapo jee.

Anure nipo je manū re je rewiri 'ut ma'e wā 'jau
jee:

“Janeruwarete kīā ojejuka kynā ree”, 'jau nipo wā
'ā jee je manū re.

Anure taetu nipo wā aipo wā 'i jee.

Janeruwarete kīā tekatu futat 'ā eteete ma'eramū
akou.

Nokoi futari wā amū kīā 'jawe.

Kīā etee futat Okoeteete ma'eramū—

'jau Mari ēē Isapeu ēē upe 'ūina imome'wau.

⁵⁰—Kīā 'ā ajemuaēm ojee iporomutat ma'e wā nee.

Ymā we te 'ā kīā jemuaēmi wā nee rakue.

Opoire'ema futat nipo kīā jane ree ajemuaēm awi.

Anure taetu nipo kīā jemuaēmi wā nee—

'jau ēē imome'wau ēē upe.

⁵¹—'Awamū taetu 'ā kīā opājē resaukaru'jau'japa
wā nupe.

Ojee ojerowiaraip ma'e wā kīā imomapa nipo.

Wā nemiaporama nipo kīā imateepapa wā nui—

'jau ēē 'ūina ēē upe.

⁵²—'Wyriara wā nipo kīā imuēma.

'Wyriare'ema wā etee nipo kīā imyina 'wyriara
py'rau nū.

⁵³ Ikaraemāe'ema wā nupe etee nipo kīā mama'e
esage monou nū—

'jau ēē imome'wau ēē upe.

—A'ere nipo kīā ikaraemā kwai ma'e wā mo-
moirukari wā karaemā awi.

A'eramū nipo kīā wā monou kwe pe, wā
karaemāe'eme futat.

⁵⁴ Janeypy upe kĩa 'jau rakue: “Ajemuaēm je pē nēe.

A'eramũ je pē poaa mama'e apo are”, 'jau kĩa rakue.

A'eramũ kĩa u'eawer imũ etee mama'e apou wã nupe, wã poaa, Israeu kĩa juapyrera wã poaa.

Wenuparera wã kĩa ipoaa.

Nomoka'jami futari kĩa u'eawera.

⁵⁵ Wea'aramũ etee futat kĩa akou wã nee.

Kĩa 'ã ajemuaēma janeypy wã nee rakue.

Abraão kĩa ree, kĩa juapyrera wã nee nanē futat kĩa 'ã ojejukau rakue.

Oje'eg imũ etee futat kĩa 'ã iapoi—

'jau Mari ēē Isapeu ēē upe.

⁵⁶ Muapyra jay magwapa Mari ēē akou peu Isapeu ēē 'wyr ipe. A'ere ēē ojewya 'ua oje'wyr ipe nũ.

Juã Batista 'ga 'aawet

⁵⁷ Oje'wyr ipe Mari ēē o re Isapeu ēē ra'yra 'ga u'aa ēē wi. Kũima'e 'ga futat ēē ra'yra.

⁵⁸⁻⁵⁹ A'eramũ ēē pytuna 'gã aku'iramũ 'ga ree. Kwaiwete futat 'gã aku'iramũ 'ga ree. Ēē pyriwara 'gã nanē aku'iramũ 'ga ree nũ.

—Janeruwarete kĩa 'ã esage kynu upe. Aje-muaēm kĩa kynu ree. A'eramũ kĩa kynu mena ra'yra pyygukaa kynu upe— 'jau kũjãmera 'gã.

Kũima'efera 'gã we futat 'jau ēē upe:

—Esage te 'ã Janeruwarete 'ga 'gã nupe— 'jau 'gã ajaupe ēē ra'yra 'aramũ. —Iwãiwĩ agawewi 'ã ēē. A'etea 'ã ēē ta'yt owãiwĩ pype— 'jau 'gã ēē upe ēē ra'yramũ.

Majepeja etee kunumĩ 'ga morowykye'ema magwapa. A'ere 'gã 'ua 'ga mojewaga resaka. 'Ga mojewaga resaka 'ut ma'e 'gã 'jau ajaupe:

—'Ga ruwa 'ga rera etee futat sinug 'ga ree kũi, Sakari kũi— 'jau 'gã ajaupe.

⁶⁰ A'ere 'ga y ěě:

—Naani. Nafutari je. Juã te je afutat kĩa reramũ— 'jau ěě 'gã nupe. —Juã te je anug kĩa ree— 'jau etee ěě 'gã nupe.

⁶¹ Aipo 'ga y ěě 'eramũ 'gã 'jau ěě upe:

—Ma'eramũ a'i ĩ? Nitywi te 'ã enepytuna Juã pyu era a'i ĩ— 'jau 'gã ěě upe. —Ma'eramũ ene inuga ekoete 'ga ree a'i ĩ?— 'jau 'gã ěě upe.

'Ga ruwa 'ga peu futat 'ũina. A'ere 'ga noje'egi 'ũina. Ije'ėka'jam 'ga.

⁶² A'eramũ 'gã 'jau 'ga ruwa 'ga upe:

—Ma'ja pyu te jane 'ga renũi?— 'jau 'gã 'ga upe.

O pou etee futat 'gã oje'ega Sakari 'ga upe 'ga 'jawe.

⁶³ A'erauwe 'ga iapoi 'gã 'jawe etee futat 'gã nupe. Opo warawarau etee 'gã nupe.

—Ka'arana perut jee— 'jau 'ga.

O pou etee futat 'ga 'jau 'gã nupe.

A'erauwe 'gã ka'arana rerua 'ga upe. Ka'arana 'ga ikwasiaa wa'yra 'ga rer are 'gã nupe. Ka'aran are 'ga rera kwasiaramũ 'gã esaka.

—'Ga rera Juã futat ra'e kũi— 'jau 'gã ajaupe.

⁶⁴ Aipoa 'ga ikwasiaa 'ga renamũ futat 'ga je'ega ojewya 'ga upe. A'eramũ futat Janeruwarete 'ga 'ga je'ega mamuka 'ga wi, ywagipewara 'gã 'eawer imũ etee futat. A'eramũ futat 'ga imome'ui oje'eg imũ 'gã nupe, 'ga oporogytau 'ũina 'gã nupe.

—Janeruwarete 'ga 'ã esage janee— 'jau 'ga oje'ega fug ire 'ũina, Jarejuwarete 'ga mome'wau 'gã nupe.

⁶⁵ 'Ga je'egauwe futat peuwara 'gã ajemogymogyau etee futat 'ga renupa.

—Kuu. Maran te 'ga je'egi nũ 'wei?— 'jau 'gã ajemogyau etee futat 'ga je'ega rerowiare'ema 'ga je'egamũ.

A'eramũ futat 'gã awau kwe pe ãã rera mokwasi'wau ajaupe.

—Iwãiwĩ agawewi 'ã Isapeu ãã. A'etea ãã ta'yt. ãã mena 'ga oje'ëka'jamamũ ai'i. 'Ga ra'yra 'ga 'arauwe 'ga je'ega fugi 'ga wi ai'i nũ. A'eramũ futat 'ga oporogytau 'ũina Jarejuwarete 'ga upe oree ai'i— 'jau 'gã imome'wau ajaupe.

Amunawa moyka awau imome'wau 'gã nupe.

⁶⁶ A'eramũ 'ga je'ega renupara 'gã 'jau:

—Ma'e kũima'e 'ga sipo 'i? Kũima'e esage 'ga nipo kũi— 'jau 'gã ajaupe, 'gã na'yra rera renupa.

A'eramũ Juã 'ga 'ar ypyrauwe Janeruwarete 'ga ojejukau esage 'ga ree.

Jarejuwarete 'ga je'ega mome'uawet

⁶⁷ 'Ga je'ega mamug ire Janeruwarete 'ga U'agesage mua Juã 'ga ruwa 'ga upe, Sakari 'ga upe. 'Ga 'Agesagea 'ga rerekou 'ga moje'egukaa 'gã nupe. Janeruwarete 'ga remimurama 'ga 'ga imome'wau 'gã nupe, wa'yra 'ga rewiri 'ut ma'e 'ga 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁶⁸ —Ene 'ã eneresage oree, ki Ku'jyp.

Nitywi 'ga amũ ene 'jawe oree.

Ene etee futat te 'ã eneresage oree, sa'e ki Jarejuwarete 'ga upe.

Janeypy 'gã 'ã, Israeu juapyrera 'gã 'ã, werowiat futat Jarejuwarete 'ga rakue.

Janeruwarete 'ga te 'ã wemiayuwa 'gã wenũ'ëukat Egitu ywy awi rakue.

Anure nipo 'ga jane katu'okara 'ga muri janee.

⁶⁹ Jane katu'okara 'ga 'ã pãjẽrete.

Jane katu'okara 'ga 'ã Davi 'ga juapyrera, Janeruwarete 'ga upe oporowyky ma'efera 'ga juapyrera 'ga.

⁷⁰ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga je'egi oje'ega mome'wara 'gã nupe rakue.

A'eramũ 'ã 'ga 'eawera 'ga je'ega mome'wara 'gã imome'wau awau kwe pewara 'gã nupe rakue.

⁷¹ “Tajejuka pẽ nee 'jau,

pẽ jukaukare'ema pẽ nee iporomutare'ema 'gã nupe 'jau,

pẽ nereko tywerukare'ema 'gã nupe 'jau, e'i 'ã Janeruwarete 'ga janee rakue”,

'jau 'gã awau 'ga 'eawera mome'wau 'gã nupe rakue.

⁷² Janeruwarete 'ga 'ã ajemuaẽm futat nanẽ janepytunera 'gã nee rakue.

U'eawer imũ etee futat Janeruwarete 'ga iapoi 'gã nupe rakue.

⁷³⁻⁷⁵ Ymã te 'ã 'ga 'i Abraão 'ga upe rakue:

“Amuẽm je ene ene ree iporomutare'ema 'gã nui”, 'jau 'ga 'ga upe rakue.

“A'eramũ ene ekyjawe'em jeje'ega renupa.

Je'eawer imũ etee futar iki ene mama'e apou ekou.

A'eramũ ene etywere'emamũ ekou jee.

Mama'e tywera apoare'ema ene.

A'eramũ ene nan etee futat ewau emanũmũ jee”,
 'jau Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe rakue.

Aipo 'jau 'ga oje'ega Abraão 'ga upe rakue.

A'ere 'ga na'ga upe etee rũi 'ga 'i.

Abraão 'ga juapyreramũ jane upe juejue nanẽ
 futat 'ga 'i nũ—

'jau Sakari 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁷⁶ A'ere Sakari 'ga 'jau wa'yra 'ga upe:

—Ene 'ã Janeruwarete 'ga remimurera 'ga re-
 nunewara, kisit.

Ene aranuw ire nipo Janeruwarete 'ga 'jau enee:

“Je te 'ã pãjẽrete”, 'jau nipo Janeruwarete 'ga enee.

“Juã 'ga jeje'ega mome'wara 'gã nupe”, 'jau nipo 'ga
 enee ene rekoramũ.

Ene nipo kũima'eeteete futat ereko 'gã nupe.

Ene nipo ereo Jarejararete 'ga renunewe kwe pe
 'gã mu'jau ekou Jarejararete 'ga rura fu-
 tarukaa 'gã nupe.

Janeruwarete 'ga ajemuaẽm ae ree.

A'eramũ 'ga ene monou kwe pe ene moporogy-
 taukaa 'gã nupe.

⁷⁷⁻⁷⁹ “Pejetywer awi pẽpõiriweramũ Janeruwarete
 'ga imoiri pẽ nui, pẽ mogyau
 wemiayuwamũ pẽ katu'oka”, 'jau nipo
 ene ewau ekou 'gã nupe.

“Janeruwarete 'ga ajemuaẽma jane ree.

Ipota'wa te 'ã 'ga jane ree”, 'jau nipo ene ewau
 ekou 'gã nupe—

'jau 'ga wa'yra 'ga upe 'ũina oporogytau.

—Janejararete 'ga 'ara 'jawe futat.

Sã'ã ae kwara poromũ mama'e resak katu katua.

Ypytunaiwa pypewara 'gã tee ajemogy okyjau
 mama'e awi.

'Arimũ wata ma'e 'gã nokyjei futari ajemogyau.
Nan tee Janejararete 'ga 'ur ire jane mu'ei
'Uwarete 'ga ree.

A'eramũ jane 'ga kwaaw ire jarekyjawe'em.
'Ga kwaapare'ema 'gã tee okyje ajemogyau.
Amanũ awi 'gã kyjea 'gã nerekou.

A'ere 'ga kwaapara 'gã nokyjei.
Okwaawamũ Janeruwarete 'ga janekyje mateep-
awi.

Ojeupe jane porogytaramũ Janeruwarete 'ga jane-
tywera moia jane wi, jane monou wemi-
ayuwamũ.

A'eramũ jane a'eramũ jarekyjawe'em jaremanũ
awi—
'jau Sakari 'ga wa'yra 'ga upe.

⁸⁰ Waranuw ire Juã 'ga awau akou kwe pe.
Janeruwarete 'ga 'Agesagea futat 'ga rerekou. Oje-
tee'i futat 'ga awau akou amunawe'em ipe namu-
tamutat. A'ere Israeu juapyrera 'gã awau ajatykau
'ga porogyta renupa. A'eramũ 'ga Jarejuwarete 'ga
je'ega mome'wau 'gã nupe.

2

Jejui 'ga 'aawet (Mateu 1.18-25)

¹ 'Wyarararete 'ga Augusto 'ga. A'eramũ 'ga 'jau
ojeupe: “Marãmaran te jeremiyuwa pytuna nũ?”
'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'gã nera kwasiarukaa
ojeupe.

—Pekwap pejeje'wyr ipe pejejera kwasiarukaa
'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe, oje'ega monou wemi-
ayuwa 'gã nupe. —A'ere simojopyrũ pẽẽ 'jau,
pẽnera kwasiarukar ire 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

² Aipoa 'ga iapoukaramũ Sireniu 'ga 'ũina 'wyriraramũ Siria ywy pewara 'gã nupe.

³ A'eramũ 'gã awaupap wera kwasiarukaa wamÿja jeupawer ipe etee futat.

⁴ A'eramũ Jose 'ga nanẽ awau Garireja ywy awi. Nasare awi 'ga awau Judeja ywy pe, wamÿja 'ga Davi 'ga 'wyrer ipe. Perẽi me Davi 'ga 'ari rakue. A'eramũ 'ga awau peu, wamÿja jeupawer ipe.

⁵ Wemirekoram eẽ rerawau, Mari eẽ rerawau ojeupi wera kwasiarukaa 'gã nupe. Eẽ ra'y'ra ja'wyja'wyrãmũ 'ga eẽ rerawau Perẽi me. A'ere kwaiwete 'gã oi peu. A'eramũ 'gã wawa 'oga ojumpykware'emamũ 'gã nupe. A'eramũ Jose 'ga eẽ rerawau wyra jagawa pype erosou 'ara ro'ysag awi.

⁶⁻⁷ Peu 'gã nekoramũ Mari eẽ ra'yr ypy 'ga u'aa. 'Ga 'ar ire 'ga auwana taity pyu, 'ga monou 'ga nuga ywya'ri pype*

Ywagipewara 'gã jesaukaawet

⁸⁻⁹ Jejui 'ga 'aramũ ywagipewara 'ga 'ua ojypa ojesaukaa wyra jara 'gã nupe. Mukuu'i 'gã nekoi Perẽi awi. Jũ me 'gã nekoi weymawa pyri. Karupa'mĩa 'gã neymawa. Ypytunimũ agawewi. A'etea 'ara 'jawe imojesaka 'gã nupe. Tata eny 'jawewara rerua erojypa 'gã nupe. Janeruwarete 'ga ojemuenuyu 'gã nupe. A'eramũ 'gã okyjau 'ga reny awi.

¹⁰ A'eramũ jui 'gã kyjeramũ ywagipewara 'ga 'jau 'gã nupe:

---

* **2:6-7** Ymã nitywi taityrete 'ga nugawa rakue. A'eramũ 'gã 'ga monou ywya'ri pype.

—Pekyje awi. Moranuw esagea te je arut amũ imome'wau pẽ nupe. A'ea moranuwa pyu tamaku'i pẽẽ 'jau—'jau 'ga 'gã nupe. —A'ea nipo 'gã amaku'i imogyau najuejue etee.

¹¹ 'Awa 'ara rupi pẽ katu'okara 'ga 'ari Perẽi me ko. Janeruwarete 'ga remimurera 'ga 'ari ko. Pẽjararete 'ga 'ari ko, pẽnemiapesagera 'ga 'ari ko—'jau 'ga 'gã nupe.

¹² —Taity pyu 'ga jeuwani 'upa ywya'ri pype. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejewau 'ga resaka. Jeremimome'ufer imũ etee futat nipo peesak 'ga ruwamũ. “A'jea futat jane esagi 'ga remimome'ufer imũ etee futat”, 'jau nipo pẽẽ pejejaupe—'jau 'ga 'gã nupe.

¹³ Ojete'e'i ra'ne ywagipewara 'ga 'ua. A'ere kwaiwete 'gã 'ua ajatykau 'ur ypy ma'e 'ga ree. —Nitywi 'ga amũ Janeruwarete 'ga 'jawe.

'Ga te 'ã esage—
'jau 'gã ajaupe.

¹⁴ —Ywagipewaramũ ore 'jau: “Ene te 'ã eneresage jepi.”

Ywy pewara 'gã nanẽ 'jau nũ: “Ene te 'ã eneresage jepi” 'jau 'gã ajemogyau Jarejuwarete 'ga upe.

A'eramũ 'ga ojee oryp ma'e 'gã mopy'ata'wau—
'jau 'gã ajemogyau.

¹⁵ A'ere ywagipewara 'gã awau ojewya ywag ipe nũ. A'eramũ wyra jara 'gã 'jau ajaupe:

—Pe'je ajee soo Perẽi me 'ga resaka 'ũ. “Pe'je pejewau 'ga resaka, e'i Janeruwarete 'ga pẽ nupe”, e'i ako ywagipewara 'ga janee ko. A'eramũ jane jarewau 'ga resaka—'jau 'gã ajaupe.

16 A'eramũ futat 'gã awau jupiwewe futat kunumĩakya 'ga resaka. Owaẽm ire 'gã 'ga resaka. Mari ãẽ resaka Jose 'ga reewe. Kunumĩakya 'ga resaka ywya'ri pype 'ga ruwamũ.

17-18 'Ga resag ire 'gã awau 'ga mome'wau amunaw ipewara 'gã nupe:

—Ywagipewara 'ga 'ut ojesaukaa oree ko. “Pẽ katu'okara 'ga u'at Perẽi me ko”, e'i 'ga oree ko. A'eramũ ore arajua 'ga resaka. A'ere a'jea'jea futat 'ga 'i ra'e. 'Ga 'eawer imũ etee futat ore kunumĩakya 'ga resagi— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ 'gã aipo ojeupe 'gã 'eramũ ajemogyau oporesagamũ 'gã nee.

19 Mari ãẽ 'upa etee enupa 'gã porogytaramũ. Wapyakau 'upa 'gã je'eg are. Wea'aramũ etee 'upa wa'yra 'ga ree.

20 A'ere wyra jara 'gã awau ojewya nũ.

—Ene te 'ã eneresage oree— 'jau 'gã awau Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa akou. —Mama'e esagea te 'ã eremome'u oree. Nitywi 'ga amũ ene 'jawe— 'jau 'gã awau akou pe rupi 'ga upe. —Ywagipewara 'gã nemimome'ufer imũ etee futat jane esagi— 'jau 'gã ajaupe, awau akou pe rupi.

Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe 'gã oawet

21 'Ga 'ar ire 'gã majepeja etee morowykye'ema magwapa. A'ere 'gã 'ga mojewagukaa 'ga upe. Ywagipewara 'ga je'egawer imũ etee futat 'gã 'ga re'roka, Jejui 'jau 'ga upe.

22-23 'Ga mojewag ire 'ga ru'wya 'ga 'ga rerawau Jerusareg ipe 'ga y ãẽ retee. 'Ga rerawau esaukaa mainana 'ga upe. Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat 'gã 'ga rerawau esaukaa mainana 'ga upe

Jarejuwarete 'ga rowase. Ymã te Moisesi 'ga 'i 'gã nupe rakue: “Pëna'yr ypya nipo Janeruwarete 'ga remiayuwa futat. A'eramũ pëẽ 'ga 'ar ire 'ga rerawau esaukaa mainana 'ga upe, Jarejuwarete 'ga rowase”, 'jau 'ga ka'arana kwasiaa inuga 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã a'eramũ 'ga rerawau esaukaa 'ga upe, Moisesi 'ga je'egawer imũ etee futat.

²⁴ Ymã te Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga ee rakue. “Mukũja ki pykaua peroo mainana 'ga upe iapyaukaa Jarejuwarete 'ga upe pejeja'yra 'arauwe”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. “Pykau tywe'emamũ mukũja wyra'i rerawau iapyau”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga rakue. A'eramũ Jejui 'ga ru'wyrã 'ga 'ga rerawau erosou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. Mukũja pykaua 'ga erawau erosou ojeupi mainana 'ga upe.

²⁵⁻²⁷ Poje Janeruwarete 'ga 'Agesage oje'ega Simeão 'ga upe:

—Ere ewau esou peu, jemogytaaw ipe— 'jau Janeruwarete 'ga 'ga upe.

A'erauwe 'ga awau osou 'ga mogytaawa pype. Awau osou Jejui 'ga ru'wyrã 'ga resaka 'ga y ãẽ retee. Jejui 'ga nanẽ 'ga esaka nũ. 'Ga resakawe 'ga 'ga rupia 'ga mua ojywa pe. A'erauwe 'ga oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. Jerusareg ipewara 'ga futat Simeão 'ga. Esage ma'e 'ga te Jarejuwarete 'ga upe. Jarejuwarete 'ga upe oporogyta ma'e 'ga te poromũ, Simeãonamũ. Simeão 'ga akou ae katu'okara 'ga rura rapesaka rakue. Janeruwarete 'ga remimura 'ga rapesaka 'ga akou.

²⁸ A'eramũ 'ga Jejui 'ga wuja rupia ojywa pe. A'eramũ futat 'ga oje'ega monou Jarejuwarete 'ga

upe:

29-31 —Ku'jyp. Ene te 'ã mama'ea ereapo oreo rakue.

Ene te 'ã mama'e jararetea.

Nitywi futari 'ga amũ ene 'jawewara.

Ene te 'ã mama'ea ereapo katu katu ore upe rakue.

Ymã te ako Ene'agesage je'egi jee ikue:

“Emanũme'ẽwe nipo ae katu'okara 'ga ereesak”,
'jau ako ene jee ikue.

A'efer imũ etee je 'ã 'ga resagi.

'Awamũ je 'ga resagi tejeau.

A'eramũ je 'awamũ temanũarũmũ.

Aesak je 'ga enu'ama 'awamũ.

A'eramũ je tewau ene pyri 'awamũ.

³² 'Ga nipo 'ara 'jawe futat.

Sã'ã ae najuejue etee mama'e resaga 'arimũ.

Nan tee futat nipo 'ga Jarejuwarete 'ga
kwaawukari 'gã nupe, 'ga je'ega mome'wau
judeue'ema 'gã nupe.

Jejui 'ga 'ã judeua.

A'eramũ nipo tesirũmera 'gã Jejui 'ga ree te judeu
'gã pojeupa ajemogyau.

Eneremiayuwa 'gã pojeupa ajemogyau—

'jau 'ga oje'ega Jarejuwarete 'ga upe u'ama.

³³ Aipo 'ga 'eramũ Jejui 'ga jara 'gã oporesagamũ
Simeão 'ga ree.

—Ma'eramũ 'ga aipo 'jau janera'yra upe 'ũ?— 'jau
'gã ajemogyau oporesagamũ 'ga ree, 'ga porogyta
'ga 'amamũ.

³⁴⁻³⁵ A'ere Simeão 'ga 'jau Jarejuwarete 'ga upe
nũ:

—Ejejuka esage ki 'ga jara 'gã nee, 'gã neko-ramũ— 'jau 'ga oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe.

A'eramũ futat Jeju 'ga monou 'ga y eẽ upe nũ. A'eramũ futat Simeão 'ga 'jau Mari eẽ upe:

—Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ã kunumã amut enee rai'i— 'jau 'ga eẽ upe. —A'ere nipo 'ga aranuw ire amumera 'gã niporomutari 'ga ree. 'Ga rerekou tyweaete nipo 'ga rekoramũ— 'jau 'ga imome'wau eẽ upe. —Aipo resaga nipo wayeteramũ enee. Sã'ã ae jepokysia tuwuu raya. Nan futat nipo ayramũ enee— 'jau 'ga imome'wau eẽ upe u'ama. —'Ga rereko tywearera 'gã nipo Janeruwarete 'ga omomap. Amumera 'gã etee te nipo iporomutat enera'yra 'ga ree— 'jau 'ga eẽ upe imome'wau. —A'eramũ futat nipo 'gã aku'iramũ ajemogyau 'ga ree iporomutat ma'e 'gã nerekou— 'jau 'ga eẽ upe.

A'eramũ Simeão 'ga 'jau 'gã nupe:

—Anure te nipo Janeruwarete 'ga janerea'awa kwaap katu katuukari janee. Ae nokwaawa'uweri ajuea'awa. 'Ga tee okwaap katu katuukat aerea'awa ae upe— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

³⁶⁻³⁸ 'Ga porogyta 'ga 'amamũ kũjã eẽ mũ 'ua 'gã nerowyka. Wãiwĩ eẽ 'ua 'gã nerowyka. Jeju 'ga resakawe wãiwĩ eẽ oje'ega Jarejuwarete 'ga upe:

—Ku'jyp. Eneresage 'ã oree. Ore katu'okara kĩa eremut oree rai'i— 'jau Ana eẽ 'ga upe u'ama.

A'eramũ eẽ 'jau ojepyriwara 'gã nupe:

—'Awamũ nipo 'ã kĩa rekoi janee. Janeruwarete kĩa remimurera kĩa futat u'at rai'i— 'jau eẽ ojepyri-

wara 'gã nupe imome'wau. —Kĩã futat nipo jane katu'ok, Jerusareg ipewaramũ— 'jau ãẽ 'gã nupe.

Ana ãẽ Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara futat. ãẽ ruwa 'ga rera Fanueu. Aseri 'ga juapyrera ãẽ. ãẽ iwãiwĩ gatu gatu te. Oitẽtai kwaturu kwara amu'at. Ana ãẽ omenaat rakue. A'ere sete kwara magwaw ire, ãẽ mena manũi ãẽ wi. A'eramũ ãẽ akou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. Jarejuwarete 'ga upe oje'ega 'ga muorypa akou.

—Ene te 'ã eneresage oree— 'jau ãẽ 'ga upe 'ũina. —Nitywi futari kĩa amũ ene 'jawe. Ene tee futat te 'ã eneresage oree— 'jau ãẽ oje'ega 'ga upe akou.

Ojemi'ware'ema ãẽ 'ga upe oje'eg enune. Ojety'ajaga etee te futat akou 'ga upe oje'egaw ipe. Aipo kũjã ãẽ futat Jejui 'ga mome'wau ojepeyriwara 'gã nupe.

Ojewya 'gã awau Nasare pe nũ

³⁹ ãẽ porogytapaw ire Jejui 'ga jara 'gã 'ga rerawau mainana 'ga upe mukũja pykaua retee. Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat 'gã erawau imonou mainana 'ga upe. A'eramũ mainana 'ga pykau apyau Jarejuwarete 'ga muorypawamũ. A'ere Jose 'ga Mari ãẽ retee wa'yra 'ga rerawau erojewya Nasare pe nũ. Nasare 'jawa amunawa 'upa Garireja ywy pype.

⁴⁰ Peu futat Jejui 'ga waranupa. 'Ga wujawuja'ia we futat u'akwaakwaawamũ. 'Ga Ruwarete 'ga ojejukau 'ga ree.

Jejui 'ga opytau Jerusareg ipe

⁴¹ Maraka apoawa upe iwaẽmauwe Jejui 'ga jara 'gã awau Jerusareg ipe. Wea'aramũ awau ajatykau. “Janeruwarete 'ga 'ã esage janee. Ymã te

'ga 'ã janepytuna 'gã nenũ'ëi Egitu ywy awi rakue",
'jau 'gã ajaupe wea'aramũ ee.

Aipoa aejatykaawa rera pasikwa. Kwara
'arauwe 'gã awau ajatykau wea'aramũ opytunera
'gã nenũ'ëawer are.

⁴² Tusi kwara Jejui 'ga imu'ar ire 'ga jara 'gã
'ga rerawau poromũ ojeupi. Majepeja etee 'gã
morowykye'ema magwapa peu ajatykaaw ipe.

⁴³ Maraka teepaw ire 'gã okwasi'wau awau
oje'wyr ipe. A'ere Jejui 'ga nooi 'gã nupi. A'e pe 'ga
pytai 'gã nui. Nokwaawi 'ga jara 'gã 'ga pytaa.

⁴⁴ Ojewyaw ipe Mari ëë 'ga resake'ema. A'eramũ
ëë 'jau ojeupe: "Kũima'efera wã nupi nipo turi re'ã",
'jau etee ëë ojeupe. A'eramũ ëë weae'emamũ 'ga
ree. Awau akou ko'aramuku watau. Awau 'gã peu
okaaruwamũ pe aje. Okaarupaw ipe 'gã 'ga rekaa.

—Peesak te jera'yra kĩa ra'e?— 'jau ëë opytuna 'gã
nupe.

—Naani nũ ï— 'jau etee 'gã ëë upe.

⁴⁵ 'Ga resake'emawe 'ga jara 'gã awau ojewya 'ga
rekaa Jerusareg ipe nũ.

⁴⁶ Mukũi 'gã osea 'ga rekaa. Imuapyra rupi 'gã
awau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe 'ga rekaa.
A'e pe 'gã 'ga resaka. Moromu'jara 'gã nupe 'ga
'ũina oporogytau. A'eramũ 'gã a'e pe 'ga renamũ,
awau owaëma 'ga upe.

⁴⁷ A'eramũ moromu'jara 'gã oporesagamũ ajem-
ogyau 'ga ree:

—Tete 'ga 'akwaaweteramũ, oporogytau 'ũ— 'jau
'gã ajaupe ajemogyau.

⁴⁸ 'Ga jara 'gã nanë oporesagamũ etee 'ga ree nũ.
A'eramũ 'ga y ëë oje'ega 'ga upe:

—Ma'eramũ ene epytau rai'i rã? Erejekarukat ore kĩĩ— 'jau ãẽ 'ga upe. —Arajemuaẽm ore ene ree kĩĩ— 'jau 'ga y ãẽ 'ga upe. —“Oka'jam nipo 'ã rai'i”, aru'e ore arakou ene rekaa kĩĩ— 'jau 'ga y ãẽ 'ga upe.

⁴⁹ —Ma'eramũ pẽẽ je rekaa ã? 'Au te je rekoi Tejuwarete 'ga rog ipe tepytau nũ ã— 'jau 'ga oy ãẽ upe oje'ega wekat ãẽ rekoramũ.

⁵⁰ A'ere 'gã naeapyoi 'ga je'eg are aipo 'eramũ.

⁵¹ A'eramũ futat 'gã 'ga rerawau oje'wyr ipe Nasare pe nũ. Mari ãẽ akou wea'aramũ wa'yra 'ga ree, 'ga muawer are.

⁵² 'Ga ru'wyr 'ga futat 'ga muaranupa 'ga y ãẽ retee. Jejui 'ga awau waranupa, 'gã je'eg imũ etee futat mama'e apou akou. Wenuw etee futat 'ga 'gã je'ega. U'akwaawa 'ga erawau eruaranupa. A'eramũ 'gã najuejue etee futat 'ga futaa. Janeruwarete 'ga nanẽ 'ga futaa nũ.

3

Juã Batista 'ga remimome'ufet

(Mateu 3.1-12; Maku 1.1-8; Juã 1.19-28)

¹⁻² Amunawe'em ipe Juã 'ga rekoramũ Janeruwarete 'ga oje'ega 'ga upe rakue:

—Ekwap jeje'ega mome'wau 'gã nupe— 'jau Janeruwarete 'ga 'ga upe rakue, Sakari 'ga ra'yra 'ga upe rakue. —Ikwaapare'ema 'gã nupe jeje'ega mome'wau ewau— 'jau 'ga 'ga upe.

Tiperiu 'ga te futat 'wyriarareteramũ 'ũina romanũ 'gã nupe. Kĩsi kwara magwapa 'ũina 'wyriar ymanamũ 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'wyriarareteramũ 'ga renauwe futat tesirũmera 'gã 'ga imogyau

'wyrir'aramũ 'gã nupe. Põsiu Piratu 'ga 'ũina 'wyr-
iaramũ Judeja ywy pewara 'gã nupe. Erote 'ga
'ũina 'wyrriaramũ Garireja ywy pewara 'gã nupe.
Erote 'ga rewirera 'ga, Filipe 'ga 'ũina 'wyrriaramũ
Iturea ywy pewara 'gã nupe. Trakoniki ywy pe-
wara 'gã nupe nanẽ nũ. Lisianas 'ga 'ũina 'wyr-
iaramũ Apireni ywy pewara 'gã nupe. Aipo 'gã
jemogyramũ Anasi 'ga akou 'wyrriaramũ mainana
'gã nupe Kaifasi 'ga retee.

Aipo 'gã jemogyramũ Janeruwarete 'ga oje'ega
Juã 'ga upe:

—Ekwap jeje'ega mome'wau 'gã nupe— 'jau 'ga
'ga upe, Sakari 'ga ra'yra 'ga upe.

³ Ojeupe 'ga porogytapaw ire Juã 'ga awau akou
kwe pe. Jotãuy pewara 'gã nupe 'ga awau Jare-
juwarete 'ga je'ega mome'wau akou.

—Peru'arasig tee awi pejetywera. Pepoit tãmẽjẽ
pejetywer awi. A'eramũ je pejetywer awi pepoir
ire je pẽ pymĩãu 'y pe. A'eramũ Janeruwarete 'ga
pẽtywera moia pẽ nui— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴ Isai 'ga je'eger imũ etee futat Juã 'ga awau
imome'wau 'gã nupe nũ. Ymã te 'ã Janeruwarete
'ga je'egi Isai 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga ojeupe 'ga
'e kwasiaa inuga ka'aran are 'gã nupe rakue:

“Peu 'ga amũ rekoi wafukaita amunawe'em ipe.
Janeruwarete 'ga porogyta are ae mu'jau, Jare-
jararete 'ga rura futarukaa 'gã nupe.

'Pe'je Janejararete 'ga rape katu'oka imonou 'ga
renune.

Pepyo esage etee futar iki imonou imojew-
arawe'em.

Ywyaty'ria nanẽ ene imomẽmõumap nũ.

⁵ Ywyperewa ene imatyneema 'jau. A'eramũ akware'emamũ futat pe awau ywy kwara matyneem ire.

Ikwakwara ene imomẽmõu', 'jau 'ga wafukaita.

⁶ A'eramũ nan ene iaporamũ, 'gã najuejue etee futat ae katu'okara 'ga kwaapa, 'A'jea futat Janeruwarete 'ga ae katu'ogi ra'e', e'i nipo 'gã 'gã nupe najuejue etee", 'jau Isai 'ga ikwasiaa Juã 'ga ree inuga 'gã nupe.

⁷ A'eramũ 'gã awau kwaiwete ajatykau Juã 'ga ree numiamũ ojepymĩãukaa 'ga upe numiamũ. "Y pe 'ga je pymĩ re nipo Janeruwarete 'ga je rerekou tywere'ema jetywer are", 'jau 'gã ojeupe numiamũ. A'ere Juã 'ga 'i etee 'gã nupe:

—Naani. Pejetywer awi ra'ne pepoit. A'ere te je pẽ pymĩ— 'ga 'i etee 'gã nupe ojee 'gã jatykaramũ.

A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Janeruwarete 'ga imara'ne pẽ nee. Pẽtywer are 'ga mara'neramũ pẽ nee. A'eramũ nipo 'ga pẽ nerekou tyweaete pẽtywer are. "Ene'me awi", pe'je awi jee. A'jea futat nipo 'ga pẽ nereko tyweretei. "Nore rereko tywera'uweri 'ga", pe'je awi. A'jea futat 'ga pẽ nereko tyweri nipo— 'jau Juã 'ga 'gã nupe.

⁸ —Pe'je pejewau mama'e esage mũ apou pejetywer awi pejepoira resaukaawamũ kũi— 'jau 'ga oje'ega moywyradena 'gã nupe.

—"O'meramũ 'ga 'i", pe'je kasi jee ne. "Je 'ã Abraão 'ga juapyrera te. A'eramũ 'ga a'eramũ je rerekou tywere'em", pe'je kasi ne. Janeruwarete 'ga ifutar ire amunipo 'ã 'ga ita mu'jagi Abraão 'ga juapyreramũ.

⁹ Sãã ae 'ywa i'a a'wyre'ema iypy mosoga. A'eramũ erawau imonou imomoa tata pe. Nan tee futat 'ga pẽ nerekoï pejetywer awi pepoire'emamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁰ A'eramũ 'gã 'jau Juã 'ga upe:

—Ma'ja ajee ore aruapo a'eramũ orotywer awi oropoiawamũ 'ũ?— 'jau 'gã 'ga upe.

—Au'je ki pejejee etee pejejea'ar ire. Najuejue etee ki 'awamũ pejejuka esage pejejee.

¹¹ Taity kwaiwete ma'eramũ pemono ape taitye'ema 'gã nupe. Emi'uram kwaiwete ma'eramũ pẽẽ mama'e monou emi'urame'ema 'gã nupe nũ— 'jau 'ga 'gã nupe, aipoa ojeupe 'gã 'eramũ.

¹² A'eramũ 'wyriara upe ka'aranũũ pyykara 'gã oje'ega Juã 'ga upe nũ:

—Ma'ja ajee ore aruapo orojee, orotywer awi oropoiawamũ nũ'ũ?— 'jau 'gã 'ga upe.

¹³ A'eramũ Juã 'ga 'jau ka'aranũũ pyykara 'gã nupe:

—Au'je ki ka'aranũũ muruu re 'gã nui. 'Wyriara je'eg imũ etee futar iki ka'aranũũa pepyyk pejekou 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe, aipo ojeupe 'gã 'eramũ.

¹⁴ A'eramũ jefaruu 'gã 'jau 'ga upe nũ:

—Ore nũ'ũ? Ma'ja ajee ore aruapo orotywer awi oropoiawamũ 'ũ?— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Juã 'ga 'jau jefaruu 'gã nupe:

—“Ka'aranũũa tejeupe imure'emamũ je ene nupãï ne”, ere kasi 'awamũ 'gã nupe ne, 'gã je'ẽwu'jage'ema ne. Mama'ea a'jea etee futat imome'wau ekou. “Temepy'i'ia je nafutari”, 'jawe'em pẽẽ pejekou. “Temepyyua te je afutat”, 'jawe'em futat pejekou— 'jau 'ga jefaruu upe.

—Pejeporowyky repy are etee futat p̄nekōēāi pejekou— 'jau 'ga 'gã nupe. “Topoit tetywer awi 'jau” 'jara 'gã jefaruu 'gã nupe 'ga 'jau poromũ.

¹⁵ Aipo 'gã nupe Juã 'ga 'eramũ 'gã amũ 'upa 'ga porogyta renupa.

—Janeruwarete 'ga remimurera 'ga nipo kweramũ ki sa— 'jau 'gã ajaupe 'upa. —'Ga futat nipo ae katu'okara— 'jau 'gã 'upa ajaupe.

¹⁶ Aipo 'gã 'eramũ Juã 'ga enupa. A'eramũ 'ga oje'ega 'gã nupe:

—Naani. Naae katu'okara r̄i je. Naje r̄i 'ga remimurera— 'jau 'ga 'gã nupe, aipo ojeupe 'gã 'eramũ. —Naani. Janeruwarete 'ga remimura 'ga 'ã kũima'eeteetea te— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe. —Je naani. Je akotee'i ma'ea te. Apoat te je 'ga tekou— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —Je 'ã a'jea futat apymĩ p̄ē 'y pe tekou. A'ere je rewiri 'ut ma'e 'ga te Jarejuwarete 'ga 'Agesage muri p̄ē nupe— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau. —'Ga te amut 'Uwarete 'ga 'Agesagea werowiaaramũ p̄ē nupe. Werowiare'ema 'gã nupe te ajee 'ga namuri futari U'aga. Wereko tywerete futat nipo 'ga 'gã.

¹⁷ Sã'ã ae juowuuran ape 'oga. A'eramũ 'ã ae a'yi esage imũ'jãu jui. A'eramũ 'ã ae iapefera monou tata pe. Nan tee futat nipo 'ga werowiare'ema 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Aipoa tata nowewi futari. Nitywi futari imowepara 'ga amũ— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

¹⁸ A'eramũ Juã 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Peru'arasig tee awi pejetywera. Pepoit pejetywer awi. Pejetywer awi p̄epoiriweramũ Janeruwarete 'ga imoia p̄ē nui— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

19-22 A'eramũ 'gã a'eramũ kwakwai'i opoia otywer awi. A'eramũ Juã 'ga otywer awi 'gã poiramũ 'gã pymĩãu 'y pe.

'Y pe Jejui 'ga pymĩawet

(Mateu 3.13-17; Maku 1.9-11; Juã 1.31-34)

'Gã pymĩmaw ire Jejui 'ga 'ua 'gã pymĩaw ipe owaẽma 'ga upe. A'eramũ Juã 'ga Jejui 'ga monou ipymĩãu 'y pe.

Juã 'ga opymĩ re Jejui 'ga oje'ega monou u'ama 'Uwarete 'ga upe. Ojeupe 'ga je'ega monoramũ Janeruwarete 'ga U'agesage mua 'ga upe. Pykau 'jawe 'ua ojypa 'ga jasi'y'warimũ wapyka. Ywag awi 'ga upe U'agesage jywamũ Janeruwarete 'ga oje'ega Jejui 'ga upe.

—Ene te 'ã Jera'yraretea. Ene 'ã jeremifutararetea. Ene 'ã je muorypararetea ejee— 'jau 'ga wa'yra 'ga upe oje'ega mua.

Anure Erote 'ga Juã 'ga munewukaa 'gã nupe. Erote 'ga 'wyriramũ peuwara 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'ga munewukaa. Erote 'ga wewirera 'ga remireko ãẽ pojekau 'ga wi, Erotiasi ãẽ pojekau 'ga wi. A'eramũ Juã 'ga 'jau 'ga upe:

—Nia'wyrì nanuara. Ejewirera remirekoa 'ã erepojeka 'ga wi. Nenea'wyrì ene ra'e. Kwaiwete enetywera ra'e— 'jau Juã 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga a'eramũ Erote 'ga mamara'neukaa ojee. A'eramũ 'ga Juã 'ga munewukaa 'gã nupe.

Jejui 'ga pytunet

(Mateu 1.1-17)

²³ Trĩta kwara magwaw ire Jejui 'ga awau 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga porogyta are.

Jose 'ga Jejui 'ga ru'wyrã.

Eli 'ga Jose 'ga ruwa.

²⁴ Matate 'ga Eli 'ga ruwa.

Levi 'ga Matate 'ga ruwa.

Meki 'ga Levi 'ga ruwa.

Janai 'ga Meki 'ga ruwa.

Jose 'ga Janai 'ga ruwa.

²⁵ Matatiasi 'ga Jose 'ga ruwa.

Amosi 'ga Matatiasi 'ga ruwa.

Naum 'ga Amosi 'ga ruwa.

Esi 'ga Naum 'ga ruwa.

Nagai 'ga Esi 'ga ruwa.

²⁶ Maate 'ga Nagai 'ga ruwa.

Matatiasi 'ga Maate 'ga ruwa.

Semei 'ga Matatiasi 'ga ruwa.

Jose 'ga Semei 'ga ruwa.

Jota 'ga Jose 'ga ruwa.

²⁷ Joanã 'ga Jota 'ga ruwa.

Resa 'ga Joanã 'ga ruwa.

Soropapeu 'ga Resa 'ga ruwa.

Saratieu 'ga Soropapeu 'ga ruwa.

Neri 'ga Saratieu 'ga ruwa.

²⁸ Meki 'ga Neri 'ga ruwa.

Ati 'ga Meki 'ga ruwa.

Kosã 'ga Ati 'ga ruwa.

Ematãu 'ga Kosã 'ga ruwa.

Eri 'ga Ematãu 'ga ruwa.

²⁹ Josue 'ga Eri 'ga ruwa.

Eriese 'ga Josue 'ga ruwa.

Jorim 'ga Eriese 'ga ruwa.

Matate 'ga Jorim 'ga ruwa.

Levi 'ga Matate 'ga ruwa.

³⁰ Simeão 'ga Levi 'ga ruwa.

Juda 'ga Simeão 'ga ruwa.

Jose 'ga Juda 'ga ruwa.

Jonã 'ga Jose 'ga ruwa.

Eriakī 'ga Jonã 'ga ruwa.

³¹ Merea 'ga Eriakī 'ga ruwa.

Mena 'ga Merea 'ga ruwa.

Matata 'ga Mena 'ga ruwa.

Natã 'ga Matata 'ga ruwa.

Davi 'ga Natã 'ga ruwa.

³² Jese 'ga Davi 'ga ruwa.

Opete 'ga Jese 'ga ruwa.

Poasi 'ga Opete 'ga ruwa.

Sara 'ga Poasi 'ga ruwa.

Nasom 'ga Sara 'ga ruwa.

³³ Aminatape 'ga Nasom 'ga ruwa.

Amin 'ga Aminatape 'ga ruwa.

Arni 'ga Amin 'ga ruwa.

Esrom 'ga Arni 'ga ruwa.

Peres 'ga Esrom 'ga ruwa.

Juda 'ga Peres 'ga ruwa.

³⁴ Jako 'ga Juda 'ga ruwa.

Isaki 'ga Jako 'ga ruwa.

Abraão 'ga Isaki 'ga ruwa.

Tera 'ga Abraão 'ga ruwa.

Nako 'ga Tera 'ga ruwa.

³⁵ Seruki 'ga Nako 'ga ruwa.

Ragau 'ga Seruki 'ga ruwa.

Faleki 'ga Ragau 'ga ruwa.

Eperi 'ga Faleki 'ga ruwa.

Sara 'ga Eperi 'ga ruwa.

³⁶ Kainã 'ga Sara 'ga ruwa.

Arfasate 'ga Kainã 'ga ruwa.

Sem 'ga Arfasate 'ga ruwa.

Nue 'ga Sem 'ga ruwa.

Lameki 'ga Nue 'ga ruwa.

³⁷ Metusarem 'ga Lameki 'ga ruwa.

Enoki 'ga Metusarem 'ga ruwa.

Jarete 'ga Enoki 'ga ruwa.

Maleleu 'ga Jarete 'ga ruwa.

Kainā 'ga Maleleu 'ga ruwa.

³⁸ Enosi 'ga Kainā 'ga ruwa.

Sete 'ga Enosi 'ga ruwa.

Atāu 'ga Sete 'ga ruwa.

Janeruwarete 'ga Atāu 'ga ruwa. Atāu 'ga ae ypy
ypya. Janeruwarete 'ga remiapo ypyfera
'ga. A'eramũ 'ga a'eramũ Atāu 'ga ruwa
Jarejuwaretea futat.

4

Amunawe'em ipe Jejui 'ga rerawaawet (Mateu 4.1-11; Maku 1.12-13)

¹ 'Y pe 'ga jepymĩ re Janeruwarete 'ga 'Agesagea
Jejui 'ga rerawau amunawe'em ipe 'ga rerekou.

² Kwarēta 'ara 'ga imagwapa akou
ojemi'ware'ema. A'eramũ 'ga opy'arayparamũ
akou.

A'e pe 'ga rekwaw ipe mama'eukwaawa 'wyr-
iara 'ua 'ga resaka. “Taesak 'ga paira 'uwa 'ga
rerowiar awi 'jau kwy”, 'jau ojeupe etee futat.
“Teje'ega taenuwukat esaka 'ga upe 'jau kwy”, 'jau
'ũina ojeupe etee futat numiamũ.

³ A'eramũ oje'ega Jejui 'ga upe:

—“Ku'jywa 'ga ra'yra je”, ere 'ã. A'eramũ ene ita
mu'jaga ejemi'uramamũ— 'jau mama'eukwaawa
'wyrriara Jejui 'ga upe.

⁴ Aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga 'jau jupe:

—Naani. Naene rūi je arowiat tekou. Tejuwarete 'ga etee te je arowiat tekou. Jeruwarete 'ga e'i oree: “Nawemi'uram are tee rūi ae rekoi”, 'jau oree jepi— 'jau 'ga jupe. —Oreruwarete 'ga te 'ā ae mogoara— 'jau etee 'ga jupe.

⁵ A'ere mama'eukwaawa 'wyrriara 'ga rerawau 'ga rerojeupia ywytyr apyte'rarimū nū. Peu 'ga rerowaēm ire mama'eukwaawa 'wyrriara ywy resaukaa 'ga upe. Mama'ea ipype ajemogy ma'e reewe futat esaukaapap 'ga upe. Kamēsīete futat ywy pypewara resaukaa 'ga upe.

⁶⁻⁷ —Ejuwarete 'ga rerowiar awi ene poir ire 'agera tomonopap enee 'jau— 'jau mama'eukwaawa 'wyrriara Jejui 'ga upe. —Tejerowiarāmū tomonopap enee 'jau— 'jau 'ga upe oporogytau, mama'e resaukaa 'ga upe. —Ymā te ako 'ga 'agera muri jee ikue. A'eramū je ene tejerowiarāmū 'agera monoupap enee nū. A'eramū je ene mogou 'wyrriarareterāmū 'agera mama'e upe. A'eramū ene e'ŷina jeje'eg imū etee futat 'wyrriaramū 'gā nupe. Je te omono enee temuoryw ire— 'jau mama'eukwaawa 'wyrriara Jejui 'ga upe.

⁸ A'eramū aipo ojeupe 'eramū Jejui 'ga 'jau jupe: —Naani. Ymā Jeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari ka'aran are 'ga amū upe rakue. “Je te 'ā Pējararetea. Je te 'ā Pēnuwaretea. A'eramū ki pēē jeje'ega etee enupa pejejemogyau. Je te ki je muoryp pejepe pejejemogyau”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amū upe rakue— 'jau etee 'ga jupe.

⁹ A'ea ywyty'r ar awi mama'eukwaawa 'wyrriara Jejui 'ga rerawau Jerusareg ipe nū. Janeruwarete

'ga mogytaawa apyte'rarimũ 'ga rerawau erojeu-
pia. Ywatewate 'ga mogytaawa. A'eramũ 'jau 'ga
upe nũ:

—Ku'jywa 'ga ra'yra 'ã ene. A'eramũ ene ewau
epoa 'aw awi. Nerepena'uweri ewau. Jaruete ereo
e'aa.

¹⁰⁻¹¹ Eneruwa 'ga futat oje'ega okwasiarukat pẽ
nee rakue:

“Tejepyriwara 'gã je omono enee.

A'eramũ 'gã ojejukau ene ree. A'eramũ ene
ejemokanãje'ema ewau e'aa.

Epya miamũ ene imokanãje'ema ita are”,

'jau ako Ku'jywa 'ga ka'arana kwasiarukaa wa'yra
'ga ree ikue— 'jau mama'eukwaawa 'wyriara Jejui
'ga upe.

“Omorytee pa je 'ga kwy”, 'jau ojeupe numiamũ.

¹² A'ere Jejui 'ga 'i etee jupe:

—A'jea futat aipo 'ea numiamũ. A'ere je
narowiari futari eneje'ega. Jeruwarete 'ga
ka'arana okwasiarukat 'ga amũ upe nanẽ nũ:
“A'jea futat sipo ajee 'ga jejukai je ree, pe'je kasi
jee ne, je rerowiare'ema ne”, e'i 'ga ikwasiarukaa
ajepeja 'ga upe rakue— 'jau 'ga jupe. —A'eramũ
je eneje'ega mojerowiare'ema— 'jau Jejui 'ga
mama'eukwaawa 'wyriara upe.

¹³ A'eramũ mama'eukwaawa 'wyriara awau Je-
jui 'ga wi. “Anurenure'i nipo tomorytee 'ga 'jau
kwy”, 'jau awau ojeupe etee futat.

Jejui 'ga porowyky ppyruga

(Mateu 4.12-17; Maku 1.14-15)

¹⁴⁻¹⁵ Mama'eukwaawa 'wyriara ojewi io re Je-
jui 'ga ojewya awau Garireja ywy pe nũ. 'Ga
Ruwarete 'ga 'Agesagea 'ga rerekou. A'eramũ 'ga

a'eramũ awau kwe pe watau akou. Judeu 'gã jatykaaw ipe 'ga awau akou 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga je'eg are. A'eramũ 'ga renuparera 'gã 'jau ajaupe:

—Ae mu'e katuram 'ga ra'e nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.
—'Ga porogyta are pa 'ã jeporenuwiweramũ nũ. Esage te 'ã 'ga porogyta ra'e a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã 'ga rera mokwasi'wau.

—Esage 'ga porogyta ra'e— 'jau 'gã 'ga rera mokwasi'wau amunawa pype.

*Nasare pe Jejui 'ga oawet
(Mateu 13.53-58; Maku 6.1-6)*

¹⁶⁻¹⁷ A'ere Jejui 'ga awau ojewya oje'wyr ipe nũ, Nasare pe nũ. Waranupawer ipe 'ga awau ojewya nũ opytuna 'gã nesaka. Morowykye'ema rupi 'ga awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe wapyka oporogytau 'gã nupe. Wemiapo etee futat 'ga iapou 'gã nupe. 'Gã jatykapaw ire 'ga awau afu'ama 'gã mogytaawa rowase katy. A'eramũ ajatykaawa raarana 'ga ka'arana monou 'ga po pe. A'ere 'ga ipypekau esaka. A'eramũ 'ga Isai 'ga remikwasiarer ipe ipypekau esaka. Isai 'ga Janeruwarete 'ga je'ega mome'warera rakue. A'eramũ 'ga oje'ega Isai 'ga upe rakue. A'eramũ Isai 'ga ojeupe 'ga je'egawera kwasiaa inuga ka'aran are. Aipoa ka'arana kwasiaripyrera Jejui 'ga imogytau 'gã nupe:

¹⁸ “Janeruwarete 'ga 'Agesagea je rereko”,
'jau 'ga u'ama imogytau.

“‘Ga 'ã je mono morogyta esage mome'waramũ itywerete ma'e 'gã nupe.

'Ga 'ã je mono moromunepawa pypewara 'gã mũ'jãukaa jee.

'Ga 'ã je mono eae'ema 'gã mamã'ẽukaa.

'Ga 'ã je mono 'gã nemirereko tywerete 'gã mũ'jãukaa 'gã nui jee.

19 'Ga futat 'ã je mono, “Awamũ Janeruwarete 'ga ae katu'ogi' 'e mome'waukaa jee 'gã nupe”, 'jau 'ga imogytau u'ama 'gã nupe.

20 Imogytapaw ire 'ga ka'arana mamana nũ. A'ere 'ga ka'arana monou ojeupe imuarera 'ga po pe nũ. 'Ga po pe imono re 'ga awau wapyka 'ũina.

A'eramũ peuwara 'gã ajemogyau oporesagamũ 'ga ree.

—Awĩi are te Isai 'ga ka'arana kwasiari rakue? “Je ree 'ga ikwasiari inuga rakue”, e'i sipo kwe 'ga 'i?— 'jau peuwara 'gã ajaupe.

21 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Ga remikwasiarer imũ etee futat je ruri— 'jau 'ga 'ũina wapyka oporogytau 'gã nupe.

22 A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Ae mu'e katuram 'ga ra'e nũ'ũ. Jane 'jawewara 'ga agawewi 'ã. A'etea 'ga morogyta esagea omome'u janee— 'jau 'gã aipo 'ga 'e 'ga renamũ.

A'eramũ 'gã amũ 'jau:

—NaJose 'ga ra'yra 'ga rũi nipo ki sa? Maran ajee 'ga ae mu'ei aipo 'jau ki 'ei— 'jau amumera 'gã ajaupe.

23 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—“Aeremiapoe'ema 'awamũ eapo amũ oree”, pe'je 'ã jee. “Kafanaũ pe 'ã ereapo futat. A'eramũ ene 'au nanẽ iapou nũ”, pe'je 'ã jee— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Earanupawer ipe eapo oree”, pe'je

'ã jee. “Ojero'wu ma'e 'gã 'ã erekatu'ok rai'i. A'ere 'awamũ ene ejete'e futat erejekatu'ok”, 'jau nipo pẽẽ jee. “Kafanaũ pe 'ã ojero'wu ma'e 'gã erekatu'ok rai'i. A'eramũ ene 'awamũ earanupawer ipe taetu nanuara apou oree. Ore 'ã enepytuna futat. A'eramũ ene epytunamũ taetu ore katu'oka. Taruesak orokatu'oga 'jau”, 'jau nipo pẽẽ jee— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁴—Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga amũ oo kwe pe 'ga je'ega mome'wau. A'eramũ kwe pewara 'gã jẽmĩ 'ga je'ega rerowiaa. A'ere 'ga 'wyr ipewara 'gã jẽmĩ nuerowiari 'ga. 'Ga pytuna 'gã miamũ 'ga rerowiare'ema ajemogyau— 'jau Jejui 'ga oje'wyr ipewara 'gã nupe. —Nan tee futat kwe pewara 'gã je rerowiari. A'ere je'wyr ipewaramũ jẽmĩ naje rerowiari pejepe— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁵⁻²⁶ —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga Eliasi 'ga monoi ajepeja amunaw ipe rakue, Sarepata pe rakue. Sidoma ywy pe aipo 'upa. Peu futat 'ga 'ga monou kũjã ẽẽ upe rakue, imen manũ ma'efera ẽẽ upe rakue. NaIsraeu juapyrera rũi ẽẽ. A'etea Janeruwarete 'ga Eliasi 'ga monoukat imoporogytaukaa ẽẽ upe. “Ene ejot ekou jeremi'urama rerua jee”, 'jau 'ga ẽẽ upe. Muapyra kwara u'aa amana okyre'ema. A'eramũ 'gã nemi'urama opapa 'gã nui. A'eramũ 'gã a'eramũ ty'ara rerajemogyau— 'jau 'ga imome'wau ojepyriwara 'gã nupe. —Kwaiwete agawewi futat judeu 'gã jemogyi peu ty'ara rerajemogyi. A'etea Janeruwarete 'ga ẽẽ upe etee futat mama'e nomateepawukari.

²⁷ Nãnẽwẽjẽmĩ futat Janeruwarete 'ga judeue'ema 'ga amũ katu'oka 'ga pito'om awi nũ, Naamã 'ga katu'oka 'ga pito'om awi nũ.

Kwaiwete agawewi futat ipito'om ma'e 'gã Israeu juapyrera 'gã jemogyi peu. A'etea 'ga judeue'ema 'ga etee okatu'ok 'gã nui. Siria ywy pewara 'ga 'ga ikatu'ogukaa Eliseu 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

²⁸ —Najudeu 'gã etee rūi 'ga opoat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

A'e renupawe 'gã amara'neramũ Jejui 'ga ree.

²⁹ A'eramũ 'gã 'ga rerawau ywytyra rupi 'ga rerojeupia 'ga rerawau iapyte'rarimũ. 'Ga rerawau 'gã iããpyraya 'arimũ 'ga rerawau.

—Simono 'ga imomoa ijukau— 'jau 'gã ajaupe numiamũ.

³⁰ A'ere 'ga kwawi 'gã pyterimũ awau kwe pe 'gã nui.

*Mama'eukwaawa rerekwat
(Maku 1.21-28)*

³¹ Ajepeja 'gã 'wyrarete pe Jejui 'ga awau, Kafanaũ pe. Garireja ywy pype Kafanaũ 'jawa amunawa 'upa. A'e pe 'ga awau 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga ree. Morowykye'ema rupi judeu 'gã mu'jau akou 'ga ree.

³² 'Wyriara 'jawe 'ga oporogytau 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'gã moporesaka etee ojee.

—Kuu. 'Ga pa'e aipo e'i ae mu'jau ra'e nũ— 'jau 'gã ajaupe. —NaMoisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã 'jawe rūi 'ga porogytai. Moisesi 'ga 'eawer are moromu'jara 'gã Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat 'gã ae mu'ei— 'jau 'gã ajaupe. —A'ere Jejui 'ga nanarũi. U'eawer imũ etee futat 'ga jane mueapyoi ee— 'jau 'gã ajaupe, oporesagamũ 'ga ree.

'Ga porogyta renupa etee ajemogyau, ojeupe 'ga 'eramũ. Judeu 'gã jatykaawa pype 'ga oporogytau 'gã nupe.

³³ A'e pype mama'eukwaawa rerekwara 'ga amũ akou. A'eramũ 'ga muafukaita:

³⁴ —Jejui! Nasare pe waranup ma'eramũ je 'i ene upe: Ma'ja are te ereko ki sa?— 'jau mama'eukwaawa Jejui 'ga upe. —Ore momapa te erejot ra'e? Akwaap je ene. Jane 'arimũwara 'ga remimurera te 'ã ene— 'jau mama'eukwaawa Jejui 'ga upe.

³⁵ A'eramũ 'ga 'jau jupe:

—Epije ene ekou. Ere ejepe'au 'ga wi— 'jau Jejui 'ga jupe.

A'eramũ 'ga pirewara 'ga wi uẽmawamũ 'ga moywyrupãu. A'ere namuayrũi 'ga uẽma 'ga wi.

³⁶ A'eramũ esakarera 'gã opiryjamũ 'ga pirewara pe'aramũ. A'eramũ taetu 'gã oporesagamũ 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Opãjẽ mũ futat ako 'ga mama'eukwaawa pe'ai 'ga wi ko— 'jau 'gã ajaupe. — Mama'eukwaawa miamũ 'ã pãjẽa. Jejui 'ga taetu pãjẽrete. Sã'ã 'ga mama'eukwaawa pe'aa 'ga wi— 'jau 'gã ajaupe.

³⁷ Mama'eukwaawa wejue 'ga imonou 'ga wi. A'eramũ taetu Jejui 'ga rera okwasi'wau Garireja ywy pype kamẽsĩete, amunawa moymoyka.

Pedro 'ga rojo ãẽ

(Mateu 8.14-17; Maku 1.29-39)

³⁸ Judeu 'gã jatykaaw awi uẽm ire Jejui 'ga awau Simão 'ga rog ipe. Simão 'ga rojo ãẽ oro'yramũ 'upa. A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Waiwa eẽ iro'y 'upa. Ejot eẽ resaka eẽ ro'y awi— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁹ A'erauwe Jejui 'ga awau eẽ resaka. A'eramũ 'ga 'jau eẽ ro'y upe:

—Ejepe'a eẽ wi— 'jau 'ga eẽ ro'y upe.

A'erauwe eẽ ro'ya oia eẽ wi. A'erauwe eẽ afu'ama awau mama'e apou 'gã nupe 'gã mo-jemi'waa.

⁴⁰ Kaaruwamũ peuwara 'gã ojero'wu ma'e 'gã nerua esaukaa Jejui 'ga upe. Opoa etee agawewi 'ga imonou 'gã 'arimũ. A'etea ojero'wu ma'e 'gã ojekatu'okapap.

⁴¹ Kwaiwete 'gã nui 'ga mama'eukwaawa pe'au.

—Pejepe'a 'gã nui— 'jau Jejui 'ga 'gã pirewara upe.

A'eramũ mama'eukwaawa awau wafukaita:

—Jane 'arimũwara 'ga ra'yra te 'ã ene— 'jau wafukaita 'ga upe. —Orokwaaw ore ene— 'jau mama'eukwaawa wafukaita 'ga upe.

Aipo ojeupe 'eramũ 'ga 'jau mama'eukwaawa upe:

—Peafukai awi pejewau— 'jau 'ga jupe.

⁴² Ai'iwe, ypytu'nĩnauwe, Jejui 'ga afu'ama awau awotywe'eme oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe. A'ere Kafanaũ pewara 'gã nuri 'ga rekaa. 'Ua owaẽma 'ga upe. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ereo awi. Taruenup eneporogyta 'jau— 'jau 'gã 'ga upe numiamũ.

⁴³ A'ere 'ga 'i etee 'gã nupe:

—Naani. Peuwara amunaw ipe je oi nũ— 'ga 'i etee 'gã nupe, “Epyta” ojeupe 'gã 'eramũ. —Janeruwarete 'ga je mono kwe pe nũ. “Kwe pe ekwap je mome'wau 'gã nupe”, e'i 'ga jee. “Pejetywer

awi pēpoiwiweramū Janeruwarete 'ga imoiri pē nui, pē mogyau wemiayuwamū”, ta'e 'gã nupe 'jau—'jau 'ga 'gã nupe.

⁴⁴ Najuejue etee futat 'ga awau akou imome'wau 'gã nupe. Judeu 'gã jatykaaw ipe etee te futat 'ga awau akou imome'wau. Amunawa moyka imome'wau akou.

—'Awamū Janeruwarete 'ga 'wyrirareteramū janee. Pejetywer awi pepoiramū 'ga pē mogyi wemiayuwamū— 'jau 'ga awau akou imome'wau 'gã nupe.

5

Jejui 'ga remimu'e ypy 'gã

(Mateu 4.18-22; Maku 1.16-20)

¹ Genesare ypia reme'y'warimū Jejui 'ga 'amamū kwaiwete 'gã 'ua ajatykau 'ga ree, 'ga porogyta renupa. Ojopyppypyka 'gã 'ua.

² A'eramū Jejui 'ga yaruu resaka. Mukūi yaruua 'ua ojekoka 'upa. Yara jara 'gã ũ'jãumap yar awi. Taityuua 'gã ipireita 'upa.

³ A'eramū Jejui 'ga awau u'aa Simão 'ga yara pype.

—Ty pyteripe'i eyara emono jee— 'jau 'ga Simão 'ga upe.

A'erauwe 'ga imonou ty pyteripe'i 'ga upe. A'erauwe Jejui 'ga wapyka oporogytau 'yisiga pypewara 'gã nupe 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga je'eg are.

⁴ Oporogytapaw ire 'ga 'jau Simão 'ga upe:

—Typyu'i pype eyara emono— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —A'eramū ene eirū 'gã netee taityuu imomoa esaka— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁵—Aruetyg ore koypytunamuku arakou ko nũ'ũ. A'ere nojejagi'i amũ ore ko nũ'ũ. A'ere 'ã ene te ere ore. A'eramũ ore imomoa esaka nũ'ũ— 'jau Simão 'ga 'ga upe. —Ko ajee ore imonoi esaka nũ.

⁶ Etyg ypyrauwe ipira ojejaga taityuu pype 'gã nupe imatyneema. Kwaiwete ipira ojejaga ipype 'gã nupe. A'eramũ imonoroka werewi. Omonorok ja'wyja'wy futat. Ipira rarefe'ria te.

⁷ A'eramũ 'gã ojepoetyka opytuna 'gã nupe:

—Pejot imatãu ore pyri 'wei. Kwaiwete ipiraa. Norefuakari ore ee— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã 'ua 'gã nepejãna. 'Ua owaẽma 'gã nupe. A'eramũ 'gã imatãu 'gã pyri, mukũja yaru matyneema ipira pyu. Ipira poyja yara motypywika werewi 'gã nupe.

⁸⁻⁹ Ipiraa ojeupe i'aramũ 'gã ajemogymogyau etee 'gã kyjea 'gã nerekou. Ipiraa 'gã moporesaka etee ojee.

—Kuu. Kwaiwete ipiraa. Awỹja te koromũ ako nũ'ũ? Ae rekoetea nuapoa'uweri nanuara. Ku'jywa 'ga te nipo 'ã ako nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ Simão Pedro 'ga awau wenupy'ãu wapyka Jejui 'ga rowase.

—Eyry'gi je wi. Jetywet noko je jepi 'ja. Ene te 'ã eneresage. A'eramũ ene je pyri epytawe'em— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe.

¹⁰ Tiago 'ga, Juã 'ga. Mĩmera 'gã Pedro 'ga porowyky irũa. 'Gã nuwa rera Sepeteu, Tiago 'ga ruwa, Juã 'ga retee. Mĩmera 'gã ajemogyau oporesagamũ ipira are. A'eramũ Jejui 'ga 'jau Simão 'ga upe, 'ga poirũ 'gã neewe:

—Pẽporesag awi ee. 'Awamuete je 'ã pẽ mu'ei. Naipira rewara rũi pẽẽ 'awamũ. Jarejuwarete 'ga

je'ega mome'wara te pēē 'awamū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

¹¹ A'erauwe 'gā yaruu mojekoka imonou 'yisig are. Peu etee futat 'gā yaruu rejaa inuga taityuu reewe. A'eramū 'gā awau Jejui 'ga rupi.

Ipito'om ma'e 'ga

(Mateu 8.1-4; Maku 1.40-45)

¹² Amunawaretea mū pype Jejui 'ga rekoramū, ipito'om ma'e 'ga amū 'ua owaēma 'ga upe. Ymā te ipito'om ma'e 'gā nokoi futari opytuna 'gā pype rakue. Okyje 'gā ipito'om ma'e 'gā nui. 'Gā pito'oma pyyg awi 'gā kyjei. A'eramū 'gā muku 'gā m̄yina ojewi. A'eramū aipo ipito'om ma'e 'ga Jejui 'ga resakawe awau ojenuga 'upa ywyu 'ga rowase.

—Je resag ape, ki Ku'jyp. “Jejui 'ga ae katu'okara”, e'i 'gā jee. A'eramū je tejua tejesaukaa enee. Je ree ejemuaēmiweramū je mokā'ē ape— 'jau 'ga 'ga upe.

¹³ Aipo ojeupe 'erauwe Jejui 'ga opo monou 'ga 'arimū:

—Ko ajee je ene mokā'ēi 'wei— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

Oje'arimū 'ga po mono ypyrauwe okā'jāu 'ga pito'oma 'ga wi. A'eramū futat 'ga pira ojekatu'oka.

¹⁴ A'erauwe Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Eremome'u kasi emokā'ēawera tekotee 'gā nupe ne. Ere ewau ejesaukaa mainana 'ga upe ra'ne. “Je resag ape. Jepito'oma okā'ē je wī”, ere ewau 'ga upe. “A'jea futat ra'e”, te'i 'ga enee 'jau, ene resaka 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —A'ere ene ejeymawa mū rerawau 'ga upe. A'eramū 'ga iapyau Jarejuwarete 'ga upe,

'ga muorypa enekã'ẽawer are— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat ene ejeymawa mũ rerawau iapyaukaa Jarejuwarete 'ga muorypawamũ. Ejeymawa mũ rapyaukara ene ekã'ẽawera resaukaawa futat— 'jau Jejui 'ga ipito'om ma'efera 'ga upe.

¹⁵ 'Ga mokã'ẽnamũ Jejui 'ga rera okwasi'wau amunawa moymoyka. A'eramũ futat 'gã ojeko'woka 'ga piara rupi ajatykaupap 'ga ree. 'Ga porogyta renupa 'ua, ojekatu'ogukaa nanẽ 'ua 'ga upe nũ.

¹⁶ A'eramũ futat Jejui 'ga uẽma etee 'gã nui. Awotywe'eme 'ga awau oporogytau 'Uwarete 'ga upe 'ũina.

Iteu ma'e 'ga

(Mateu 9.1-8; Maku 2.1-12)

¹⁷ Anure 'gã ajatykau Jejui 'ga ree. Jerusareg awi, Garireja ywy awi, Judeja ywy awi. Mĩmer awi 'gã 'ua ajatykau 'ga ree. Fariseu 'gã amũ 'ua, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee ajatykau 'ga porogyta renupa. Janerwarete 'ga pãjẽa 'ga rerekou. A'eramũ 'ga oporogytau 'gã nupe.

¹⁸ A'e pype 'gã iteu ma'e 'ga rerua Jejui 'ga upe. Wupawa pype 'ga 'upa ojenuga.

—Soo 'ga rerawau Jejui 'ga upe 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã 'ga rupia 'ga rupawa reewe 'ga rerua 'ga upe.

¹⁹ A'ere 'gã nuerosearũi 'ga. Nijumypykwari'i 'oga 'gã nupe. A'eramũ 'gã a'eramũ 'ga rerosowe'em. A'eramũ 'gã 'opewuu apyte'rarimũ 'ga rerawau 'ga rerojeupia. 'Oga pyrape mopoka

'ga upe. Imopog ire 'gã 'ga monou imojypa tupaama pyu Jejui 'ga rowase.

²⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ojeupe: “Je rerowiat pa 'gã ajemogyau ra'e”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau iteu ma'e 'ga upe:

—Enetywera je omoit 'awamũ ene wi ki 'ei— 'jau 'ga 'ga upe.

²¹ A'eramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã, fariseu 'gã netee 'jau ajaupe:

—Kuu. Awỹja 'agamũ 'ũina Jarejuwarete 'ga kura'pa 'ũ? Janeruwarete 'ga etee te 'ã janetywera omoit jane wi. “Enetywera je amoit ene wi” 'eramũ 'ga 'i “Je Jarejuwarete 'ga 'jawe” 'jau— 'jau 'gã ajaupe 'upa.

²² A'ere Jejui 'ga ikwaawi ojee. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pẽẽ poromũ 'jau pejejeupe 'ũ?— 'jau 'ga 'gã nupe.

²³ —Je upe te naayi. Iteu ma'e mafu'amaramũ ae nanẽ ojotywera moiri ajai nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁴ —Pẽneki'yra je 'ã. A'eramũ je tepãjẽ resaukaa pẽ nupe iteu ma'e 'ga mafu'ama pẽ neape— 'jau 'ga 'gã nupe. —'Ga fu'ama resaka taje kwaap pejepe 'jau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“A'efera 'ga amafu'am. Aetywera 'ga omoit nanẽ ae wi nũ”, tepe'je 'jau. Jeruwarete 'ga te 'ã opãjẽ amut jee. A'eramũ je petywera moia pẽ nui, iteu ma'e mafu'ama nanẽ nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga 'jau iteu ma'e 'ga upe:

—Efu'ama jui. Eatau ewau eje'wyr ipe nũ. Jaruete ene 'awamũ— 'jau 'ga 'ga upe. —Ere ewau. Ere ejupawa rerawau eje'wyr ipe nũ— 'jau 'ga 'ga upe.

25 A'erauwe 'ga afu'ama. A'eramũ futat 'ga awau. 'Gã nowase 'ga afu'ama. Najuejue etee futat 'gã 'ga resaka. A'eramũ 'ga wupawa rerawau oje'wyr ipe nũ.

—Esage ete Janeruwarete 'ga. Je mafu'am 'ga— 'jau 'ga 'gã nupe awau, Jarejuwarete 'ga muorypa ee.

26 A'eramũ peuwara 'gã oporesagamũ 'upa 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Ku'jywa 'ga 'ga amafu'am. Iteu ma'efera 'ga wata nũ— 'jau 'gã ajaupe. —Siesak ako jane 'ga mafu'ama akiko! A'eramũ nipo 'ga aetywera moia nanē ae wi nũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa ee.

Levi 'ga mo'wyawet

(Mateu 9.9-13; Maku 2.13-17)

27 A'eramũ Jejui 'ga awau jui. Awau pe aje kũima'e 'ga amũ resaka, Levi 'ga resaka. Levi 'ga 'wyrararete upe ka'aranũ ppykara 'ga. 'Ga porowyky 'ga renamũ Jejui 'ga awau owaēma 'ga upe. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ere ejua je rupi— 'jau 'ga 'ga upe.

28 A'erauwe 'ga opoia oporowyky awi ejaa inuga a'e pe te futat. A'eramũ futat 'ga awau akou Jejui 'ga remiayuwamũ.

29 A'ere Levi 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Ere ejemiayuwa 'gã nerua erojemi'waa je pyri— 'jau 'ga oje'ega Jejui 'ga upe.

A'erauwe 'ga wemiayuwa 'gã nerawau erojemi'waa 'ga rog ipe. Kwaiwete 'gã jatykai ojemi'waa 'gã pyri 'wyrararete upe ka'aranũ ppykara 'gã netee.

³⁰ Ae tywera pype 'gã jemi'wara resakawe fariseu 'gã Moisesi 'ga remikwasiarer are momumu'jara 'gã netee 'jau Jejui 'ga remiayuwa 'gã nupe:

—Kuu. Ma'eramũ pẽẽ pejejemi'waa 'wyrirarete upe ka'aranũ ppykara 'gã pype 'ũ? itywet ma'e 'gã pype 'ũ? Nojemi'wari noko ae 'gã pyri 'ja. Nia'wyrì 'gã ajemogyau kũi— 'jau 'gã 'gã nupe, oje'ega moywyradena.

³¹ Aipo wemiayuwa 'gã nupe 'gã 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Gã pyri je rekoi 'gã poaawamũ te nũ'ũ. Je 'ã morofuanugara 'jawewara te ako 'gã nupe. Sã'ã morofuanugara 'ga muaga monoa ojero'wu ma'e 'gã nupe etee. Nomono ekoetei futari 'ga ijero'wue'ema 'gã nupe muaga.

³² Nan tee futat je. Ia'wyre'ema 'gã katu'okawamũ te je ruri— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Je jeresage”, pe'je 'ã. A'ere naesage ma'eramũ rũi je ruri pẽ katu'oka. Itywet ma'e katu'oka tee je ruri— 'jau 'ga 'gã nupe. —Nan tee 'ã je rekoi, “Pejetywer awi pepoit”, 'jau 'gã nupe. “Pejetywer awi pẽpouriweramũ Jeruwarete 'ga tomoit pẽ nui 'jau”, 'jau je 'ã tekou 'gã nupe. “Pẽ nui imoir ire 'ga pẽ mogyau wemiayuwamũ”, 'jau je 'ã tekou 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*'Gã jemi'ware'em are 'gã mu'eawet
(Mateu 9.14-17; Maku 2.18-22)*

³³ Anure amumera 'gã 'ua oje'ega Jejui 'ga upe nũ:

—Juã Batista 'ga remiayuwa 'gã ojemi'ware'ema futat oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe jepi. Fariseu 'gã nemiayuwa 'gã nanẽ ojemi'ware'ema

futat oje'ega monou 'ga upe jepi. Oporogytaawa upe iwaēmawe 'gã awau ojemi'ware'ema oporogytau Jarejuwarete 'ga upe jepi. A'ere 'ã eneremiyuwa 'gã nanarūi. Niojeri agawewi 'gã 'ã ojemi'war awi. A'etea 'ã 'gã oje'ega omono Jarejuwarete 'ga upe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

³⁴ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Naani. Ojepyri je rekoramū 'gã niojeri futari ojemi'waa. Sã'ã ae ajuekokaturamū ty'ara rerekoe'ema. Nan tee futat 'gã ojepyri je rekoramū jeremiyuwa 'gã niojeri ojemi'waa. Akokatu ma'e 'gã nekokaturamū sipo 'gã nekokatu resakara 'gã opy'araypara rerajemogyi maraka are? Naani. Maraka teepaw ire te nipo 'gã nojemi'waru'jawi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁵ —Pe awi akokatu ma'e 'gã jepe'a re tee esakarera 'gã poiri ojemi'war awi oporogytau Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe u'ama. —Nan tee futat jeremiyuwa 'gã niojeri ojemi'waa ojepyri je rekoramū. Je jepe'a re te nipo 'gã nojemi'wari ajemogyau. U'arasigamū ajemogyau je ree je o re. A'eramū nipo 'gã ojemi'ware'ema ajemogyau je ree, wea'aramū ajemogyau je ree— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁶ —Ymã te 'ã aeypy 'gã pē mu'ei mama'e are rakue. A'ere je 'ã 'awamū pē mu'ei nū. Amutee are je 'awamū pē mu'ei nū. A'ere nepe-mojopypea'uweri jeporogytafera aeypy 'gã nemimome'ufer are. Jeporogytafer are ojemu'e ma'eferamū ki a'ea etee futat pejemu'e. Pemojopype kasi morogyta ymaner are ne. Morogyta ymaner are ojemu'e ma'e 'gã nuapoi jeporogytafer imū mama'ea— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

—Taity yaua ae nomonoroga'uweri taity ymanera perugawamũ. Nia'wyrì taity yaua awau taity ymanera perugawamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁷⁻³⁸ —Y'way yau ae nueko'wogi yrũ ymanera pype. Yrũ yau pype te ae eko'wogi. Yrũ ymana pype sieko'wok 'eramũ wajaiwamũ kamẽsiete. A'eramũ futat opy'apefugamũ wyrũ kakau. A'eramũ futat ojeko'woka— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹ —Y'waya ajai'wi tykur ire ae notykuri futari y'way yaua. Nan tee 'ã pẽẽ mũ. Pejemu'e morogyta ymaner are tee. Pẽnea'at aeypy 'gã pejemu'eawer are etee. Pejemu'e yau are jẽmĩ 'ã nepẽjemu'eweri— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

6

Morowykye'em are 'gã mu'eawet
(Mateu 12.1-8; Maku 2.23-28)

¹ Morowykye'ema mũ rupi Jejui 'ga awau juowuurana ko pyterimũ. 'Ga rewiri oo ma'e 'gã a'ỹja pa'wau erawau opo pe. A'eramũ 'gã ipe'oka i'wau.

² 'Gã nesakawe fariseu 'gã amũ 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ te pepo'o a'ỹja? Nepeporowykya'uweri morowykye'ema rupi. A'ỹja po'oa aeporowykya futat. Ymã te 'ã Moisesi 'ga 'i rakue: “Peoporowyky awi morowykye'ema rupi”, 'jau 'ga 'ã rakue— 'jau 'gã Jejui 'ga remiayuwa 'gã nupe.

³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja te Davi 'ga wapo rakue? Nepemogytai nipo ka'arana 'ga ree? Ymã te 'ã 'ga py'arayparamũ opytuna 'gã netee rakue.

⁴ A'eramũ 'ga awau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe osou rakue. A'e pe 'ga kanape pyyka ojeupe rakue. A'eramũ 'ga 'ã ape monou opytuna 'gã nupe rakue. Pekwaap 'ã aipoa. Na'gã nemi'u arũi poa numiamũ. Mainana 'gã etee te a'u aipoa rakue. A'etea Davi 'ga a'u opytuna 'gã netee rakue. Ipy'araypat 'gã awau osou peu. A'eramũ 'ga amũ “Nepẽa'wryi pẽẽ” 'jawe'em 'gã nupe rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Je 'ã pẽneki'yraretea, Jarejuwarete 'ga remimurera. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Je 'ã morowykye'ema jara. A'eramũ je te amunipo 'ã “peapo awi”, 'jau pẽ nupe. Iapoare'emamũ nepeje'eg ekoetei 'gã nupe. Je te 'ã iapoarera— 'jau 'ga fariseu 'gã nupe.

Ipoteu ma'e 'ga

(Mateu 12.9-14; Maku 3.1-6)

⁶ Ajepeja morowykye'ema rupi Jejui 'ga awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe nũ. A'e pe futat ipoteu ma'e 'ga wapyka 'ũina. 'Ga jakwatawa nia'wryi.

⁷ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã fariseu 'gã netee Jejui 'ga resaka 'upa. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—'Awamũ 'ã morowykye'ema. 'Awamũ nipo 'ga 'ga katu'ogi 'ja? Ma'ja e'i sipo 'ga 'awamũ oje'ega ipoteu ma'e 'ga upe? 'Ga po katu'ogamũ ki sa'e 'ga upe: Nuenuwĩ futari 'ga Moisesi 'ga remikwasiarera ra'e, sa'e ki 'ga upe. Sã'ã 'ga porowykya morowykye'ema rupi. 'Ga poa 'ga wapokatu morowykye'ema rupi, sa'e 'ga upe 'jau— 'jau 'gã 'upa ajaupe.

⁸ A'ere Jejui 'ga 'gã kwaawi etee ojee. A'eramũ 'ga 'jau ipoteu ma'e 'ga upe:

—Efu'am e'ama 'gã pyteripe. Tene resak 'gã 'jau— 'jau 'ga ipoteu ma'e 'ga upe.

A'erauwe 'ga afu'ama.

⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau moromu'jara 'gã nupe:

—Ma'ja e'i te Moisesi 'ga rakue? mo-rowykye'ema upe rakue? “Esageay etee ki peapo”, e'i te 'ga janee rakue? “Ia'wyre'ema etee ki peapo”, e'i te ra'u 'ga janee rakue nũ? “Pejokatu'og iki”, e'i te Moisesi 'ga janee rakue nũ? “Tene imanũ”, e'i te ra'u 'ga janee nũ?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Pekwaap futat 'ã. “Esageay etee ki peapo”, e'i 'ã Moisesi 'ga janee rakue. “Pekatu'og iki 'gã”, e'i 'ã 'ga janee rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁰ Aipo 'e re Jejui 'ga amã'jãu 'gã nee ra'ne 'gã moyka. A'ere 'ga 'jau ipoteu ma'e 'ga upe:

—Epo epopyo— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe futat 'ga opo popywau. A'erauwe futat 'ga poa ojekatu'oka.

¹¹ Morowykye'ema rupi 'ga katu'ogamũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã amara'neramũ 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Maran te jane Jejui 'ga rerekoi? Sijuka te jane 'ga? Naani te ra'u nũ?— 'jau 'gã ajaupe.

Jejui 'ga remimu'e 'gã

(Mateu 10.1-4; Maku 3.13-19)

¹² Aipo 'gã nupe 'epaw ire Jejui 'ga awau ojeupia ywyty'rarimũ. Awau oporogytau 'Uwarete 'ga upe. Koypytyunamuku 'ga oporogytau 'Uwarete 'ga upe. Noseri futari 'ga.

13 Ai'iwetetewe 'ga wewiri oo ma'e 'gã ma-jatykau ojee. Kwaiwete 'ga rewiri oo ma'e 'gã. A'ere 'ga tusi 'gã etee imũ'ëi 'gã pytuna 'gã nui. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pëë te 'ã jeremimu'ea. Je te 'ã amu'e pëë— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ je anure pë monou kwe pe tejemome'waukaa 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

14-16 Simão, Andre, Tiago, Juã, Filipe, Patarumeu, Mateu, Tome, ajepeja Tiago, ajepeja Simão, Judas, ajepeja Judas. Mĩmera 'gã Jejui 'ga imũ'jãu wemimu'eramũ. Simão 'ga mukũi 'ga rera. Pedro 'jau Jejui 'ga inuga 'ga ree. Ajepeja Simão 'ga mukũi 'ga rera nanë nũ. Serote 'jau 'ga rer irũa. Andre 'ga Pedro 'ga rewirera. Tiago 'ga Afeue 'ga ra'yra 'ga. Judas 'ga Tiago 'ga ra'yra 'ga. Ajepeja Judas 'ga mukũi 'ga rera. Iskariote 'jau 'ga rer irũa. Kũima'e tywera 'gã nupe 'ga monoara 'ga poromũ.

Jarejuwarete 'ga remifutar are

'gã mu'eawet (Mateu 4.23-25)

17 Jejui 'ga 'ua ojypa ywytyra apyte'rar awi nũ. Wemimu'e 'gã nerua erojypa ojeewe. Waimy 'wyr ipe 'gã 'ua. Kwaiwete 'gã 'upa 'ga rapesaka. Judeja ywy pewara 'gã, Jerusareg ipewara 'gã, Tiro pewara 'gã, Sidom ipewara 'gã 'jau 'ua. Tiroa 'upa 'yë'ë pyri Sidoma nanë nũ. Mĩmer amunaw awi 'gã 'ua ajatykau 'ga rapesaka 'upa.

18 Kwaiwete 'gã 'ua. 'Ga porogyta renupa ajatykau 'ga ree. Ojero'wu ma'e 'gã nanë 'ua ajatykau 'ga ree. Ojekatu'ogukaa 'ua 'ga

upe. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã nanẽ nũ.
Ojekatu'ogukaa 'ua 'ga upe.

¹⁹ 'Ga Ruwarete 'ga opãjẽ mua Jejui 'ga upe.
A'eramũ 'ga 'Uwa 'ga pãjẽ mũ te 'gã katu'oka.
Opokoka etee agawewi 'gã Jejui 'ga ree. A'etea 'gã
ojekatu'ok.

Iku'ima'e
(Mateu 5.3-12)

²⁰ Ojero'wu ma'e 'gã katu'opaw ire Jejui 'ga
amã'jãu 'gã nee, ojepyri ajatyka ma'e 'gã nee.
A'eramũ 'ga oje'ega 'gã nupe:

—“Jetywerete je tekou. Ejejuka je ree” 'jaramũ
Janeruwarete 'ga pẽ poari futari.

“Jetywerete je. Je katu'og ape” 'jaramũ
Janeruwarete 'ga pẽ katu'ogi futari.

A'eramũ pẽẽ pejeku'iramũ pejemogyau.

Pẽẽ 'ã 'ga remiayuwamũ 'awamũ pejemogy.

A'eramũ pẽẽ anure nipo pejewau 'ga pyri.

²¹ Pẽẽ 'ã “torokwaap 'ga 'jau”, pe'je.

A'eramũ pẽẽ a'jea futat 'awamũ 'ga kwaapa katu
katu pejemogyau.

A'eramũ nipo pẽẽ pejeku'iramũ pejemogyau.

Nanamũ pejetywera peru'arasig erajemogyau.

A'ere 'awamũ Janeruwarete 'ga imoiri pẽ nui.

Pejewewi imoir ire pejemogyau pejeku'iramũ
nipo.

²² Jeremiayuwamũ pejemogyamũ nipo je
rerowiare'ema 'gã niporomutari pẽ nee.

Je 'ã pẽneki'yraretea agawewi.

A'etea 'gã je rerekou tyweaete.

A'eramũ nipo jeremiayuwe'ema 'gã pẽ nee taetu oporomutare'emamũ ajemogyau. Je ree nipo 'gã pẽ ago'wau ajemogyau.

A'etea nipo pejeago'oramũ nepẽku'ipawa'uweri pejejemogyau.

²³ Pẽ nereko tywerete agawewi nipo 'gã.

A'etea ki pẽku'i etee pejejemogyau.

Pẽẽ 'ã pejemogy esage pejejemogyau jeje'eg imũ etee.

A'eramũ pẽẽ pejewau je rupi ywag ipe.

Peu te Janeruwarete 'ga mama'e esage monoi pẽ nupe.

Peu te 'ga pẽneko esageawera repy monoi pẽ nupe.

Ymã te 'ã 'gã ypy 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nereko tyweretei rakue.

A'ere 'ã nãñewějẽmĩ 'gã pẽ nerekoĩ nũ.

'Awamũ ojeup ma'e 'gã nanẽ pẽ nereko tyweretei nũ.

A'ere 'ã nãñewějẽmĩ pẽku'i etee pejejemogyau nũ—'jau Jejui 'ga oje'ega renupara 'gã nupe u'ama oporogytau.

²⁴ A'ere Jejui 'ga 'jau ikaraemã kwai ma'e 'gã nupe, “nafutari je Jarejuwarete 'ga tepoara” 'jara 'gã nupe:

—'Awamũ etee futat pẽkaraemã pejejemogyau. “Akwaap futat je Jarejuwarete 'ga”, pe'je numiamũ.

A'ere 'ga anure namuru'jawi mama'ea pẽ nupe—'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁵ —Pẽporiay'i pejejemogyau numiamũ.

'Awamũ etee te pẽku'i pejejemogyau pejekaraemã kwaiwete are numiamũ.

A'ere nipo anure peko tywet etee nũ, pejekaraemã are pẽku'iawera rayramũ etee pẽ nupe nũ.

Nepekwaawi futari Jarejuwarete 'ga.
 Nepēporomutari te 'ā 'ga je'eg are.
 A'eramū pēē 'ga resake'ema futat pejewau.
 Pēporiay'i pejejemogyau numiamū.
 'Awamū pefuka etee pejejemogyau numiamū.
 Pejetywera etee 'ā pefutat.
 A'ere nipo anure pejoo'o pejejemogyau.
 A'eramū nipo pēē pejejemogyau, “Ma'eramū je
 tetywer are etee teku'iramū tekou rakue
 'ū?” 'jau nipo pēē pejejemogyau peje-
 jaa'wau.
 Anure peo futat pejejemogyau tyweaete
 mama'eukwaawa rapyaw ipe.
 26 Pēporiay'i numiamū.
 'Awamū kwaiwete 'gā poromutaramū pē nee nu-
 miamū.
 Ymā te 'ā kūima'e 'gā amū 'i 'gā nupe rakue: “Je
 'ā Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara”, 'jau
 futatee 'gā nupe o'meramū rakue.
 A'etea 'ā pēypy 'gā 'gā nerowiaa rakue.
 “Esage ma'e 'gā”, 'jau 'gā 'ā i'me ma'e 'gā nupe 'gā
 nekoramū rakue.
 Nan tee 'awamū pēporiay'i pejejemogyau numi-
 amū.
 A'eramū nipo 'gā najuejue etee pē futaa ajem-
 ogyau numiamū.
 A'eramū pēē najeremiayuwa rūi. Jeremi-
 ayuwamū nipo 'gā amū niporomutari pē
 nee—
 'jau 'ga 'gā nupe.

*Pēporomutar iki pejejee iporomutare'ema 'gā nee
 (Mateu 5.38-48)*

27 A'ere Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe, oje'eg are wapyaka ajemogy ma'e 'gã nupe:

—'Awamũ je je'egi pẽ nupe najuejue etee teje'ega renuparamũ. Pejejuka esage ki pejejee iporomutare'ema 'gã nee. Niporomutari nipo 'gã pẽ nee numiamũ. A'ere ki 'gã pereko esage etee futat. Pẽmara'ne kasi 'gã nee ne— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gã nupe.

28 —Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega ki pe'je 'ga upe: “Ejejuka esage ki 'gã nee, ore ree iporomutare'ema 'gã nee”, pe'je ki 'ga upe pejeje'ega.

29 'Ga amũ nipo pẽnetywape nupãu. A'eramũ ki pejejetywape nupãnamũ perowag etee pejejetywape owajara 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. —'Ga amũ nipo pẽnaity poakuwuu rerawau pẽ nui. A'ere kasi pẽnea ee ne. Tene ki 'ga erooi pẽnetyrũa nanẽ nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

30 —“Mama'e mũ emut jee”, pejejeupe 'ga amũ 'eramũ imonou etee futat 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —'Ga amũ nipo pẽkaraemã pyyka erawau pẽ nui. A'ere kasi “pe'je imua jee nũ”, pe'je 'gã nupe ne, pejeje'egayau ne.

31 Pefutat te 'gã pejejereko esagea? A'eramũ pẽẽ nanẽ pejejekau esage 'gã nee nũ— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

32 —Pejejee te iporomutat ma'e 'gã nereko esagea etee sipo Janerwarete 'ga afutat? Pejejee iporomutare'ema 'gã nereko tywera sipo 'ga afutat? Naani. Oporojuka ma'e 'gã miamũ futat ipota'wa ajuee, ojee iporomutat ma'e 'gã nee. A'ere kasi pẽẽ nanarũi ne. Pejejee iporomutare'ema 'gã nee miamũ futat pejeporomutaramũ— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

³³ –Pejejereko esageara 'gã nee etee pejeporomutaramũ sipo Janeruwarete 'ga pẽ mepyi? Naani. Aetywera 'gã miamũ futat nanuara wapo ojekoty'aawa upe. A'ere ki najuejue etee futat pẽpota'wa 'gã nee— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama oporogytau.

³⁴ –A'ere “Nipo 'gã imepyi jee re'ã” 'jara 'gã nupe etee kasi ekaraemã eremono ne— 'jau 'ga 'gã nupe. –A'ere 'ã aipoa miamũ futat aetywera 'gã iapoi. A'ere kasi pẽẽ nan ine. Nanarũi pẽẽ. Pemono ekoete tee futar iki ikaraemã'e'ema 'gã nupe. Karaemã mepye'ema 'gã nupe nanẽ pemono ekoete tee nũ. Mama'ea 'gã nupe itywe'emamũ ki pemono ekoete tee 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

³⁵ –Nan pẽẽ iaporamũ Janeruwarete 'ga pẽporowyky repy muri pẽ nupe anure. A'eramũ 'ga pẽ mogyau wemiayuwamũ. 'Ga te 'ã Janeruwaretea janee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

–Kwaiwete te 'ã Janeruwarete 'ga upe iporogytae'ema 'gã jemogyi. A'etea 'ã Janeruwarete 'ga esage 'gã nupe, ojeupe oje'eg ma'e 'jawe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau. –Itywerete ma'e 'gã nupe nanẽ 'ga 'ã mama'e esage monou nũ, ajemuaẽma 'gã nee nũ.

³⁶ A'eramũ ki pẽẽ nanẽ pejajemuaẽma 'gã nee nũ, Jarejuwarete 'ga 'jawe nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau u'ama.

Pejejuago'wawe'em
(Mateu 7.1-5)

³⁷ –“Nepẽa'wyri pẽẽ Jarejuwarete 'ga upe”, pe'je kasi 'gã amũ nupe ne. Aipo 'gã nupe e'emamũ

Janeruwarete 'ga nanē aipo ne'i pē nupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama. —“Mama'e tywerete ereapo”, pe'je kasi 'gā nupe ne. Aipo pēē 'e'emamū Janeruwarete 'ga nanē aipo ne'i pē nupe nū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama. —'Gā pejereko tywearer are kasi pēnea'at pejemogyau au'jeteramū ne. Ee pēnea'aru'jawe'emamū Janeruwarete 'ga nanē futat naea'aru'jawi pētywer are nū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

³⁸ —Mama'ea 'gā nupe pēē imonoramū Janeruwarete 'ga nanē mama'e muri pē nupe nū. Ināinānī'ī nipo pemono 'gā nupe. A'eramū Janeruwarete 'ga nanē imua ināinānī'ī etee pē nupe nū. Imonoawera 'jawerimū etee futat imua pē nupe nū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —Mama'ea 'gā nupe imonouu re te amunipo 'ā Janeruwarete 'ga i'jawerimū etee futat imuri pē nupe— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gā nupe 'gā mu'jau.

³⁹ —Eae'ema 'gā nokoi ajuee ojopopyyke'ema. Kasi 'gā a'e pe ajuerooi ajueru'aa ywy kwara pype ne. Nan tee pēē. Mama'e tywera apoaramū pēē najuejue etee. A'eramū pēē a'eramū “Mama'e tywera ereapo”, 'jawe'em futat pejejaupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

⁴⁰ —Ojemu'e yau ma'e 'gā amu'jara nuapyraawi futari. Amu'jara 'ga amu'e re tee 'ga ka'arana kwaawi. 'Ga 'jawe etee futat ikwaapa— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe oporogytau u'ama.

⁴¹⁻⁴² —Najuejue etee te 'ā pētywet. A'eramū pēē “Itywet ma'ea pēē”, 'jawarūe'em pejejaupe. A'eramū pejepoia futat pejetywer awi. “Nitywi oretywera”, pe'je futat numiamū. A'ere pēē pētyp futat. Pejetywer awi ra'ne pepoit. A'ere peje-

jewirera tepepoat 'jau. “Ere epoia etywer awi”, tepe'je pejewirera 'gã nupe 'jau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

—Sã'ã ae 'ywa tuwyrera weape i'aramũ ajuea pewara resake'ema ajau. A'eramũ 'ã ae weape-wara ra'ne enuẽm. Ojewi enuẽm ire 'ã ae ojoma'e resaka ajuea awi. Nan tee futat ae otywer awi ra'ne ae poiri. A'ere ojopoa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Y'wa 'yp katuram

(Mateu 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ —Y'wa 'ywa 'jawe ae. Y'wa 'yp katurama i'a katuram tãmẽjẽ futat. Y'wa 'yw a'wyre'ema o'ywa 'jawe etee futat ni'aa'wryi.

⁴⁴ A'e are y'wa 'ywa pekwaap i'a esage are. Sã'ã y'wa mũ i'ae'ema ojo'yw ekoete are. O'yw are etee i'aa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe oporogytau u'ama.

⁴⁵ —A'eramũ ae nan tee futat. Aeywyter esagea mama'e esagea etee futat imome'wau akou ojopoa. Aeywyter a'wyre'ema mama'e tywera etee futat imome'wau akou. Mama'e katurama jẽmĩ imome'wawe'em— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe oporogytau u'ama.

I'akwaap ma'e

(Mateu 7.24-27)

⁴⁶ —Ma'eramũ ajee je renũi pejepe, “Jejara 'ga”, pe'je jee. A'etea 'ã nepeenuwi pejejeupe jeje'ega. “Jejara 'ga” 'jaramũ pẽẽ jeje'ega renupa katu katu. Jeje'ega renupare'emamũ kasi pe'je jee ne, “Jejara 'ga”, pe'je jee ne— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

⁴⁷⁻⁴⁸ —Jeje'ega renuparamũ pẽ'akwaap pejem-ogyau. Sã'ã i'akwaap ma'e 'ga 'oga mÿja ywy ãtã

pype. A'eramũ 'y ruwiretea miamũ 'ã owaẽme'ema 'ga roga upe. A'eramũ 'ã aipo 'oga awawe'em ypy pe. Aipo 'og apoara 'ga i'akwaap. Nan tee pëẽ jeje'ega renuparamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴⁹ —A'ere jeje'ega renupare'emamũ pejemogy i'akwaawe'ema 'ga 'jawe. I'akwaawe'ema 'ga te ajee 'oga omÿi 'y apopewa pype. A'eramũ 'ã 'y ruwia 'ga roga rupia 'ga wi, imonou ypy pe 'ga wi. Ni'akwaawi 'ga akou. Nan pëẽ jeje'ega renupare'emamũ. Aipo 'ga 'jawewaramũ nipo pëẽ anure pejepapa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

7

Jefaruu 'ga remiayup (Mateu 8.5-13)

¹ Aipoa 'gã nupe imome'upaw ire Jejui 'ga awau 'gã nui Kafanaũ pe.

² A'e pe futat jefaruu 'gã 'wyrria'ri 'ga reni. Amutee 'ga romanũa 'ga. 'Ga remiayuwa 'ga ojero'wu 'upa. Kwaiwete 'ga jero'wui 'upa. Amanũ ja'wyja'wy futat 'ga 'upa. Aipo 'ga ree 'wyrriara 'ga oporomutaramũ. A'eramũ 'ga a'eramũ ajemuaẽma 'ga ree.

³ A'eramũ 'ga Jejui 'ga rera renupawe, oje'ega judeu 'gã 'wyrria'ri 'gã nupe:

—Pe'je pejewau Jejui 'ga rerua jee. Jeremiayuwa 'ga tomoferap 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴ A'eramũ judeu 'gã 'wyrria'ri 'gã awau Jejui 'ga renũina:

—“Ejot”, e'i 'ga enee ko. “Jeremiayuwa amanũ ja'wyja'wy amũ 'upa”, e'i 'ga enee ko— 'jau judeu 'gã 'wyrria'ri 'gã awau Jejui 'ga upe. —Ejot 'ga

remiayuwa resaka 'ga upe. Ore muara 'ga esageay te.

⁵ 'Ga futat judeuramũ janejatykaawa apoawera omepy ai'i. A'eramũ ene ejua 'ga resaka ore rupi—'jau 'gã Jejui 'ga upe.

⁶ A'eramũ Jejui 'ga awau 'gã nupi, ojero'wu ma'e 'ga resaka. 'Ga waëm ja'wyja'wyräuwe jefaruu 'gã 'wyrïara 'ga oje'ega ojekoty'aawa 'gã nupe:

—Pe'je pejewau 'jau 'ga upe: “Tut kasi 'ga osou 'au jerog ipe ne”, e'i 'ga enee ko, pe'je pejewau 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁷ A'eräuwe 'gã awau 'jau Jejui 'ga upe:

—“Tut kasi 'ga osou 'au ne”, e'i 'ga enee ko. “Naesage ma'ea rüi je. Nakũima'eeteete rüi te 'ã je”, e'i 'ga enee ko— 'jau 'wyrïara 'ga jekoty'aawa 'gã awau oje'ega Jejui 'ga upe. —“Ojenosĩ je 'ga wi”, e'i 'ga enee ko. “Naesage ma'ea rüi te 'ã je”, e'i 'ga enee ko. “A'eramũ je a'eramũ tejenosõu 'ga wi tejog ipe 'ga reseramũ ne”, e'i 'ga enee ko. “Ga te 'ã esageay ma'ea”, e'i 'ga enee ko. “Peu etee futat pejewau pejeje'ega 'ga upe jee”, 'jau 'ga oree ko. “A'eramũ 'ga oje'eg imũ etee futat jeremiayuwa moferapa jee 'jau”, e'i 'ga enee ko— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

⁸ —“Je 'ã jefaruua. A'eramũ je 'ã te'wyrïara 'ga je'eg imũ etee futat mama'e apou tekou jepi. Je 'ã 'gã 'wyrïa'ria. Ma'eramũ 'ã jeremiayuwa 'gã jeje'eg imũ etee futat mama'e apoi ajemogyau. 'Ga amũ upe je 'jau: Kwe pe ekwap ajepi amunaw ipe. A'eramũ 'ga awau ojeupe je'eawer imũ. Amumera 'gã nupe je 'jau jepi: 'Au pejot je pyri, 'jau je 'gã nupe”, e'i 'ga oree ko. “Ma'eramũ 'gã 'ã jeje'eg imũ etee futat 'gã je'egi ajemogyau ajaupe. Tejeupe oporowyky ma'e 'gã nupe je

'jau: Pekwap mama'e apou jee, 'jau je 'ã 'gã nupe. A'erauwe 'gã jeje'eg imũ etee futat mama'e apou jee jepi. A'eramũ 'ga nan tee futat jeje'ega ojeupe imome'uramũ jeremiyuwa 'ga moferapa oje'eg imũ etee futat jee 'jau", e'i 'ga enee ko— 'jau aipo 'gã awau Jejui 'ga upe.

⁹ Aipo ojeupe 'gã 'eramũ Jejui 'ga oporesagamũ 'gã nee. A'eramũ 'ga 'jau ojeypyriwara 'gã nupe:

—Israeu juapyrera agawewi 'ã pëë. A'etea 'ã naje rerowiari pejepe. Inãinãñĩ'ĩ etee 'ã pëë je rerowiari pejemogyau. Ko 'gã muarera 'ga judeue'ema agawewi. A'etea 'ga je rerowiat kwaiwete ra'e jepi— 'jau Jejui 'ga ojeypyriwara 'gã nupe.

¹⁰ O'wyriara 'ga je'ega Jejui 'ga upe eroo re aipo 'gã ojewya 'ua nũ. Owaëma ypy we 'gã ojero'wu ma'efera 'ga resaka:

—Kuu. Oferap nipo 'ga ra'e ki sa. Oje'eg imũ etee futat 'ga 'ga moferawi ra'e— 'jau Jejui 'ga upe oporogyta ma'efera 'gã.

Majawera ëë ra'yra 'ga moferapawet

¹¹ Anure Jejui 'ga awau ajepeja amunaw ipe nũ. Naĩ me 'ga awau, wemimu'e 'gã nerawau. Mytuna 'gã nanë awau 'gã nupi nũ. Ojoywywywyr ipe 'gã awau watau.

¹² Aipoa amunawa ojeosõu. Awau 'gã owaëma iosoma rokwara upe. 'Gã waëm ja'wyja'wyrãmũ, Naĩ mewara 'gã amanũ ma'e rerawau ityma numiamũ. Majawera ëë ra'yra 'ga amanũmũ. Ëë mena amanũ rakue. A'eramũ ëë omene'emamũ akou. Majepei tee ëë ra'yra 'ga. A'e 'ga amanũ ëë wi. Ëë ra'yra 'ga rerawau ityma numiamũ. Kwaiwete 'gã awau ëë rupi.

13 Ëẽ resakawe Jejui 'ga ajemuaẽma ãẽ ree.

—Erejoo'o awi ã— 'jau Jejui 'ga ãẽ upe.

14 Awau 'ga erowyka. A'erauwe 'ga pokogi ae rupiaw are. Erawara 'gã opytau imuapyka 'ga upe. A'eramũ futat 'ga 'jau teumera upe:

—Ere ejua ewya— 'jau 'ga amanũ ma'efera 'ga upe.

15 A'eramũ futat amanũ ma'efera 'ga owya oporogytau. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga y ãẽ upe:

—'Agamũ enera'yra 'ga reni owya nũ— 'jau 'ga ãẽ upe.

16 'Ga ferawa resakara 'gã oporesagamũ etee 'ga ree.

—Janeruwarete 'ga 'ã esage janee. Oje'ega mome'wara 'ga 'ga amut ojemome'waukaa janee— 'jau 'gã ajaupe. —Janeruwarete 'ga 'ga amut imojekaukaa jane ree— 'jau 'gã ajaupe.

17 Amanũ ma'e 'ga imoferaw ire 'ga rera okwasi'wau amunawa pype. Amunawa pypiarugamap.

Juã Batista 'ga remiayup
(Mateu 11.2-19)

18 Moromunepawa pype Juã Batista 'ga renamũ 'ga remimu'e 'gã awau Jejui 'ga mome'wau 'ga upe:

—Ekoay 'ga aeremiapoe'ema apou akou. Majawera ãẽ ra'yra 'ga omoferap imanũ re ko— 'jau Juã 'ga remimu'e 'gã awau imome'wau 'ga upe, moromunepawa pype 'ga renamũ.

19 A'erauwe Juã 'ga 'jau mukũja 'gã nupe:

—Pe'je pejewau pejeje'ega 'ga upe jee. “Ene te Jarejuwarete 'ga remimurera? 'Ga amũ te ra'u nũ?” pe'je ki 'ga upe jee— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Ymã we te 'ã ore Jarejuwarete 'ga remimura 'ga

rapesagi arajemogyau. Ene te? Naani te ra'u nũ?" pe'je ki 'ga upe jee— 'jau Juã 'ga 'gã nupe, 'gã monou 'gã oporonupa ee Jejui 'ga upe.

²⁰ A'eramũ 'gã awau oporonupa ee Jejui 'ga upe:

—“Ene te Jarejuwarete 'ga remimurera? 'Ga amũ te ra'u nũ?” e'i Juã 'ga enee ko— 'jau 'gã 'ga upe.

²¹ Aipo ojeupe 'e re 'ga ojepyriwara 'gã katu'oka. Kwaiwete 'gã katu'oka. Eae'ema 'gã mamã'jãu. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã nui mama'eukwaawa pe'au. Iteu ma'e 'gã katu'oka.

²² 'Gã katu'og ire Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Peesak te je iapoa ra'e?— 'jau 'ga Juã 'ga remimonofera 'gã nupe. —Pe'je pejewau 'awamũ pejejemiesagera mome'wau 'ga upe. “Iteu ma'e 'gã 'ga amafu'am ko. Ipito'om ma'e 'gã 'ga imokã'jãu. Eae'ema 'gã 'ga imamã'jãu”, pe'je ki pejewau imome'wau Juã 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Iapyae'ema 'gã 'ga imuapyau ko. Amanũ ma'efera 'gã nanẽ 'ga imoferapa ko nũ”, pe'je ki imome'wau 'ga upe. “Pejetywer awi pẽpouriweramũ Janeruwarete 'ga imoiri pẽ nui. Pejejewi imoir ire 'ga remiayuwamũ tepeko 'jau”, e'i 'ga 'gã nupe, “Jarejuwarete 'ga takwaap 'jau” 'jara 'gã nupe 'ga 'i ko, pe'je ki 'ga upe.

²³ “Je rerowiar awi ipoire'ema 'gã niku'ipawi futari ajemogyau”, e'i 'ga enee ko, pe'je ki 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“Gã amũ te nipo ajee mama'eaya ojeupe ijesaekaramũ opoit je rerowiar awi”, e'i 'ga, pe'je ki 'ga upe. “Nakwaawi je 'ga iapoa. A'eramũ je tepoia 'ga wi 'jara 'gã te nipo ajee niku'i futari ajemogyau”, e'i 'ga, pe'je ki 'ga upe imome'wau— 'jau Jejui 'ga ojeupe Juã

'ga remimurera 'gã nupe. —“Je rerowiar awi ipoire'ema 'gã a'jea futat iku'i ajemogyau”, 'jau ki pēē imome'wau 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁴ A'erauwe Juã 'ga remimonofera 'gã awau ojewya nũ. 'Gã orauwe Jejui 'ga Juã 'ga ree oporonupa ojeypyriwara 'gã nupe:

—Amunawe'em ipe pejewau te maran peesak 'ga rai'i? Ma'ja 'jawe te 'ga rai'i? Sã'ã juowa ywytua erojetyjetyga erekoa. Nan tee 'ga rai'i? Naani te ra'u rai'i nũ?— 'jau 'ga 'gã nupe. —Nanarũi futat 'ga. Ae 'jawe etee futat 'ga oje'ega nanē nũ 'gã nupe. “Pejetywer awi pēpouriweramũ 'ga imoiri futari pē nui”, 'jau 'ga pãwē pãwē 'gã nupe ai'i. Kũima'eeteete 'gã nupe, akotee ma'e 'gã nupe 'jau 'ga akou imome'wau ai'i— 'jau Jejui 'ga Juã 'ga mome'wau 'gã nupe.

²⁵ —Taity esagea sipo 'ga wereko eruatau pēnemiesagamũ rai'i? Naani. Taity esage ma'e 'gã ako 'og esage pype etee. A'ere Juã 'ga nanarũi.

²⁶ Juã 'ga 'ã Jarejuwarete 'ga mome'wararetea ako rai'i.

²⁷ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari inuga Juã 'ga rur are rakue. “Koromũ jeje'ega mome'wara 'ga” 'ea 'ga ikwasiarukaa inuga 'gã nupe rakue. “Je tomono 'ga ene renunewe kwe pewara 'gã mueapyou ene ree ene rura futarukaa 'gã nupe 'jau”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁸ —Aeypy 'gã wesageramũ agawewi rakue. A'ere 'ã Juã 'ga 'gã nesagea apyraawi Jarejuwarete 'ga upe. A'ere 'awamũ je rerowiaara 'ga amũ Juã 'ga apyraawi. Imu'epyre'ema 'ga agawewi. A'etea 'ga je rerowiamũ 'ga apyraawi Jarejuwarete 'ga

upe. A'eramũ nipo 'ga je rerowiamũ ojejukau 'gã nee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

²⁹ Aipo renupa 'gã amũ 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã eneresage oree. Nitywi 'ga amũ ene 'jawewara esage ma'eramũ— 'jau 'gã 'ga maku'iu.

Aipo 'ga renupara 'gã amũ ka'aranũ ppykarera. Mytuna 'gã nanẽ 'ga renupa nũ. Aipo 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega renupa rakue. A'eramũ 'gã ojepymĩãukaa 'y pe Juã 'ga upe rakue. Mĩmera 'gã juejue Jarejuwarete 'ga muorypa ajemogyau.

³⁰ A'ere amumera 'gã mara'neramũ 'ga ree ojeupe Juã 'ga mome'uramũ:

—Iro Juã 'ga eremome'u oree— 'jau 'gã amara'neramũ 'ga ree.

Fariseu 'gã amara'neramũ 'ga ree, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nanẽ amara'neramũ 'ga ree nũ. Aipo 'gã nuapoi futari mama'ea Jarejuwarete 'ga remifutar imũ. A'eramũ 'gã wemifutar imũ etee futat oporowykyau ajemogyau.

“Pejetywer awi pepoit”, Juã 'ga ojeupe 'eramũ amara'neramũ etee 'ga ree. Nopiri futari 'gã otywer awi. A'eramũ 'gã awawe'em futat ojepymĩãukare'ema Juã 'ga upe. Jejui 'ga remimome'ua miamũ futat 'gã nafutari. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

³¹ —Ma'ja 'jawe te aipo 'gã?— 'jau 'ga 'gã nupe.

³² —Kunumĩarũ'ema 'jawe 'gã niapyai ajemogyau. Nuenuwi 'gã ujara je'ega. Sã'ã kunumĩa

“soo jarejerokyau 'jau' 'eramũ, “Naani. Najeataw-eretei je”, 'jau etee 'ã ajaupe. “Pe'je ajee sajeawotee 'ũ”, 'jau 'ã kunumĩa ajaupe nũ. “Najejewaoteeweri futari je, a'e ako je ko”, 'jau ete 'ã kunumĩa ajaupe. Nan tee futat aipo 'gã niapyai—'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

³³—Juã 'ga 'ã ojemi'ware'ema akou Jarejuwarete 'ga upe oporogytau rakue. A'eramũ 'gã 'ã “Mama'eukwaawa 'ga wereko opir are ra'e”, 'jau 'gã 'ã 'ga upe, 'ga jemi'ware'emamũ rakue—'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁴—A'ere 'ã je ruri Juã 'ga rewiri nũ. Je 'ã tekou teojere'emamũ tejemi'waa Jarejuwarete 'ga upe teporogytau. A'eramũ 'gã 'ã “Emi'uu 'ã 'ga ra'e”, 'jau etee jee nũ. “Itywet ma'e 'gã jekoty'aawa 'ga ra'e, 'wyriararete upe ka'aranũ pyykara 'gã jekoty'aawa 'ga ra'e”, 'jau etee 'gã jee nũ—'jau 'ga 'gã nupe. —Kunumĩ 'jawe 'gã. Juã 'ga ree ra'ne 'gã 'ã oporomutare'emamũ rakue. 'Awamũ 'gã 'ã je ree nanẽ oporomutare'emamũ nũ. Kunumĩ 'jawe 'ã 'gã jemogyi—'jau 'ga 'gã nupe.

³⁵—Jarejuwarete 'ga je'eg imũ jane mama'e aporamũ, jane pyriwara 'gã nipo 'jau: “A'jea futat. Janeruwarete 'ga 'ã i'akwaap. Sã'ã 'ga remiayuwa 'gã neko esagea”, 'jau nipo 'gã janee, janereko esage resag ire—'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

Jejui 'ga ree jany kasiga reko'wokawet

³⁶ Anure fariseu 'ga amũ 'ua, Simão 'jawa 'ga 'ua Jejui 'ga upe oje'ega:

—Ekwaw iki ejemi'waa ore pyri—'jau 'ga 'ga upe.

³⁷ A'erauwe Jejui 'ga wemiayuwa 'gã nerawau ojemi'waa Simão 'ga rog ipe. A'eramũ kũjã tywera

ẽẽ 'ga rera renupa. “Au 'ga ruri 'ũina ojemi'waa 'ga pyri” 'e renupa. A'erauwe ẽẽ ojany kasiga pyyka erua. Itasiga apopyra aipo jany kasiga ryrũa, aripasi 'jawa apopyra. A'eramũ ẽẽ ipyyka erua enafu'ama Jejui 'ga py pyri.

³⁸ 'Ua ajaa'wau 'ga ree. A'eramũ ẽẽ 'ga py pireita weay pyu etee futat. A'ere ẽẽ 'ga py mukagi u'awa pyu etee futat. A'ere ẽẽ 'ga py sĩmytea. A'ere 'ga py sĩmyter ire jany kasiga reko'woka 'ga py are 'ga pyeita ipyu. Werowiaramũ Jejui 'ga ẽẽ tywera moia ẽẽ wi. A'eramũ ẽẽ 'ua otywera moiawamũ ẽẽ 'ga py sĩmytea, jany kasiga reko'woka 'ga py are. Ẽẽ ku'ia ẽẽ rerekou.

³⁹ A'eramũ “ekwaw iki ejemi'waa ore pyri”, 'ga upe 'jarera 'ga 'jau ojeupe: “A'jea futat sipo 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga? Ma'eramũ sipo ajee 'ga kũjã tywera nokwaawi?” 'jau 'ga 'ũina ojeupe.

⁴⁰ A'eramũ Jejui 'ga ikwaapa aipo 'ga 'e 'ga re-namũ. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe:

—Morogyta mũ je amome'u enee, ki Simão. A'eramũ ene ikwaapa 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

—Ere ki ajee imome'wau jee 'wei— 'jau Simão 'ga Jejui 'ga upe.

⁴¹ A'erauwe Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'ga upe aipo ojeupe 'erauwe:

—Kũima'e 'gã amũ ka'aranũũ jara 'ga upe 'jau: “Ka'aranũũa emut ape oree”, 'jau 'gã awau 'ga upe. A'erauwe ka'aranũũ jara 'ga ka'aranũũ muri 'gã nupe. Majepeja 'ga “kwaiwete emut jee”, 'jau 'ga upe. Ajepeja 'ga “inãinãĩĩ etee emut jee”, 'jau 'ga upe.

—Ko'iko'i ete nipo ka'aranũũ jara 'ga ruri ojewi erawarera 'gã nupe 'jau: “Pe'je je mepyau. Teka'aranũũa ako je omono pẽ nupe ai'i”, 'jau 'ga awau 'gã nupe.

⁴²—A'ere 'ga wi ka'aranũũ rerawarera 'ga 'i etee 'ga upe: “Nitywi ka'aranũũa. Noreka'aranũũi we ore”, 'jau etee erawarera 'gã ka'aranũũ jara 'ga upe.

—A'eramũ ka'aranũũ jara 'ga 'jau 'gã nupe: “Au'je nipo ajee 'ja. Nafutari je ka'aranũũa. Nafutaru'jawi je tejeupe pẽẽ imepya nanẽ nũ. Najerea'aru'jawi je 'awamũ ka'aranũũ are”, 'jau nipo 'ga 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga Simãõ 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau Simãõ 'ga upe:

—Mõ 'ga te ka'aranũũ jara 'ga afutarete?— 'jau 'ga Simãõ 'ga upe. —Inãinãni'i erawarera 'ga? Tuwiiu erawarera 'ga te ra'u nũ?— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴³ A'erauwe Simãõ 'ga 'i:

—Tuwiiu erawarera 'ga te 'ga futarete. Inãinãni'i erawarera 'ga 'ga inãinãni'i etee afutat— 'jau Simãõ 'ga Jejui 'ga upe.

—A'jea futat ere. Kwaiwete te 'ã ẽẽ tywera. Ma'eramũ 'ã ẽẽ ojewi je imoiramũ je futari nanimenime. Inãinãni'i etee itywet ma'e 'gã inãinãni'i etee je futaa otywera moir ire— 'jau 'ga 'ũina imome'wau 'ga upe.

⁴⁴ Aipo 'e re Jejui 'ga ojerowaka kũjã ẽẽ ree. Ẽẽ ree ojerowag ire 'ga oje'ega Simãõ 'ga upe:

—Ereesak te 'aga kũjã ẽẽ ra'e?— 'jau 'ga Simãõ 'ga upe. —Sipokwaap te 'ã jane jarejuog ipe jaresea 'oga jara 'ga remiayuwa jarejepyēja— 'jau 'ga Simãõ 'ga upe. —A'ere ako nereapoi jee nan ko. A'ere 'ã ko kũjã ẽẽ ruri weay pyu je pyeita. A'ere 'ã

ẽẽ jepy pirei re u'awa pyu etee futat jepy mukaga nũ.

⁴⁵ Eje'wyr ipe je waẽmamũ ako najeretywape pyteri ape ko. Jarejemiapo 'ã nereapoi jee— 'jau 'ga Simão 'ga upe. —A'ere 'ã koa kũjã ẽẽ ruri owaẽma jee jepy sĩmytea. Jepy sĩmyteru'jau'japa.

⁴⁶ Janya ako ene imonowe'em jeakag are ko. A'ere 'ã ẽẽ jẽmĩ jany monoi jepy are— 'jau 'ga Simão 'ga upe.

⁴⁷ —Ëẽ tywera 'ã kwaiwete ẽẽ rekoramũ ra'e jepi. Ma'eramũ 'ã ẽẽ otywera ojewi je imoiramũ je futari je rerekou— 'jau 'ga Simão 'ga upe imome'wau.

⁴⁸ A'ere Jejui 'ga 'jau kũjã ẽẽ upe:

—Enetywera ako je omoit ene wi ko— 'jau 'ga ẽẽ upe.

⁴⁹ Aipo Jejui 'ga 'eramũ 'ga pyriwara 'gã 'jau ajaupe:

—Awỹja a'eramũ ẽẽ tywera moia ẽẽ wi 'ũ? — 'jau 'gã ajaupe. —Janeruwarete 'ga etee te wapo nanuara aetywera omoit ae wi— 'jau 'gã ajaupe, “omoit je ako enetywera ene wi ko” 'e renuw ire 'gã 'jau.

⁵⁰ A'ere Jejui 'ga 'jau ẽẽ upe:

—Je rerowiat te 'ã ape ekou rai'i. A'eramũ je 'agamũ tejerowiamũ ene katu'oka enetywera pe'au ene wi— 'jau 'ga kũjã ẽẽ upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau ẽẽ upe:

—Ere ewau eje'wyr ipe nũ. Jaruete ene 'awamũ. Ere ewau ejewya eje'wyr ipe. Enepy'a'wyt kasi ewau ekou ne— 'jau 'ga ẽẽ upe oje'ega.

8

Kũjãmera 'gã Jejui 'ga rupi 'gã ataawet

¹ Anure Jejui 'ga awau akou watau amunawa moyka 'gã mu'jau:

—Pejetywer awi pēpoiriweramū Janeruwarete 'ga imoiri pē nui. A'eramū 'ga pē mogyau wemi-ayuwamū— 'jau 'ga awau akou 'gã nupe oporogy-tau. —Pejemogy esage ki Jarejuwarete 'ga remifutar imū etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe akou.

'Ga remimu'e 'gã awau 'ga rupi. Tusi 'gã awau 'ga rupi. Tusi 'gã etee 'ga amū'ē wemiayuwamū rakue. A'eramū 'gã akou 'ga rewiri etee futat.

² Kūjāmera 'gã nanē awau 'ga rewiri nū. Kūjāmera 'gã nanē 'ga ikatu'oka rakue nū. Ojero'wu ma'e 'gã nanē 'ga ikatu'oka rakue, mama'eukwaawa rerekwara ēē retee rakue. A'eramū 'gã awau 'ga rupi. Okatu'og ire 'gã awau 'ga rupi, mama'e apoawamū akou 'ga upe, 'ga poaa akou. Ajepeja ēē rera Maria. Mari ēē rera mukūi. Matarena 'jau ēē upe. Janeruwarete 'ga okatu'oge'emamū ēē pirewara kwaiwete ēē ree rakue, sete ēē tywera rakue. A'ere Jejui 'ga imoia ēē wi. A'eramū ēē awau 'ga rewiri.

³ Ajepeja ēē rera Juana. Ēē mena 'ga rera Kusa. Erote 'ga roga raarana 'ga poromū Kusaramū. Jejui 'ga okatu'og ire Juana ēē awau 'ga rupi. Ajepeja ēē rera Susana. 'Gã pytuna 'gã awau 'gã nupi. Kwaiwete futat kūjāmera 'gã pytuna awau 'gã nupi.

Okaraemā 'gã imonou Jejui 'ga upe. Ka'aranū, taity, temi'uram. Mīnamū kūjāmera 'gã imonou 'ga upe 'ga poaa.

*Mama'e a'yi tymawet
(Mateu 13.1-23; Maku 4.1-20)*

4 Kwaiwete 'gã 'ua ajatykau Jejui 'ga resaka. Amunap tesirũmer awi 'gã 'ua ajatykau 'ga ree. 'Gã jatykapaw ire Jejui 'ga mama'e mü mome'wau 'gã nupe 'gã mu'jawamũ:

5 —Kũima'e 'ga amũ juowuuran a'ÿja momopoa oko pe. A'eramũ a'ÿja mũ u'aa pe pe 'ga wi. A'eramũ pe rupi oo ma'e 'gã a'e are opyruga 'ga wi. Wyra'ia nanẽ futat 'ua ojypa i'wau 'ga wi nũ.

6 Amumera ywy a'wyr'e'ema pype u'aa 'ga wi. A'eramũ nipo opopoa futat numiamũ. A'ere nipo ita rakuwa ijukai etee. Nitywi wejue 'yja jupe. A'eramũ awau owaẽma kamẽsĩetei ita upe. A'eramũ ita rakuwa ijukau etee.

7 Amumera u'aa juemy pype. A'eramũ jua imoteu etee 'ga wi. Ikaapire'ema pype u'aa 'ũina. A'eramũ jawaiwa iapisau etee.

8 Amumera a'ÿja te aje u'aa ywy katurama pype. A'eramũ opopoa. A'eramũ futat nipo awau u'aramũ. Kwaiwete u'aramũ. Aipo 'ywa sẽg i'aa 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

—Ee pejejeapyoweramũ ki peapyaka katu jeje'eg are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

9 A'eramũ Jejui 'ga remimu'e 'gã 'jau 'ga upe:

—Norokwaawi ore. Ma'ja are te ore mu'e ape poromũ?— 'jau 'gã 'ga upe.

10 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Jeruwarete 'ga je mut pẽ mu'jau morogyta yau are. 'Awamũ Jeruwa 'ga pẽ mogyi wemi-ayuwamũ jeje'ega renupa katu katuaramũ, a'e je pẽ nupe. A'ere je morogytai etee imome'ui pẽ nupe pẽ mu'jaawamũ ee. Kasi a'e pe tesirũmera 'gã we, ikwaawi erujewi ne, a'e je. Jeje'eg are eapyowere'ema 'gã wanup futat jeje'ega numiamũ.

A'ere 'gã naeapyoi futari ee. Amã'jãu agawewi 'gã jeremiapofer are. A'etea 'gã naeapyoi ee. Ma'eramũ je 'ã morogytau etee imome'ui pẽ nupe pẽ mu'jawamũ. Imome'u esage re 'gã neapyo ekoeteramũ ajemogyau ee ne— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹¹—Peapyaka jeje'eg are. Tamueapyo pẽẽ teje'eg are 'jau. Sã'ã y'wa a'ỹja mũ 'ara pe pe 'ga wi. A'ea 'ã wyra'ia 'ua i'wau etee.

¹² Nan tee futat Janeruwarete 'ga je'ega renu-para 'gã amũ. 'Ga je'ega renuwi futari numiamũ. A'ere nipo 'gã naeapyoi ee. A'eramũ mama'eukwaawa 'wyrara 'ua erowiarukare'ema 'gã nupe. “Perowiar awi”, 'jau nipo 'ua 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã momoirukaa je rerowiar awi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹³ —Sã'ã amumera y'wa a'ỹja 'ara ywy a'wyre'ema pype ipopora numiamũ. A'eramũ 'ã jawaiwa ijukau etee nũ. Nan tee futat nipo 'gã amũ je rerowiaa numiamũ. A'ere nipo amumera 'gã nuri, “Iro ererowiat aipoa?” 'jau nipo 'ga 'ua 'gã nupe. A'erauwe nipo 'gã poiri je rerowiar awi, je upe oporogyta awi. “Nia'wyrri 'ga porogyta ra'e”, ojeupe 'erauwe nipo 'ga poiri je rerowiar awi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

¹⁴ —Amumera y'wa a'ỹja u'aa ju pype. A'eramũ opopoa futat numiamũ. A'ere jua imoteu etee. Nan tee futat nipo 'gã amũ jeje'ega renuwaiwi etee. A'ere nipo 'gã wemifutar are etee wea'aramũ akou nũ. Wea'aru'jawe'emamũ nipo 'gã jeje'eg are. Ojemuorypaw are etee nipo 'gã wea'aramũ akou. Okaraemã momytun are etee nanẽ nipo 'gã wea'aramũ akou nũ. A'eramũ futat

'gã wea'aru'jawe'emamũ nipo 'gã jeje'eg are. Jeremifutar imũ nipo mama'e apowe'em futat—'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

¹⁵—Amumera y'wa a'ŷja mũ nipo u'aa ywy katurama pype. A'ea nipo awau waranupa u'aramũ. Nan tee futat nipo Ku'jywa 'ga je'ega renupara 'gã neapyoramũ ajemogyau ee. Wago'oramũ mi-amũ 'gã nopaira'uweri futari je rerowiar awi. Ojemogypyka etee futat nipo 'gã ajemogyau je ree. Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ etee futat nipo 'gã mama'e esage apou ajemogyau—'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga je'ega renuw are.

Arãparĩn

(Mateu 5.14-16; Maku 4.21-25)

¹⁶ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Peenup katu katu ki je'ea. Nomonyga'uweri ae arãparĩna mũ imĩina imima mama'e 'ag are. Imonyg ire ae imonoi jakatupe te imĩina ajue-sawamũ te. A'eramũ ose ma'e 'gã esaka tenamũ. Nan tee futat kasi jeje'ega pemim ine.

¹⁷ Mama'e jemima 'ã nepekwaawi. A'ere nipo anure te pekwaap. Sã'ã ae mama'e monoa im-ima imĩina. A'eramũ 'ã ae mũ esake'ema. A'ere 'ã ae anure esaka ajaupe. Nan tee futat pẽẽ. 'Awamũ jeje'ega nepekwaawi. A'ere anure te nipo pekwaap ikwaapare'emamũ.

¹⁸ Peenup katu katu ki je'ea. Jeje'eg are eapyowet ma'eramũ Janeruwarete 'ga pẽ mueapyoi ee. A'ere 'ga jeje'eg are eapyowere'ema 'gã namueapyoi ee. Ee 'gã neapyoweramũ etee te 'ga 'gã

mueapyoi ee— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'ere ee eapy-
owere'ema 'gã amu'eawera moka'jamawi etee—
'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

Jejui 'ga y ēē, 'ga rewirera 'gã netee
(*Mateu 12.46-50; Maku 3.31-35*)

¹⁹ 'Ga porogyta 'ga 'amamũ 'ga y ēē 'ua, 'ga
rewirera 'gã netee 'ua owaēma 'ga upe. A'ere
mytuna 'gã nuwi 'ga porogyta renupa. A'eramũ
'ga y ēē 'ure'ema 'ga rerowyka.

²⁰ A'eramũ 'ga amũ 'jau Jejui 'ga upe:

—Eney ēē 'ut owaēma janee. “Taporogyta kĩa
upe 'jau”, e'i eneya. Enerewirera 'gã netee ēē ruri
ra'e— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

Aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea— 'jau 'ga 'ga upe.

²¹ A'eramũ 'ga 'jau ojepyriwara 'gã nupe:

—Jeruwarete 'ga je'ega renuparamũ jerewirera
'jawe futat pejemogy jee— 'jau 'ga 'gã nupe. —
Kũjãmeramũ nanē Jeruwarete 'ga je'ega renu-
paramũ jey 'jawe pejemogyau jee nũ— 'jau Jejui
'ga u'ama 'gã nupe.

Ywyrui muojeawet

(*Mateu 8.23-27; Maku 4.35-41*)

²² Jejui 'ga wemimu'e 'gã neru'aa erawau erekou
eroyaapa yaru pype.

—Soo jareyaapa 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ futat 'gã awau oyaapa.

²³ Oyaapaw ipe Jejui 'ga osea 'upa yaru pype.
'Ga set 'ga ruwamũ ywyrui 'ua 'gã nupe. A'eramũ
'y monou yara pype 'gã nupe. Yaru matyneema
werewi 'y pyu 'gã nupe.

²⁴ A'eramũ 'gã Jejui 'ga momaka:

—Ku'jyp! Ere ejua epaka kõi! Sapap jane kõi—
'jau 'gã 'ga upe.

A'erauwe futat 'ga fu'ami oje'ega ywyruru upe, 'y rajapetega upe nanẽ nũ. A'eramũ futat ywyruru wojeramũ. 'Y rajapetega nanẽ wojeramũ nũ.

²⁵ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ te nepejemogypygyi etee je ree? Nepeesagi nipo pejejepype je rekoa ki sa? Je te 'ã areko pẽẽ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã oporesagamũ etee 'ga ree.

—Ma'e pãjẽ 'ga te jane sireko jarejepype nũ'ũ?—
'jau etee 'gã ajaupe. —Ywyruru te 'ã 'ga amuojet erujewi jarejewi a'i kõi. 'Y rajapetega nanẽ 'ga 'ã imuojea nũ— 'jau 'gã ajaupe. —Ma'e pãjẽ 'ga te nũ'ũ? Naesagi pa je 'ga amũ je'ega ywytu upe jepi nũ, ywytu muojera erujewi jepi nũ— 'jau 'gã ajaupe oporesagamũ 'ga ree. —Janeruwarete 'ga te wapoukat 'ga upe nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

*Mama'eukwaawa rerekwat
(Mateu 8.28-34; Maku 5.1-20)*

²⁶ Garireja ypiauu raapa 'gã awau akou. Kwe katywara 'gã 'wyrã katy 'gã awau akou. Gerasa 'jau 'gã oje'wyrã upe.

²⁷ Peuwara 'ga amũ 'ua yar awi 'ga ãm ypyrauwe 'ga repejãna. Mama'eukwaawa rerekwara 'ga 'ua 'ga repejãna. Aipo 'ga akou imara'ne ma'e 'jawe. Waitye'eme 'ga akou. Namutat 'ga akou. Nokoi 'ga 'og ipe. Tywy 'arimũ etee futat 'ga akou.

²⁸⁻²⁹ Mama'eukwaawa 'ga pyyka 'ga rerekou. A'eramũ peuwara 'gã okyjau 'ga wi. A'eramũ 'gã 'ga kupyfaa itajuu pyu. A'ere 'ga imopeni etee. A'eramũ mama'eukwaawa 'ga rerawau ejaa

imỹina ae rekwawe'em ipe. A'e 'ga poromũ 'ut Jeju 'ga resakawe u'aa 'ga rowase. A'eramũ 'ga pirewara wafukaita Jeju 'ga upe:

—Jeju. Ku'jywa 'ga ra'yra 'ã ene. Maran te ore rereko ape? Ore rereko tywet kasi ape ne— 'jau mama'eukwaawa Jeju 'ga upe.

Kũima'e 'ga wi uẽme'emawe 'jau poromũ 'ga upe, “ore rereko tywet kasi ape ne”, 'jau 'ga upe.

³⁰—Ma'ja te enerera?— 'jau 'ga mama'eukwaawa upe.

—Kwai 'jau 'gã oree— 'jau etee 'ga upe.

Kwaiwete 'ga pirewara. A'eramũ 'gã 'ga renũina, Kwai 'jau etee 'gã 'ga upe.

³¹—Ore monoukat kasi ape ore rereko tyweaw ipe ne— 'jau 'ga pirewara Jeju 'ga upe. —Tajaurana ywyteripe ore mono ape ore mogyau— 'jau 'ga upe.

³²Aipo 'eramũ tajaurana ajemogyau muku'i te ojemi'waa. “Tajaurana pype ore mono ape ore mogyau” 'erauwe 'ga 'jau jupe:

—Pe'je ajee pejewau— 'jau 'ga 'ga pirewara upe.

A'erauwe awau.

³³A'eramũ tajaurana mama'eukwaawa ojepype ijeagamũ erowawaka erajemogyau. A'eramũ erawau enujãna erojypa ywy'amuku rupi eropopoa erawau eropapa 'y pe.

³⁴A'ere tajauran are omaenun ma'e 'gã awau imome'wau 'gã nupe:

—Jeju 'ga 'ga pirewara omono tajaurana pype ko. A'eramũ opapa ko— 'jau 'gã awau imome'wau 'gã nupe 'gã moymoyka.

³⁵A'eramũ 'gã awau esaka. Awau 'gã amã'jãu mama'eukwaawa rerekwarera 'ga ree. Irãã'ã

'ga renamũ 'ga apygamũ. A'eramũ futat 'gã mopy'a'wya etee.

—Nanarũi 'ga rekoi jepi— 'jau 'gã ajaupe. — A'ere 'ga 'ã ojewi imoir ire 'ga rekoi ojekatu'oka. Ojeyrũwunepa 'ga 'ã akou 'awamũ— 'jau 'gã ajaupe.

³⁶ 'Ga resakarera 'gã imome'wau tesirũmera 'gã nupe:

—Jejui 'ga mama'eukwaawa omoit 'ga wi ai'i. A'eramũ 'ga 'awamũ ojekatu'oka akou— 'jau 'gã 'gã nupe.

³⁷ A'eramũ peuwara 'gã okyjau Jejui 'ga wi. Nokwaawi wejue 'gã 'ga porowykya. 'Ga pãjẽa nanẽ 'gã nokwaawi nũ. A'eramũ 'gã okyjau Jejui 'ga wi. A'eramũ 'gã 'ga monou ojewi.

—Ere ejepe'au ore wi, ki Ku'jyp— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

A'erauwe 'ga awau u'aa yar ipe nũ. A'eramũ futat 'ga awau oyaapa nũ.

³⁸ —Too ene rupi 'jau— 'jau mama'eukwaawa rerekwarera 'ga Jejui 'ga upe.

A'ere 'ga nuerooi 'ga.

³⁹ —Naani. Ere ewau eje'wyr ipe nũ. Ekatu'okawera ekwap imome'wau ekou 'gã nupe— 'jau 'ga 'ga upe. —“Janeruwarete 'ga je katu'ok”, ere ki epytuna 'gã nupe— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe 'ga ojewya awau oje'wyr ipe nũ. A'eramũ futat 'ga okatu'okawera mome'wau akou 'gã nupe:

—Janeruwarete 'ga je katu'ok ai'i. A'eramũ 'ga 'agamũ je katu'oka je mogou— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ je tejua tekou pẽ pype nũ, mama'eukwaawa tejewi enuẽm ire nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga awau akou amunawarete pyterimũ imome'wau peuwara 'gã nupe.

*Kũjã ãẽ mũ kũjãmuku ãẽ retee
(Mateu 9.18-26; Maku 5.21-43)*

⁴⁰ A'eramũ Jejuĩ 'ga awau ojewya oyaapa nũ. Mytunũũ 'gã ajatykau 'upa 'ga renune. A'eramũ 'gã aku'iramũ 'ga ree, 'ga ruramũ.

⁴¹ A'eramũ kũima'e 'ga amũ 'ua owaẽma Jejuĩ 'ga upe. Jairo 'ga 'ua wapyka wenupy'ãu 'ga rowase. Esage ma'e 'ga te Jairo 'ga. Judeu 'gã jatykaawa raarana 'ga. Jejuĩ 'ga porogyta 'ga erowiaa. A'eramũ 'ga 'ua wapyka wenupy'ãu 'ga rowase, oje'ega 'ga upe.

—Ejot je'wyr ipe. Jera'jyra nipo 'ã amanũ.

⁴² Ejot ãẽ resaka jee. Nirũi jera'jyra ãẽ. Kũjãmuku'ia ãẽ— 'jau 'ga Jejuĩ 'ga upe.

—Ere ajee iruukwe. Taesak ãẽ enee 'jau— 'jau Jejuĩ 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga awau 'ga rupi. Kwaiwete 'gã awau 'gã newiri. Ojopypypypyka 'gã awau.

⁴³ Nan 'gã waw ipe kũjã ãẽ mũ 'ua Jejuĩ 'ga rupisika. Ojero'wu ma'e ãẽ 'ua 'ga rewiri. Tusi kwara ãẽ imu'aa akou ojero'wau. Nuogi futari ãẽ rya ãẽ wi. Ymã te ãẽ rekoi rakue. Morofuanugara 'gã nupe ojesaukaa rakue numiamũ. A'ere 'gã nokwaawi ãẽ karuara. Ajepeja 'ga upe ãẽ awau ojesaukaa nũ. A'ere 'ga nãñewẽjẽmĩ nokwaawi ãẽ wi nũ. A'eramũ morofuanugara mepyetea ãẽ ka'aranũũ mateepapa ekoete ãẽ wi. A'ere ãẽ nojekatu'ogi futari. Nitywi futari muaga ãẽ upe.

⁴⁴ A'eramũ ãẽ 'ua 'gã ata pype Jejuĩ 'ga rewiri. “Kĩã raity pygamũ tajekatu'ok 'jau kwy”, 'jau ãẽ

ojeupe. A'eramũ ãẽ 'ua 'ga rupisika, 'ga raity pypireme'ywa ppyka. A'erauwe ãẽ rya uoka ãẽ wi.

⁴⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Awỹja te owyk jeraity are ra'e?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Tee. Naje rõi— 'jau tee 'ga rewiri oo ma'e 'gã 'ga upe.

A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Kwaiwete te 'gã 'ã ki jã. A'eramũ 'gã okwaa-pawe'emamũ. Ojopypypypyk te 'gã 'ã— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

⁴⁶ A'ere Jejui 'ga 'i 'ga upe:

—Naani. Akwaap je 'ga amũ tepyyga. Jepãjẽa oo oporokatu'oka— 'jau etee Jejui 'ga.

⁴⁷ A'erauwe ijaruete ma'efera ãẽ 'jau ojeupe: “Najemima'uweri je kĩa wi. Okwaap futat kĩa”, 'jau ãẽ ojeupe. A'eramũ ãẽ awau wapyka wenupy'ãu 'ga rowase. Oyyita ãẽ ojemome'wau 'ga upe:

—Je ako awyk eneraity are ko. Ymã te jerya nuogi je wi. A'ere eneraity are je wygauwe iogi je wi ko— 'jau ãẽ 'ga upe.

⁴⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ãẽ upe:

—Je rerowiat wejue te 'ã ape ra'e jepi. A'eramũ je ako ene katu'oka ko— 'jau 'ga ãẽ upe. —A'eramũ ki ene epy'ata'waramũ ekou. Enejaruete ene ekou— 'jau 'ga ãẽ upe.

⁴⁹ ãẽ upe Jejui 'ga porogyta 'ga 'amamũ, Jairo 'ga remiayuwa 'ga amũ 'ua 'ga rewiri.

—Amanũ enera'jyra ko. Au'je 'ga reruri re— 'jau 'ga 'ua 'ga upe.

⁵⁰ A'ere Jejui 'ga enuwi 'ga upe 'ga 'ea. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe:

—Ene'arasig awi. Tejerowiarāmũ je enera'jyra moferawi enee nũ— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga awau 'ga rupi.

⁵¹ 'Og ipe owaẽmawe Jejui 'ga 'jau wewiri oo ma'e 'gã nupe:

—Peu etee futar iki pejup. Ore tee futat oroo orosou ẽẽ resaka— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga rupi oo ma'efera 'gã ukupepe etee futat 'upa. Pedro 'ga, Tiago 'ga, Juã 'ga, kũjãmuku ẽẽ y ẽẽ, ẽẽ ruwa 'ga. Mĩmera 'gã etee awau osou Jejui 'ga rupi ẽẽ resaka.

⁵² Ẽẽ pytuna 'gã ajaa'wau ẽẽ ree. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pejoo'o awi ẽẽ ree. Oset tee ẽẽ 'upa.

⁵³ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ene'me awi nũ'ũ. Amanũ futat akiko— 'jau 'gã 'ga upe.

“Amoferap nipo je ẽẽ re'ã”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga poromũ 'jau 'gã nupe, “Oset tee ẽẽ 'upa”, 'jau etee 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga 'gã mũ'jãu ojewi.

⁵⁴ A'eramũ 'ga awau amanũ ma'efera ẽẽ popyyka.

—Ere ejua ewya, ky'ri— 'jau 'ga ẽẽ upe.

⁵⁵ A'eramũ futat ẽẽ oferapa. A'erauwe futat ẽẽ afu'ama. A'ere 'ga 'jau ẽẽ y ẽẽ upe:

—Pe'je ẽẽ mojemi'waa— 'jau 'ga ẽẽ upe.

A'erauwe ẽẽ wa'yra ẽẽ mojemi'waa.

⁵⁶ Ẽẽ ferawamũ ẽẽ jara 'gã oporesagamũ ẽẽ ree. A'eramũ futat ẽẽ ruwa 'ga 'jau ojeupe: “Amanũ ako jera'jyra ako re'ã. A'ere pa 'ga 'ã jera'jyra moferawi jee nũ”, 'jau 'ga ojeupe.

A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe:
 —Je mome'u kasi ape kwe pe 'gã nupe ne, 'au je iapoawera ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

9

*Jejuĩ 'ga wemimu'e 'gã monoawet
 (Mateu 10.5-15; Maku 6.7-13)*

¹⁻² Anure 'ga wemimu'e 'gã majatykau, tusi 'gã majatykau. A'eramũ 'ga opãjẽ monou 'gã nupe:

—Pe'je pejewau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe. Mama'eukwaawa ki pemoit 'gã nui jeje'eg imũ. Pekatu'og iki 'gã je 'jawe futat. “Je katu'og ape” 'eramũ Ku'jywa 'ga pẽ katu'ogi pẽ monou wemiayuwamũ, pe'je ki tesirũmera 'gã nupe— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

³ —Pejemama'e mũ rerawawe'em futat pejejeupe. Ywyrara miamũ futat erawawe'em pejepo pe. Ka'aranũũ ryrũa nanẽ erawawe'em nũ. Pejejemì'urama nanẽ pẽẽ erawawe'em futat nũ. Ka'aranũũ miamũ pẽẽ erawawe'em. Pejejyrũmũ rerawawe'em futat 'jau. Pejepit arewara etee futar iki peroo. Nan etee te futar iki pekwap.

⁴ Gã 'wyrarete upe pejewaẽma majepeja 'oga pype etee futat ki pejup. Peo kasi kwe pe pejejemogyau ne.

⁵ Pejeporogyta renuwe'emamũ pẽẽ kamẽsĩete pejewau amunaw awi. Ajepeja 'gã 'wyrarete pe pejewau nũ. 'Gã nui pejewau ki pejepyapaawa penupãnupã, 'yja motototoka jui. “Janeruwarete 'ga 'ã pẽ katu'og are ifuwet numiamũ. A'ere 'ã nepefutari etee,” 'jau ki pẽẽ pejewau pejejemogyau pejepyapaawa nupãu ajuee 'gã nupe— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

⁶ A'eramũ 'ga wemimu'e 'gã monou mukũi juejue amunawa moy moyka. Jejuĩ 'ga ree morogyta esagea 'gã awau imome'wau 'gã nupe. Ojero'wu ma'e 'gã katu'oka nanē nũ.

*Juã Batista 'ga ree Erote 'ga rea'aawet
(Mateu 14.1-12; Maku 6.14-29)*

⁷⁻⁹ Anure Erote 'ga, Garireja ywy pewara 'gã 'wyriara 'ga, Jejuĩ 'ga rera renupa. 'Ga amũ Jejuĩ 'ga remiapofera mome'wau 'ga upe. A'eramũ 'ga opy'a'wyrãmũ 'ga rer are. A'eramũ 'ga 'jau wemi-ayyuwa 'gã nupe:

—Awỹja te poromũ ako?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã amũ 'jau:

—Amanũ ma'efera 'ga amunipo 'ã 'ut oferapa rai'i nũ kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ amumera 'gã 'jau:

—Nipo ajee Juã Batista 'ga 'ut oferapa rai'i nũ 'ja. Maranamũ nipo Eliasi 'ga kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ 'gã amũ 'jau:

—Tee nũ'ũ. Amutee 'ga te nipo nũ'ũ— 'jau 'gã 'ga upe. —Naokoiwera 'gã nũi nipo nũ'ũ. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga amũ te nipo nũ'ũ— 'jau 'gã 'upa 'ga rera renupa.

Aipo 'gã 'e 'gã jemogyramũ Erote 'ga 'ũina etee futat 'gã je'ega renupa. A'eramũ 'ga 'jau:

—Tee. A'jea futat nipo. NaJuã Batista 'ga rũi. Je te ako 'ga ajukaukat ai'i. Ajuwonogukat 'ga ai'i. A'eramũ sipo awỹja 'wei?— 'jau 'ga 'ũina aipo 'eramũ.

“Aesak werewi pa je 'ã 'ga nũ”, 'jau 'ga 'ga rera renupa 'ũina. A'ere 'ga nuesagi 'ga.

*Kanape'i me'yitawet**(Mateu 14.13-21; Maku 6.30-44; Juã 6.1-14)*

¹⁰ Anure Jejui 'ga remimonofera 'gã 'ua ojewya nũ. Imome'wau 'ua Jejui 'ga upe:

—Kwe pe ako ore mono ape ejemome'waukaa 'gã nupe ai'i. A'eramũ ore ojero'wu ma'e 'gã katu'oka arakou ene 'jawe ai'i. Mama'eukwaawa nanẽ ore imoia arakou 'gã nui ai'i nũ— 'jau 'gã 'ua wekwawera mome'wau Jejui 'ga upe.

Imome'upaw ire 'ga 'gã nerawau ajepeja amunaw ipe, Pesaita 'jaw ipe nũ. Kwaiwete tekotee 'gã nejaa. 'Gã tee awau. Wemimu'e 'gã tee futat 'ga erawau numiamũ.

A'ere tekotee 'gã 'ga o kwaawi futari.

¹¹ A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Oo futat 'ga ra'e nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe. —Pe'je soo 'gã newiri— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã awau 'gã newiri. Ojeupe 'gã waẽmamũ Jejui 'ga oporogytau 'gã nupe:

—Janeruwarete 'ga afutat pejetywer awi pepoira. Pejetywer awi pepoiramũ 'ga pẽ monoi wemiayuwamũ. Najuejue etee futat 'ga pejetywer awi pepoira futari— 'jau 'ga 'gã nupe.

'Gã nupe oporogytapaw ire, 'ga ojero'wu ma'e 'gã katu'oka nũ.

¹² Kaaruwamũ 'ga remimu'e 'gã 'jau 'ga upe:

—Emono 'gã amunaw ipe 'gã nemi'urama murukaa 'gã nupe. Nitywi mama'ea 'au. “Pe'je pejewau mama'e mua pejejeupe. Peu pekwap pejesea”, ere 'gã nupe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

¹³ A'ere Jejui 'ga 'i etee 'gã nupe:

—Naani. Pẽẽ futat mama'ea pemono 'gã nupe— 'jau etee 'ga 'gã nupe.

—Nitywi mama'ea. Mukūi'ī etee ipira'ia. Sīku etee nanē kanape'ia nū. A'ea niapoi 'gā nupe. Eneporomuriwet nipo mama'e mua 'gā nupe? Kwaiwete te 'ā 'gā a'i kūi— 'jau 'gā 'ga upe.

¹⁴ Kwaiwete 'gā. Sīku miu te kūima'efera 'gā nuri 'upa 'ga porogyta renupa. A'eramū 'gā poromū 'jau 'ga upe: “Niapoi mama'ea 'gā nupe”, 'jau 'ga upe.

A'ere Jejui 'ga 'i etee 'gā nupe:

—Naani. Pemojo'ok 'gā. Kwaiwete 'gā 'ā. A'eramū pēē 'gā mojo'oka. 'Au sīkwēta 'gā pe-muapyk. Peu sīkwēta 'gā muapyka 'jau. Peu nanē nū. Peu nanē nū 'jau 'gā muapykapap— 'jau 'ga 'gā nupe.

¹⁵ A'erauwe futat 'gā 'ga je'ega rupiwewe futat 'gā muapyka.

¹⁶ A'ere Jejui 'ga kanape'i pyyka opo pe ipira'i reewe. A'ere 'ga eramā'jāu ywau opo pe. A'eramū 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete mama'ea eremut oree. Ene te 'ā eneresage oree— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

A'ere 'ga kanape'i mowowoka ipira reewe imopēpena 'gā nupe. A'ere 'ga imonou wemimu'e 'gā nupe.

—Pe'je imonou 'gā nupe— 'jau 'ga 'gā nupe.

A'eramū futat 'gā imonou 'gā nupe. 'Gā nupe omonorauwe ojeme'yita.

¹⁷ A'eramū 'gā ojomoyka kanape'i are ipira'i reewe. A'eramū futat 'gā wewegamū.

—Janerewek jane ki 'ei— 'jau 'gā ajaupe. —Niapoi agawewi akiko. A'etea ojeme'yi janee 'ga omowowogamū— 'jau 'gā ajaupe. —Janeruwarete 'ga te ome'yi janee. A'eramū 'ā jarejewegamū jarejemogyau— 'jau 'gā ajaupe.

Ojemi'wapaw ire 'gã emyrera monou ijaga yrũ pype. Tusi yrupemũũ matyneema. 'Gã jemi'wapaw ire 'ga 'gã monou 'gã 'wyr ipe nũ. Opy'araypare'emamũ 'gã awau ajemogyau oje'wyr ipe nũ.

*Pedro 'ga Jejui 'ga mome'uawet
(Mateu 16.13-20; Maku 8.27-30)*

¹⁸ A'ere anurenure'i Jejui 'ga 'ũina oporogytau 'Uwarete 'ga upe ojetee'i. 'Ga porogytaaw ipe 'ga remimu'e 'gã 'ua owaẽma 'ga upe. A'eramũ 'gã 'ga rerowyka. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja e'i te tekotee 'gã jee jepi?— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁹ —“Amanũ ma'efera 'gã amũ te nipo 'ã 'ut oferapa rai'i nũ”, e'i 'gã enee jepi. Amumera 'gã: “Juã Batista 'ga te nipo 'ã 'ut oferapa rai'i nũ”, 'jau 'gã enee jepi. Amumera 'gã: “Eliasi 'ga nipo 'ã 'ut ojewya rai'i nũ”, 'jau enee jepi. Amumera 'gã: “Janeruwarete 'ga je'ega mome'warera 'gã amũ nipo 'ã 'ut oferapa rai'i nũ”, 'jau 'gã enee jepi— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁰ —Pěẽ nũ. Ma'ja pe'je ajee jee jepi nũ'ũ?— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe.

A'eramũ Simão Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—“Janeruwarete 'ga remimurera 'ga”, aru'e ore enee jepi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

—Je mome'u kasi ajee pejepe 'gã nupe ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

*Amanũawama mome'uawet
(Mateu 16.21-28; Maku 8.31-9.1)*

²¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat pe'je.

22 Je 'ã a'jea futat pēneki'yraretea — 'jau 'ga 'gã nupe aipo ojeupe 'eramũ. —Anure nipo 'gã je rereko tyweretei. Kwaiwete nipo je ree iporomutare'ema 'gã. A'eramũ nipo 'gã je rerekou tyweaete. Judeu 'gã 'wyrria'ri, mainana 'wyrriat, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jat. Mĩmera 'gã nipo oporomutare'emamũ je ree— 'jau 'ga 'ũina imome'wau 'gã nupe. —'Gã nipo je juka. A'ere nipo imuapyra 'ara rupi Jeruwarete 'ga je moferawi etee nũ— 'jau 'ga 'ũina imome'wau 'gã nupe.

23-24 —Jeremiayuamũ pejekoweramũ pēe jeremifutar imũ etee futat mama'ea peapo. Pejekyjawe'em futat pejekereko tywer awi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Pejemanũ awi miamũ pejekyjawe'em futat. Amumera 'gã nipo “Jejui 'ga rerowiaara je” 'eramũ ifuwet pē apisi are. A'ere kasi “naJejui 'ga rerowiaara rũ je”, pe'je 'gã nupe ne— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe. —“Tene 'gã je jukai kwy”, pe'je etee ki. “Napaira'uweri je Jejui 'ga rerowiar awi”, pe'je etee ki. Jeremiayuamũ pejekoweramũ ki jeje'eg imũ etee futat peko— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Najemanũweri je Jejui 'ga mome'u are” 'jara 'gã nooa'uweri futari ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Je naapoa'uweri futari mama'ea Jejui 'ga remifutar imũ” 'jara nanē awawe'em ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Amumera 'gã te nipo ajee e'i “tene 'gã je jukai kwy”, e'i ajemogyau. “Napaira'uweri je 'ga rerowiar awi” 'jara 'gã etee awau ywag ipe, Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau ee.

25 —Okaraemã mono'og are etee ea'at ma'e 'gã nanē ni'akwaawi futari. Kwaiwete agawewi

'gã karaemã. A'ere aipo 'gã miamũ nooi futari ywag ipe. Nomỹi 'gã weaa Jarejuwarete 'ga ree. Okaraemã me'yi are etee 'ga fueweramũ. A'eramũ 'gã awawe'em 'ga pyri. Mama'eukwaawa rapyaw ipe etee 'gã awau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

26 —Temome'u awi 'ga amũ jenosĩ re je nanẽ nipo tejenosõu 'ga wi tejewya nũ. “Je naJejui 'ga remiayuwa rũi” 'jara 'gã nipo okyjau je ree amanũ awi. A'eramũ je 'jau aipo 'jarera 'gã nupe: “Na-jeremiayuwa rũi 'ga”, 'jau nipo je 'gã nupe tejewya nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

—Amanũ awi ikyje'ema 'gã te nipo 'jau, “Je te 'ã Jejui 'ga remiayuwa”, 'jau 'gã 'gã nupe. Aipo 'jarera 'gã te nipo je anure tejewya naenosĩ 'gã— 'jau 'ga 'gã nupe. —Anure je ruri tejewya ywagipewara 'gã netee 'awa ywy pe nũ. Mama'e tywera apoare'ema 'gã netee nipo tejua tejewya 'awa ywy pe nũ. Tejuwarete 'ga renyfuga pype je tejua tejewya anure. A'eramũ nipo 'gã 'jau jee: “Nitywi 'ga amũ ene 'jawe esage ma'e 'gã. Ene tete 'ã eneresageay oree”, 'jau nipo 'gã jee anure je jewyt je ruramũ— 'jau Jejui 'ga u'ama oporogytau 'gã nupe. —Aipo 'ara rupi futat nipo je 'i 'gã nupe, 'gã nowase. “Agera 'gã jeje'ega wanuwa ajemogyau rai'i”, 'jau nipo je 'gã nupe 'gã nowasewase— 'jau 'ga u'ama oporogytau 'gã nupe. —Tejewyru'japa te nipo je ruri pẽ nupe pẽ'wyrilat pãwẽ pãwẽnamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

27 —Anure nipo pẽẽ mũ je resak pejepe pe- jemanũme'ẽwe peje'wyrriaramũ je rekoa. Jare-juwarete 'ga pãjẽa nipo pẽẽ mũ esaka— 'jau 'ga u'ama 'gã nupe oporogytau.

*'Gã neape Jejui 'ga jesowo'gõkawet
(Mateu 17.1-13; Maku 9.2-8)*

²⁸ Majepeja morowykye'ema magwaw ire, Jejui 'ga awau ywyty'rarimũ oporogytau 'Uwarete 'ga upe. Muapyra 'gã etee 'ga erawau ojeupi. Pedro 'ga, Juã 'ga, Tiago 'ga. Mĩmera 'gã etee 'ga erawau ojeupi.

²⁹ 'Uwarete 'ga upe 'ga porogytaramũ 'ga reakwara ojesowo'gõka. 'Ga reakwara wenyfugamũ. 'Ga raitya nanẽ waparasingamũ 'ga ree nũ. Iaparasing enyfuk te 'ga raitya 'ga ree.

³⁰⁻³¹ A'eramũ futat mukũja 'gã 'ua oporogytau 'ga upe. Ywag awi 'gã 'ua oporogytau 'ga upe. Moisesi 'ga, Eliasi 'ga retee 'ua oporogytau 'ga upe. Tata enyfuga 'jawewara wywyteripe 'gã u'ama oporogytau. Jejui 'ga manũawama mome'wau 'ga upe:

—Jerusareg ipe nipo ereo emanũmũ Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat. “Ga manũa 'gã tywera tomepey 'jau”, e'i Janeruwarete 'ga enee— 'jau 'gã 'ga upe. —“A'eramũ 'ga 'gã katu'okaramũ akou 'jau”, e'i Janeruwarete 'ga enee— 'jau 'gã 'ga upe imome'wau.

³² 'Gã porogytaramũ 'ga rupi oo ma'efera 'gã osea 'upa. Poje 'gã opaka. Amã'jãmayayau Jejui 'ga renyfug are. Irãã'ã mukũja 'gã 'amamũ 'gã porogytaramũ 'ga upe.

³³ Mukũja 'gã oja'wyja'wyramũ Pedro 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—'Awa esageay janee ra'e. 'Au etee sapyta 'jau, ki Ku'jyp— 'jau 'ga 'ga upe. —'Au etee tapỹja taruapo amũ pẽ nupe 'jau. Ene upe, Moisesi 'ga upe, Eliasi 'ga upe 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

Osera 'ga enafu'ama. A'eramũ 'ga u'akwaawe'emamũ oporogytau tyweruu 'gã nupe.

³⁴ 'Ga porogytarauwe ywasiga mũ 'ua ojypa 'gã nee. A'eramũ futat ywasiga 'gã mima 'gã nui. Ywasiga etee 'gã mopiryyita ojypa 'gã nee nũ.

³⁵ A'erauwe futat Janeruwarete 'ga oje'ega muri imojypa ywasiga rupi 'gã nupe:

—Koromũ je ra'yrarete 'ga, jeremimurera 'ga. A'eramũ ki pëë pejeapyakau 'ga je'eg are— 'jau 'ga 'gã nupe, oje'ega mua.

³⁶ 'Ga porogytapawauwe ywasiga ojeupiapap 'gã nui nũ. Irãã'ã Jejui 'ga etee 'ga 'amamũ ojetee. Ywasiga rupi mukũja 'gã ojeupia awau. A'eramũ futat 'ga remimu'e 'gã opika etee futat. Nomome'ui futari 'gã tekotee 'gã nupe, miamũ ojewyr ire.

Kunumĩ 'ga katu'okawet

(Mateu 17.14-21; Maku 9.14-27)

³⁷ Ai'iwe 'gã 'ua ojypa ywyty'rar awi nũ. A'eramũ futat kwaiwete 'gã 'ua Jejui 'ga rowosõu. 'Ga porogyta renupa 'gã 'ua.

³⁸ Jejui 'ga resakawe kũima'e 'ga amũ 'ua wafukaita 'ga upe:

—Jejui! Esak jera'yra 'ga jee. Majepei tee jera'yra 'ga. Nirũi 'ga jee. A'eramũ ene ejua 'ga resaka jee.

³⁹ Mama'eukwaawa 'ga opyyk 'ga moypiwukaa 'ga muafukajukaa 'ga motyjuita 'ga juru rupi. A'ere 'ga pikapikapikau 'ga rerekou. Nopoiri futari 'ga wi. Esak 'ga jee— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

40 —“Pemoit 'ga wi”, a'e futat je eneremimu'e 'gã nupe ko. A'ere 'gã nomoiri etee 'ga wi ko— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

41 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ sipo pẽẽ je rerowiare'ema pejeje-mogyau 'ũ? Ymã agawewi nã'ã je pẽ mu'ei re'ã. A'etea nipo 'ã naje rerowiari tãmẽjẽ 'ã pejepe. “Nokoa'uweri je pẽ pype namutamutat”, a'e je pẽ nupe jepi— 'jau 'ga tesirũmera 'gã nupe nanẽ nũ.

A'ere 'ga 'jau kunumĩ 'ga ruwa 'ga upe:

—Ere 'ga rerua 'au jee. Taesak 'ga 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

42 A'erauwe futat 'ga wa'yra 'ga rerua. 'Ga upe 'ga waẽm ja'wyja'wyrãmũ mama'eukwaawa 'ga pyyka nũ. A'eramũ futat 'ga retyka wyyu.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga pirewara upe:

—Ejepe'a 'ga wi— 'jau Jejui 'ga jupe.

A'eramũ futat 'ga imoia 'ga wi. A'ere Jejui 'ga 'jau kunumĩ 'ga ruwa 'ga upe:

—Kweramũ enera'yra 'ga nũ. Jaruete 'ga nũ— 'jau 'ga 'ga upe.

43 A'eramũ esakarera 'gã oporesagamũ etee futat 'ga ree.

—Mama'eukwaawa miamũ 'ã pãjẽa. Ku'jywa 'ga taetu te 'ã pãjẽrete— 'jau 'gã 'upa ajaupe.

Amanũawama 'ga imome'wau'japa

(Mateu 17.22-23; Maku 9.30-32)

Aipo resakarera 'gã oporesagamũ 'ga ree kunumĩ 'ga katu'ogamũ.

—Janeruwarete 'ga 'ã pãjẽrete futat. Nitywi 'gã amũ 'ga 'jawe— 'jau 'gã ajaupe.

44 Aipo 'gã 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pëneki'yra agawewi je 'ã. A'etea nipo Janeruwarete 'ga je pyygukat anurenure'i je ree iporomutare'ema 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga wemiayuwa 'gã nupe.

⁴⁵ A'ere 'gã naeapyoi 'ga 'eawer are. Janeruwarete 'ga namueapyoi 'gã ee. A'ere 'gã jenosĩ 'ga upe oporonuw are.

*Esageay ma'e are 'gã mu'eawet
(Mateu 18.1-5; Maku 9.33-37)*

⁴⁶ A'ere 'ga remimu'e 'gã 'jau ajaupe:

—Manamũ te jane Jarejuwarete 'ga upe esage ma'eramũ jarejuapyraapa?— 'jau 'ga remimu'e 'gã 'upa.

Ajaupe etee futat oporogytau.

⁴⁷ A'ere Jejui 'ga 'gã kwaawi. Ajaupe 'gã 'e kwaawi. Nuenuwi futari 'ga numiamũ. A'ere 'ga ikwaawi futari ajaupe 'gã 'ea. A'eramũ 'ga 'jau kunumĩ 'ga amũ upe:

—Ere ejua 'au je pyri— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe kunumĩ 'ga amũ 'ua 'ga repejãna 'ga rerowyka.

⁴⁸ —Peesak te kunumĩ 'ga 'ama je pyri?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —'Ga ree pejejejuka esageramũ je ree we futat pejejuka esage. Je ree pejejejuka esageramũ je muarera 'ga ree we futat pejejuka esage— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. —Aipo apoara 'gã esage ma'eramũ Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—“Je jeresage” na'jara 'gã nũi esage ma'eramũ Jarejuwarete 'ga upe. A'ere ajuee ojejuka esage

ma'eramũ te ae esage ma'eramũ 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau esage ma'e 'gã nee.

*Jane poara 'gã janepytuna 'jawe futat
(Maku 9.38-40)*

⁴⁹ A'eramũ Juã 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Kũima'e 'ga amũ ore aruesak mama'eukwaawa pe'aa 'gã nui ko, enerer imũ ko. A'ere norepytuna 'ga rũi ko. A'eramũ ore 'jau 'ga upe ko: “Ereapo awi nanuara”, 'jau ore 'ga upe ko— 'jau Juã 'ga imome'wau Jejui 'ga upe.

⁵⁰ Aipo 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Aipo pe'je awi 'gã nupe. “Peapo awi nanuara”, pe'je awi 'gã nupe. Najanepytuna 'gã nũi numiamũ. A'ere 'gã jane poari te janeporowyky apo are. A'eramũ 'gã janepytuna 'jawe futat ajemogyau— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gã nupe aipo 'gã 'eramũ.

Samari ywy pewara 'gã

⁵¹ Ywag ipe awawa upe iwaẽm ja'wyja'wyrauwe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Jerusareg ipe futat too 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵² A'ere 'ga wemiayuwa 'gã mũ ra'ne imonou wenune Samari ywy pe.

—Amunaw ipe pekwap 'oga mũ resaka jarejee jareseawamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã awau. Awau 'ga owaẽma amunawa mũ upe. A'eramũ 'gã oporogytau peuwara 'gã nupe:

—Jejui 'ga ore mut 'au oroseawa mũ rekarukaa orojee ko— 'jau 'gã peuwara 'gã nupe. —A'ere nipo 'ga ruri ore rewiri. Ityp te oroseawa 'au?— 'jau 'gã peuwara 'gã nupe.

⁵³ A'ere peuwara 'gã 'i etee 'gã nupe:

—Nitywi pēseawa 'au nũ'ũ. Jerusareg ipe etee futat pekwap. Nepesera'uweri 'au— 'jau etee 'gã 'gã nupe.

Samari ywy pewara 'gã najudeu joporemũremũa rũi. Ojopypepype 'gã. A'eramũ 'gã judeu 'gã futare'ema peu ojepype.

A'eramũ 'gã ojewya 'ua Jejui 'ga pyri nũ.

—“Nitywi pēseawa 'au”, e'i 'gã oree ko— 'jau 'gã 'ua Jejui 'ga upe.

⁵⁴ A'e renupa Tiago 'ga 'jau Juã 'ga retee Jejui 'ga upe:

—Jarejuwarete 'ga upe tee pa ore 'i “Tata emut 'gã nupe 'gã apisaupap”, aru'e te pa ore 'ga upe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

⁵⁵ A'eramũ Jejui 'ga amã'jãu 'gã nee:

—Ma'eramũ pēē aipo 'jau ki 'ei. Naani. Aipo pe'je awi— 'jau 'ga 'gã nupe, oje'ega moywyrafena.

⁵⁶ —Pe'je ajee soo ajepeja amunaw ipe etee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau.

“Too ene rupi 'jau” 'gã eawet

(Mateu 8.19-22)

⁵⁷ Gã waw ipe kũima'e 'ga amũ 'ua oje'ega Jejui 'ga upe:

—Too ene rupi 'jau— 'jau 'ga 'ua 'ga upe. —Taata tekou ene rewiri kwe pe ene orauwe 'jau— 'jau 'ga 'ua Jejui 'ga upe.

⁵⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat nipo eneatawet je rupi ki sa? A'ere 'ã je najerogi te tekou a'i kũi. Kasuru'miara te 'ã ok. Ywy kwara 'ã 'ga roga. Wyrã'i nanẽ 'ã waityramũ nũ. A'eramũ 'ã kaaruwauwe ojewya

'ua waity pype osea. A'ere je nanarūi. Aset ekoete te futat je tekou. Tekaarupaw ipe je tesea ekoete te futat tekou. Je 'ā pēneki'yra agawewi. A'etea 'ā je najerogi tekou. Jeremiayuwamū nan tee futat pejemogy. A'etea futat te eneatawet je rupi?— 'jau 'ga 'ga upe.

⁵⁹ A'ere Jejui 'ga oje'ega ajepeja 'ga upe nū:

—Erejt te je rupi? Naani te ra'u nū?— 'jau 'ga 'ga upe.

—Naani. Nooi je 'awauwe ene rupi. Tene jeruwa 'ga manūi ra'ne. Tejuwa 'ga manū re too ene rupi 'jau. 'Ga manū re nipo a'jea futat tekou ywyapi ene rewiri. Tejuwa 'ga manūa ra'ne je aesak— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁶⁰ A'ere Jejui 'ga 'i etee 'ga upe:

—Naani. Ene'me awi. 'Awauwe futat ejot je rupi. Eneruwa 'ga manūnamū amutee 'gā totym 'ga enee 'jau— 'jau 'ga 'ga upe. —Ene tereko “Pe'je pejepoia pejetywer awi” 'gā nupe 'jaramū 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —“Pejetywer awi pepoiramū Janeruwarete 'ga pē monoi wemiayuwamū” 'gā nupe 'jaramū tereko 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁶¹ A'ere 'ga amū 'jau Jejui 'ga upe nū:

—Tene ajee je ra'ne. Too ene rupi 'jau— 'jau 'ga Jejui 'ga upe. —A'ere je oi tepytuna 'gā moranupa ra'ne, “Oo je 'ga rupi”, 'jau 'gā nupe ra'ne— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁶² A'eramū Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Je rupi iatawet ma'eramū pejt ekoete te futat je rupi pejejea jewyre'emamū futat pejemiejarera mama'e are. Wemiejarer are eajewyt ma'e 'gā nooi futari je rupi. Eajewyt ma'e 'gā nokoarūi je

mome'waramũ kwe pewara 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

10

Setētai tois 'gã monoawet

¹ Anure Jejui 'ga kwaiwete 'gã mũ'jãu 'gã pytuna 'gã nui. Setētai tois etee 'ga 'gã mũ'jãu. 'Gã mũ'ẽ re 'ga 'gã mokwasi'wau. Mukũi juejue Jejui 'ga 'gã monou amunaw ipe wenune.

—A'ere too pẽ newiri 'jau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

² —Inãinãniĩ etee Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã. Kwaiwete je 'gã jemogyi Jarejuwarete 'ga kwaape'ema— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'eramũ pẽẽ pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe: “Emuru'jap ejemiayuwa 'gã amũ emome'waramũ”, pe'je ki 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Sã'ã juowuurana. Omonookara tywe'emamũ 'ã ototokapaw ekoete. Nan tee futat nipo 'gã 'ga je'ega ojeupe 'gã imome'ue'emamũ 'gã pawĩ etee mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³ —Ma'eramũ je 'ã pẽ monoi kwe pe, Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waukaa 'gã nupe, ikwaapare'ema 'gã nupe. Sã'ã kasurua tajau jarũa pyterimũ isea. A'eramũ 'ã tajaua iu'wau. Nan tee futat pẽẽ. Jarejuwarete 'ga kwaapare'ema 'gã pyterimũ pese. 'Gã amũ nipo amara'neramũ akou pẽ nee. A'ere nipo je jejukai pẽ nee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴ —Peroo kasi karaemã ne. Ka'arana nanẽ kasi peroo ne. Pejejemi'urama nanẽ kasi peroo ne.

Pejepyapaawa nanẽ pẽẽ erawawe'em nũ. Pejepyatawe'em nanẽ pe aje pejeporogytau 'gã nupe nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

⁵—Amunaw ipe pejewaẽmawe ki pe'je 'gã nupe: “Awamũ Janeruwarete 'ga pẽ mopy'ata'wai pẽ mogyau”, pe'je ki pejesou pejewau 'gã nog ipe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

⁶—Pẽ nee 'gã ku'iramũ Janeruwarete 'ga aku'ia monoi 'gã nupe. Pẽ nee 'gã ku'ie'emamũ 'ga aku'ia nomonoa'uweri 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁷—Pejejeupe 'oga resaukaripyra pype etee futat ki pejup. Pejejejyite'ema ajepeja 'oga pype. Pejejeupe imuripyra 'wau etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. —Sã'ã ae ojeupe ojomoporowyky re ojomepya. Nan tee futat nipo 'gã pẽnemi'urama muri pẽ nupe ojeupe pẽporogyta repyramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

⁸—'Gã 'wyrarete upe pejewaẽmawe ki pe'je 'gã nupe: “Au ore ruri Jarejuwarete 'ga porogyta mome'wau pẽ nupe”, pe'je ki 'gã nupe. “Pe'je ajee pejejua 'ga imome'wau oree” 'eramũ peu pejepytau pejejupa imome'wau 'gã nupe. 'Gã 'wyr ipe etee futat pejejemogyau pejejeupe mama'e muripyra 'wau etee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama oporogytau.

⁹—Ojero'wu ma'e 'gã ki pekatu'ok. Jarejuwarete 'ga ree pẽẽ 'gã mu'jau. “Werowiaramũ 'ga pẽ mogoi wemiayuwamũ”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

¹⁰⁻¹¹—Pejewau nipo 'gã 'wyrarete mũ upe pejewaẽma. A'eramũ nipo 'gã “noreporenuwiweri ore Jarejuwarete 'ga je'eg are”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. A'eramũ ki pe'je 'gã nupe: “Janeruwarete

'ga 'ã wemiayuwamũ pẽ futat numiamũ. A'ere 'ã nepefutari etee 'ga”, pe'je ki 'gã nupe. “A'eramũ nipo 'ga anure pẽ mu'arasiga pẽ mogyau”, 'jau ki pẽẽ 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. — A'eramũ pẽẽ 'gã 'wyrarete pyterimũ pejewau pejejemogyau pejepypapaawa nupãnupãu, 'yja motototoka jui. “Janeruwarete 'ga 'ã ifuewet pẽ katu'og are futat numiamũ. A'ere 'ã nepefutari etee”, pe'je ki pejewau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

¹² —A'jea futat je 'i. Anure, wowase pẽ majatykaaw ipe nipo Janeruwarete 'ga Sodom ipewarera 'gã nereko tyweretei nũ. Sodom ipewarera 'gã itywetywet Janeruwarete 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga 'gã nerekou tyweaete 'gã tywer are nipo. A'ere “Noreporenuwiweri ore Jarejuwarete 'ga je'eg are” 'jara 'gã Sodom ipewara 'gã tywera apyraawi. A'eramũ 'ga a'eramũ nipo 'gã nerekou tyweaete nũ Sodom ipewarera 'gã apyraapa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

*Jejui 'ga je'ega moywyrafenawet
(Mateu 11.20-24)*

¹³ A'eramũ 'ga 'jau 'Uwarete 'ga ree oporomutare'ema 'gã nupe:

—A'e je ki 'ei pẽporiay'i 'ã pejejemogyau numiamũ a'i kũi. Korasĩ pewaramũ, Pesaita pewaramũ. Mĩmer ipewaramũ 'ã pẽporiay'i pejejemogyau numiamũ. Pẽ'wyr ipe ako je Jarejuwarete 'ga mome'ui tekou pẽ nupe ikue numiamũ. Ojero'wu ma'e 'gã katu'oka ako tekou pẽ neape ikue numiamũ. A'ere ako nepẽporenuwiweri jeje'eg are ikue. Nepẽpoiweri ako pejetywer awi ikue. Pejetywera retee ako pẽẽ ikue. Tiro pe 'gã

katu'og ire amunipo 'ã peuwara 'gã poiri otywer awi rakue. Sidom ipe nanë je iapo re amunipo 'ã peuwara 'gã poiri futari otywer awi rakue. Tanimuga amunipo 'ã 'gã wereko wapyte'rarimū otywer awi opoira resaukaawamū. A'ere ako je 'au agawewi iapoi tekou pē'wyr ipe ikue. A'etea ako nepepoiri pejetywer awi ikue— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gã nupe.

¹⁴ —A'eramū nipo Jarejuwarete 'ga pē majatykaawa 'ara rupi Tiro pewara 'gã majatykau wowase. A'eramū nipo 'ga 'gã nerekou tyweaete. Sidom ipewarera 'gã nanë nipo 'ga erekou tyweaete nū. 'Gã tywer are wejue nipo 'ga 'gã nerekou tyweaete etee. A'ere nipo 'ga pē te pē nereko tyweretei kwaiwete. Pē te 'ã neperowiari 'ga, 'ga pājē resakareramū miamū— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

¹⁵ —Pēporiay'i pejejemogyau numiamū, a'e je 'ã pē nupe, Kafanaū pewaramū nanë nū. “Ore Kafanaū pewaramū oreresage. A'eramū ore arawau ywag ipe”, pe'je pejejaupe numiamū. A'ere je 'i pē nupe: Mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'eramamū futat pē, a'e je 'ã pē nupe— 'jau Jejui 'ga Kafanaū pewara 'gã nupe. —Nepepoiri te 'ã pejetywer awi. A'eramū pē pejewau mama'eukwaawa rapyaw ipe futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁶ A'eramū 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Pe'je pejewau jeporogyta mome'wau kwe pe 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. —A'eramū pē nee wapyaka ma'e 'gã je ree nanë futat wapyakau nū. Pēje'ega renupara 'gã futat jeje'eg are nanë wapyaka nū— 'jau 'ga 'gã nupe. —Pēje'ega

renupare'ema 'gã je ree nanẽ nuapyakai nũ— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe. —Je renupare'ema 'gã nanẽ futat je muarera 'ga nuenuwi nũ— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe u'ama.

Setētai tois 'gã wekwawera mome'uawet

¹⁷ A'eramũ Jejuí 'ga wemimũ'ẽmera 'gã monou kwe pe, 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga porogyta are. Setētai tois 'gã awau kwe pe 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga porogyta are. Anure 'gã 'ua ojewya nũ. 'Gã ku'ia 'gã nerekou. A'eramũ 'gã 'ua 'jau Jejuí 'ga upe:

—Mama'eukwaawa miamũ futat ore oromoit arakou 'gã nui ai'i— 'jau 'gã 'ua 'ga upe imome'wau. —“Jejuí 'ga rer imũ ore pẽ moiri 'gã nui”, 'jau ore mama'eukwaawa upe ai'i— 'jau 'gã 'ua imome'wau Jejuí 'ga upe.

¹⁸ Aipo ojeupe 'eramũ Jejuí 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea— 'jau etee futat 'ga 'gã nupe ojeupe imome'uramũ. —Ymã te je mama'eukwaawa 'wyriara resagi ikue, ywag awi tut i'ara resagi ikue, Satanasi turi 'ara resagi ikue. Sãã tupã werawa 'ara. Nan tee futat i'ari. Janeruwarete 'ga imuẽma imua imomoa ikue. A'eramũ je a'eramũ esaka ikue. Janeruwarete 'ga ipãjẽ renuẽma jui ikue. A'eramũ inãinãñ'ĩ etee erekou. Ma'eramũ 'ã emiayuwa pemoit 'gã nui rai'i. Tepãjẽa te ako je omono pẽ nupe ai'i. A'eramũ 'ã pẽẽ imoia pejemogyau 'gã nui rai'i— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

¹⁹ —Ma'eramũ 'ã mama'eukwaawa 'wyriara ipãjẽa niapoa'uweri pẽ nupe. Jeje'eg imũ peata pẽ nekoramũ mama'eukwaawa 'wyriara nepẽ apisiukari mama'e tywera upe— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe u'ama. —A'eramũ nipo pẽẽ pejepyruga

agawewi futat moi are. A'eramũ nipo pẽ u'wau agawewi. A'etea nipo nepemanũi jupe. Jawa'jyra nipo pẽ piau agawewi. A'ere nipo naya'uweri pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama oporogytau. —Jeje'eg imũ peata pẽ nekoramũ nitywa'uweri mama'e tywera pẽ nupe. Ma'eramũ 'ã a'jea futat mama'eukwaawa pemoit pejemogyau 'gã nui.

²⁰ A'ere kasi a'e are pejerowiaraip pejejee pejejemogyau ne. Jeremiayuwamũ wejue te pejemogy. Ma'eramũ 'ã pẽku'i pejemogyau— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gã nupe oporogytau. —Jeremiayuwamũ pẽnera jekwasiari 'upa jeka'aran are ywag ipe. A'e are ki pẽku'i pejemogyau jeremiayuwamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Jejui 'ga ku'iwet
(Mateu 11.25-27)

²¹ Janeruwarete 'ga pãjẽa Jejui 'ga rerekou. A'eramũ 'ga a'eramũ aku'iramũ akou oje'ega 'Uwarete 'ga upe:

—Kiapi'ni. Ene 'ã mama'e jararetea. Ene 'ã ywag ipewara mama'e jara. Ywy pewara jara nanẽ 'ã ene nũ. Ene te 'ã mama'e jararetea. Nai'akwaap ma'e 'gã etee rũi 'ã eremueapyo jeje'eg are. Akotee ma'e 'gã na'ne 'ã eremueapyo ee nũ. I'akwaap ma'e 'gã jẽmĩ 'ã ene imueapyowe'em ee. Ejemifutar imũ etee futat 'ã ene akotee ma'e 'gã mueapyo ee. Nanuara futat te 'ã erefutat rakue— 'jau 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe. —Ma'eramũ 'ã itywera 'gã etee futat eremueapyo ee— 'jau 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe.

²² 'Uwarete 'ga upe oje'eg ire Jejui 'ga 'jau wemi-ayuwã 'gã nupe:

—Jeruwarete 'ga je mu'akwaap mama'e are ikue. Ma'eramũ je 'ã ikwaawi— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

—Jeruwarete 'ga je kwaap katu katu futat. Nitywi 'ga amũ je kwaapara mũ. Jeruwarete 'ga etee te je kwaap— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau. —Je 'ã Tejuwa 'ga akwaap katu katu futat. A'ere 'ga nitywi amũ je 'jawewara Jeruwa 'ga kwaapa katu katuara 'ga— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Ma'eramũ je 'ã tejemipyyrũmera 'gã mu'ei Tejuwarete 'ga ree. A'eramũ 'gã a'eramũ 'ga kwaapa je pyri— 'jau 'ga 'gã nupe.

²³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe etee:

—Jeporokatu'okawera 'ã peesak. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã katu'oga nanẽ 'ã pẽẽ esaka nũ. Ma'eramũ 'ã pẽku'i pejemogyau— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe.

²⁴ —Janepyy 'gã 'ã iporesagiwet futat jeremiapo are rakue numiamũ. A'ere 'ã 'gã manũi erujewi je rure'emauwe rakue. 'Gã 'ã oporenuwiweramũ jeje'eg are rakue numiamũ. A'ere 'ã 'gã manũi erujewi je rure'emauwe rakue— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gã nupe. —Pẽẽ 'ã jeremiapoa peesak katu katu. Ma'eramũ 'ã 'gã ku'ia peapyraap— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

Ajuee ajemuaẽm ma'e

²⁵ A'eramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'ga amũ 'ua oporonupa ee Jejui 'ga upe. “Tomojenosĩ Jejui 'ga 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe numiamũ.

—Maran ae awau Jarejuwarete 'ga pyri ki 'ei? Emome'u jee 'i— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'ja e'i Moisesi 'ga ka'aran are ikwasiaa inuga rakue? Eremogyta nipo jepi? Maran enereapyo ee?— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²⁷ —Aipo e'i futat 'ã Moisesi 'ga ka'aran are ikwasiaa inuga rakue. “Peenup Jarejuwarete 'ga je'ega. Pẽporomutat Jarejuwarete 'ga ree a'jea futat. Mama'ea peapo 'ga upe, 'ga remifutar imũ. Pejejea'aramũ pejemogyau 'ga ree 'gã nee pejejea'ara apyraapa. Aipo aporamũ nipo pejeporomutaramũ 'ga ree a'jea futat”, e'i 'ga ka'aran are rakue. “Pẽporomutat pejepyriwara 'gã nee pejejee pejeporomutara 'jawe etee futat”, e'i 'ga 'ã ka'aran are inuga janee rakue— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²⁸ —A'jea futat aipo 'ea— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Namutar iki peapo. A'eramũ pejewau Jarejuwarete 'ga pyri pejemanũ re— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²⁹ A'eramũ 'ga 'jau Jejui 'ga upe nũ:

—A'eramũ je maranuara 'gã nee tepota'waramũ ki 'ei? Awỹja je pyriwaramũ ki 'ei?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

³⁰ A'eramũ kwe pe etee Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ, 'gã mu'jau ajuee 'gã pojejuka are.

—Kũima'e 'ga 'ut amũ akou ojypa Jerusareg awi. Ajepeja amunaw ipe 'ga 'ua numiamũ, Jeriko pe 'ga 'ua numiamũ. A'ere 'ga ruaw ipe muna'ywa 'gã 'ga rekoari. A'eramũ muna'ywa opokoka 'ga ree. 'Ga raitya mosoka 'ga wi 'ga nupãnupãu 'ga monou 'ga nuga. 'Ga jukaaipa 'ga rejaa inuga peyse pe.

³¹ A'eramũ mainana 'ga amũ awau akou pe rupi. Awau owaẽma 'ga upe. Irãã'ã 'ga ruwamũ peyse pe. Amã'jãu etee 'ga ree. Okwapa etee 'ga pyu.

A'ere mainana 'ga nokoi 'ga ree. Awau etee 'ga pyu.

³² A'ere 'ga amũ 'ua nũ. Levi 'ga juapyrera 'ga amũ 'ua 'ga pyu nũ. 'Gã pytuna 'ga futat numiamũ. A'ere nãnêwêjẽmĩ 'ga nokoi 'ga ree. Okwapa etee 'ga pyu nũ— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe.

³³ —A'ere Samari ywy pewara 'ga 'ua pe rupi akou. Na'ga jekoty'aawa 'ga rũi agawewi. 'Ga ree iporomutare'ema 'ga agawewi.* Inupãmyrera 'ga judeua. A'etea Samari ywy pewara 'ga inupãmyrera 'ga resakawe ajemuaẽm 'ga ree.

³⁴ A'eramũ 'ga opytau 'ga ree. Na'ga remiesaga 'ga rũi agawewi. A'etea 'ga opytau 'ga ree. Oporiaramũ 'ga ree. Iporiay'i 'ga 'upa 'ga upe. “Maran poko ene 'i?” 'jau 'ga 'ga upe.

—“Muna'ywa opokok je ree ki 'ei, jekaraemã areewi ki 'ei”, 'jau 'ga 'ga upe.

—A'eramũ futat 'ga muagy monou 'ga ree, 'ga pi'rokawer are. Muaga 'ga ree imono re ifaa 'ga wi. A'ere 'ga 'ga monou kawaru'i 'arimũ, weymawa 'arimũ 'ga rupia. A'eramũ futat 'ga 'ga rerua erowaẽma ae seawa 'og ipe. A'e pe futat 'ga 'ga fuanuga 'ga rerekou.

³⁵ —Ai'iwe 'ga, oo enune, oka'aranũũ monou 'oga jara 'ga upe. “Efuanug 'ga jee. Maran gatu nipo owaẽme'ema ka'aranũũa jupe. Jupe iwaẽme'emamũ tejewya tamepypap ene 'jau”, 'jau 'ga 'oga jara 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

³⁶ Imome'upaw ire Jejui 'ga oje'ega moromu'jara 'ga upe nũ:

---

* **10:33** Ymã judeu 'gã niporomutari Samari ywy pewara 'gã nee rakue.

—Muapya 'gã inupãmyrera 'ga resaka. Maran-
uara 'ga ajemuaẽma 'ga ree? 'Ga pytuna 'ga te
ajemuaẽm 'ga ree?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁷ —Naani. 'Ga pytune'ema 'ga futat ajemuaẽm
'ga ree, ojejukau 'ga ree— 'jau 'ga 'ga upe.

—A'jea futat. 'Ga pytune'ema 'ga futat ojejuka 'ga
ree. A'eramũ pẽẽ nanẽ iapou nan— 'jau Jejui 'ga
'ga upe. —Nan aeresage jejukai ajuee. Namutar iki
pẽẽ nanẽ peapo nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

A'eramũ moromu'jara 'ga awau nũ.

Jejui 'ga awau Marta ãẽ 'wyr ipe

³⁸ Aipo mome'upaw ire Jejui 'ga wemimu'e 'gã
nerawau ajepeja amunaw ipe nũ. Marta ãẽ rog ipe
awau osou.

³⁹ ãẽ kypy'yra ãẽ, Mari ãẽ awau wapyka Jejui 'ga
pyri, 'ga porogyta renupa 'ũina.

⁴⁰ A'eramũ Marta ãẽ kumi apou erekou.
A'eramũ ãẽ 'jau ojeupe: “Koo. Je tee 'i nipo aje
ako mama'e apou jarejee”, 'jau ãẽ. “Maran tete
Mari kynu nuapoi mama'ea je pyri. Wapyg etee
pa 'ã kynu 'ũina kãã pyri nũ”, 'jau ãẽ ojeupe.

A'eramũ ãẽ 'ua oje'ega Jejui 'ga upe:

—Emut kynu je poaa. Je etee ako teporowykyau.
“Ekwap ãẽ poaa mama'e apou”, ere kynu upe jee—
'jau ãẽ Jejui 'ga upe.

⁴¹ —Naani. Ene te 'ã eporowyky are etee
enerea'at. Epytu'u'i jui. Erejemuaẽm awi
eporowyky are etee— 'jau 'ga ãẽ upe. —Tene Mari
ãẽ reni. Jeporogyta are ãẽ porenuwiweramũ.
Jarute ãẽ reni je renupa, jeporogyta are
wea'aramũ— 'jau 'ga ãẽ upe.

42 —Ene te 'ã mama'e apoawamũ etee ereko rakue. Ëẽ jeje'ega renuparamũ etee ako. Ëẽ te 'ã oporowyky esagea wesak ojeupe. Nomoira'uweri 'gã ã jui— 'jau Jejui 'ga ã upe 'ũina.

11

Jarejuwarete 'ga upe 'gã je'eg are

'gã mu'eawet

(Mateu 6.9-15; 7.7-11)

¹ Anure Jejui 'ga 'ũina oporogytau 'Uwarete 'ga upe. 'Ga pig ire 'ga remiayuwa 'gã 'jau 'ga upe:

—Ore mu'e ape Jarejuwarete 'ga upe oroje'eg are ki jã— 'jau 'gã 'ga upe. —Sã'ã Juã Batista 'ga wemiayuwa 'gã mu'ea rakue. Nan ore mu'e ape, ene taetu— 'jau 'gã 'ga upe.

² Aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Nan iki peporogyta 'ga upe:

Kiapi'ni. Oroje'eg ore arajupa enee.

Tene muoryp ki 'gã najuejue etee.

Kamẽsĩete ki 'gã najuejue etee tene rerowiat ajemogyau.

Kamẽsĩete tere'yi 'wyriaramũ oree najuejue etee 'jau.

³ 'Awamũ ki mama'ea emut oree oreremi'uramamũ.

⁴ Norerea'aru'jawi ore mama'e tywera orojeupe 'ga iapoawer are.

A'eramũ ki ene ejea'aru'jawe'emamũ oretywer are.

Ore mamuakat futar iki ape mama'e tywera apoe'em are,

pe'je ki Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

⁵ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Jarejuwarete 'ga upe pejeporogyta awi kasi pepoit futar ine. Ojewi pepoire'emamũ nipo 'ga mama'e esage muri pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

A'ere 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ, 'gã mu'jawamũ nũ:

—Sã'ã nipo kũima'e 'ga amũ rura iwaẽma opytuna 'ga upe ppyaje. A'eramũ nipo 'gã osea ajemogyau. A'eramũ nipo 'ga 'ga momaka.

⁶ “Kanape'ia emut amũ jee. Muapyra kanape'ia emut jee. Jeyytuna 'ga 'ut amũ owaẽma jee. A'ere nitywi mama'ea 'ga upe. A'eramũ je tejua, emut amũ mama'ea jee, 'jau enee”, 'jau nipo 'ga 'ga upe.

⁷ A'eramũ nipo oset ma'e 'ga 'jau ajaupe: “Aset je tejupa. Najefu'amiweri je. Jera'yra 'gã oset 'upa. Awopytym je 'okwara ko”, 'jau nipo ta'yt ma'e 'ga ajaupe.

⁸ —A'ere nipo 'ga pytuna ojero'waro'wau etee 'okwara mopoga u'ama 'ga upe wojere'emamũ. Pog pog pog. A'eramũ nipo 'ga omogerukare'emamũ afu'ama, kanape'i monou 'ga upe, opytuna 'ga omogerukare'emauwe.

⁹ —A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Nan tee futar iki pejemogy pejeje'ega Jarejuwarete 'ga upe pejeojere'emamũ. A'eramũ 'ga pẽnemifutara mua pẽ nupe— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe u'ama.

—Ojeupe pẽẽ mama'e renũjamũ Janeruwarete 'ga imuri pẽ nupe. “Je poar ape” ojeupe 'eramũ 'ga pẽ poari futari. Kamẽsĩete 'ga pejepoare'emamũ, pejeje'ega pejemogyau pejeojere'emamũ 'ga upe. Sã'ã mama'e 'ara ae wi. A'eramũ 'ã ae ijaramũ awau ekaa. Esag ire tãmẽjẽ

'ã ae opoia ekar awi. Nan tee futar iki pẽẽ, pejeje'ega pejeojere'emamũ futat 'ga upe mama'e renũi awi. A'eramũ 'ga mama'e mua pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

—'Okwara mopogara 'ga 'jawe ki peko. 'Okwara rawopytymo'wog ire etee 'ga poiri imopog awi. Nan tee futar iki pẽẽ. Pepoit kasi 'ga upe pejeporogyta awi ne. A'eramũ 'ga pẽ poari futari— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁰ —“Mama'e emut amũ jee” 'jara 'gã nupe 'ga imuri futari. “Je poar ape” 'jara 'gã 'ga opoat futat. Ojeupe peje'egamũ 'ga je'egi futari pẽ nupe— 'jau 'ga u'ama 'gã nupe oporogytau.

—Pejenosĩ kasi mama'ea 'ga upe enũina ne. Mama'e esage tee te 'ga amut pẽ nupe. Namura'uweri 'ga mama'e tywera pẽ nupe.

¹¹ Sã'ã pẽẽ. “Mama'e emut amũ jee, Kipapi'ni”, pejeja'yra pejejeupe i'eramũ mama'e katarama etee imonoa pejeja'yra upe. Nan tee futat Janeruwarete 'ga mama'e esagea etee imuri pẽ nupe, “mama'e esagea emut jee” 'eramũ. Moja sipo pemono pejeja'yra upe, “ipira emut jee” 'eramũ? Naani. Mama'e esagea etee te pemono pejeja'yra upe.

¹² “Wyraupi'a emut amũ jee” 'eramũ sipo jawa'yra pemono pejeja'yra upe? Naani. Nepemonoa'uweri jawa'yra pejeja'yra upe. Nan tee futat Ku'jywa 'ga— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

¹³ —Pẽẽ 'ã aetywera agawewi. A'etea 'ã mama'e esagea etee pemono pejeja'yra upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Nan tee futat peapo numiamũ. A'ere Ku'jywa 'ga te mama'e esagerete muri pẽ nupe “mama'e esagea emut oree” ojeupe pẽẽ 'eramũ—

'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. —U'agesagea miamũ futat 'ga amut pẽ nupe, “Emut E'agesagea jee” ojeupe 'eramũ— 'jau 'ga oporogytau 'gã nupe.

*Mama'eukwaawa rerekwat
(Mateu 12.22-30; Maku 3.20-27)*

¹⁴ Oporogytapaw ire Jejui 'ga mama'eukwaawa pe'au erekwarã 'ga wi. A'ea 'ga moje'egukare'ema 'ga mogou. Ije'ege'ema 'jawe 'ga pirowara 'ga mogou. A'eramũ 'ga ojewi ipe'a re oje'ega nũ. A'e resakarera 'gã oporesagamũ ajemogyau 'ga ree.

¹⁵ A'ere 'gã amũ “o'meramũ te 'gã 'i”, 'gã 'i etee ajaupe:

—Mama'eukwaawa 'wyrara je'eg imũ te 'ga 'ga pirowara moiri 'ga wi— 'jau 'gã ajaupe. —Pesepu je'eg imũ te 'ga imoiri 'ga wi— 'jau etee esakarera 'gã ajaupe.*

¹⁶ A'eramũ peuwara 'gã 'jau 'ga upe:

—Oreremiesage'ema eapo amũ ore. A'e resaka “A'jea futat ra'e”, taru'e enee 'jau. “Janeruwarete 'ga opãjẽ muri 'ga upe ra'e”, taru'e enee 'jau— 'jau 'gã 'ga upe numiamũ.

A'ere 'ga nuapoi 'gã nupe. “Mama'e tywera siapoukat esakã 'ga upe jarejee 'jau”, 'jau 'gã ajaupe numiamũ. A'ere 'ga nuapoi 'gã nupe.

¹⁷ Okwaap 'ga 'gã je'eg jemima ojee. A'eramũ Jejui 'ga aipo 'jau etee 'gã nupe:

—Maran sipo 'gã amũ a'eramũ ojo'oka oywy pype ajamueu? Ajaupi etee futat ajuapisaupap, ojomateepapa ajaupi etee futat— 'jau Jejui 'ga u'ama oporogytau 'gã nupe. —Maran sipo a'eramũ

---

* **11:15** Mama'eukwaawa 'wyrara rera mukũ tapy'ÿja je'eg imũ. Satanasi 'jawamũ, Pesepu 'jau nũ.

ajepeja amunaw ipewara 'gã ojo'oka ajaupi etee futat ajuapisawamũ? — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

18 —Nan iapo re amunipo 'ã mama'eukwaawa remiayuwa ojomateepawi ajaupi etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

19 —“Pesepu pãjẽ mũ 'ga mama'eukwaawa pe'ai 'gã nui”, 'jau ako pẽẽ jee ko. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Ma'ja pãjẽ mũ ajee pënemiayuwa 'gã mama'eukwaawa pe'ai 'gã nui? NaJaneruwarete 'ga pãjẽ mũ rũi nipo 'gã imoiri 'gã nui?— 'jau 'ga 'gã nupe.

20 —Je nanẽ futat 'ã Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ etee je 'ã imoiri 'gã nui. A'eramũ pẽẽ a'e are je kwaapa. “Janeruwarete 'ga remimurera 'ga te nipo 'ã”, 'jau amunipo 'ã pẽẽ jee— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

21 —Ifuakat ma'e 'ga 'ã u'ywa renu'ama 'okwar ipe woga rarũmũ. A'eramũ 'ã muna'ywa osowe'em.

22 A'eramũ ifuakararete ma'e 'ga 'ua 'ga muajãna 'ga monou 'ga retyka u'ywa pojekau 'ga wi. A'eramũ futat osou 'ga karaemã upe. A'eramũ futat 'ã erawau ime'ega ajaupe— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

—Mama'eukwaawa 'wyrriara ifuakat ma'e 'jawe. Ipãjẽ futat numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga te pãjẽrete. Mama'eukwaawa 'wyrriara pãjẽa te 'ga wapyraap. Ma'eramũ 'ã ae Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ mama'eukwaawa pe'ai 'gã nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama, oporogytau.

23 —Je ree iporomutare'ema 'gã najeremiayuwa rũi — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Jeporowyky are je poare'ema 'gã naje upe rũi oporowyky.

Mama'eukwaawa upe te 'gã porowykyi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Werekwarera upe mama'eukwaawa jewyawet
(Mateu 12.43-45)*

²⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pě nui omoir ire mama'eukwaawa nipo ioi ywy akỹme'ema rupi opytaawa mũ rekaa akou. A'eramũ nipo opytaawa mũ resake'emawe 'jau ojeupe etee futat nũ: “Maran te 'ã nooi tejekwawer ipe etee futat tejewya nũ 'i?” 'jau nipo ojeupe.

²⁵ A'eramũ nipo ojewya 'ua werekwarera 'ga resaka. Erekwarera 'wyriar amuteeramũ nipo akowe'em ee. Ijekatu'oguu tuwamũ.

²⁶ A'eramũ nipo opytuna majatykau awau. Sete nipo opytuna rerua. A'ea te nipo itywerete. A'eramũ te nipo erekwarera 'ga te'arareteramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau. —A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesagea mama'eukwaawa rerekwarera pype ose re mama'eukwaawa noseu'jawi 'ua nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

Jejui 'ga rerowiaara 'gã ku'ia

²⁷ A'ere Jejui 'ga oporogytapaw ire kũjã ěẽ mũ mytun awi wafukaja mua 'ga upe:

—Iku'i nipo eney kynananimenime ene ree— 'jau ěẽ wafukaja mua 'ga upe.

²⁸ Aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga 'jau ěẽ upe:

—A'jea futat nũ ĩ. Iku'i futat ěẽ je ree nũ ĩ— 'jau 'ga ěẽ upe. —Je rerowiaara 'gã taetu nipo ěẽ ku'i wapyraap— 'jau 'ga ěẽ upe.

*Aeremiapoe'ema fariseu 'gã enũinawet
(Mateu 12.38-42; 16.1-4; Maku 8.11-13)*

²⁹ Ojee 'gã jatykapaw ire Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe nũ:

—'Awauwaramũ miamũ 'ã nepẽa'wyri futari pejemogyau 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe. — Oreremiapoe'ema eapo amũ oree, pe'je 'ã jee numiamũ. A'e resaka “A'jea futat Janeruwarete 'ga opãjẽ muri 'ga upe ra'e”, taru'e enee 'jau, pe'je 'ã jee numiamũ. A'ere je naapoa'uweri mama'ea pẽ nupe pẽnemiesagamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. — Juna 'ga ree etee je pẽ muea'ari pẽ mogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁰ —Sã'ã ipira Juna 'ga mokona rakue. A'eramũ 'ã imuapyra 'ara rupi 'ga rerua eropy'apojyau rakue. Nan tee futat je ferawi imuapyra 'ara rupi. Je manũ re nipo Janeruwarete 'ga futat je moferapa imuapyra 'ara rupi Juna 'ga 'jawerimũ etee futat. Aiporamũ tãmẽjẽ te nipo pekwaap. “Na pa je Janeruwarete 'ga 'ga muri rakue”, 'jau nipo pẽẽ jee je feraw ire— 'jau 'ga 'gã nupe.

³¹ —Wowase pẽ majatykaaw ipe Janeruwarete 'ga 'jau pẽẽ mũ nupe. “Ko 'gã esage ra'e. Werowiat wejue 'gã jera'yra 'ga. A'eramũ je 'gã mua tejemi-ayuwamũ. A'eramũ 'awamũ 'gã 'ua osou ywag ipe je pyri. Jera'yra 'ga 'gã werowiat rakue”, 'jau nipo 'ga pẽ nupe. “Ko 'gã te aje nia'wyri. Nuerowiari 'gã jera'yra 'ga rakue”, 'jau nipo 'ga pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Aipo 'eramũ nipo Sepa ywy pewara 'wyriara ã 'jau pẽ nupe: “NaKu'jywa kĩa remiayuwa rũi agawewi je ikue. A'etea je ojot muku awi Sarumãu kĩa je'ega renupa ikue”, 'jau nipo ã pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“A'ere 'ã Jejui kĩa rekoĩ agawewi pẽ pype rakue. I'akwaap ma'e kĩa jẽmĩ. A'etea 'ã nepeanuwi kĩa je'ega

rakue”, 'jau nipo eẽ oje'ega 'ua pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'jea futat eẽ 'i. Sarumãu 'ga a'jea futat okwaap numiamũ. A'ere 'ga nokwaapawi. Je te 'ã a'jea futat okwaap katu katu. A'etea 'ã jeje'ega nepeanuwi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³² —Janeruwarete 'ga rowase pẽ majatykaaw ipe nipo Ninewa pewara 'gã afu'ama pẽ nupe. “Ore nanẽ nũ. Norokwaawi ore Ku'jywa 'ga ikue. A'etea ore orojeupe Juna 'ga 'ga mome'u ypyrauwe oropoit orotywer awi ikue”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. “A'ere 'ã nepeenuwi futari Jejui 'ga je'ega rakue”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. — Juna 'ga a'jea futat esage ma'ea rakue. A'ere 'ã je te 'ga apyraawi. A'etea 'ã naje rerowiari pejepe pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

Arãparĩn

(Mateu 5.15; 6.22-23; Maku 4.21-23)

³³ A'ere Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe nũ:

—Arãparĩna monyg ire ae nomima'uweri mama'e 'ag are. Imonyg ire ae imonoi jakatupe te imỹina ajuesawamũ te— 'jau 'ga u'ama 'gã nupe.

³⁴ —Tata eny 'jawe aereaa. Sã'ã tata enya mama'e resaukara janee. Nan tee futat jarejeau jane mama'e resagi. Ea ma'e 'gã wesak katu katu futat mama'ea. Eawep ma'e 'ga te aje 'ã nuesakatui mama'ea. Nan tee futat pẽẽ. Ea ma'e 'gã 'jawewaramũ pẽẽ pẽneapyo pejejemogyau jeje'eg are, erowiaa pejejemogyau. A'eramũ pẽẽ mama'e apou Jarejuwarete 'ga je'eg imũ etee futat. A'ere eawep ma'e 'jawewaramũ nepẽneapyoi futari jeje'eg are. Neperowiari jeje'ega. A'eramũ pẽẽ pejejemifutar imũ etee futat mama'e apou

pejejemogyau. Ypytunaiwa pype wata ma'e 'jawe pēē— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁵ —A'eramũ pēē jeje'ega renupa futat. Jeje'ega tata eny 'jawe. Sã'ã tata enya pe resaukara pē nupe. Nan tee futat jeje'ega pē mu'ei ywaga piar arē.

³⁶ A'eramũ pēē jeje'ega renuparamũ tata eny pype futat pejejemogyau pejeatau. Jeje'ega renupara 'gã a'jea futat ajemogyau mama'e apou esage Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Judeu 'gã nemiapo

(Mateu 23.1-36; Maku 12.38-40)

³⁷ Jejui 'ga porogytapaw ire fariseu 'ga amũ 'jau 'ga upe:

—Ere ejua ejemi'waa je'wyr ipe— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga awau 'ga rupi.

'Ga rog ipe owaēm ire Jejui 'ga awau osou. Awau wapyka.

³⁸ A'eramũ 'ga mo'wyarera 'ga 'jau ojeupe: “Kuu. Nojepoei futari nipo ajee 'ga ki sa”, 'jau 'ga ojeupe. “Najane 'jawe rũi 'ga jepoei ojemi'war enune”, 'jau 'ga 'ga ago'wau ojeupe etee futat.

³⁹ A'ere Jejui 'ga ikwaawi ojee.

—Ene 'ã jarejemiapou etee futat mama'ea ereapo ekou numiamũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —A'jeteetewi 'ã ene mama'e apou ekou numiamũ. A'etea 'ã nenea'wyrri. Pēē 'ã y'a kupe pireita futat numiamũ. A'ere 'ã nepekatu'ogi waipy katy. Nan tee futat 'ã pēē. Pēpir esageay futat numiamũ. Pejauk futat pejepiky'a awi numiamũ. A'eramũ 'ã pēpira ojekatu'oka numiamũ. A'ere pēkurasãu nia'wyrri futari. Iky'auuramũ futat pēkurasãua.

A'ere 'ã pejekurasãu nepekatu'ogi futari— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe oporogytau 'ũina.

⁴⁰ —Pě'akwaawe'ema pě nereko kũi— 'jau Jejui 'ga oje'ega moywyrafena 'gã nupe. —Janeruwarete 'ga 'ã pě apoarera. A'eramũ 'ga afueweramũ pě katu'og are numiamũ. Napěpira katu'og are rũi 'ga fueweramũ. Pěkurasãu katu'og are tee 'ga fueweramũ numiamũ— 'jau 'ga oje'ega moywyrafena 'gã nupe. —Pejetywer awi pepoir ire amunipo 'ã 'ga pě katu'ogi. A'eramũ amunipo 'ã pěẽ pejejesageramũ pejemogyau 'ga upe, 'jau je 'ã tekou pě nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴¹ —Pejepakate'em awi pepoit. Ikaraemãe'ema 'gã nupe pejekaraemã pemono amũ. Nan pěẽ iaporamũ pejekatu'ok, pěpira we futat pěywyter ipe nanẽ nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴² —Pěporiay'i pěẽ numiamũ. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga pě nereko tyweri pejejee pejeporomutare'em are. Fariseu 'ã pěẽ. A'eramũ pěẽ mama'e mojo'oka pejepo 'jawe pejejeupe. Ko pyp-iara nanẽ imojo'oka nũ. A'eramũ pěẽ majepeja monou Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ emy-
era pěma'ea. Kumikasiga miamũ pěẽ imojo'oka imonou Jarejuwarete 'ga upe. Nanuara te esage futat 'ga upe numiamũ. A'ere namĩa etee rũi peapo. Pejejee nanẽ futar iki pejejuka esage nũ. Mĩmera apoa esageay Janeruwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. —A'ere 'ã pěẽ nanarũi. Pěẽ 'ã pejuereko tywerete. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga pejejee pejeporomutare'em are pě nerekou tyweaete— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina. —Pejepyttuna 'gã nereko esagearamũ Jarejuwarete 'ga ree we futat pejejuka esage— 'jau Jejui 'ga 'gã

nupe. –A'ere pejepytun are pejejukae'emamũ Jarejuwarete 'ga we futat pereko tywerete– 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina oporogytau.

⁴³ –Pěporiay'i nipo pěẽ numiamũ. “Je jeresage” pe'je numiamũ. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ nerekko tyweretei. Pejejatykaaw ipe pejewau 'ã kũima'eeteete 'gã apykaw ipe etee pěapygiwet. Ukawõ'õ me pejeatau pejemogyau miamũ 'ã pejejeapeje'ega futaa– 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴⁴ –Judeuramũ jane nipyruuga'uweri tywy are. Tywya nia'wyri. Aeto'omera ajemogy. A'eramũ jane jarepyruge'ema futat ee. A'eramũ jane mama'e monou tãmějě futat imỹina tywy 'arimũ imojewakawamũ ajaupe. A'eramũ ae tywy 'arimũ opyruge'ema. Tywya 'ã 'ũina ojewage'emamũ. A'eramũ 'ã ae okwapa i'arimũ. Ikwaape'ema rerekou. Nan tee futat pěẽ. Nepěwyter a'wyri pejemogyau. A'ere 'gã nokwaawi te. Tywy jewage'ema 'jawe futat– 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. –“Oreresageay” pe'je 'ã jepi numiamũ. A'ere 'gã nepekwaawi te. Pěywyter a'wyre'ema nokwaawi te– 'jau 'ga 'ũina 'gã nupe.

⁴⁵ A'eramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã amũ 'jau Jejui 'ga upe, aipo 'ga 'eramũ.

–'Gã nupe aipo 'jau te ore naně futat ore ago'o ape e'ỹina nũ– 'jau 'gã 'ga upe aipo 'ga 'eramũ.

⁴⁶ –Pěẽ naně nipo moromu'jaramũ pejemogy tywet 'gã 'jawe futat nũ– 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. –Napejemimu'efer imũ etee rũi te 'ã mama'ea peapo. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tyweaete futat. Sã'ã 'gã amũ

mama'e poyja monoa aju'arimũ. A'eramũ 'gã ojopoare'ema iupia. Nan etee pẽẽ. Pẽẽ 'ã Moisesi 'ga remikwasiarer are pemu'e katu katu 'gã numiamũ. “Peko esage 'ã pejemogyau Moisesi 'ga je'eger imũ. Pepoit kasi 'ga je'eger awi ne”, pe'je 'ã 'gã nupe pejemogyau numiamũ. A'ere 'ã pẽẽ te nepeko esagei pejemogyau Moisesi 'ga je'eger imũ— 'jau 'ga 'gã mu'jara 'gã nupe.

⁴⁷ A'ere 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pẽporiay'i pẽẽ pejemogyau numiamũ. Nepeenuwi futari Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã je'ega. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tyweaete futat. Pẽypy 'gã 'ã Janeruwarete 'ga mome'wara 'gã je'ega nuenuwi etee rakue. Ma'eramũ 'ã 'gã 'ga je'ega mome'wara 'gã apisi rakue. Pẽẽ nanẽ 'ã 'gã je'egera renupe'ema nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴⁸ —Pejepy 'gã 'gã apisi re 'ã pẽẽ ita esage monou 'gã nywy 'arimũ peje'arasiga resaukaawamũ. A'ere 'ã pẽ'arasig 'mea te pẽ nerekoi. Pẽku'ia te pẽ nereko 'gã apisiawer are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴⁹ —Janeruwarete 'ga 'ã i'akwaap tãmẽjẽ futat. A'eramũ 'ga jane kwaapa. A'eramũ 'ga 'jau “Teje'ega mome'wara 'gã tomono 'gã nupe 'jau kwy”, 'jau 'ga rakue. “Amumera 'gã te nipo 'gã wereko tywerete. Amumera 'gã te nipo ajee 'gã wapisi”, 'jau Janeruwarete 'ga 'gã nupe rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁵⁰ —A'eramũ Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tyweaete werowiaara 'gã nepyaa. Nepẽ'arasigi te 'ã pejetywer are. Pejetywer are, jareypy 'gã tywer are. Mĩmer are 'ga pẽ nereko tyweretei.

Janeypy 'gã 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã apisau ekoete rakue. Ywy apo ypyrauwe te 'ã 'gã 'ga rerowiaara 'gã apisi rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'ũina.

⁵¹ —Apeu 'ga ra'ne te 'ã 'gã ajuka ypy ypy rakue. A'ere 'gã 'ã 'awamũ taetu 'ga rerowiaara 'gã apisi kwaiwete. 'Awamue 'gã 'ã Sakari 'ga jukau rai'i nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Jarejuwarete 'ga rukawõ'õ me 'ga 'amamũ 'gã 'ã 'ga jukau rai'i. A'eramũ nipo 'ga pẽ nerekou tyweaete iapisipyrera 'gã nepyaa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁵² —Moromu'jara pẽẽ numiamũ. Pẽporiay'i pejemogyau numiamũ. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ nereko tyweri futari— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Jarejuwarete 'ga je'ega te 'ã neperowiari futari. A'eramũ 'ã pẽẽ erowiarukare'ema 'gã nupe. Pẽ'me etee 'ã 'gã nupe. A'eramũ 'gã a'jea futat ikwaape'ema. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tyweaete— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁵³ Oporogytapaw ire Jejui 'ga awau 'gã nui. Fariseu 'gã amũ awau 'ga rupi Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee. A'eramũ 'gã awau akou oporogytau pe rupi. Ajamueu awau akou. Oje'ega moywyrarefa 'ga upe, 'ga rerawau 'ga rerekou, 'ga moporogytaukaa ojeupe. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Pe'je ajee 'ga simoporogytaukat jarejee 'ũ— 'jau 'gã ajaupe. —Siesak 'ga mama'e tywera mome'ua jarejee 'jau 'ũ— 'jau 'gã ajaupe, ajuerawau ajuerkou. A'eramũ 'gã a'eramũ 'ga moporogytaukaa 'ga rerawau 'ga rerekou pe rupi. A'ere 'ga morogyta a'jea etee imome'ui 'gã nupe

'gã nerawau 'gã nerekou. Nomome'ui futari 'ga mama'e tywera.

⁵⁴ —'Ga je'eg ekoete 'ga rekoramũ sipyyk 'ga 'jau— 'jau 'gã ajaupe numiamũ.

A'ere 'ga morogyta a'jea etee imome'ui 'gã nupe 'gã nerekou.

12

Pekyje ki Jarejuwarete 'ga wi (Mateu 10.26-31)

¹ A'eramũ 'gã ajatykau Jejui 'ga ree. 'Ga porogyta renupa 'ua ajatykau. Kwaiwete 'gã. A'eramũ 'gã opyruga pãwẽ gatu etee te futat ojopy are. Opyrugawe'ema rerekou 'gã opyruga ajuee.

A'ere Jejui 'ga je'egi wemimu'e 'gã nupe etee ra'ne:

—Peko kasi fariseu 'gã 'jawe ne— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe. —“Ore 'ã oreresageay”, e'i 'gã numiamũ. A'ere o'meramũ te 'gã 'i ajemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe. —Nepeesagi te 'gã tywera. A'ere 'gã tywereteramũ futat. Mama'e tywera 'gã wapo ajemogyau. A'ere 'gã imimi te. Kanape'i jopypeawa 'jawe 'gã tywera. Nuesaga'uweri ae kanape'i jopypeawa. A'ere imopy'apirupaw ire ae imopy'apiruawa kwaawi futari. Nan tee 'gã tywera. Ae nuesaga'nei nipo 'gã tywera. A'ere anure te nipo ae esagi futari. Pejemogy kasi 'gã 'jawe ne— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

² —Nomima'uweri futari mama'e tywera. Anure te nipo imimipyrrera jesaukari 'gã nupe.

³ 'Awamũ 'gã amũ jemogyi jemime oje'ega ajaupe. A'ere aipo 'ara rupi te nipo 'gã amũ imome'ui 'gã nupe wafukaita. A'eramũ te nipo

najuejue etee futat pekwaap— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

⁴ A'ere Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pekyje awi pejeapisi are ifuewet ma'e 'gã nui. Pẽ apisi 'gã numiamũ. A'ere 'gã pẽ'aga nomateep-awa'uweri.

⁵ Jarejuwarete 'ga wi te pekyje ete. 'Ga te a'jea futat pẽ mateepap ywawuje tee werowiare'emamũ. Pẽ'aga we futat 'ga imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe. —'Ga te a'jea futat mama'e tywera ojeupe iaporamũ ae apisi— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁶ —Janeruwarete 'ga te 'ã pãjẽrete. A'ere 'ga jejukai esagei futari ae ree. Peesak wyra'ia. Wyra'ia 'ã niapoi agawewi. A'etea Janeruwarete 'ga imanũnamũ wesak 'ũina.

⁷ Ae taetu aje 'ã ae ate 'ga upe. Ma'eramũ 'ã 'ga jejukai ae ree taetu— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe u'ama. —Pẽ'awa we futat ojemojopyrũmawa ajemogyau pẽakag are. Aeakag are ijemogya we futat 'ga okwaapap. “Nojejukai nipo 'ga ore ree?” pe'je kasi ne. Naani. Ojejuka futat 'ga pẽ nee. A'eramũ ki pẽẽ pejekyjawe'em pejejereko tywera 'gã nui— 'jau 'ga 'gã nupe.

Pejenosĩ kasi Jejui 'ga mome'u awi ne

(Mateu 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ A'ere Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe nũ:

—Je 'ã pẽneki'yraretea. Pejenosĩ kasi je mome'wau 'gã nupe ne— 'jau 'ga 'gã nupe. —'Gã nowase pẽẽ je mome'u renosĩe'em ire je nanẽ najenosĩ pẽ mome'wau nũ. “Je Jejui 'ga remiayuwamũ”, pẽẽ 'eramũ je ywag ipe peoramũ je nanẽ futat ywag ipewara 'gã nowase a'e 'gã

nupe nũ: “Koromũ noko jeremiayuwa 'gã 'ja”, 'jau nipo je pẽ nupe ywag ipe peoramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁹ —Pěẽ mũ nipo 'jau 'gã nupe: “Je naJejui 'ga remiayuwa rũi”, 'jau nipo pẽẽ. A'eramũ nipo je nanẽ futat ywag ipe peoramũ “Najeremiayuwa rũi koromũ”, 'jau nipo je 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁰ —Ojeupe peporogyta re Janeruwarete 'ga petywera moiri pẽ nui. Je kuraw ire petywerete futat. A'ere nipo anure 'ga 'Agesage je'egi pẽ nupe, petywera resaukaa pẽ nupe. A'eramũ nipo pẽẽ pejepoia pejetywer awi. Jui pepoir ire Janeruwarete 'ga imoia pẽ nui— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau. —A'ere 'ga 'Agesage kuraw ire nitywi 'ga amũ petywera resaukaawamũ pẽ nupe. A'eramũ pẽẽ jui pejepoire'ema. Nan tee futat pejemogyau. Pejetywer awi pẽpoiriwere'emamũ Janeruwarete 'ga nomoiri futari pẽ nui. A'eramũ aipo 'gã awau mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

¹¹ —Anure nipo 'gã amũ je rerowiaaramũ pẽ pyygi pẽ nerawau pejejatykaaw ipe 'wyriara rowase pẽ moporogytaukaa jupe. “Ekoay 'ga akou mama'e tywera apou”, 'jau nipo 'gã pẽ nerawau 'wyriara upe pẽ mome'wau 'me jupe. A'eramũ kasi pekyje pejejerooramũ ne— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ “Ma'ja 'jau sipo je 'gã nupe teporogytau 'wei”, pe'je kasi ne, pejekyjau ne.

¹² Janeruwarete 'ga peu pẽ nerooramũ 'gã nupe peje'egawa amut pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

Ika'aranũĩ kwai ma'e 'ga

13 A'ere kũima'e 'ga amũ mytun awi wafukaja mua Jejui 'ga upe:

—Jeruwa amanũ ai'i. A'ere jereki'yra 'ga arajuwa karaemãmera nomojo'ogi jee ai'i— 'jau 'ga wafukaja mua 'ga upe. —A'eramũ ene eje'ega 'ga upe jee: “Emojo'ok pejejuwa karaemãmera ejewirera 'ga upe”, ere ki 'ga upe jee— 'jau 'ga oje'ega mua Jejui 'ga upe.

14 A'eramũ Jejui 'ga 'jau etee 'ga upe:

—Naejeki'yra ene iago'o anupa rũi je ruri ai'i— 'ga 'i etee 'ga upe, aipo ojeupe 'ga 'eramũ. —Naamanũ ma'e karaemã mojo'oka rũi je ruri ai'i— 'jau etee 'ga 'ga upe.

15 A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—“Kwaiwete je karaemã futari”, pe'je awi. Nakaraemã rũi pẽ mogeukat ywag ipe. Tejerowiamũ te je pẽ mogeukari ywag ipe Tejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

16-17 A'eramũ Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ:

—Kũima'e 'ga amũ ikaraemã kwaiwete ma'e 'ga amũ e'i ojeupe: “Kwaiwete te 'awamũ jeko pypi-ara 'wei. Kwaiwete jeremi'ua 'awamũ 'wei” 'jau 'ga ojeupe. “A'ere ijagawa niapoi jupe. A'eramũ je ma'ja apou jupe nũ'ũ. Najeporomonoweri je ee 'gã nupe”, 'jau 'ga 'ũina ojeupe.

18 “Sikõ'iĩ ma'ea pa je omono etyka kwy. Taapo tee amũ tuwuu ma'e tejemi'u ryrũnamũ 'jau kwy. Tekaraemã reewe tomono inuga tupaw yau pype 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe.

19 “A'ere ta'e tejeupe 'jau kwy: Kwaiwete te jeremi'ua 'wei. Noporowykyi futari te je 'awamũ 'wei. Ajemi'wat etee futat te je 'awamũ te'ỹina

'wei” ta'e tejeupe etee futat 'jau kwy. “Teku'iramũ tejemi'u are te'ỹina 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

²⁰ —A'eramũ nipo aipo 'ga upe Janeruwarete 'ga 'jau: “Eremut ekoete eje'ega e'ỹina ra'e”, 'jau nipo 'ga 'ga upe, amara'neramũ 'ga ree. “Ene manũ re awỹja ma'ea eneremi'ua ki 'ei? 'Awauwe futat eremanũ ejemi'u awi kũi”, 'jau nipo 'ga oje'ega mua 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

²¹ —Pěẽ mũ nipo pejekaraemã are etee futat pejejea'aramũ. A'eramũ Jarejuwarete 'ga ree jẽmĩ nipo pejejea'are'emamũ futat— 'jau 'ga 'gã nupe. — Aipoa kũima'e 'ga 'jawe futat nipo pẽẽ. 'Ga 'jawe futat nipo pejemama'ea peetyapap pejemanũnamũ— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

*Pejemogypyk ki Jarejuwarete 'ga ree
(Mateu 6.25-34)*

²²⁻²³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe nũ:

—Ma'eramũ 'ã je 'i pẽ nupe: Pěnea awi mama'e are etee pejemogyau, je 'i pẽ nupe. “Ma'ja je i'wau 'awamũ”, pe'je awi pejejeupe. Pěnea'ar awi pejejaity are etee pejemogyau. Jarejuwarete 'ga ree te pejemogypyk pejemogyau, 'jau je 'ã pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe. —'Ga te 'ã pẽ apo. A'eramũ 'ga ojee pejemogypygamũ mama'e mua pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama oporogytau.

²⁴ —Sã'ã wyra'ia. Wyra'ia 'ã nuapoi agawewi mama'ea. Nitywi agawewi 'ã mama'e tymawa. A'etea 'ã Janeruwarete 'ga mama'ea omono jupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Niapoi agawewi wyra'ia 'ga upe. A'etea 'ga ojejukau ee. Pěẽ taetu aje 'ã

aeramũ. A'etea sipo 'ga nojejukai pẽ nee?— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁵ —Peko sipo amũ pejeymane'em are ete ea'at ma'eramũ amũ pejeymane'emamũ namutat?— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —Naani. Nia'wyrì futari aipoa miamũ pẽ nupe ee pẽnea'ara. A'etea te nipo pẽyman pejejemogyau. Pejeywyr are tee pejejea'aramũ miamũ pemanũ futat. Mama'e are etee pẽnea'at pẽ nekoa nepẽ koga'uweri— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁶ —Ma'eramũ pẽẽ pejejea'aramũ mama'e are etee pejejemogyau ki 'ei?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁷ —Sã'ã 'ywotyra. 'Ywa 'ã noporowykyi agawewi futat opoty are. A'ere ipotyra esageteeramũ— 'jau 'ga 'gã nupe. —Ymã te janepytunera 'ga, Sarumãu 'ga, ikaraemã kwai ma'ea rakue. 'Ga te 'ã taity esage ma'ea rakue. A'ere 'ã 'ywotyra te 'ga raity esage apyraawi.

²⁸ 'Ywotyra 'ã majepi 'ara rupi etee wesageramũ. A'eramũ 'ã ai'iwe opỹijagamũ. A'etea 'ã Janeruwarete 'ga omokaturam ipotyra jupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Jupe iapo re sipo 'ga nomonoi mama'e esagea pẽ nupe? Pẽẽ taetu aje 'ã pẽnesage 'ga upe. Ma'eramũ pẽẽ 'ga rerowiaraipe etee 'ũ? Pe'je 'ga rerowiaa futat nanimenime. Perowiaraiw awi etee 'ga.

²⁹ Au'je mama'e are etee pẽnea'ar ire. Pejemuaẽm awi pejejemi'uram are etee. Pejemuaẽm awi nanẽ pejejaity are etee nũ. Jarejuwarete 'ga je'eg are etee pejejuka ete— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁰ —Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gã te 'ã ajemuaẽm mama'e are etee. A'ere kasi pẽẽ 'ga 'jawe peko ne. Janeruwarete 'ga pẽnemifutara okwaap.

Ojejuka 'ga pẽ nee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³¹ —Jarejuwarete 'ga je'ega peenup katu katu. 'Ga je'eg imũ peko esage. A'eramũ 'ga mama'e esage mua pẽ nupe, pẽnemifutara mua pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

Nateepawi futari ywag ipe ako ma'ea
(Mateu 6.19-21)

³² —Pekyje futat kasi mama'ea pejejewi teepap ja'wyja'wramũ ne. Pejemogypyk futar iki pejemogyau 'ga ree. Janeruwarete 'ga ojee pejemogypygamũ iku'i futat 'ũina pẽ nee. A'eramũ 'ga mama'e esage mua pẽ nupe. Anure ywag ipe pẽ nesaka 'ga aku'iramũ futat pẽ nee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³³ —Pejekaraemã ki peme'eg amũ ka'aranũũ are. A'e repyfera monou ikaraemãe'ema 'gã nupe. A'eramũ Janeruwarete 'ga ka'aranũũa 'gã nupe imonoramũ ywag ipe mama'e mua pẽ nupe. Mama'ea pejejaupe imonoawera mepyau pẽ nupe. Peu mama'e nateepawa'uweri. Nitywi mama'e mateepaara. Nitywi agu'jaa peu. Nitywi jypemeruua. Nitywi muna'ywa. A'eramũ mama'ea atee'pawe'emamũ futat peu— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁴ —Pejekaraemã are etee pẽnearamũ 'au ywy pe etee futat pejekaraemã pereko. A'ere Janeruwarete 'ga ojee pẽnearamũ, ywag ipe nanẽ mama'e esage muri pẽ nupe nũ. 'Auwara karaemã momytunara 'gã ojejuka 'au ojeapo ma'e are etee ajemogyau. A'ere ywag ipe karaemã momytunara 'gã jejukai Jarejuwarete 'ga ree te— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

“Je rura ki peapesak” Jejuí 'ga 'eawet

³⁵⁻³⁶ —Anurenure'i nipo je oi Jarejuwarete 'ga pyri pē nui. Anure te nipo je ruri nū. A'eramū pēē je ruru'jawa rapesaka pejejemogyau— 'jau Jejuí 'ga 'gā nupe oporogytau 'ūina. —Sā'ā aeporowykya 'wyriara upe. A'eramū 'ā 'wyriara 'ga awau watau wemiayuwa 'gā nui, maraka pe 'ga awau 'gā nui. A'eramū 'gā 'ā 'upa tata monyka imŷina 'ga rura rapesaka. Owaēmawe 'ga 'ā 'okwara mopoga wemiayuwa upe. A'erauwe 'ā 'wyriara 'ga remiayuwa iawopytymo'woka 'ga upe.

³⁷ A'eramū 'gā aku'iramū 'upa. 'Ga waēma rapesakara 'gā aku'iramū. “Au'je katu pa 'ga ruri jane sere'emauwe nū”, 'jau 'gā ajaupe— 'jau Jejuí 'ga 'gā nupe. —A'ere nipo 'ga opiara mosoka, oje'ega wemiayuwa 'gā nupe: “Pe'je pejejua pejemí'waa”, 'jau nipo 'ga ojewyra rapesakara 'gā nupe— 'jau Jejuí 'ga 'gā nupe.

³⁸ —Meewei 'ur ire nipo 'ga ypyaje 'ua owaēma. A'etea nipo 'gā ajemogyau 'ga rapesaka. 'Ga waēmamū nipo 'gā aku'iramū.

³⁹⁻⁴⁰ Nan tee futat nipo pēē je rura rapesakaramū pejejemogyau au'jeteramū je rapesaka— 'jau Jejuí 'ga 'gā nupe. —Nepekwaawi futari je jeyyawa. A'eramū pēē pejejemogyau au'jeteramū je rapesaka— 'jau Jejuí 'ga 'gā nupe u'ama. —Sā'ā 'oga jara 'ga muna'ywa rura kwaawe'ema. Muna'ywa rura kwaaw ire amunipo 'ā 'oga jara 'ga awawe'em 'og awi. A'ere 'ga nokwaawi futari muna'ywa rura wog ipe. Nan tee futat nepekwaawi pejeki'yramū je jeyyawa— 'jau Jejuí 'ga 'gā nupe.

*Kūima'e 'ga remiayuwa 'gã
(Mateu 24.45-51)*

⁴¹ Aipo 'ga 'eramū Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Ore upe te ere aipo 'jau? Najuejue etee te 'ã ere oree nū?— 'jau Pedro 'ga Jejuī 'ga upe.

⁴² A'eramū Jejuī 'ga 'jau Pedro 'ga upe:

—Je rerowiaaramū etee futat pejemogy najuejue etee futat je rapesaka, je jewyra rapesaka— 'jau Jejuī 'ga Pedro 'ga upe.

A'eramū Jejuī 'ga mama'e mū mome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jau 'uaw are nū:

—'Wyriara 'ga remiayuw esage 'ga i'akwaap ma'ea. O'wyriara 'ga je'eg imū etee futat mama'ea wapo. A'eramū 'wyriara 'ga wata enune wemiayuw esage 'ga m̄ina wemiayuwa 'gã nesakawamū. “Aata je. A'eramū je ene m̄ina 'gã nesakawamū”, 'jau 'wyriara 'ga wemiayuw esage 'ga upe. “Mama'ea ki emono 'gã nupe 'gã nemi'uramamū”, 'jau 'ga 'ga upe. A'eramū nipo 'ga 'wyriara 'ga awau watau 'gã nui. Anure nipo 'ga ojewya 'ua nū.

⁴³ 'Ga 'eawer imū etee mama'e apo re nipo 'wyr-iara remiayuw esage 'ga aku'iramū ajemogyau o'wyriara 'ga resakawe.

⁴⁴ A'eramū 'wyriara 'ga we futat aku'iramū 'ga ree wemifutar imū etee 'ga porowykyramū— 'jau Jejuī 'ga 'gã nupe. —A'eramū nipo 'ga a'jea futat 'ga monou 'ga m̄ina okaraemã are ojejuka ma'eramū.

⁴⁵ A'ere nipo im̄imyrrera 'ga amū 'i ojeupe: “Mukuu nã ã je'wyriara 'ga oi re'ã, oporomukuramū re'ã”, 'jau nipo 'ga ojeupe. A'eramū nipo 'ga opytuna 'gã amū nupãnupãu. A'ere nipo 'ga awau

ojemi'waa, kawĩajaiwa rykua. A'eramũ nipo 'ga weawryrywamũ akou. Oporowykyawe'em nipo 'ga 'ũina.

⁴⁶ A'e pype nipo 'ga 'wyrriara 'ga 'ua owaẽma erujewi 'ga upe. Wapesage'emeteramũ nipo 'ga 'ua owaẽma erujewi 'gã nupe. A'eramũ nipo 'ga 'ga rekoarũ'ema resakawe 'ga mopimopika. A'ere nipo 'ga 'ga monou tata pe imomoa 'ga rerekou tyweaete— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

⁴⁷ —'Gã amũ nipo 'wyrriara remifutara kwaapa futat numiamũ. A'ere nipo 'gã nuapoi jupe. A'eramũ nipo 'ga 'wyrriara 'gã nupãnupãukaa tesirũmera 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

⁴⁸ —Amumera 'gã te nipo ajee nokwaap katu 'wyrriara remifutara. A'e 'gã 'gã nonupãuui. Nonupãi kwaiwete. Inãinãĩĩ etee nipo 'gã nupãi, mama'e tywera apo re— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

—'Gã amũ nipo 'wyrriara remifutara kwaapa katu katu futat. 'Gã a'jea futat oporowyky jupe. Wemiesaga 'gã nee ojemogypyka etee. Wemiesage'ema 'gã nee 'ga nojemogypyga'uweri— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

*Jejui 'ga ree nipo ae ajamueu
(Mateu 10.34-36)*

⁴⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Mama'e mateepapa je ruri. Sã'ã tata mama'e tywera mateepawa. Nan tee futat nipo je ruri mama'e tywera mateepapa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Janeruwarete 'ga nipo je rerekou tywerukaa pëtywer are 'gã nupe. A'eramũ nipo 'ga werowiaara 'gã nerekou tywerukare'ema. A'ere

je anure 'ga rerowiaare'ema 'gã etee ereko tyw-
eretei— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁵⁰ —Anurenure'i nipo je rerowiaare'ema 'gã je
rereko tyweri. A'e are etee je rea'aramũ tekou—
'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁵¹ A'ere 'ga 'jau 'gã nupe:

—“Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga rur ire nipo
ore jamuepawi”, pe'je kasi ne. Naani. Je ree taetu
nipo pejamue pejemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe
u'ama.

⁵² —Je ree naju'jaju'jawe tee rũi pêne'a'at mama'e
are. Mukũja 'gã nipo pẽpytuna 'gã oporomutaramũ
je ree. Muapya 'gã tee nipo ajee pẽpytuna
'gã niporomutari je ree. A'eramũ nipo 'gã
naju'jaju'jawe tee rũi wea'aramũ je ree— 'jau
'ga 'gã nupe.

⁵³ —Kũima'e 'ga amũ nipo je rerowiaa. A'ere
nipo 'ga ra'yra naje rerowiari. Kũjãmuku ãẽ mũ
nipo je rerowiaa. A'ere nipo ãẽ ya naje rerowiari.
A'eramũ nipo 'gã ajamueu je ree— 'jau 'ga 'gã nupe.

*Naje kwaawi pejepe 'ga 'eawet
(Mateu 16.2-3)*

⁵⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Ywagũna resakawe 'ã pẽẽ mũ 'jau pejejaupe:
“Amana nipo 'ã 'ja”, 'jau 'ã pẽẽ pejejaupe. A'eramũ
a'jea futat amana.

⁵⁵ Ywyty ruramũ 'ã pẽẽ, “Arasimiũna nipo 'ã”,
'jau 'ã pẽẽ pejejaupe. A'eramũ 'arasimiũna futat—
'jau 'ga 'gã nupe.

⁵⁶ —Ywagũna resakawe 'ã pẽẽ amana kwaapa
pejemogyau. Ywyty ro'ysag are 'ã pẽẽ

'arasimiũna kwaapa— 'jau 'ga 'gã nupe. —
Tejuwarete 'ga remiaporama je amome'u pẽ nupe.
Ma'eramũ sipo nepekwaawi? Nepẽporokwaawiweri
te 'ã ee. Ma'eramũ 'ã nepekwaawi— 'jau 'ga 'gã
nupe.

Pemota'wa pejejee iporomutare'ema 'gã
(Mateu 5.25-26)

⁵⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ ajee mama'e esagea pejejeupe
iapoa nepekwaawi pejejemogyau 'ũ?— 'jau 'ga 'gã
nupe.

A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe
nũ:

⁵⁸ —“Mama'e tywera 'ga wapo jee”, pejejeupe
'ga amũ 'eramũ pejewau pejeporogytau 'ga upe,
'ga mota'wau pejejeupe. Kasi a'e pe 'ga pẽ nerooi
'wyriara 'ga upe ne. A'eramũ 'wyriara 'ga pẽ
monoukaa jefaruu 'ga upe, pẽ munewukaa ne.

⁵⁹ Moromunepawa pype pejemono re nipo
nepe'ẽarũ jui. Mama'e tywera apo mepy re tãmẽjẽ
te pe'ẽ jui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.
—Nan tee futat ki pẽẽ. Mama'e tywera apo re
peje'eg tãmẽjẽ futat Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ
'ga pẽ katu'oka tãmẽjẽ pẽ mogyau nũ. Ojeupe
peje'ega'ne'emamũ 'ga pẽ nereko tyweretei aipo
are— 'jau 'ga 'gã nupe.

13

Otywer awi ipoire'ema 'gã

¹ Jejui 'ga porogyta 'ga 'amamũ 'gã amũ 'ua
owaẽma 'ga upe.

—Ekoay 'wyriara 'ga, Piratu 'ga Garireja ywy
pewara 'gã apisaukaa Jarejuwarete 'ga upe 'gã

porogyta 'gã nupawamũ. Itywerete nipo 'gã. Ma'eramũ nipo 'ã Janeruwarete 'ga 'gã apisaukaa 'gã nupe, aru'e ore kũi — 'jau 'gã 'ua u'ama imome'wau 'ga upe.

²⁻³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Naani. Nityweri 'gã kwaiwete. Ajepeja Garireja ywy pewara 'gã tywera 'gã nuapyaawi. Pěẽ naně pětywerete futat nũ. Pejetywer awi pejepoire'ema pěẽ naně futat pemanũ 'gã 'jawe. Pemanũ re nipo, Janeruwarete 'ga pě'aga monou mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

⁴ —'Awamũ 'ã 'og ywate u'aa Sirue pewara 'gã 'arimũ rai'i, 'gã apisau rai'i. Tesoitu 'gã pytuna. Itywerete ma'e 'gã sipo poromũ rai'i? Pětywera sipo 'gã wapyraap rai'i?

⁵ Naani. Pěẽ juejue futat pepapap pejetywer awi pejepoire'emamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Y'wa 'yp

⁶ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ:

—Kũima'e 'ga amũ 'ũina. A'eramũ y'wa 'ywa u'ama 'ga ko pe. Y'wa 'aawa rupi 'ga awau y'wa 'ywa resaka. A'ere nokoi'i futari i'a mũ akã are 'ga upe.

⁷ A'eramũ 'ga 'jau wemiayuwa 'ga upe: “Muapya kwara 'ara rupi je ruri 'au y'wa 'ywa resaka ai'i. A'ere je naesagi amũ i'aa ai'i. A'eramũ ene etyka”, 'jau 'ga wemiayuwa 'ga upe.

⁸ —Aipo 'ga 'eramũ 'ga remiayuwa 'ga 'jau 'ga upe: “Tene i'ami ra'ne, 'awa kwara rupi tee ra'ne”, 'jau 'ga 'ga upe. “Taypywykai 'jau. A'ere 'yja esage

tarut ara iypy are esaka 'jau", 'jau 'ga 'ga upe. "Siesag i'a 'jau, 'yi esage oypy are erur ire 'jau.

⁹ I'aramũ simu'am gatu etee 'jau. A'jea futat i'ae'emamũ sietyk 'jau", 'jau 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

—A'jea futat i'ae'emamũ ijetygi futari— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau. —Nan tee futat Janeruwarete 'ga mama'e tywera apo awi pepoira rapesagi ra'ne. Jui pepoire'emamũ 'ga nan tee futat pẽ netygi— 'jau 'ga 'gã nupe.

Iteu ma'ea kũjã

¹⁰ Morowykye'ema rupi Jejui 'ga awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe oporogytau 'gã nupe.

¹¹ A'e pe ojero'wu ma'e ãẽ mũ 'ua 'gã pyri. Ymã ãẽ jero'wui akou rakue. Tesoitu te ãẽ kwara mu'ari akou ojero'wau. Mama'eukwaawa ãẽ erekou opir are. Iteu ma'e 'jawe ãẽ mogoukaa. Najepyoifutari ãẽ watau.

¹² ãẽ resakawe Jejui 'ga oje'ega ãẽ upe:

—Erefu'am ã. Enejaruete ene 'awamũ ã— 'jau 'ga ãẽ upe.

¹³ A'ere 'ga opo monou ãẽ 'arimũ. ãẽ 'arimũ etee agawewi opo monou. A'erauwe ãẽ u'ama gatu. Ojepywau.

—Au'jete je katu'og ape wa'iko. Ene te 'ã eneresage jee— 'jau ãẽ Jarejuwarete 'ga upe.

¹⁴ A'ere judeu 'gã jatykaawa raarana 'ga amara'neramũ 'ga ree. Morowykye'ema rupi Jejui 'ga ãẽ mafu'ami. "Ae katu'oga ae porowykya futat", 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga amara'neramũ Jejui 'ga ree. A'eramũ 'ga a'eramũ 'jau 'gã nupe:

—Pejor awi pejejekatu'ogukaa morowykye'ema rupi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Ymã te 'ã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga janee rakue. “Morowykye'ema rupi kasi peporowyky ne”, 'jau 'ga 'ã janee rakue. Ma'eramũ 'ã pejot morowyky rupi etee pejejekatu'ogukaa— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—“Morowykye'ema rupi kasi peporowyky ne”, pe'je awi ore. Pěẽ nanẽ te 'ã peporowyky pejejemogyau morowykye'ema rupi. Wyra jara agawewi 'ã pẽẽ.

¹⁶ A'etea 'ã “ereporowyky awi morowykye'ema rupi”, pe'je jee. A'etea pejejemawa pemoy'u morowykye'ema rupi. Eẽ taetu aea. Abraão 'ga juapyrera eẽ. Janepytuna futat eẽ. Ma'eramũ sipo je mama'eukwaawa moire'ema morowykye'ema rupi eẽ wi? Ymã te 'ã eẽ mama'eukwaawa rerekoi opir are rakue. Ma'eramũ je imoire'ema eẽ wi morowykye'ema rupi 'ũ, a'e te je nũ a'i kũi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁷ Aipo 'eramũ 'gã opoyje'emamũ ajemogyau 'ga wi. 'Ga ree iporomutare'ema 'gã opoyje'emamũ. A'ere tesirũmera 'gã ku'iramũ 'ga ree, eẽ wi imoiramũ.

*'Ga rerowiaara 'gã jemomytunawam
(Mateu 13.31-33; Maku 4.30-32)*

¹⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Ma'ja 'jawe ajee je rerowiaara 'gã?— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁹ —Sã'ã y'wa'ÿi'ĩ'ia, mostarda 'jawa. A'eramũ 'ã ae ityma. A'eramũ 'ã opopoa awau 'ã o'ywuuramũ. A'eramũ 'ã wyra'ia aja'yrapyau akã

are, waity mogyau ee. Nan tee futat je rerowiaara 'gã— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gã nupe. —'Awamũ 'gã inãinãní'í etee. A'ere nipo 'gã anure kwaiwete je rerowiaara 'gã jemomytuni awau— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

²⁰ —Ma'ja'ja 'jawe ajee je rerowiaara 'gã?— 'jau 'ga oje'ega 'gã nupe nũ.

²¹ —Sã'ã kũjã u'i mojerawa. A'eramũ 'ã imojopy-peawa monou ipype. Inãinãní'í etee agawewi 'ã imonou ipype. A'etea 'ã awua. Nan tee futat je rerowiaara 'gã jemomytuni nipo— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —'Awamũ 'gã inãinãní'í etee je rerowiari. A'ere nipo anure je rerowiaara 'gã jemomytuni kwaiwete— 'jau 'ga 'gã nupe.

Ywag ipe oo ma'e

(Mateu 7.13-14, 21-23)

²² Jejui 'ga awau akou Jerusarega repejãna. Awaw ipe 'ga awau pe rupiwara 'gã mu'jau akou.

²³ A'eramũ kũima'e 'ga amũ 'jau Jejui 'ga upe:

—Inãinãní'í etee sipo ore oi ywag ipe?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²⁴ Aipo 'ga 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pënea'at kasi pejemogyau tesirũmera 'gã nee ne. Pejetywer awi pepoit. A'eramũ pëe peje-porowykyau esage pejemogyau pejejeupe ywag ipe pejejesawamũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'eramũ futat 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ywaga rokwaruui. Je rerowiaara 'gã etee te oo osou ywaga rokwaruui— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —Jeje'ega renupare'ema 'gã nipo e'i “Ywag ipe je oi”, 'jau nipo 'gã numiamũ. A'ere

jeje'ega renupare'ema 'gã nosea'uweri ywag ipe—
'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

A'ere Jejui 'ga mama'e mü mome'wau 'gã nupe
u'ama nũ:

²⁵ —'Okwara motyw ire 'oga jara 'ga nuawopy-
tymo'wogi tekotee 'gã nupe. A'ere 'gã amũ nipo
'ua 'okwara mopoga 'ga upe. “Toroo orosou 'jau”,
'jau nipo 'gã numiamũ. A'eramũ 'oga jara 'ga awau
oje'ega 'gã nupe: “Pe'je pejewau je wi. Nakwaawi
je pẽẽ”, 'jau etee 'ga 'gã nupe.

²⁶ —Nan tee futat nipo peo peu ywag ipe jeje'ega
renupare'emamũ 'okwara mopoga jee. A'ere nipo
je “Najeremiayuwa rũi pẽẽ”, je 'i etee pẽ nupe.
“Pe'je pejewau pejejewya je wi”, je 'i etee pẽ nupe—
'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —A'eramũ nipo pẽẽ 'jau
jee: “Orojemi'wat ako ore ene pyri ikue. Ore'wyr
ipe futat ako ore mu'e ape ikue”, 'jau nipo pẽẽ jee.

²⁷ A'ere nipo je 'i etee pẽ nupe: “Najeremiayuwa
rũi pẽẽ. Pe'je pejewau je wi”, 'jau etee nipo je
pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —“Nepeenuwi
futari jeje'ega. Pe'je pejewau je wi”, 'jau nipo je pẽ
nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁸ —Aipoa 'ara rupi nipo pẽẽ jareypy 'gã ne-
saka. Abraão 'ga, Isaki 'ga, Jako 'ga, Jeruwarete
'ga je'ega mome'wara 'gã. Mímera 'gã nipo
peesak ywag ipe numiamũ. A'ere nipo pẽẽ nepe-
sei futari. A'eramũ nipo pẽẽ pejejaa'wau pe-
jejupa pejese'ema rerekou. “Ma'eramũ ore 'ga
rerowiare'ema arakou rakue 'ũ?” 'jau nipo pẽẽ—
'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

²⁹ —A'ere nipo kwe pewara 'gã 'ua ajatykau je
ree. Najuejue etee nipo 'gã 'ua ajatykau je ree.

Awau ojejaga ywag ipe ojemi'waa je pyri— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe oporogytau.

³⁰ —Akotee nipo 'gã amũ numiamũ. A'etea nipo 'gã oo ojejaga ywag ipe je pyri ojemi'waa— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'ere amumera 'gã nosea'uweri ywag ipe je pyri. “Je ika'aranũ kwaiwete ma'ea. Je kũima'eeteetea 'jau. A'eramũ je Jejui 'ga tepoara futare'ema” 'jara 'gã nosea'uweri ywag ipe— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

*Jerusareg ipewara 'gã nee 'ga 'arasigawet
(Mateu 23.37-39)*

³¹ A'e pype fariseu 'gã amũ 'ua oje'ega Jejui 'ga upe:

—Eka'jam 'aw awi ewau. Erote 'ga ene juka are ifuwet. A'eramũ ene ewau 'aw awi eka'jama kwe pe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

³² A'eramũ Jejui 'ga wea'aramũ ojeupe 'gã 'e are: “Mõ. Siesak 'ga poira oporowyky awi 'jau, e'i nipo 'gã jee”, 'jau 'ga ojeupe. A'ere 'ga 'i etee 'gã nupe:

—Naani. Naka'jama'uweri je tewau. Tejuwarete 'ga remifutara 'ara rupi te je manũ. Nopaira'uweri je teporowyky awi. Erote 'ga 'me ate 'ga renamũ. Pekwap 'jau 'ga upe: “Nopaira'uweri je teporowyky awi. Mama'eukwaawa je omoit tekou 'gã nui. Ojero'wu ma'e 'gã je akatu'ok tekou, e'i etee 'ga”, pe'je 'ga upe pejewau— 'jau etee Jejui 'ga aipo 'gã nupe. — “Namateepawi we je Tejuwarete 'ga porowykya, e'i 'ga”, pe'je 'ga upe pejewau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³³ —Tejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat je porowykyi tekou. Oporowykya je iapopaw ire te nipo 'ga je jukaukari 'gã nupe— 'jau 'ga

'gã nupe u'ama. —Jerusareg ipe futat nipo tewau temanũmũ. Peu futat Jeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã apisara 'gã nuwi. A'eramũ je peu futat tewau temanũmũ nipo— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

³⁴ A'eramũ 'ga 'jau Jerusareg ipewara 'gã nupe:

—Jerusareg ipewaramũ futat te 'ã pẽẽ Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã apisaramũ pejup— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Sã'ã wyrasokwẽa wa'yra majatyka wakape 'wyripe imonoa kwanũ awi. Nan tee futat je— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“Tajejuka esage Jerusareg ipewara 'gã nee”, 'jau je 'ã pẽ nupe numiamũ. A'ere 'ã nepefutari etee.

³⁵ A'eramũ 'awamũ Janeruwarete 'ga opoia futat pẽ nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'eramũ nipo pẽ nee iporomutare'ema 'gã 'ua pẽ'wyrarete pojekau pẽ nui. 'Awamũ 'ã je nanẽ tewau pẽ nui nũ. A'eramũ pẽẽ je resagu'jape'ema 'awamũ. “Esageay Janeruwarete 'ga remimurera 'ga”, 'jawe'ẽwe pẽẽ je resagu'jape'ema futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

14

Awuwut ma'e 'ga

¹ Morowykye'ema mũ rupi Jejui 'ga awau osou fariseu 'ga amũ rog ipe ojemi'waa. 'Wyria'ri 'ga rog ipe awau osou. A'eramũ fariseu 'gã amũ 'ua Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee. 'Gã 'ua osou 'ga resaka.

—Pe'je soo 'ga resaka. Mama'e tywera 'ga iapo re sipyyk 'ga 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

² Poje kũima'e 'ga amũ 'ua osou Jejui 'ga pyri. Awuwut ma'e 'ga 'ua osou 'ga pyri. A'eramũ fariseu 'gã 'jau ajaupe:

—Awamũ 'ã morowykye'ema. A'etea sipo 'ga awuwut ma'e 'ga okatu'ok?— 'jau 'gã ajaupe. — Ae katu'oga ae porowykya futat morowykye'ema rupi. Nokatu'oga'uweri nipo 'ga 'awauwe 'ga— 'jau 'gã ajaupe.

³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja e'i te Moisesi 'ga rakue? “Pekatu'ok kasi 'gã morowykye'ema rupi ne”, e'i te 'ga janee rakue? Naani. Aipo ne'i 'ga rakue— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴ A'ere 'ga ree ajatyka ma'e 'gã noje'egi futari. Ojenosĩ 'gã 'ga wi aipo ojeupe 'ga 'eramũ.

A'eramũ Jejui 'ga opo monou awuwut ma'e 'ga 'arimũ 'ga katu'oka. A'ere 'ga oje'ega 'ga upe 'ga katu'og ire:

—Awamũ enejaruete. A'eramũ ene ewau eje'wyr ipe— 'jau 'ga awuwut ma'efera 'ga upe.

⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau esakarera 'gã nupe:

—Pejeja'yra ywy kwara pype i'aramũ sipo nepenuẽmi jui morowykye'ema rupi? Pejejemawa ywy kwara pype i'aramũ sipo nepenuẽmi jui morowykye'ema rupi?— 'jau 'ga 'gã nupe. —Nepeejara'uweri pejeja'yra im̃ina ywy kwara pype. A'ea 'ara rupi pẽẽ iaporamũ je nanẽ ojero'wu ma'e 'ga katu'ogi morowykye'ema rupi nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁶ A'ere 'gã noje'egi futari ajemogyau ojeupe 'ga 'eramũ.

'Gã neko esage are 'gã mu'eawet

7 Ojemi'war enune Jejui 'ga awau afu'ama wewiri oo ma'e 'gã nesaka. 'Gã apyga resaka u'ama. “Naakotee ma'e 'gã nenawa 'arimũ rũi pa 'gã apygiweramũ ra'e. Esage ma'e 'gã apykawa 'arimũ etee pa 'gã apygiweramũ ra'e”, 'jau 'ga ojeupe 'gã nesaka.

A'eramũ 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe 'gã mu'jawamũ:

8-9 —'Ga amũ nipo 'ua ene mo'wya, “Ere ejua ejemi'waa jerog ipe”, 'jau enee. A'eramũ nipo ene ewau eapyka esage ma'e 'gã apykawa 'arimũ. A'eramũ nipo esage ma'e 'ga amũ 'ua wapykawa 'arimũ ene renamũ osou. A'eramũ nipo ene mo'wyarera 'ga “Eyryk 'ga renaw awi”, 'jau enee. A'eramũ nipo ene ejenosou ekou 'gã nowase— 'jau 'ga u'ama 'gã nupe.

10 —A'eramũ ene 'gã amũ emo'wyrãmũ eapyka akotee ma'e 'gã apykawa 'arimũ te. A'eramũ nipo ene mo'wyarera 'ga 'ua osou. A'eramũ 'ga te 'jau enee: “Au te ejot eapyka je pyri”, 'jau enee— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ ene ekou 'wyrĩa'ri 'jawe 'gã nowase— 'jau 'ga 'gã nupe.

11 —“Je 'ã kũima'eeteetea” 'jara Janeruwarete 'ga imogyau tywet. A'eramũ Janeruwarete 'ga “Nakũima'eeteete rũi je” 'jara 'gã etee 'ga imogyau kũima'eeteeteramũ 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

12 A'eramũ Jejui 'ga 'jau omo'wyarera 'ga upe:

—Eremo'wy'wyt kasi esage ma'e 'gã etee ne, epytuna etee ne. Ajemogy tee ma'e 'gã we futar iki emo'wyt imojemi'waa ejepyri— 'jau 'ga 'ga upe u'ama. —Esage ma'e 'gã etee ene imo'wy'wyrãmũ 'gã nanẽ ene mo'wyrĩa ene rerawau oje'wyr ipe nũ.

13 Itywetywet ma'e 'gã nanẽ ki emo'wy'wyt imo-jemi'waa ejepyri nũ— 'jau 'ga 'ga upe. —Iteu ma'e, eae'em. Mĩmera 'gã nanẽ ki emo'wy'wyt eje'wyr ipe nũ— 'jau 'ga 'ga upe.

14 —'Gã nene mepya'uweri. A'eramũ anure Janeruwarete 'ga 'gã mojemi'waawera mepyau enee— 'jau 'ga 'ga upe.

*Maraka pe imo'wy'wyrirera 'gã
(Mateu 22.1-10)*

15 A'eramũ Jejui 'ga pyri ojemi'wat ma'e 'ga amũ 'jau 'ga upe:

—'Au aejemi'wara miamũ pa 'ã esage nũ. Peu ywag ipe taetu 'ã aeku'iawa te— 'jau 'ga 'ga upe, 'gã nemianuwamũ 'ũina. —Jarejuwarete 'ga pyri ojemi'wat ma'e 'gã taetu aku'iramũ nanimenime— 'jau 'ga 'gã nupe.

16 A'eramũ aipo 'ga 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat nũ'ũ. A'jea futat ere poromũ— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ:

—Kũima'e 'ga amũ kumia wapoukat 'gã nupe. Kwaiwete 'ga iapoukaa.

17 A'ere 'ga erojyw ire oje'ega wemiayuwa 'ga amũ upe: “Ere ewau 'gã nupe kwe pe, jeremimo'wy'wyrera 'gã nerua”, 'jau 'ga 'ga upe oje'ega. A'eramũ 'ga awau.

18 Awau 'ga owaẽma 'ga remimo'wy'wyrera 'ga amũ upe: “Ere ejua ejemi'waa, e'i 'ga enee ko”, 'jau 'ga awau 'ga upe.

—A'ere aipo 'ga 'i etee 'ga upe: “Naani ki 'ei. Ywya je amut ape ko ki 'ei. A'eramũ je tewau esaka ki 'ei”, 'jau etee 'ga 'ga upe.

19 —Aipo ojeupe 'ga 'eramũ 'ga awau ajepeja 'ga upe etee 'jau nũ, 'ga remimo'wy'wyrera 'ga upe 'jau nũ: “Ere ejua ejemi'waa, e'i 'ga enee ko”, 'jau 'ga awau 'ga upe.

—“Tee. A'ere nipo je nooi nũ'ũ. Teis kwataua je amut ko. A'eramũ je tewau tejemimurera resaka ra'ne”, 'jau etee 'ga 'ga upe nũ.

20 —Awau 'ga aipo 'ga wi nũ. Awau 'ga ajepeja 'ga upe 'jau nũ: “Ere ejua ejemi'waa, e'i 'ga enee ko”, 'jau 'ga awau ajepeja 'ga upe etee nũ. A'ere “Je nooi ki 'ei. Jeremireko je 'awamue ko. A'eramũ je a'eramũ ejararũme'em. Nooi je”, 'jau etee 'ga 'ga upe nũ.

21 —A'eramũ 'ga remiayuwa 'ga ojewya awau imome'wau 'ga upe. “Nuri etee 'gã je rupi ki 'ei”, 'jau 'ga awau imome'wau 'ga upe. A'eramũ 'ga a'eramũ amara'neramũ akou 'gã nee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

—A'eramũ 'ga oje'ega 'ga upe nũ, aipo 'ga upe wẽjẽmĩ futat nũ. “Ekwap ajemogy tee ma'e 'gã mo'wy'wya. Erut ekoete te futar iki 'gã. Eae'ema 'gã we futat ki erut. Iteu ma'e 'gã miamũ futar iki erut. Itywet ma'e 'gã nanẽ ki erut. Mĩmera 'gã futar iki erut”, 'jau 'ga wemiayuwa 'ga upe nũ.

22 —A'erauwe 'ga awau nũ. A'eramũ 'ga 'gã nerua, kwaiwete. A'ere 'gã nomatyneemi 'ga roga. A'eramũ 'ga wemiayuwa 'ga mojewyru'japa nũ.

23 —“Ere ajee ewau kwe pe nũ. Kwe pe ekwap pe rupi nũ. Pe rupiwara 'gã nerua imajatykau jee. Tejoga ryneem gatu gatu te je afutat”, 'jau 'ga 'ga upe.

—A'erauwe 'ga ojewya awau nũ. Ojewya awau 'gã nupe nũ. A'eramũ 'ga 'gã nerua, kwaiwete nũ. A'eramũ te 'ga 'ga roga matyneemi 'gã nerua.

²⁴ —“Amo'wy'wyt futat je 'gã ai'i numiamũ, kwaiwete ai'i numiamũ. A'ere 'ã 'gã jẽmĩ nuri ojemi'waa je pyri. A'eramũ 'gã 'awamũ jeremi'u 'wawe'em futat. Nomonoi futari je tejemi'ua 'gã nupe”, 'jau 'ga 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

Jejui 'ga remiayup
(Mateu 10.37-38)

²⁵ Anure Jejui 'ga awau watau akou nũ. Kwaiwete 'gã awau 'ga rupi. A'eramũ 'gã awau akou oporogytau pe rupi.

²⁶ —Pẽporomutat pẽ pejepytuna 'gã nee. Pejey are, pejejuw are, pejewisirer are, pejejenyr are, pejepytun are, pejejee nanẽ nũ— 'jau 'ga 'gã nupe 'gã nerawau 'gã nerekou pe rupi. —A'ere je 'i pẽ nupe: Jeremiayuamũ pejekoweramũ ki pẽporomutat je ree pejepytuna 'gã nee pejeporomutara apyraapa. Je ree pejeporomutaramũ ki pẽ mama'e apou jeremifutar imũ je muorypawamũ. “Ereapo awi nanuara ki sa”, 'jau nipo pẽpytuna 'gã pẽ nupe. A'ere kasi eremojerowiat 'gã ne. Jeje'eg imũ etee futat pẽ iapou. Kasi a'e pe pẽ najeremiayuwa rũi ne— 'jau 'ga 'gã nupe 'gã nerawau 'gã nerekou.

²⁷ —Jeremiayuamũ pejekoweramũ jeremifutara etee futat pẽ iapou, pejegyjawe'em 'gã pejereko tywer awi. “Tene 'gã je jukai kwy. Napoira'uweri je Jejui 'ga rerowiar awi”, 'jau etee ki pẽ— 'jau 'ga 'gã nerawau 'gã nerekou pe rupi.

28 —Kūima'e 'ga amū nipo 'og ywate are aparu-
apoweramū. A'eramū 'ga ka'aranūūa ra'ne imo-
jopyrūmū 'ūina. “Taesak ka'aranūūa i'jawe jooa
'jau kwy, 'oga apoa 'jawe jooa 'jau kwy”, 'jau nipo
'ga 'ūina imojopyrūmū.

29-30 “Kasi 'gā a'e pe 'oga je imateepawe'emamū
je jai ne kwy”, 'jau nipo 'ga ojeupe— 'jau Jejui 'ga
'gā nupe imome'wau 'gā nerawau 'gā nerekou.

—Nan tee futat nipo pēē— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.
—A'eramū pēē je rerowiaaramū pejejemogyau pe-
jejea'aramū ra'ne. “A'jea futat sipo je rekoi 'ga
rerowiarareteramū 'wei?” 'jau ki pēē pejejem-
ogyau pejejea'aramū ra'ne— 'jau 'ga 'gā nupe. —
“A'jea futat sipo je 'ga porowykya etee futat iapoi
'wei”, 'jau ki pēē pejejeupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

31 —'Wyriara 'ga amū remiayuwa nipo
amara'neramū ajepeja 'wyriara 'ga remiayuwa
'gā nee te. A'eramū nipo 'gā 'jau o'wyriara 'ga upe:
“Soo 'gā apisau 'jau” 'jau nipo 'gā 'ga upe. A'eramū
nipo 'wyriara 'ga 'jau 'gā nupe: “Tee. Tene ra'ne.
Kwaiwete 'ga remiayuwa pytuna. Wīti miu 'ga
remiayuwa pytuna. Jane najanepytuni. Teis miu
etee te 'ā janepytuna. Siapisipap sipo jane 'gā?”
'jau nipo 'ga wemiayuwa 'gā nupe.

—“Tee. Naani nipo nū'ū. 'Gā etee nipo jane
apisipap”, 'jau 'ga remiayuwa 'gā 'ga upe. A'eramū
nipo 'wyriara 'ga oje'ega ra'ne imonou ajaupe.

32 A'eramū 'gā oje'ega pyu etee futat ojomo-
jyrūmū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe imome'wau.

33 —Nan tee futar iki pēē. Jeremiayuwamū peje-
jekoweramū pejejea'aramū ra'ne pejejemogyau—
'jau 'ga 'gā nupe. —Pēē je rerowiaraiapa etee. A'ere
etyka 'ea nia'wyri— 'jau 'ga 'gā nupe imome'wau.

34 —Sã'ã jukyra resagea futat numiamũ. A'ere kumi pype omonoramũ nomẽ'ẽi futari. Aipoa jukyra nia'wuri futari.

35 A'ea jukyra numiamũ. A'ere namuei mama'ea. A'eramũ ae imonou imomoa yty apy'rarimũ. Nan tee futat je rerowiar awi opoit ma'e 'gã— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —'Ga amũ te nipo ajee mama'eaya ojeupe ijesaokaramũ opoit je rerowiar awi. 'Gã je rerowiaa numiamũ— 'jau 'ga 'gã nupe. —Ee pejejeapyoweramũ ki peapyaka katu jeje'eg are— 'jau 'ga 'gã nupe 'gã nerawau 'gã nerekou.

15

Oka'jam ma'ea karupa'mĩa (Mateu 18.12-14)

1 Anure itywet ma'e 'gã 'ua Jejui 'ga renupa 'upa. 'Wuriararete upe ka'aranũũ puykara 'gã nanẽ kwaiwete nũ.

2 'Gã nesakawe fariseu 'gã amũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee Jejui 'ga ago'wau 'upa:

—Kuu. Itywet ma'e 'gã jekoty'aawa 'ga ra'e— 'jau 'gã ajaupe 'upa. —Ojemi'waa nanẽ 'ga 'gã pyri ra'e nũ— 'jau 'gã ajaupe.

3 A'e renupawe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Itywet ma'e 'gã werowiara we futat Janeruwarete 'ga afutat— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree.

4 —Kũima'e 'ga amũ nipo wyra jara. Karupa'mĩa nipo 'ga reymawa. Kwaiwete nipo 'ga reymawa. Sẽg nipo 'ga reymawa pytuna. A'ere

nipo karupa'mĩ amũ ka'jami opytun awi ka'a pe. A'eramũ nipo ijara 'ga ipytuna jaga ukaja pype inuga. Ipytuna jãmaw ire nipo 'ga awau oka'jam ma'efera rekaa akou. A'eramũ nipo 'ga awau owaẽma jupe.

⁵ Esakawe aipo 'ga iupia imonou imopeywaa ojasi'y'warimũ erua. Aku'iramũ 'ga oka'jam ma'efera rerua oje'wyr ipe nũ.

⁶ Wog ipe owaẽmawe nipo 'ga oje'ega monou opytuna 'gã nupe: “Pe'je pejejua pejeku'iramũ je pyri. Tejeymawa je aesak ko”, 'jau nipo 'ga 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

⁷ —Nan tee futat Jeruwarete 'ga ku'iramũ 'ũina. Otywer awi itywet ma'e 'ga poiramũ 'ga ku'iramũ 'ũina ywag ipe, ywagipewara 'gã netee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau. —Nan tee otywer awi opoit ma'e 'gã nee 'ga ku'iramũ 'ũina. Esage ma'e 'gã nee aku'ia 'ga iapyraapa 'ũina itywet ma'efera 'gã nee— 'jau 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree 'ũina.

Ka'aranũ 'ywope'i etygi pyret

⁸ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ:

—Kũjã ěẽ mũ 'ywope'ia wereko, ka'aranũ 'ywope'ia. Teis ěẽ ka'aranũ 'ywope'ia pytuna. Epyuu ma'ea juejue ěẽ upe. A'ere nipo amũ 'ari ěẽ wi. A'eramũ ěẽ tata monyka esakawamũ 'oga peia imua imono'oga esaka.

⁹ Esakawe ěẽ oje'ega oje'pyriwara 'gã nupe: “Pe'je pejejua je pyri pejeku'iramũ. Aesak je teka'aranũã ko”, 'jau ěẽ 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

10 –Nan tee futat Janeruwarete 'ga ku'iramũ otywer awi 'gã poiramũ. Ywagipewara 'gã netee 'ga aku'iramũ 'ũina— 'jau 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau.

Oka'jam ma'ea kunumĩũũ 'ga

11 A'ere Jejui 'ga 'ũina mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree:

—Kũima'e 'ga amũ mukũi tee 'ga ra'yra 'gã. Kũima'ea jue 'ga ra'yra 'gã.

12 Iwujaa 'ga 'jau 'uwa 'ga upe: “Anure ki ekaraemã emut oree. A'ere je tema'ea 'awauwe ifutari. Emanũme'ẽwe jema'ea emut jee”, 'jau iwujaa 'ga 'uwa 'ga upe.

—A'erauwe 'ga okaraemã mojo'oka wa'yra 'gã nupe. Kwaiwete 'ga ka'aranũũa. A'eramũ 'ga okaraemã kwajamũ.

13 —Anurenure'i 'ga ra'yra 'gã awau 'ga wi, iwujaa 'ga awau muku 'ga wi. Tapy'ÿja mũ 'wyrarete pe 'ga awau 'ga wi. Peu 'ga oka'aranũũ momyau-pap. Kũjãmene'em are, kawĩajaiw are 'jau. Mĩmer are 'ga oka'aranũũ momyaupaw ekoete. Nan etee etee 'ga akou nũ. Ika'aranũũe'ema 'jawe akou nũ. Oka'aranũũ momypaw ire 'ga akou ty'ara upe.

14 Aman ipe agawewi. A'etea amana nokyri 'gã nupe. A'eramũ temi'ua opapapap. A'eramũ peuwara 'gã ty'ara upe ajemogyau. Peu oo ma'efera 'ga nanẽ akou ty'ara upe nũ.

15 —A'eramũ 'ga 'jau peuwara 'gã nupe: “Je-porowykywet je tekou”, 'jau 'ga akou 'gã nupe, morowyky rekaa ojeupe. A'eramũ 'ga amũ 'jau 'ga upe: “Peu ekwap ekou, tajaarana poitawamũ”, 'jau 'ga 'ga upe.

16 —A'erauwe 'ga awau akou tajaurationa poitawamũ. A'eramũ 'ga ty'ara rerekou. Tajaurationa futawa resaka 'ũina. A'eramũ 'ga tajaurationa futawa uweita jui numiamũ. A'ere teymajara 'ga a'ea miamũ na'uukari 'ga upe.

17 Ty'ara rerekou 'ga aipo 'jau. “Kwaiwete agawewi nãã jeruwa 'ga remiayuwa jepi re'ã. A'etea nãã kumia emyret jepi re'ã. A'ere pa je 'ã 'au ty'ara rerekoi nũ. Maran te 'ã nooi tekou tejewya tejuwa 'ga resaka nũ 'i”, 'jau 'ga akou ojeupe.

18 “Tajemome'u tejuwa 'ga upe 'jau kwy”, 'jau 'ga 'ũina u'arasigamũ. “Jetywerete je tekou jarejee ai'i, Jarejuwarete 'ga upe nanẽ ai'i nũ, ta'e imome'wau tejuwa 'ga upe 'jau kwy”, 'jau 'ga akou ojeupe.

19 “Eja'yra 'jawe kasi je rereko ape 'awamũ ne, ta'e 'ga upe 'jau kwy. Au'je je rereko ape eja'yramũ je rekoramũ jepi, ta'e 'ga upe 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe 'ũina. “A'eramũ ene 'awamũ je moporowykyau etee ejee, ta'e tejuwa 'ga upe 'jau kwy. Tejemi'ua tamepy tekou 'jau, ta'e tejuwa 'ga upe 'jau kwy”, 'jau 'ga 'ũina ojeupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

20 —A'erauwe 'ga afu'ama o'wya. Pe awi etee futat 'ga awau. Ojewya awau owaẽma 'uwa 'ga upe. Muku 'ga rekorauwe 'ga ruwa 'ga 'ga resaka. “Kweramũ nipo jera'yra ruri akou nũ”, 'jau 'ga ojeupe.

—'Ga resakawe 'ga awau ujãna 'ga rowosõu awau 'ga mana.

21 —A'eramũ 'ga 'jau 'uwa 'ga upe: “Jetywerete je tekou jarejee ai'i, Kiapi'ni. Jarejuwarete 'ga upe nanẽ ai'i nũ, Kiapi'ni”, 'jau 'ga 'uwa 'ga upe.

“Eja'yra 'jawe kasi je rereko ape 'awamũ ne”, 'jau 'ga 'uwa 'ga upe. “Au'je je rereko ape eja'yramũ je rekoramũ jepi”, 'jau 'ga 'uwa 'ga upe oje'ega.

²² —A'ere 'ga ruwa 'ga 'i etee 'ga upe: “Ene'me awi. Eremur awi aipoa ki sira ko. Jera'yra futat ene kũi”, 'jau etee 'ga ruwa 'ga 'ga upe. “Nafutari je nanuara. Wesaga'uwe'emamũ te ae poromũ ae 'i ujara upe”, 'jau tee 'ga wa'yra 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

—A'ere 'ga ruwa 'ga 'jau wemiayuwa 'ga amũ upe: “Ekwap taity esage pe rerua kamẽsĩete imunepa 'ga wi. Fãyrũ reewe futar iki erut 'ga upe. Myapaawa nanẽ amũ rerua 'ga pyapaawamũ”, 'jau 'ga wemiayuwa 'gã nupe.

²³ “Wyra pejuka amũ jera'yra 'ga upe. Kwatau ra'yru'ia, oreremimoky'rafera ki perut ijukau. Janeroryp jarejupa 'jau”, 'jau 'ga wemiayuwa 'ga upe.

²⁴ —“Jera'yra nipo 'ã amanũ rakue”, a'e je tekou jepi. A'ere 'ã jaruete jera'yra rekoi ra'e jepi— 'jau 'ga 'gã nupe, ojeupe wa'yra 'ga poromũ. “Oka'jam 'ga ako je wi ikue. A'ere 'ã ekoje ra'e jepi. A'ere 'ã turi opoa akou jee nũ. A'eramũ jane jareje-muekõẽãina 'ga rur are”, 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁵ —Wewirera 'ga waẽmamũ tuwi ma'e 'ga akou ko pe oporowykyau. A'ere 'ga 'ua. Oporowykypaw ire 'ua, maraka renupa.

²⁶ A'eramũ 'ga 'jau 'gã amũ nupe: “Ma'ja poromũ nũ?” 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁷ —“Enerewirera 'ut ojewya akou ra'e. A'eramũ eneruwa 'ga kwatau ra'yru'i jukaukaa oree ko. 'Sajemuekõẽãi jera'yra 'ga ree', 'jau 'ga oree ko”, 'jau 'gã 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

28 –A'erauwe tuwi ma'e 'ga amara'neramũ. A'eramũ 'ga osowe'em. 'Ga mara'nea 'ga rerekou. A'eramũ 'ga ruwa 'ga uẽma 'ga resaka. “Ere ejua esou, kisit”, 'jau 'ga 'ga upe.

29-30 –A'eramũ 'ga 'jau 'uwa 'ga upe: “Je ree jẽmĩ 'ã nenerorywi jepi. Nerejemogypygyi 'ã je ree jepi. Je etee agawewi 'ã oporowyky tekou enee. Tekotee 'jawe je 'ã eneje'ega oware'ema jepi”, 'jau 'ga 'uwa 'ga upe. Wewirera 'ga ree 'uwa 'ga rorywamũ 'ga aipo 'jau 'ga upe. “Majawer are etee agawewi 'ga 'ã ka'arana momypaw ekoetei rai'i. A'etea 'ã eneporia 'ga ree. Je ree jẽmĩ 'ã eporiae'emamũ jepi. Je upe jẽmĩ 'ã jarejeymawa mũ jukawe'e'mĩ jarejee jepi. Wyrasokwẽ miamũ 'ã amũ jukaukare'ema jarejee jepi, oporowyky ma'eramũ jẽmĩ jepi”, 'jau 'ga 'uwa 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

—Wyra jukaramũ amara'neramũ 'uwa 'ga ree.

31 A'ere 'ga ruwa 'ga 'i etee 'ga upe: “Ene 'ã jepir are ereko. Nereoi 'ã muku je wi. Janemama'ea enemama'ea futat”, 'jau 'ga wa'yra 'ga upe, aipo ojeupe 'ga 'eramũ.

32 “Omomot sipo 'gã jera'yra rakue pa”, a'e je tekou jepi. A'ere 'ã turi akou opoa janee. A'eramũ je 'jau 'gã nupe ko: “Sajemuekõẽai 'ga ree 'jau, 'jau je 'gã nupe ko”, 'jau 'ga wa'yra 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

—Saa'e kũima'e 'ga ku'ia. Wa'yra ojeupe ijewyt turamũ 'ga ku'ia rakue. Nan tee futat Janeruwarete 'ga ku'iramũ 'ũina otywer awi opoit ma'e 'gã nee— 'jau Jejui 'ga 'ũina imome'wau 'gã nupe.

16

'Gã neko esage are 'gã mu'eawet

¹ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ:

—Kũima'e 'ga amũ wemiayuwa 'ga omono okaraemã pyykaramũ numiamũ. A'ere aipo 'ga nia'wyrì. Ka'aranũ jara 'ga wi ka'aranũ momyaupap ekoete etee futat 'ũina 'ga wi. A'eramũ 'ga a'eramũ 'ga amũ 'ua imome'wau 'ga upe. “Enekaraemã pyykara 'ga nia'wyrì ra'e ki 'ei. Ekoay 'ga enekaraemã mateepapa ekoete ki 'ei”, 'jau 'ga 'ua imome'wau karaemã jara 'ga upe.

² —A'eramũ karaemã jara 'ga 'ga renũina, okaraemã raarana 'ga renũina. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe: “A'jea te jekaraemã eremomypap ekoete e'ỹina?” 'jau nipo 'ga 'ga upe. “Ere ajee ewau ikwasiaa jee ka'aran are inuga”, 'jau 'ga okaraemã pyykara 'ga upe. “'Gã nera ki ekwasiat inuga jee ka'aran are. Erawarera 'gã nera ki ekwasiat inuga jee. 'Gã nemireroofera nanē ki ekwasiat inuga jee ka'aran are”, 'jau karaemã jara 'ga 'ga upe. “Aipo apo re tomono 'ga amũ imỹina ene py'rau 'jau nũ”, 'jau 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

³ —A'eramũ 'ga awau 'ga wi. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe: “Tỹỹ. Maran je tekou 'awamũ 'ũ? Ma'ja je iapou mama'ea tejeupe imuawamũ 'ũ? Naje-fuakara'uweri je teporowyky apou”, 'jau 'ga ojeupe. “Ajenosĩ je tekou mama'e renũina 'gã nupe ne kwy”, 'jau 'ga ojeupe etee futat 'ũina. “Ma'ja ajee je aapo 'awamũ 'ga upe 'ũ? Je muēm are 'ga fueweramũ 'awamũ”, 'jau 'ga ojeupe.

⁴ “Amorytee pa je tejara 'ga kwy”, 'jau 'ga ojeupe. “Ga karaemã rerawarera 'gã pa je apoat kwy”, 'jau 'ga ojeupe. “A'eramũ 'gã je muẽmamũ ‘Ere ejua 'au ore pyri. Mama'e toromono ene upe 'jau', 'jau jee kwy”, 'jau 'ga ojeupe etee futat 'ũina— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁵ —A'eramũ 'ga 'ga karaemã rerawarera 'gã nenũina: “Ma'ja te ereroo rai'i?” 'jau 'ga 'ga amũ upe.

—“Miara kawera ako je aroo ai'i”, 'jau erawarera 'ga 'ga upe.

⁶ “Marana te ereroo rai'i?” 'jau 'ga erawarera 'ga upe.

—“Kwaiwete je erooi ai'i. Sẽg yrũũ te je aroo ai'i”, 'jau erawarera 'ga imome'wau 'ga upe.

—A'eramũ 'ga 'jau erawarera 'ga upe: “Ekwasiat 'au. S'ikwẽta etee ki ekwasiat inuga ka'aran are”, 'jau 'ga erawarera 'ga upe. “Jane'me ijara 'ga upe 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe.

⁷ —A'ere 'ga ajepeja 'ga renũina nũ: “Ma'ja te ene ereroo rai'i?” 'jau 'ga 'ga upe nũ.

—“Juowuuran ako je aroo ai'i, miu yrũ ai'i”, 'jau 'ga 'ga upe.

—“Ere ajee inuga ikwasiaa 'au oito sẽtu etee ka'aran are”, 'jau 'ga 'ga upe.

⁸ —Aipo kwaapawe karaemã jara 'ga amara'neramũ 'ga ree. “Ene 'ã muna'ywa. Jekaraemã are 'ã eremunarũ ekou. A'etea 'ã ene'akwaap. 'Awamũ nipo 'gã jejukai ene ree numiamũ”, 'jau 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—A'jea futat. Janeruwarete 'ga je'ega renupare'ema 'gã i'akwaap futat numiamũ. A'ere 'ga

rerowiaara 'gã nanẽ nokwaawi katu 'ga remi-
apoa.

⁹ A'eramũ je pẽ mu'jau 'ga remifutar are. Pe-
jekaraemã pemono amũ ikaraemãe'ema 'gã nupe.
Nanuara 'ga afutat 'ũina, a'e je 'ã pẽ nupe— 'jau
Jejui 'ga u'ama 'gã nupe. —Nanuara pẽẽ iaporamũ
Janeruwarete 'ga pẽ monoi peu ojeypyri. Nan-
uaramũ 'ga pẽ napesagi 'ũina peu ywag ipe 'jau
agawewi je 'ã pẽ nupe imome'wau— 'jau Jejui 'ga
'gã nupe.

¹⁰ —Ika'aranũũe'ema 'gã amũ nipo oka'aranũũa
wereko esage, mama'e esage are etee imomyau.
A'e 'ga nanẽ oka'aranũũ kwajamũ wereko
esage futat nũ, mama'e esage are etee
imomyau. Imomyau ekoete'ema akou— 'jau
Jejui 'ga 'gã nupe. —Ika'aranũũe'ema 'gã amũ
oka'aranũũĩnamũ imomyau ekoete etee futat. A'e
'ga nan tee futat oka'aranũũ kwajamũ omomy
ekoete te futat ajemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe
imome'wau.

¹¹ —Nan pẽẽ iaporamũ Janeruwarete 'ga na-
mura'uweri omama'ea pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã
nupe imome'wau u'ama.

¹² —Janeruwarete 'ga ma'e ete ate 'agamũ
mama'ea. 'Ga te 'ã jane mogy 'agamũ oma'ea
ywy pype— 'jau 'ga 'gã nupe. —Oma'ea mama'e
are ae jejuka esage'emamũ 'ga namura'uweri
mama'ea ae upe peu— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama
oporogytau.

¹³ —Namukũja 'wyriara 'gã nemiayuwa rũi 'ga
amũ rekoi. Noporowykya'uweri 'ga amũ mukũja
'wyriara upe. Kasi a'e pe 'ga ajepeja 'ga ree
etee 'ga poromutaramũ akou ne. Majepeja 'ga

ree jēmĩ oporomutare'emamũ ne. Wemifutara 'ga je'eg imũ etee mama'e apou ne. A'eramũ 'ga wemifutare'ema 'ga je'eg imũ mama'e apowe'em ne. Nan tee futat pēē. Pejeka'aranũĩ kwaiwete are etee ea'at ma'eramũ nepēnea'aru'jawi Jarejuwarete 'ga ree. Nepejemogypygyga'uweri ka'aranũĩ are Jarejuwarete 'ga reewe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

¹⁴ Aipo 'ga 'erauwe fariseu 'gã 'ga rerekoemãu etee. Ka'aranũĩa tee 'gã afutat. A'eramũ 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega jēmĩ futare'ema. A'eramũ 'gã a'eramũ Jejui 'ga rerekoemãu etee.

¹⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pēē 'ã ka'aranũĩa pemono ika'aranũĩe'ema 'gã nupe jepi. “Esage ma'e 'ga ra'e. Ka'aranũĩa 'ga omono itywet ma'e 'gã nupe”, te'i etee 'gã oree 'jau, pe'je 'ã jepi. Ma'eramũ 'ã ka'aranũĩa pemono 'gã nupe jepi. A'ere naJaneruwarete 'ga rũi imonoukari pē nupe. Pemono ekoete te 'gã nupe. “Tore futarete 'gã 'jau”, pe'je tee jepi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'ere Janeruwarete 'ga pē kwaawi futari. Janeruwarete 'ga naea'ari pē 'jawe mama'e are etee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Aeremifutara 'ga nafutari— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

¹⁶ —Ymã te 'ã Moisesi 'ga Janeruwarete 'ga je'ega kwasiari inuga ka'aran are janee rakue. Moisesi 'ga manũ re 'ã, 'ga amũ ete akou 'ga py'rau rakue. 'Ga upe nanē 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega rakue nũ. A'eramũ 'ga nanē futat 'ã 'ga je'ega kwasiaa inuga ka'aran are janee rakue. Ymã we 'gã 'ã ajamu'jau Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe. —Awamũ 'ã Juã 'ga nanē pē mu'jau 'ga je'eg are rai'i nũ. “Pejetywer

awi pepoiramũ Janeruwarete 'ga pẽ monoi wemi-ayuwamũ”, 'jau 'ã Juã 'ga pẽ nupe rai'i. A'eramũ 'ã mytuna 'gã wekoweramũ Janeruwarete 'ga remi-ayuwamũ rai'i. A'eramũ 'ã 'gã opoia otywer awi rai'i. Juã 'ga ojeupe 'ga mome'uramũ 'gã 'ã opoia kwaiwete otywer awi rai'i. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã monou wemiayuwamũ— 'jau Jejui 'ga imome'wau u'ama 'gã nupe.

¹⁷ —A'jea futat 'gã nemikwasiarer ymanera re-sageramũ janee 'awamũ miamũ futat. A'jea futat nateepawa'uweri Janeruwarete 'ga je'ega jane wi. Ywaga teepawamũ ywy retee 'eramũ miamũ futat nateepawa'uweri Janeruwarete 'ga je'ega— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

¹⁸ —“Kũima'e 'ga amũ nipo wemireko retyka awau amutee rerekou nũ” 'ea nia'wryi Janeruwarete 'ga upe. Itywerete a'e 'ga akou Janeruwarete 'ga rowase. Etygipyrer are, kũjã are nanẽ kasi peko ne nũ. Imen futat aipoa kũjã akou. “Pejemogyau nipo pejejemireko are” 'ea Janeruwarete 'ga nafutari— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe u'ama.

A'aranũ kwai ma'e 'ga imama'e'ema 'ga retee

¹⁹ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ, 'gã mu'jawamũ nũ:

—Kũima'e 'ga amũ akou waity esagea te imunepa rakue, ika'aranũ kwai ma'e 'ga rakue. A'eramũ 'ga maraka apou 'gã nupe au'jeteramũ akou rakue. Maraka apoaw ipe 'ga mama'e monou 'gã nupe. Kwaiwete 'gã mojemi'waa rakue.

²⁰⁻²¹ —Ajepeja 'ga ipito'om ma'e 'ga otywereter-amũ. Lasaru 'ga rera. A'eramũ 'ga pytuna 'gã

'ga rerawau 'ga m̃ina ika'aranũ kwai ma'e 'ga pyri 'ga rejaa. “Siesak 'ga mama'e'i m̃ mura 'ga upe 'jau”, 'jau 'gã numiamũ. A'ere 'ga namuri'i mama'ea 'ga upe. Kasurua etee 'ua 'ga pira rerepa 'ga wi, 'ga pito'oma rerepa.

²² Anure ipito'om ma'e 'ga amanũmũ. A'eramũ 'ga manũ re ywagipewara 'gã 'ua 'ga rerawau ojepyri. Abraão 'ga pyri 'ga rerawau im̃ina, 'ga muapyka 'ga mojemi'waa. A'ere ika'aranũ kwai ma'e 'ga amanũmũ nũ. A'eramũ 'ga pytuna 'gã 'ga rerawau 'ga tyma.

²³ 'Ga 'aga nanẽ awawayayau mama'eukwaawa rapyaw ipe nũ. A'eramũ 'ga 'ũina akou tyweaete. Tata rakuwa 'ga m̃ina 'ga rerekou tyweaete. A'eramũ 'ga Abraão 'ga piresaka. Ipito'om ma'efera 'ga resaka Abraão 'ga pyri. Mukuu 'ga 'ũina Abraão 'ga resaka.

²⁴ A'eramũ 'ga wafukaita 'ga upe: “Abraão! Ene 'ã jeram̃ja! Ejemuaẽm iki je ree. 'Y'ia erurukat ara jee Lasaru 'ga upe, 'ga fã'ĩ are etee jekũ muak̃mawamũ. Ekoay jekũ osinisiniga”, 'jau ika'aranũ kwai ma'efera 'ga oje'ega Abraão 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

²⁵ —A'eramũ Abraão 'ga 'jau 'ga upe: “Naani nũ'ũ. 'Auwaramũ ore 'ã norooarũa'uweri peu enerekwaw ipe. Pẽẽ nanẽ pe awi pejejorarũme'em 'au orerekwaw ipe nũ”, 'jau Abraão 'ga 'ga upe. “Nenerea'ari nipo ejekwawer are? Eka'aranũ are etee ako ejerowiarai pa ikue. A'eramũ ene 'awamũ e'ĩina eko tyweaw ipe” 'jau 'ga 'ga upe. “A'ere ako Lasaru 'ga nitywi mama'ea ikue. A'eramũ 'ga 'awamũ akou 'au futat je pyri wekõẽãjamũ. Wekõẽãimawe'emamũ futat 'ga

akou 'awamũ je pyri. A'eramũ je a'eramũ 'ga monowe'em futat kwe pe tejewi", 'jau Abraão 'ga oje'ega 'ga upe.

²⁶ “Nerekwaawi nipo 'ga oarũe'ema kwe katy ki sa”, 'jau 'ga 'ga upe. “Maran 'ga awau kwe katy ene pyri ki 'ei? Maran 'ga awau ikwara apyraapa ene pyri ki 'ei? Nooarũi 'auwara 'gã kwe katy. Peuwaremũ nanẽ pejejorarũme'em futat 'au nũ”, 'jau Abraão 'ga oje'ega monou 'ga upe.

²⁷⁻²⁸ —A'eramũ mama'eukwaawa rapyaw ipe 'ũi ma'e 'ga 'jau Abraão 'ga upe: “Ere ajee 'ga monou jepytuna 'gã nupe, 'ga moporogytaukaa 'ũ”, 'jau 'ga 'ga upe. “Sĩku futat jerewirera 'gã. Kasi 'gã nuri je pyri ne. Ekoay je tejua te'ỹina 'au tekou tywet, e'i enereki'yra pẽ nupe, te'i 'ga awau 'gã nupe peu ywyu jeruwa 'ga rog ipe 'gã nupe 'jau”, 'jau 'ga oje'ega Abraão 'ga upe. “Kasi 'gã nuri je pyri ne”, 'jau 'ga 'ga upe.

²⁹ —Aipo 'ga 'eramũ Abraão 'ga 'jau 'ga upe: “Naani. Okwaap futat 'gã 'ã Moisesi 'ga remikwasiarera numiamũ. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nemikwasiarera nanẽ 'ã ityp futat. Tene 'gã aipo etee erowiari”, 'jau Abraão 'ga 'ga upe.

³⁰ —Aipo 'eramũ 'ga 'jau Abraão 'ga upe: “Naani. Moisesi 'ga je'egera 'gã nuerowiari futari jepi”, 'jau etee 'ga 'ga upe. “Amanũ ma'efera 'ga je'ega te nipo 'gã werowiat. A'eramũ te nipo 'gã poiri otywer awi”, 'jau etee 'ga Abraão 'ga upe.

³¹ —A'eramũ Abraão 'ga 'jau 'ga upe: “Naani nũ'ũ. Moisesi 'ga je'egera renuwe'em ire 'gã amanũ ma'efera 'ga je'ega taetu nuerowiara'uweri futari. Janeruwarete 'ga je'ega

mome'wara 'gã nemikwasiarera mogytau miamũ te 'gã 'ã nuerowiari. Oferap ma'e 'ga je'ega taetu 'gã nuenuwi futari nũ'ũ”, 'jau Abraão 'ga 'ga upe— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe imome'wau.

17

Iporiay'i ajaupe mama'e tywera apoukaara 'gã (Mateu 18.6-7; Maku 9.42)

¹ A'ere Jejuí 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe nũ:

—Nateepawi futari nipo ajaupe mama'e tywera apoukaara 'gã— 'jau 'ga 'gã nupe oporogytau. — Iporiay'i aipo 'gã numiamũ. Aipo 'gã te nipo Kũ'jywa 'ga wereko tywerete futat— 'jau 'ga 'gã nupe.

² —Sã'ã ae ita mogoa ojojuri. A'eramũ 'ã ae ojomonou ojomomoa ajajukau 'yẽ'ẽ pype nũ. 'Y pe imomoripywera 'ga ako tywe'ri etee. Amanũ etee 'ga. A'ere nipo kunumĩ upe mama'e tywera apoukaara 'gã te Janeruwarete 'ga ereko tyweretei.

³ A'eramũ pẽẽ pejejea'gwau pejejemogyau. Mama'e tywera kasi peapoukat 'gã nupe ne— 'jau Jejuí 'ga oporogytau 'gã nupe.

—Je rerowiaara 'ga amũ nipo mama'e tywera wapo pẽ nupe. A'eramũ ki pejeporogytau 'ga upe. “A'jea futat ako je mama'e tywera apoi ene upe ai'i. A'ere je 'awamũ naapou'jawi nũ”, pejejeupe 'ga 'eramũ pẽẽ 'ga rerekou esage etee. Pejejea'aru'jawe'emamũ futat ee— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴ —Majepeja 'ara rupi etee mama'e tywera pejejeupe kwaiwete 'ga iaporamũ pejewau pejeporogytau 'ga upe. “Mama'e tywera ereapo jee. A'eramũ je ene raykau tekou. Au'je ki je

rayka re ekou”, pe'je ki 'ga upe pejeporogytau. “Naapou'jawu je 'awamũ”, pejejeupe 'gã 'eramũ pejejea'aru'jawe'emamũ ee. Pejepota'waramũ 'gã nee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau u'ama.

Perowiat Jarejuwarete 'ga

⁵ A'eramũ Jejui 'ga remimu'e 'gã 'jau 'ga upe:

—Jejui. Ejerowiarukat oree— 'jau 'gã oje'ega 'ga upe.

⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Inãinãñĩ'ĩ etee pẽẽ 'ga rerowiaa 'eramũ miamũ Janeruwarete 'ga mama'e muri pẽ nupe— 'jau 'ga oje'ega 'gã nupe. —Pẽẽ inãinãñĩ'ĩ etee Jarejuwarete 'ga rerowiaa 'eramũ miamũ peje'eg 'ywu upe. “Ejemosok ywy awi jee. A'eramũ ene ewau e'ama 'y rypyter ipe jee”, pe'je ki jupe. Janeruwarete 'ga pẽẽ erowiarãmũ 'ywa sogi pẽ nupe. Peje'eg imũ etee futat awau u'ama peu pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Ajaupe oporowyky ma'e

⁷ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe:

—Sã'ã ae kũima'eramũ ae wemiayuwamũ monoa ko pe. Ajepejamũ 'ã awau wyra poita. A'eramũ 'ã ae kaaruwamũ 'ua ojewya oporowyky re. 'Gã nur ire sipo ijara 'ga 'gã nenũi 'gã muapyka 'gã mojemi'waa ra'ne?

⁸ Naani. Nanarũi. A'ere 'gã monoarera 'ga 'i etee 'gã nupe: “Je upe ra'ne mama'ea peapo. Je ra'ne je muewek pejepe. A'ere tepejemi'wat 'jau, je mueweg ire 'jau”, 'jau 'ga 'gã nupe.

⁹ Mĩnamũ futat 'gã porowykya. A'e apoawamũ futat 'ga 'gã mepyi— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'ga nupe.

10 —Nan tee futat pēē. Jarejuwarete 'ga remiapo apo re “Ore resageramū”, pe'je kasi ne. “Ore arujara 'ga remiapo etee aruapo”, pe'je etee ki—'jau Jejuī 'ga 'gā nupe u'ama.

Teis ipito'om ma'e 'gā

11 Jerusareg ipe Jejuī 'ga awau. Garireja ywy 'upa Samari ywy are oje'aa etee futat. A'eramū 'ga awau ipō'ō rupi

12 owaēma amuna'wi'i mū upe. 'Ga waēmauwe ipito'om ma'e 'gā 'ua 'ga rowosōu. Teis 'gā 'ua 'ga rowosōu.

13 Mukuu we 'gā 'ua opytau wafukaita Jejuī 'ga upe:

—Ipito'om ma'eramū ore rekoi, aruafukaita enee. A'eramū ene ejemuaēma ore ree, ore mokā'jāu— 'jau 'gā Jejuī 'ga upe.

14 'Gā nesakawe Jejuī 'ga 'jau 'gā nupe:

—Mainana 'ga upe pekwap, pejejesaukaa ra'ne— 'jau 'ga 'gā nupe.

A'eramū mainana 'ga repejāna 'gā orauwe 'gā pito'oma okā'jāu 'gā nui.

15 Esakawe 'gā 'jau ajaupe:

—Tÿÿ. Jane mokā'ēmap 'ga ra'e nū'ū— 'jau 'gā ajaupe.

A'eramū 'ga amū ojewya 'gā nui. Samari ywy pewara 'ga ojewya.

—Ene te 'ā eneresage oree, ki Ku'jyp— 'jau 'ga 'ua Jejuī 'ga upe.

16 'Ua 'ga wenupy'āu wapyka Jejuī 'ga rowase.

—Ene te 'ā eneresage oree. Au'jete ore mokā'ē ape— 'jau 'ga 'ga upe.

'Ga ku'ia 'ga rerekou.

17-18 A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'ga upe:

—Mytuna 'gã te je 'ã amokã'ẽ. Ma'ape ajee enepytuna 'gã ki 'ei? Maran ajee ene tee erejewyt ejua ki 'ei? Maran ajee 'gã nojewyri ene rupi 'ũ?— 'jau 'ga ojewyt ma'e 'ga upe.

A'ere Jejuĩ 'ga 'jau wewiri oo ma'e 'gã nupe:

—'Agamũ Samari ywy pewara 'ga. Najanepytuna rũi agawewi 'ga. A'etea 'ga ojetee futat ojewyt 'ua oje'ega jee. Ajepeja 'gã juejue janepytuna futat numiamũ, judeu 'gã futat numiamũ. A'etea 'gã nojewyri 'ua, “Au'jete ore mokã'ẽ ape”, 'jawe'em jee— 'jau 'ga wewiri oo ma'e 'gã nupe.

19 A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau ojewyt ma'e 'ga upe nũ:

—Ere ewau nũ. Mainana 'ga upe ekwap ejesaukaa. Je rerowiat wejue 'ã ape ra'e jepi. A'eramũ je ene mokã'jãu— 'jau 'ga 'ga upe. —Ere efu'ama. Ereka'ẽ futat ra'e— 'jau 'ga 'ga upe.

*Werowiaara upe Jejuĩ 'ga reni 'wyriaramũ
(Mateu 24.23-28, 37-41)*

20-21 Poje fariseu 'gã amũ 'ua oporogytau Jejuĩ 'ga upe:

—Maranime te Janeruwarete 'ga wemipyyrũmera 'ga muri imogou oree 'wyriaramũ?— 'jau 'gã 'ua oporonupa ee Jejuĩ 'ga upe.

A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Janeruwarete 'ga remimureramũ je na'awa ywy pewara 'wyriara 'jawe rũi. Inãinã'nĩ te je rekoi 'wyriaramũ pẽ nupe— 'jau Jejuĩ 'ga aipo 'gã nupe. —'Awa ywy pewara 'wyriaramũ te 'ã ae ojo'wyriat pãwẽ pãwẽnamũ ae rekoi. A'ere je Jarejuwarete 'ga remimureramũ je reni 'wyriaramũ tejerowiaaramũ pẽ nupe. Namajepei ywy

pype tee rūi jeremiayuwamũ pejemogy. Ywy tesirũmera pype we futat jeremiayuwa 'gã jemogyi okwasi'wasi'wau najuejue etee. Na'au etee rūi te je 'ã 'wyriara. A'eramũ pēē “auwaramũ etee 'ga 'wyriaramũ janee”, 'jawe'em pejejaupe. Najuejue etee futat je rekoi 'wyriaramũ tejerowiaaramũ pē nupe. A'ere 'awamũ Janeruwarete 'ga remimur-eramũ je rekoi pē pype— 'jau Jejui 'ga fariseu 'gã nupe.

²² A'eramũ Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Anure nipo pe'je pejejaupe. “Ma'ape te 'ga? Taesak 'ga 'jau”, 'jau nipo pēē pejejaupe. A'ere nipo naje resagi pejepe. A'eramũ pēē pejemogyau je jewyra rapesaka. A'eramũ te nipo je resak pejepe najuejue etee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²³ —Je ruru'jawa'ne'emamũ nipo amumera 'gã 'jau pē nupe: “Peu futat 'ga rekoi”, 'jau nipo 'gã pē nupe. A'ere kasi perowiat 'gã ne.

²⁴ Je ruru'jawamũ nipo najuejue etee je resak pejepe. Sã'ã tupã werawa. A'eramũ 'ã ae najuejue etee esaka. Nan tee futat nipo je jewyramũ najuejue etee je resak pejepe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁵ —A'ere nipo je o enune itywerete ma'e 'gã je rereko tyweretei ra'ne. Niporomutari nipo 'gã je ree. A'eramũ nipo 'gã je monou je jukaukaa 'wyriara 'ga po pe.

²⁶⁻²⁷ A'ere nipo anure je ruru'jawi erujewi pē nupe. Je kwaapare'ema 'gã nipo aipoa 'ara rupi ajemogyau oporowykyau. Ojemi'waa, wemireko-ramũ 'jau nipo. Wemiapo apo are tee futat wea'aramũ ajemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. —Janeruwarete 'ga ree jēmĩ nipo 'gã

wea'are'emamũ ajemogyau. Sã'ã Nue 'ga reko-ramũ 'gã jemogya rakue. Janeruwarete 'ga ree 'gã 'ã wea'are'emamũ rakue. Nan nipo 'ga ajemogyau. Poje 'ga 'ã amana mua 'gã nupe, 'gã apisaukaa jupe rakue. Nan tee futat nipo je kwaapare'ema 'gã jemogyi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁸—Sã'ã Lo 'ga reko-ramũ nanẽ 'gã 'ã iapou rakue nũ. Sodom ipewara 'gã awau kwe pe ojemi'waa ojekoty'aawa 'gã pyri. Oporowykyau akou oko tyma, amumera 'gã 'ã 'oga apou 'jau rakue.

²⁹ A'ere 'ã ywagipewara 'gã Lo 'ga renuẽmi 'gã nui rakue. 'Ga ãm ire Janeruwarete 'ga tata mua 'gã nupe rakue, itatata reewe rakue, ãsõfyri 'jawa reewe rakue. Itywerete 'gã ajemogyau. Naea'ari futari 'gã Jarejuwarete 'ga ree. A'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga 'gã apisau rakue.

³⁰ Nan tee futat nipo pejemogy je ruramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³¹—Aipo 'ara rupi je jewyramũ nipo ko pewara 'gã ojewyre'ema futat okaraemã ppyka. Ko pewara 'gã nanẽ nipo nooi futari osou okaraemã ppyka nũ. Okaraemã are tee ea'at ma'e 'gã okaraemã reewe futat teepap.

³²—Pënea'at Lo 'ga remireko ãẽ manũawer are. Niporejariweri ãẽ okaraemã are rakue. A'eramũ ãẽ awayayawe'em. A'eramũ ãẽ amanũmũ rakue.

³³ Pejekaraemã are tee ea'at ma'eramũ nepeoi futari Jarejuwarete 'ga pyri. Jarejuwarete 'ga ree ea'at ma'eramũ te peo 'ga pyri pejeferapa— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

³⁴—Je jewyru'jawamũ nipo 'gã amũ ajerosea ajerupa. A'ere nipo 'ga amũ ãmi ajau. Ajepeja

'ga nipo opyta. Naje rerowiari 'ga. A'eramũ 'ga awawe'em je rupi nipo.

³⁵ Kũjãmera 'gã nipo 'upa mukũi ygu'ai. A'ere nipo majepeja êê oi je repejãna. A'eramũ nipo ajepeja êê te awawe'em.

³⁶ 'Gã amũ nipo awau oporowykyau ko pe akou mukũi. A'ere nipo majepeja 'ga etee 'ga oi je rowosõu. Ajepeja 'ga awawe'em nipo. Je rerowiare'ema 'gã nooi je rowosõu— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau ojewyru'jaw are.

³⁷ A'eramũ 'ga remimu'e 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Ma'ape sipo erejot poromũ ejewyr ire?— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

—Je ruramũ te nipo pekwaap katu katu— 'jau etee 'ga 'gã nupe. —Sã'ã uruwua mama'e nema kwaawa. A'eramũ 'ã 'ua ajatykau ee. Nan tee futat nipo pëê. Je jewyru'jawamũ je kwaap katu katu pejepe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

18

Peojet kasi pejeje'ega Jarejuwarete 'ga upe ne

¹ Anure Jejui 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe:

—Peojet kasi pejemogyau pejeporogytau Jarejuwarete 'ga upe ne— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

² A'ere 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ:

—Tapy'ÿja 'wyrarete pe 'wyrriara 'ga amũ rekoï. 'Gã ago'o anupawe 'ga 'jau 'gã nupe: “Ene te 'ã mama'e tywera ereapo 'ga upe. A'eramũ ene te 'ga mepyau”, 'jau 'ga itywet ma'e 'gã nupe. “Ga mepye'emamũ 'gã ene munewi ne”, 'jau 'ga 'gã nupe. Aipoa 'wyrriara nopojeuwi futari Jarejuwarete 'ga. Aea nanẽ futat nopojeuwi futari nũ.

³—Aipo amunawa pype majawera ãẽ mũ akou. 'Wyria'ri 'ga upe ãẽ awau 'jau: “Jekaraemã rerawarera wã nomepyi jee”, 'jau ãẽ awau 'ga upe. “A'eramũ ene je mepyukaa wã nupe”, 'jau ãẽ 'ga upe.

⁴ A'ere 'ga naani. Noje'egi futari aipo 'gã nupe. A'eramũ ãẽ ojewya 'ga ree nũ. A'ere ãẽ ojewyru'japa 'ga ree nũ. Ojewyjewya akou 'ga ree, oporogytau 'ga upe. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe: “Ku'jywa 'ga miamũ je 'ã napojeuwi jepi re'ã. Ae 'gã taetu je 'ã napojeuwi jepi re'ã”, 'jau 'ga ojeupe.

⁵ “A'ere pa 'ã koa majawera ãẽ je mopiro'ysãy'sagi nũ”, 'jau 'ga ojeupe. “A'eramũ pa je ãẽ karaemã rerawarera 'gã nupe ãẽ karaemã mepyukaa kwy”, 'jau 'ga 'ũina ojeupe. “Kasi a'e pe ãẽ ruru'jau'jawi 'au je marukare'ema ne nũ kwy”, 'jau 'ga ojeupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁶—Aipoa 'wyria'ri 'ga nia'wyri. Nakamẽsĩete rũi 'ga ãẽ mepyukari 'gã nupe. A'etea 'ã pejemu'e 'ga ree.

⁷ Aipo 'ga kũima'e 'ga nia'wyri agawewi futat. A'etea 'ga opoat ãẽ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. — Janeruwarete 'ga taetu 'ã esage futat. A'eramũ 'ga 'ã wemiayuwa 'gã poari futari. Ojeupe oporogyta ma'e 'gã ojere'emamũ 'ga 'gã poari futari.

⁸ 'Ga niporomukui futari ae poaa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Aipo 'e re Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Tejoru'japa sipo je tejerowiaara 'gã amũ ne-sagi? Je ruru'jawa poromukuran sipo 'gã jemogyi kwaiwete je rerowiaa? Kwaiwete tejerowiaara 'gã nesaga je afutat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

—A'eramũ pẽẽ je rerowiaarareteramũ pejejemogyau. Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega pejejere'emamũ futat pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Mukũja 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe

⁹ A'ere 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ, 'gã mu'jawamũ nũ. “Je jeresageay. Tekotee 'gã nia'wyri. A'ere 'ã je jeresage” 'jara 'gã nupe te 'ga 'i.

¹⁰ —Mukũja kũima'e 'gã awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe oporogytau 'ga upe. Majepeja 'ga fariseua. A'eramũ ajepeja 'ga 'wyriara upe ka'aranũ ppykara 'ga.

¹¹ A'eramũ fariseu 'ga ojemome'wau u'ama Ku'jywa 'ga upe. “Na'gã 'jawe rũi je rekoi ene reape, ki Ku'jyp”, 'jau 'ga 'ga upe u'ama. “Amumera 'gã te aje 'ã muna'ywamũ ako ene reape. A'ere je 'ã nanarũi. Naapoa'uweri je 'ã mama'e tywera ene reape tekou, ki Ku'jyp. 'Gã 'ã nako esagei futari ene reape. A'ere 'ã je te je reko esagei ene reape”, 'jau 'ga oporogytau u'ama Jarejuwarete 'ga upe. “'Gã 'ã okou futat ajuemireko are. A'ere je 'ã nanarũi. Nokoa'uweri je 'gã nemireko are. Je 'ã na'gã 'jawe rũi futat. Kwe 'ga te 'ã 'wyriara upe oreka'aranũ ppykara te”, 'jau 'ga, ajepeja 'ga kũima'e 'ga mome'wau u'ama Ku'jywa 'ga upe. “Nia'wyri 'ga. A'ere je na'ga 'jawe rũi.

¹² Mukũi 'ara rupi je 'ã teporogytau tekou enee ty'ara rerekou. Teka'aranũũa miamũ je 'ã imonou ene upe jepi. Teis ka'aranũũ je majepeja monou enee jepi”, 'jau 'ga u'ama oporogytau Jarejuwarete

'ga upe numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga nu-
enuwi. Ojeupe etee futat 'ga 'i u'ama— 'jau Jejui 'ga
'gã nupe imome'wau.

¹³ —A'ere 'wyrriara upe ka'aranũ ppykara 'ga
awau u'ama ojetee oporogytau Jarejuwarete
'ga upe. Aipo 'ga kũima'e 'ga werojenosĩ
otywera enu'ama. A'eramũ 'ga a'eramũ
wowowyre'emamũ u'ama oporogytau
Jarejuwarete 'ga upe. “Je 'ã jetywerete tekou
enee jepi. Ejemuaẽm je ree, ki Ku'jyp”, 'jau 'ga
Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ aipo 'ga 'eramũ
Janeruwarete 'ga 'ga tywera moia 'ga wi. A'eramũ
'ga a'eramũ 'ga katu'oka. Otywera renosĩarera 'ga
Ku'jywa 'ga ikatu'oka.

¹⁴ Aipo 'ga ikatu'ogipyra 'ga esage akou
Janeruwarete 'ga upe. Ajepeja 'ga naani.
Nia'wyrri 'ga 'ga upe. Wog ipe 'gã jewyramũ 'ga
remikatu'ogera 'ga etee futat wesageramũ akou
'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

—“Je jeresage” 'jara 'gã Janeruwarete 'ga
nafutari. Aipo 'jara 'gã nojekatu'ogukari
Jarejuwarete 'ga upe. A'ere 'ga “je 'ã jetywerete”
'jara 'gã katu'ogi. Aipo 'jara 'gã etee ojekatu'ogukat
Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe
imome'wau u'ama, 'gã mu'jau ee.

Jejui 'ga kunumĩ 'gã netee

(Mateu 19.13-15; Maku 10.13-16)

¹⁵ Anure amumera 'gã wa'yra 'gã nerua Jejui 'ga
upe:

—Orera'yra apyte'rarimũ epo emono a'i kĩĩ—
'jau 'gã erua 'ga upe. —Jarejuwarete kĩa upe epor-
ogyta wã nee. A'eramũ Janeruwarete kĩa ojejukau

esage wã nee, aru'e ore enee kî'ĩ— 'jau kũjãmera 'gã 'ga upe.

A'ere Jejui 'ga remimu'e 'gã 'gã nesakawe 'gã 'i 'gã nupe:

—Perur awi pejeja'yra 'gã 'ga upe 'ga porogyta 'ga 'amamũ. Nepemaruukari 'ga porogyta 'ga 'amamũ— 'jau 'ga remimu'e 'gã 'gã nupe.

Aipo 'gã 'eramũ Jejui 'ga oje'ega wemimu'e 'gã nupe:

—Naani. Peapo awi aipoa. Tene kunumĩ 'gã nuri je pyri— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe.

¹⁶ A'eramũ futat 'ga kunumĩ'ĩ 'gã nenũina:

—Pe'je pejejua je pyri— 'jau 'ga kunumĩ 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'jau:

—Janeruwarete 'ga kunumĩ 'gã afutat wemi-ayuwamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁷ —Kunumĩ 'jawewara 'gã nupe etee Janeruwarete 'ga reni 'wyririamũ. Kunumĩ 'gã ojemogypyk te Jarejuwarete 'ga ree. Ojerekokatuukat 'gã 'ga upe. 'Gã 'jawe pejemogyramũ 'ga pẽ katu'ogi. Kunumĩ 'jawewara 'gã etee te Janeruwarete 'ga omogy wemiayuwamũ. A'ere 'ga ojee ijemogypyke'ema 'gã Janeruwarete 'ga nomogyi wemiayuwamũ. Nakunumĩ 'jawe rũi 'gã. A'eramũ 'ga 'gã mogyawe'em wemiayuwamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

*Jarejuwarete 'ga pyri oo are 'ga poronupawet
(Mateu 19.16-30; Maku 10.17-31)*

¹⁸ A'ere judeu 'gã 'wyrria'ri 'ga amũ awau oporogytau Jejui 'ga upe:

—Jejui. Ene 'ã eneresage. Ma'ja te je aapo 'awamũ tejee, temanũ re ywag ipe tejesawamũ,

Jarejuwarete 'ga pyri tewawamũ? — 'jau 'ga oporonupa ee 'ua Jejui 'ga upe.

¹⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'eramũ “Ene 'ã eneresage” 'jau jee ejua 'ũ? Janeruwarete 'ga etee te esage ma'ea kũi. “Ene 'ã Jarejuwarete 'ga 'jawewara”, ere te jee?— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²⁰ —Ymã te 'ã Moisesi 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega kwasiari inuga ka'aran are janee rakue. A'ea 'ã erekwaap. “Peko awi pejejuemireko are” 'ea 'ã erekwaap. “Peporojuka awi. Pemunarũ kasi mama'e are ne. Peje'ẽwu'jag kasi 'ga amũ ne. Peanuw etee ki pejejara 'gã”. Mĩmera 'ea 'ã erekwaap— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²¹ A'eramũ 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Je kunumĩawe futat aipo aapopap ikue, Moisesi 'ga je'egeter imũ etee futat ikue— 'jau aipoa kũima'e 'ga Jejui 'ga upe oje'ega.

²² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ere. A'ere 'awamũ mama'e mũ eapo. Ekaraemã eme'ẽmap. A'ere ene ka'aranũ monou ika'aranũ'e'ema 'gã nupe. Aipoa ene iapo re, Janeruwarete 'ga ene monoi oje'pyri ene manũ re. Mama'e esagea te nipo 'ga amut enee anure, enekaraemã monoawera mua enee anure. Ekaraemã me'eg ire ene ejua je rewiri— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²³ A'ere 'ga aipo ojeupe 'ga 'eramũ 'ga 'arasigamũ etee okaraemã are. Kwaiwete te 'ga karaemã. A'eramũ 'ga okaraemã me'ega futare'ema. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe etee futat: “Naani. Naapoa'uweri je nanuara”, 'jau 'ga ojeupe etee

futat. A'eramũ 'ga u'arasigamũ awau, Jejui 'ga aipo ojeupe 'eramũ awau.

24 'Ga 'arasiga resakawe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

25 –Ayay te ikaraemã kwai ma'e 'gã ajemogyau Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ— 'jau 'ga 'gã nupe. –Ayay te ikaraemã kwai ma'e 'gã ojekatu'ogukaa Jarejuwarete 'ga upe. Kwaiwete 'gã karaemã. A'eramũ 'gã okaraemã are etee wea'aramũ ajemogyau. Okaraemã are etee aipo 'gã jemogypygyi akou. NaJarejuwarete 'ga ree rui 'gã jemogypygyi ajemogyau. Jarejuwarete 'ga opoara futare'ema ajemogyau. Jeje'ega 'gã nuenuwi futari ajemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. –Sã'ã kawaruua 'jawewara kamerua aguja kwara rupi ikwawe'ema. Nan tee futat ayramũ ikaraemã kwai ma'e 'gã ojekatu'ogukaa Jarejuwarete 'ga upe. Ikaraemã kwai ma'e 'gã nijekatu'ogukariweri futari Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

26 A'eramũ 'ga renupara 'gã 'jau 'ga upe:

–Maranuaramũ ajee 'ga ae katu'ogi ki 'ei?— 'jau 'gã 'ga upe.

27 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

–Pë nupe nayrareferi futari. Ayay futat mama'e apoa numiamũ. A'ere nitywi futari Janeruwarete 'ga remiapoe'ema amũ mama'ea. Mama'ea naayi futari 'ga upe. Ikaraemã kwai ma'ea miamũ Janeruwarete 'ga okatu'ok, “Je katu'og ape” ojeupe 'gã 'eramũ— 'jau etee Jejui 'ga 'gã nupe.

28 A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

–Ore ako aruejat orokaraemã arajua ene rupi ai'i. Oropytuna nanë futat ako ore ejaa ai'i nũ.

Ma'ja te ore mama'e rejaawera repya?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—A'jea futat ako ai'i. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e monoi pẽ nupe pẽnemiejarera apyraapa. Je mome'u are woga rejaarera 'gã, wemireko rejaarera 'gã, weki'yra rejaarera 'gã, wewirera rejaarera 'gã, wenyra rejaarera 'gã, ujara rejaarera 'gã, wa'yra rejaarera 'gã.

³⁰ Mĩmera 'gã nupe Janeruwarete 'ga mama'e monoi. 'Awamũ futat 'ga mama'e monoi 'gã nemiejarera apyraapa. Amanũ re je ree omama'e rejaarera 'gã juejue awau ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga Pedro 'ga upe.

*Amanũawama Jejui 'ga imome'wau'japa
(Mateu 20.17-19; Maku 10.32-34)*

³¹ Aipo 'gã nupe 'e re Jejui 'ga wemimu'e 'gã nenũina:

—Pejepe'a'i 'gã nui ra'ne. Taporogyta pẽ nupe etee 'jau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã ojepe'au mytuna 'gã nui 'ua. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Jerusareg ipe jane oi 'awamũ. A'eramũ je pẽ muea'aa Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nemikwasiarer are— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe.

—Ymã te 'ã 'gã ka'arana kwasiari Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue, “Anure tamut teja'yra 'ga pẽ nupe 'jau” 'e are rakue. “A'eramũ ia'wyre'ema 'gã jera'yra 'ga rerekou tyweaete nipo.

³² A'eramũ nipo 'gã 'ga monou romanũ 'wyrriara 'ga po pe 'ga jukaukaa. A'eramũ nipo jefaruu 'gã

'ga kurapa, onymuna 'ga ree, 'ga nupānupāu, 'ga monou, 'ga mu'ama 'ypeywar are 'ga jywa pypiraa 'ga manūawamū futat”, 'jau 'ga 'gā nupe rakue— 'jau Jejui 'ga 'gā muea'aa ikwasiaripyre are.

³³ —“A'ere nipo je imuapyra 'ara rupi 'ga mofera-awi etee nū”, 'jau 'ā Janeruwarete 'ga 'gā nupe, ikwasiarukaa inuga rakue— 'jau Jejui 'ga 'gā muea'aa ee.

A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe nū:

—Je 'ā pēneki'yraretea. Janeruwarete 'ga je mut pē nupe. A'eramū 'gā je ree futat poromū ka'arana kwasiaa inuga rakue— 'jau Jejui 'ga 'ga nupe.

³⁴ A'ere 'gā nokwaawi 'ga 'ea. Naeapyoi 'gā 'ga 'e are.

—Ma'ja are te 'ga jane mu'ei?— 'jau etee 'gā ajaupe. —Ma'eramū 'ga aipo mome'wau janee?— 'jau 'gā ajaupe.

—Tee. Je nakwaawi ki 'ei— 'jau etee 'gā amū ajaupe.

Eae'ema 'ga

(Mateu 20.29-34; Maku 10.46-52)

³⁵ Jeriko 'jawa amunawa upe iwaēm ja'wyja'wyuuramū eae'ema 'ga amū 'ūina wapyka peyse pe:

—Ka'aranūū'īa pemut ape jee— 'jau 'ga 'ūina pe rupi okwap ma'e 'gā nupe.

³⁶ Peyse pe 'ūinaw ipe 'ga 'ūina wapykau 'gā fu are. Kwaiwete 'gā fu renupa 'ūina. A'eramū 'ga 'jau:

—Awŷja te poromū ako?— 'jau 'ga wafukaita 'gā nupe.

³⁷ —Jejui 'ga ako, Nasare pe waranup ma'efera 'ga okwap akou— 'jau 'ga amū 'ga upe.

³⁸ A'eramũ eae'ema 'ga wafukaita Jejui 'ga upe:

—Jejui! Ene 'ã Davi 'ga juapyrera, Jarejuwarete 'ga remimurera! Erejemuaẽm te je ree? Epãjẽ mũ je katu'og ape, ki Jejui— 'jau 'ga wafukaita 'ga upe.

³⁹ A'eramũ 'ga pyu okwap ma'e 'gã 'jau 'ga upe:

—Epije e'ỹina kũi. Aereau toko re'ã— 'jau 'gã 'ga upe.

A'ere 'ga jero'wuro'wui etee wafukaita 'ga upe:

—Jejui! Ene 'ã Davi 'ga juapyrera, Jarejuwarete 'ga remimurera. Ejemuaẽm je ree. Je resag ape, a'e je enee— 'jau 'ga ojero'waro'wau etee wafukaita 'ũina.

⁴⁰ A'eramũ Jejui 'ga awau opytau pe pe.

—Pe'je ajee eae'ema 'ga rerua jee— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã 'ga rerua 'ga upe.

⁴¹ Ojeupe 'ga rerurauwe Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'ja te erefutat ejeupe je iapoa?— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

—Tamã'ẽ 'jau nũ, a'e je enee, ki Ku'jyp. Jereapap je ikue— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁴² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Eremã'ẽ futat nũ. Je rerowiar ape ekou ra'e. A'eramũ je ene mamã'jãu nũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁴³ A'eramũ 'ga opo monou 'ga reakwara 'arimũ 'ga mamã'jãu nũ. A'erauwe 'ga amã'jãu awau Jejui 'ga rupi.

—Ene te 'ã eneresage jee— 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe 'ga muorypa amamã'ẽawer are.

'Ga resakara 'gã nanẽ oje'ega Jarejuwarete 'ga upe nũ:

—Ene te 'ã eneresage oree— 'jau 'gã oje'ega 'ga upe.

19

Sakeu 'ga

¹ Jeriko 'jawa amunawa upe owaēmawe Jejui 'ga awau amunawa pyterimũ akou. Kwaiwete 'gã awau 'ga rupi.

² A'eramũ Sakeu 'ga oporesagiweramũ Jejui 'ga ree. Sakeu 'ga ika'aranũ kwai ma'ea. 'Wyrirarete upe ka'aranũ ppykara 'gã nupe 'ga reni 'wyrriaramũ.

³ 'Ga poromũ iporesagiwet Jejui 'ga ree. A'ere 'ga nifukui. A'eramũ 'ga a'eramũ 'ga resake'ema.

⁴ A'eramũ 'ga awau ujãna 'ga renune awau ojeupia 'ywa rupi. Figu 'ywa rakã 'arimũ 'ga awau ojeupia 'ũina, Jejui 'ga kwapawa 'arimũ. “Ko rupi futat nipo 'ga kwawi re'ã”, 'jau Sakeu 'ga ojeupe, awau 'ũina 'ywa rakã 'arimũ 'gã nenune.

⁵ 'Ua Jejui 'ga owaēma 'ga upe. A'eramũ Jejui 'ga amã'jãu 'ga ree. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Sakeu. Ere ejua ejypa. Too ene rupi ene'wyr ipe 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁶ A'erauwe 'ga 'ua ojypa. A'eramũ 'ga Jejui 'ga rerawau oje'wyr ipe. A'eramũ futat Sakeu 'ga aku'iramũ 'ga rerawau oje'wyr ipe.

⁷ A'eramũ aipo resakarera 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Nokwaawi 'ga Sakeu 'ga ra'e— 'jau 'gã ajaupe. —Sakeu 'ga 'ã 'wyrirarete upe janeka'aranũ ppykara. A'eramũ 'ga ia'wyre'emamũ akou. Nia'wyr ka'aranũ ppykara 'gã najuejue etee. Amunarũ ma'e 'gã juejue te 'ã. A'etea Jejui 'ga oo 'ga 'wyr ipe jã'nũ'ũ— 'jau 'gã Jejui 'ga ago'wau 'upa.

⁸ Ojemi'war ire Sakeu 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Apoit je tetywer awi 'awamũ. A'eramũ je tekaraemã mojo'oka ikaraemãe'ema 'gã nupe. Amumera 'gã nui je ka'aranũũ reroouu re je ka'aranũũ monoi 'gã nupe nũ. Irũpãwẽ juejue je imonoi 'gã nupe nũ, 'gã nui eruripyrrera mepyyau 'gã nupe nũ— 'jau 'ga 'ga upe.

⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau wesakara 'gã nupe:

—Ko 'ga kũima'e 'ga judeua futat. A'etea 'ga mama'e tywera wapo akou rai'i. A'ere 'awamũ Janeruwarete 'ga 'ga katu'ogi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁰ —Je 'ã pēneki'yraretea futat. Ma'eramũ 'ã je ruri oka'jam ma'e 'jawewara 'gã nekaa tekou. Jeruwarete 'ga je'ega renupare'ema 'gã oka'jam ma'e 'jawewara futat ajemogy. A'eramũ je 'gã nekaa te tejua etee. 'Gã katu'okawamũ tejua etee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Kũima'e 'ga remiayuwa 'gã mome'uawet
(Mateu 25.14-30)*

¹¹ Jerusarega pyri awauwe 'ga rupi oo ma'e 'gã 'jau ajaupe:

—Sawaēm ja'wyja'wy jane Jerusarega upe ra'e. 'Awamũ futat nipo 'ga rekoi 'wyriaramũ janee— 'jau 'gã ajaupe.

¹² A'ere Jejui 'ga nuenuwi agawewi futat 'gã 'ea. A'etea 'ga okwaap aipo 'gã 'ea ajaupe. A'eramũ 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jawamũ.

—'Wyriararete 'ga ika'aranũũ kwai ma'e 'ga renũina. “Ere ejua 'au je pyri. Tomono ene 'wyr- iaramũ 'gã nupe 'jau”, 'jau 'ga oje'ega monou 'ga upe. Mukuu 'wyriararete 'ga rekoi.

13 —A'eramũ 'ga oo enunewe wemiayuwa 'gã nupe oporogytau. Teis 'ga remiayuwa 'gã pytuna. A'eramũ 'ga ka'aranũũ 'ywope'i monou 'gã nupe. “Oo je teatau pẽ nui. A'eramũ je ka'aranũũ 'ywope'ia monou pãwẽ pãwẽ pẽ nupe. A'eramũ pẽẽ pejewau imomytuna jee je ruru'jawe'emauwe”, 'jau 'ga 'gã nupe, ka'aranũũ monou 'gã nupe. Oporogytapaw ire 'ga awau 'gã nui.

14 —A'eramũ 'ga 'wyr ipewara 'gã amũ 'ga futare'ema 'wyrriaramũ 'ga rekoa. “Kuu. Nia'wyrri 'ga. Nifutari jane 'ga 'wyrriaramũ 'ga rekoa jarejee”, 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã 'gã amũ monou imoporogytaukaa 'wyrriararete 'ga upe. “Narafutari ore 'ga 'wyrriaramũ orojeupe 'ga ruwa”, 'jau 'gã oje'ega monou 'wyrriararete 'ga upe.

15 —A'ere 'wyrriararete 'ga nomojerowiari 'gã je'ega. A'eramũ 'ga 'ga mogou 'wyrriaramũ 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'wyrriaramũ omogo re 'ua ojewya oje'wyr ipe nũ. Owaẽm ire 'ga wemiayuwa 'gã nenũina. “Maran gatu nipo 'gã jeka'aranũũa rerekoi rai'i?” 'jau 'ga ojeupe. “Ika'aranũũ kwaiwete sipo 'gã nai'i?” 'jau 'ga ojeupe.

16 —A'ere 'ga amũ 'ua owaẽma 'ga upe nũ: “majeppei'i etee agawewi ako ka'aranũũa eremut jee ikue. A'ere 'awamũ je imomytuni teis enee ai'i”, 'jau 'ga 'ga upe erua.

17 —“A'jea futat. Majeppei'i etee agawewi ako je imonoi enee ai'i. Ene 'ã jeremiayuw esagea futat. A'eramũ je a'eramũ ene monou teis amunawa mo'wyrriaa”, 'jau 'ga 'ga upe.

18 —A'ere 'ga amũ 'ua nũ. “Majeppei'i etee ako eka'aranũũa eremut jee ikue. A'ere je imomytuna

sīku 'awamũ ene upe”, 'jau 'ga o'wyrriara 'ga upe.

19 —“A'jea. 'Awamũ je ene monoi 'wyrriana'nĩnamũ sīku amunawa mo'wyrriaa”, 'jau 'ga 'ga upe.

20 —A'ere 'ga remiayuwa 'ga amũ 'ua nũ. “Kw-eramũ eneka'aranũũa. Namomyi etee je. Akyje te je ene wi. A'eramũ je iauwana taity pirera pype imima erekou muna'yw awi ai'i.

21 Akwaap je ene jepi. Enemara'ne 'ã ene. Ejemepya te 'ã erefutata ka'aranũũ pyu. A'eramũ 'ã ene eporowyky are jẽmĩ ejea'are'emamũ. A'eramũ je tekyjau ene wi ai'i, eneka'aranũũa momyawe'em ene wi ai'i”, 'jau 'ga 'wyrriara 'ga upe.

22 —A'eramũ 'wyrriara 'ga amara'neeteeteramũ 'ga ree. “Nenea'wyrri futari te 'ã ene. Erekwaaap futata te 'ã jemara'nea jepi. A'jea futata ere aipo 'jau jee. 'Emepy ekoete ate te 'ã erefutata ka'aranũũ pyu. A'eramũ 'ã ene eporowyky are jẽmĩ ejea'are'emamũ', ere ako jee ko. A'jea futata ere jee. Ka'aranũũa etee je afutata”, 'jau 'wyrriararete 'ga aipo 'ga upe.

23 “Ma'eramũ sipo ene imomytune'ema jee rai'i? Je upe imomytuna ene ifutare'emamũ amunipo 'ã eremono ka'aranũũ rerekwara 'gã nupe rai'i kũi. A'eramũ amunipo 'ã 'gã jeka'aranũũ momyawera mepyau enee jee rai'i kũi”, 'jau 'wyrriara 'ga aipoa kũima'e 'ga upe.

24 —A'eramũ 'ga 'jau ojepyriwara 'ga upe: “Ere ka'aranũũ pyyka 'ga wi. Imonou teis ka'aranũũ pyykarera 'ga upe”, 'jau 'ga 'ga upe.

25 —A'eramũ 'ga 'jau 'wyrriara 'ga upe: “Naani kũi. Kwaiwete 'ga ma'ea kũi. Teis 'ga ma'e pytuna kũi”, 'jau 'ga 'ga upe.

26 —A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe: “A'jea futat. Ereko esageara 'gã opyygu'jap futat nũ”, 'jau etee 'ga 'gã nupe. “Ereko esage'emara 'gã te ajee nuerekoi futari. Erekopyrera miamũ futat 'ga erekowe'em”, 'jau 'ga 'ga upe.

27 —A'ere 'ga 'jau 'gã nupe nũ: “A'eramũ pẽẽ 'awamũ je ree iporomutare'ema 'gã nerua iapisaupap 'au je rowase. Narafutari ore 'wyrriaramũ 'ga rekoa 'jarera 'gã nerua iapisau je rowase”, 'jau 'ga 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jawamũ.

Kawaru'i 'arimũ Jejui 'ga ataawet

(Mateu 21.1-11; Maku 11.1-11; Juã 12.12-19)

28 Aipo mome'upaw ire Jejui 'ga watau wemi-ayuwã 'gã nenune. A'eramũ futat 'gã awau 'ga rewiri.

29 A'eramũ 'gã awau owaẽma ywytyra upe. Oriweira 'jawa upe owaẽma. Kwaiwete aipoa 'ywa oriweira 'jawa peu. A'eramũ 'gã a'eramũ ywytyra renũina, Oriweira 'jau jupe.

Mukũja amunawa 'upa aipoa ywytyra pyri. Pe-faje, Petani. Mĩmera amunawa 'upa ywytyra pyri.

30 A'eramũ Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã amũ nupe, mukũja 'gã nupe:

—Pe'je pejewau pejekwapa je renune pejewau pejewaẽma iruupeuwara amunawa upe. Pejesouwe nipo pẽẽ kawaru'i mũ resaka. Nuatai we 'gã amũ i'arimũ. A'ea ki perut iamoiã jee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³¹ —“Ma'eramũ te peko ee?” pejejeupe 'gã 'er-amũ ki “Janejara 'ga te e'i oree ko: Kawaru'ia perut jee ra'ne, e'i 'ga oree ko. A'ere nipo 'ga ko'iko'i ete imuri pẽ nupe nũ”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³² A'eramũ 'gã awau kawaru'i resaka. 'Ga je'eg imũ etee futat 'gã kawaru'i resaka.

³³ Kawaru'i amoiramũ, ijara 'ga 'jau 'gã nupe:
—Ma'eramũ pẽẽ pejekou ee ki 'ei? Ma'eramũ pẽẽ iamoa ki 'ei?— 'jau 'gã 'gã nupe.

³⁴ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:
—Janejara 'ga te e'i oree ko: “Kawaru'ia pekwap amũ rerua jee ra'ne”, e'i 'ga oree ko. A'ere nipo 'ga ko'iko'i ete imuri nũ— 'jau 'gã 'ga upe.
—A'jea. Pe'je ajee erawau 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁵ A'eramũ 'gã erawau Jejui 'ga upe. A'ere 'gã amũ opiara mososoka imonou kawaru'i 'arimũ Jejui 'ga upe. A'ere 'gã kawaru'i pyyka Jejui 'ga upe 'ga apykawamũ.

³⁶ A'eramũ Jejui 'ga awau Jerusareg ipe kawaru'i 'arimũ. A'ere 'ga rupi oo ma'e 'gã awau ujãna 'ga renunewe opiara mososoka, imonou pe rupi imogyau 'ga kwapawamũ. 'Ga ree oporomutaawa resaukaawamũ 'gã iapou.

Ymã 'gã aipo apou 'wyriararete upe rakue, 'ga ree opojejuka resaukaawamũ rakue. A'eramũ 'gã a'eramũ iapou Jejui 'ga upe.

—'Ga nipo ako 'awamũ 'wyriaramũ janee— 'jau 'gã ajaupe numiamũ.

³⁷⁻³⁸ Ywytyra awau wããpyramũ Jerusarega upe. Jerusarega 'upa ywytyray 'arimũ. Jerusarega rerowykawe 'gã ajatykau wafukaita ajaupe:

—Janeruwarete 'ga esage futat ra'e. Koromũ futat Jejui 'ga, Janeruwarete 'ga remimurera 'ga. Kwaiwete 'ga 'gã moferawi. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã nanē 'ga okatu'ok nũ— 'jau 'gã ajaupe wafukaita. —A'ea ore aruesak ai'i. Janeruwarete 'ga 'ã ene mua— 'jau 'gã ajaupe.

Kwaiwete 'gã awau Jejui 'ga repejãna. A'eramũ 'gã a'eramũ awau akou meewei. A'eramũ 'gã amũ 'jau 'ga upe wafukaita:

—Ene 'ã Janeruwarete 'ga remimurera.

Ene ree 'ã Janeruwarete 'ga ta'waramũ akou oree. Ywagipewara 'gã najuejue etee opy'ata'waramũ ajemogyau nũ.

'Ga te 'ã ene mut ore'wyrarareteramũ.

Ene 'ã eneresage ekou oree.

A'eramũ ene 'awamũ ekou 'wyrarareteramũ oree—

'jau 'gã 'ga upe.

A'ere 'gã amũ 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã eneresage oree jepi. Ene 'ã Jejui 'ga eremut oree. Eneje'eg imũ futat 'ga ruri. Nitywi futari 'ga amũ ene 'jawe— 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa Jejui 'ga ree.

³⁹ A'eramũ fariseu 'gã amũ 'jau Jejui 'ga upe:

—Jejui! “Aipo pe'je awi”, ere 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga upe te aipo jane 'i jepi— 'jau 'gã 'ga upe.

⁴⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Naani. 'Gã je'ege'em ire amunipo 'ã itaa we futat ije'egi jee je muorypa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Jejui 'ga ajemuaẽma Jerusareg ipewara 'gã nee

⁴¹ Jerusarega pyri katu katu awauwe Jejui 'ga amã'jãu amunaw are. A'eramũ 'ga u'arasigamũ.

A'eramũ futat 'ga ajaa'wau. “Jerusareg ipewara 'gã Jeruwarete 'ga je'ega renupare'ema”, 'jau 'ga ojeupe.

⁴² —Je 'ã ae katu'okara futat. Je 'ã Jarejuwarete 'ga mota'waara pẽ nupe. Je rerowiamũ nipo 'ga ota'waramũ akou pẽ nupe. Aipo pẽẽ ikwaawa je afutat numiamũ. A'ere 'ã nepekwaawi futari. Ikwaaw ire amunipo 'ã ia'wyre'ema 'gã nepẽ nereko tyweri— 'jau 'ga amã'jãu Jerusareg are.

⁴³ —A'ere 'ã Jerusareg ipewaramũ nepẽporomutari je ree. A'eramũ nipo ia'wyre'ema 'gã anure 'ua pẽ'wyrã osõu pẽ nee. A'eramũ nipo pẽẽ mũ pejeka'jame'ema futat. Tujugeyra pyu pẽ osõu.

⁴⁴ A'eramũ nipo 'gã pẽ'wyrarete mateepapa pẽ nui— 'jau 'ga 'ũina. —Pẽẽ nanẽ futat pẽ apisaupap katu katu nũ. Nepeka'jami futari nipo pẽẽ mũ. Kunumĩaky'ria we futat nipo 'gã wapisi-pap katu katu. Pẽnoga we futat etyka nipo pẽ nui. Iku'jo'joka pẽ nui imuãmuãina pẽ nui. Janeruwarete 'ga 'ã je mut ae katu'oka. A'ere 'ã nepẽporomutari je ree. A'eramũ 'awamũ mama'e tywera ojeapou pẽ nupe— 'jau 'ga 'ũina amã'jãu 'gã 'wyr are.

A'eramũ futat 'ga ajaa'wau.

Wyra me'egara 'gã mũ'ẽawet

(Mateu 21.12-17; Maku 11.15-19; Juã 2.13-22)

⁴⁵ 'Gã 'wyrarete upe owaẽmawe Jejui 'ga ojypa kawaru'i awi. A'eramũ 'ga awawayayau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. Irãã'ã wyra me'egara 'gã nuwamũ. A'eramũ Jejui 'ga amara'neramũ 'gã nee:

—Pe'je pejewau peje'jãu 'aw awi. Nawyra me'egawa rûi te 'ã. Jeruwarete 'ga mogytaawa te 'ã 'oga— 'jau 'ga wyra me'egara 'gã nupe, 'gã karaemã muãina, 'gã neymawa mopyamãu 'gã nui. A'ere 'ga 'jau 'gã nupe:

⁴⁶ —Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'gã nupe rakue. “Jemogytaawa 'og ipe 'gã nuri oporogytau jee”, 'jau 'ga ka'arana kwasiarukaa rakue. 'Au futat Janeruwarete 'ga mogytaawa 'oga. 'Au futat jane ruri jareporogytau 'ga upe. A'ere 'ã pemÿi pejemunarũawamũ ete. Pejejemawa etee 'ã pẽẽ erua ime'ega erupa 'au. “Pe'je pejejua jereymawa mua iapyau Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau 'ã pẽẽ 'gã nupe pejejupa. A'ere 'ã pemepyuukat pejejaupe epy apyraapa. Pejemunarũmũ 'ã pejejupa pejejoka'aranũũ are— 'jau Jejui 'ga oje'ega moywyrafena 'gã nupe. —A'eramũ pẽẽ pejewau 'aw awi peje'jãu — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, amara'neramũ 'gã nee.

⁴⁷ A'eramũ Jejui 'ga awau ai'iwe ai'iwe 'jau, 'ga awau 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. Kwaiwete 'ga ree iporomutare'ema 'gã. Mainana 'wyrriara 'gã, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã, 'wyrriari 'gã. Mĩmera 'gã amara'neramũ 'ga ree. 'Ga juka are 'gã afueweramũ.

⁴⁸ A'ere 'gã najukaarũi 'ga. Kwaiwete wejue Jejui 'ga ree iporomutat ma'e 'gã jemogyi. A'eramũ 'gã okyjau 'gã nui, 'ga juka ekoete awi. Nokoi wejue Jejui 'ga tesirũgatu 'gã nupe. A'eramũ 'gã a'eramũ 'ga jukawarũe'em.

—'Ga ree janereko ekoeteramũ 'ga ree iporomutat ma'e 'gã jane apisi ne— 'jau 'ga ree imara'ne ma'e 'gã ajaupe.

20

“Awỹja rer imũ te erejot?” Jejuí 'ga upe 'gã 'eawet (Mateu 21.23-27; Maku 11.27-33)

¹ Uwarete 'ga mogytaaw ipe Jejuí 'ga akou 'gã mu'jau 'ga ree:

—Pejetywer awi pẽpouriweramũ Janeruwarete 'ga pẽ katu'ogi futari, pẽ mogyau wemiayuwamũ— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

² A'e pype mainana 'wyríara 'gã 'ua oje'ega Jejuí 'ga upe Moisesi 'ga remikwasiarer are momu'jara 'gã netee, judeu 'gã 'wyríari 'gã. Mĩmera 'gã 'ua oje'ega 'ga upe:

—Awỹja rer imũ te erejot rakue? Awỹja pãjẽ mũ te mama'ea ereapo? Awỹja te ene mut oreerakue?— 'jau 'gã 'ua oporonupa ee Jejuí 'ga upe.

³ A'eramũ Jejuí 'ga nanẽ 'jau 'gã nupe nũ:

—Pe'je ajee pẽẽ na'ne imome'wau jee 'ũ.

⁴ Awỹja je'eg imũ ajee Juã Batista 'ga ruri ae pymĩãu 'y pe rakue 'ũ? Jarejuwarete 'ga je'eg imũ te 'ga ruri rakue? Kũima'e 'ga amũ je'eg imũ te ra'u nũ?— 'jau Jejuí 'ga oporonupa ee 'gã nupe u'ama.

⁵ A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Ma'ja sa'e te jane 'ga upe?— 'jau 'gã ajaupe etee futat. —“Jarejuwarete 'ga je'eg imũ 'ga ruri” ojeupe jane 'eramũ te 'ga “te a'etea neperowiari 'ga” 'ga 'i jane nũ a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe.

⁶ —“Kũima'e 'ga je'eg imũ 'ga ruri”, 'ga upe jane 'eramũ nipo tekotee 'gã jane apisi ete ita pyu nũ'ũ.

“Juã 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara futat janee” e'i 'gã jepi. A'eramũ nipo 'gã aipo jane 'eramũ amara'neramũ jane ree ne nũ a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe.

⁷ A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Norokwaawi ore Juã 'ga muarera 'ga nũ'ũ— 'jau 'ga o'meramũ 'ga upe.

⁸ A'eramũ Jejui 'ga nanẽ 'jau 'gã nupe nũ:

—Je nanẽ temuarera 'ga namome'ui futari pẽ nupe nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

Ko raaran a'wyre'ema 'gã

(Mateu 21.33-46; Maku 12.1-12)

⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Peapyaka jeje'eg are. Mama'e mũ je amome'u pẽ nupe, pẽ mu'jawamũ ee, pẽ mueapyou ee— 'jau 'ga 'gã nupe. —Kũima'e 'ga amũ y'wa 'ywa rakã otym. Kwaiwete uwa 'jawa 'ywa rakã 'ga otym oko pe. A'eramũ ijara 'ga 'gã amũ monou uwa ko raaranamũ ojeupe. “Y'wa mũ jema'ea futat. Emyreramũ te ajee pẽma'e futat pẽporowykyawera repya futat”, 'jau ijara 'ga 'gã nupe. A'ere 'ga awau watau 'gã nui. A'eramũ 'ga namutamutat akou muku 'gã nui.

¹⁰ Uwa atyarama upe iwaẽmauwe ijara 'ga wemi-ayuwã 'ga amũ monou oma'e uwa 'a piaramũ. A'ere ko raarana 'gã 'ga nupãnupãi etee 'ga monou 'ga mojewya. Nan etee futat 'ga monou.

¹¹ Aipo 'ga waẽm ire ko jara 'ga 'ga amũ monou nũ, oma'e piaramũ 'ga 'ga monou numiamũ. A'eramũ 'ga awau owaẽma uwa ko pe. “Uwa pemut amũ jee, e'i ijara 'ga pẽ nupe”, 'jau 'ga iaarana 'gã nupe. A'ere 'gã nãñewẽjẽmĩ 'ga rerekoi

nū. 'Ga pyygi etee 'ga nupānupāu 'ga rerekou nū. A'erauwe 'ga ojewya awau nū. “Namuri etee 'gā amū jee ki 'ei. Je nupānupā etee 'gā je mua je mojewya nū ki 'ei. Ene agawewi ako je mono ape ai'i. A'etea 'gā nojepojeuwi etee ki 'ei”, 'jau 'ga 'ua ijara 'ga upe imome'wau.

¹² —A'eramū 'ga 'ga amū monou nū. A'ere 'gā nānēwējēmī 'ga rerekoi nū.

¹³ A'eramū ko jara 'ga 'jau ojeupe: “Ma'ja ajee je aapo 'gā nupe 'ū? Teja'yra 'ga pa je omono nū kwy”, 'jau 'ga ojeupe. “Jera'yra 'ga nā'ā jeremifutararetea re'ā. A'etea pa je 'ga omono 'gā nesaka kwy. 'Ga nipo 'gā opojeup re'ā. Jera'yra 'ga ree nipo 'gā pojyramū re'ā”, 'jau nipo 'ga ojeupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gā nupe.

¹⁴ —A'ere nipo 'gā 'ga ra'yra 'ga resakawe 'gā 'i ajaupe: “Wa'yra 'ga 'ga amut y'wa piaramū ra'e. 'Ga futat 'uwa 'ga py'rau ko jaramū 'uwa 'ga manū re. A'eramū jane 'ga jukau jui. A'eramū janema'ea futat koa 'ga ruwa 'ga manū re”, 'jau nipo 'gā ajaupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

¹⁵ —A'eramū 'gā 'ga pyyka 'ga rerawau enuēma ko awi 'ga jukau— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gā nupe.

A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—Maran sipo ko jara 'ga wa'yra jukaarera 'gā nerekoī?

¹⁶ 'Ga futat oo ko raarana 'gā apisau. A'ere nipo 'ga 'gā amū monou 'gā py'rau oko raaranamū nū— 'jau 'ga 'gā nupe imome'wau.

A'eramū aipo renupara 'gā 'jau 'ga upe:

—A'jea futat sipo 'gā 'ga ra'yra 'ga jukai?— 'jau 'gā ajaupe.

17 A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau:

—Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'gã nupe rakue. Je ree futat 'gã ka'arana kwasiari rakue.

“Mia ita nia'wyrui ra'e, 'jau nipo itaoga apoara 'gã ajaupe, ita monou imomoa ajauĩ.

A'ere 'ga amũ aipoa ita eroyrũmyrera ita ppygi etee imonou imyina tenawera pype 'oga ppywotypawamũ”,

'jau 'gã ka'arana kwasiaa je ree rakue— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

18 —'Ga amũ nipo u'aa ita 'arimũ. A'e 'ga open futat. A'ere 'ga amũ 'arimũ ita 'ar ire a'e 'ga ku'jo'jogi futari. Nan tee futat Janeruwarete 'ga oje'ega renupare'emamũ iapoi pẽ nupe— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

Jejuĩ 'ga upe fariseu 'gã 'eawet

(Mateu 22.15-22; Maku 12.13-17)

19 A'eramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã, mainana 'wyrara retee amara'neramũ Jejuĩ 'ga ree.

—Jane upe futat ajee 'ga 'i u'ama— 'jau 'gã ajaupe. —Pe'je ajee sipyyk 'ga 'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'ere 'gã kyjei etee Jejuĩ 'ga ree iporomutat ma'e 'gã nui. A'eramũ 'gã 'ga ppyke'ema.

20 A'eramũ 'gã 'ga rerekou weape etee. 'Gã amũ 'gã imepyau imonou 'ga rewiri 'ga resakawamũ:

—Pe'je pejewau 'ga renupa pejemogyau— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau 'ga rewiri akou 'ga renupa.

—Tepeenup 'ga 'wyrararete 'ga kurawa 'jau— 'jau 'gã 'gã nupe. —'Wyrararete 'ga kurawamũ sipyyk 'ga 'jau. A'eramũ 'wyrara 'ga 'ga jukaukaa

janee 'jau— 'jau 'gã aipo 'gã nupe, 'ga rewiri imonopyra 'gã nupe.

²¹ A'eramũ imepypyra 'gã awau oporonupa ee 'ga upe:

—Jejui. A'jea futat 'ã ereporogyta esage. Nereporogyta ekoetei 'ã ekou. A'jea futat 'ã erejejuka pãwẽ pãwẽ ore ree. A'jea futat te ore mu'e ape mama'e are— 'jau 'gã Jejui 'ga upe oporonupa 'me ee.

²² —A'eramũ ene 'awamũ 'jau oree. Jane 'ã judeua. Simono te jane ka'aranũũa 'wyriararete 'ga upe? Naani te ra'u nũ? Najudeu arũi te 'ã 'wyriararete 'ga. Tapy'ÿi amuteea 'ga. Romanũa te 'ga. A'etea te jane simepy 'ga?— 'jau 'gã oporonupa 'me Jejui 'ga upe.

²³ A'ere Jejui 'ga 'gã kwaawi ojee. “Jeje'ega renupa 'gã nuri numiamũ. Siesak 'ga 'wyriararete 'ga kurawa 'jau, e'i 'gã jee numiamũ”, 'jau 'ga ojeupe.

²⁴ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ka'aranũũ 'ywope'ia pemit amũ jee ra'ne, Sesa 'ga mepyawa mũ ra'ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã amũ imonou 'ga upe:

—Kweramũ ajee 'wei— 'jau 'gã imonou 'ga po pe.

A'eramũ 'ga esaukaa 'gã nupe:

—Awÿja ra'agawa te 'up ee?

—'Wyriararete 'ga ra'agawa 'up ee!— 'jau 'gã 'ga upe.

—Awÿja rera ajee 'awamũ ojekwasiat 'upa ikupe katy nũ?— 'jau 'ga esaukaa 'gã nupe.

—'Wyriararete 'ga rera futat 'up ee— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

25 —'Ga ra'agawa rerekwara 'ga ma'ea futat. A'eramũ pẽẽ imonou 'ga upe etee futat. A'ere Jarejuwarete 'ga mama'ea pemono 'ga upe etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

26 A'eramũ 'ga upe ee oporonup ma'efera 'gã oporesagamũ etee 'ga ree:

—Kuu. I'akwaap 'ga ra'e nũ'ũ. Nakurawi futari 'ga 'wyriararete 'ga janee jã'nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã ajemogyau etee futat.

Oferap ma'e are 'gã mu'eawet

(Mateu 22.23-33; Maku 12.18-27)

27 Ko'iko'i ete satuseu 'gã amũ 'ua oporogytau Jejui 'ga upe nũ. Aipo 'gã e'i ajaupe: “Amanũ re ae noferawu'jawi. Amanũmũ ae teepawamũ ywawuje futat”, 'jau agawewi satuseu 'gã ajaupe jepi. A'etea 'gã 'ut imome'waukaa Jejui 'ga upe.

28 A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—“Moromu'jara 'ga” e'i 'gã enee jepi. A'eramũ ene ore mueapyo katuu mama'e are. Ymã te 'ã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga janee rakue. “Kũima'e 'ga amũ nipo amanũ wa'yre'emauwe. A'eramũ nipo 'ga manũ re 'ga rewirera 'ga 'ga remirekofera ẽẽ rerekou nũ. A'eramũ nipo 'ga wa'yramũ ẽẽ pype. A'ere nipo 'ga ra'yr ypya amanũ ma'efera 'ga ra'yrera 'jawe futat”, 'jau Moisesi 'ga ikwasiaa inuga rakue— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat— 'jau 'ga 'gã nupe.

29 A'eramũ 'gã oporogytau'japa nũ:

—Kũima'e 'ga amũ nipo 'ga ra'yra sete. A'eramũ nipo u'ar ypy ma'efera 'ga kũjã mũ rerekou. A'ere

nipo 'ga wa'yre'emauwe 'ga manũ jui. A'eramũ 'ga wemireko ãẽ rejaa wewirerera 'gã nupe.

³⁰ A'eramũ nipo 'ga manũ re 'ga rewirerera 'ga amũ ãẽ rerekou 'ga py'rau nũ.

³¹ Ojopy'rapy'rau etee 'gã ãẽ ree, ajamanũ re. A'ere 'gã nata'yri'i futari ãẽ pype.

³² Ojee 'gã jomoypaw ire ãẽ nanẽ amanũmũ nũ.

³³ A'eramũ nipo 'ga ae moferapawa 'ara rupi manamũ sipo ãẽ menaretea?— 'jau 'gã Jejui 'ga upe. —'Gã juejue futat ãẽ wereko kũi— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

³⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Au etee te 'gã nemirekoramũ kũi.

³⁵ A'ere oferap ma'e 'gã nuerekou'jawi kũjãa. Niporerekoweru'jawi 'gã kũjã are. Kũjãmera 'gã nanẽ omenariwere'emamũ futat nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁶ —Ywagipewara 'gã 'jawe futat 'gã jemogyi amanũu'jape'ema futat. Janeruwarete 'ga 'gã omoferap imogyau nũ. A'eramũ 'gã a'eramũ 'ga ra'yramũ futat ajemogyau.

³⁷ Ymã te 'ã Moisesi 'ga jane mu'ei ae feraw are rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“Ka'a'ia je upe imueny re Janeruwarete 'ga oje'ega jee ikue: Je 'ã Eneruwaretea, 'jau 'ga oje'ega jee ikue”, 'jau Moisesi 'ga imome'wau rakue. “Je te 'ã Eneruwaretea. Enepytuna 'gã Nuwaretea je. Abraão 'ga, Isaki 'ga, Jako 'ga. Mĩmera 'gã Nuwaretea je ako, 'jau 'ga jee ikue”, 'jau Moisesi 'ga ka'arana kwasiaa inuga janee rakue— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

³⁸ —Aipo 'gã amanũ futat rakue numiamũ, Moisesi 'ga tywe'emauwe futat rakue numiamũ. A'ere

'gã 'aga namanũi futari. Ateepawe'emamũ futat 'gã 'aga. A'eramũ Janeruwarete 'ga poromũ 'jau Moisesi 'ga upe. 'Gã 'aga tywe'em ire amunipo 'ã 'ga aipo ne'ia'uweri Moisesi 'ga upe. Ako ma'e 'gã nupe etee te 'ga ae ruwamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

³⁹ A'eramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are momromu'jara 'gã amũ 'jau 'ga upe:

—A'jea futat— 'jau 'gã 'ga upe.

⁴⁰ A'ere amumera 'gã noje'egi futari ajemogyau. Ojenosĩ 'gã 'ga wi. A'eramũ 'gã oje'ege'ema futat 'ga upe.

Janeruwarete 'ga remimurera 'ga Davi 'ga juapyret

(Mateu 22.41-46; Maku 12.35-37)

⁴¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maran sipo ajee Ku'jywa 'ga remimurera 'ga Davi 'ga juapyreramũ wějēmĩ 'ga rekoi nũ? Ymã te Davi 'ga manũi rakue.

⁴²⁻⁴³ Davi 'ga futat ka'arana okwasiat inuga janee rakue, Saumu 'jawa ka'aran are 'ga ikwasiari inuga janee rakue:

“Ga te eteetea. Janeruwarete 'ga 'jau Jejararete 'ga upe:

‘Eapyk 'au je pyri. Je 'jawe futat ene.

Enepãjērete je 'jawe. A'eramũ ene eapyka je yse katy.

Anure nipo je ene mogoi 'wyriaramũ 'gã nupe najuejue etee.

Ene ree iporomutare'ema 'gã 'arimũ je ene magwawukari.

A'eramũ ene je iapoe'emauwe eapyka 'au je yse katy', 'jau 'ga Jejararete 'ga upe ai'i”,

'jau Davi 'ga ikwasiaa rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴⁴ —Janeruwarete 'ga remimurera 'ga ree 'ga ka'arana kwasiari rakue. Ma'eramũ sipo ajee Davi 'ga 'i “Jejararete 'ga”, 'jau ajuapyrera 'ga upe nũ?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jat
(Mateu 23.1-36; Maku 12.38-40)*

⁴⁵ Mytuna 'gã ajemogyau Jejui 'ga porogyta renupa. A'ere 'ga ojerowaka oje'ega wemimu'e 'gã nupe:

⁴⁶ —Pejea'gu ki Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nui— 'jau 'ga 'gã nupe. —'Gã 'ã e'i ojeupe: “Je kũima'eeteetea”, e'i 'gã 'ã ojeupe ajemogyau, waity fuku rerekou. A'eramũ 'gã ataramũ 'gã naitya ajasimana 'gã nee. “Tiporesag ete 'gã je ree 'jau”, 'jau 'gã akou ojeupe. Wapeje'ega tãmějě 'gã ifutaa. 'Wyriara apykawa 'arimũ etee wapyka awau pejejatykaaw ipe. Ojemi'waaw ipe naně nũ 'wyriara renawa 'arimũ etee wapygiweramũ ojemi'waa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴⁷ —Kũjã men manũ ma'e 'gã nupe naně 'gã 'jau: “Je tamaenun tekou enekaraemã are 'jau”, 'jau futatee 'gã 'gã nupe. “Je tareko esage enekaraemã enee 'jau”, 'jau futatee 'gã 'gã nupe. A'ere 'ga etee 'gã karaemã pyygi ojeupe, ka'aranũũa naně nũ. A'eramũ 'gã 'jau ojeupe etee futat: “Kwakwai'i teje'ega monoi Jarejuwarete 'ga upe. Kasi a'e pe 'gã je kwaawi mama'e tywera je iaporamũ ne kwy”, 'jau 'gã ojeupe etee futat. A'eramũ nipo 'gã oje'ega monou fukuu 'me futat Jarejuwarete 'ga upe, wemiapo tywera mimawamũ. A'ere nipo

anure Janeruwarete 'ga 'gã nereko tyweri 'gã nemiapo tyweawer are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

21

Imen manũ ma'efera ãã remimonofet (Maku 12.41-44)

¹ Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype 'ũinaw ipe Jejui 'ga ose ma'e 'gã nesaka 'ũina. Ika'aranũũ kwai ma'e 'gã ka'aranũũ monou yrũ pype Jarejuwarete 'ga upe kwaiwete.

² 'Gã nese paw ire majawera ãã mũ 'ua osou 'og ipe. Nika'arani ãã akou. Itywerete ãã akou. A'etea ãã oka'aranũũ ywope'i omono ipype. Mukũ'i'ĩ etee ãã imonou ipype. Naepyi agawewi ãã remimonofera.

³⁻⁴ ãã resakawe Jejui 'ga 'jau ojeupi oo ma'efera 'gã nupe:

—Kweramũ kũjãa ãã imen manũ ma'efera ãã. Nitywa'uweri agawewi ãã mama'ea. A'etea ãã oka'aranũũ monoupap futat yrũ pype. A'eramũ ãã otywe'emamũ futat mama'ea ojeupe imuawamũ. ãã remimonofera ika'aranũũ kwai ma'e 'gã ma'e wapyraap futat Janeruwarete 'ga upe. 'Gã kwaiwete agawewi omono 'ga upe. A'etea 'gã kwaiwete wẽjẽmĩ wereko ojeupe nũ. A'ere ãã ma'ea nitywi futari. Omonopap futat ãã 'ga upe. Naemyreri futari ãã upe. Wemi'urama muawa we futat ãã omonopap 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Jejui 'ga rur enune ojeapo ma'e (Mateu 24.1-14; Maku 13.1-13)

⁵ Anure Jejui 'ga rewiri oo ma'e 'gã 'jau:

—Kuu. Ikaturam te Janeruwarete 'ga mogytaawa 'oga jã'nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe. —Sã'ã ita esagea. Mytuna 'gã ka'aranũũ momỹi Jarejuwarete 'ga mogytaawa 'oga apoawamũ— 'jau 'gã.

⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau:

—A'jea futat esageramũ numiamũ. A'ere nipo anurenure'i jane ree iporomutare'ema 'gã nuri imonou etyka. Nomỹi'i futari nipo 'gã itaa mũ aju'arimũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁷ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Maranime sipo aipo 'gã Jarejuwarete 'ga mogytaawa monoi etyka? Ma'ja ra'ne sipo ajee ojesaukat oree iapo enune?— 'jau 'gã 'ga upe.

⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je renune 'ut ma'e 'gã nipo i'me ma'ea. Perowiat kasi 'gã 'mea ne. Anure nipo kwaiwete 'gã nuri, “Janeruwarete 'ga je mut pẽ katu'okaramũ”, 'jau nipo 'gã 'ua pẽ nupe. A'ere kasi perowiat 'gã ne. “O'meramũ 'gã 'i”, pe'je etee ki 'gã nupe. Kwaiwete nipo 'gã 'gã moryteeu ojee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁹ —Anure nipo amutee amunaw awi 'gã nuri 'wyriararete rowajaa 'ga remiayuwa 'gã neewe futat. A'ere kasi aipo renupa pekyje ne. Nan futat nipo teepaw enune. A'ere nipo naporomũ rũi imateepaawa. Naporomũ etee rũi futat nipo mama'e rekoi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Akou'jau'jap futat nipo mama'ea.

¹⁰ Amunap tesirũmera pypewara 'gã we futat nipo ajuowajat.

¹¹ A'eramũ nipo jero'wua ojeupa kwaiwete. Ywya we futat nipo oyyi peu peu peu 'jau.

Amumera 'gã nipo opapa kwaiwete ty'ara rerekou. Ywag ipe nanẽ nipo mama'e mũ ojesaukaa pẽ mogyjawamũ.

¹² Jeremiayuwamũ nipo 'gã amũ pẽ nereko tyweretei. Pẽ monou nipo pẽ munepa pẽ mu'ama moromunepawa pype. Teepaw enune nipo 'gã pẽ monoi pẽ munepa pẽ mu'ama moromunepawa pype. Pẽ pyyka nipo 'gã pẽ nerawau judeu 'gã jatykaaw ipe pẽ moporogytaukaa. Amumeramũ nipo 'gã pẽ nerawau 'wyrara upe.

¹³ 'Wyrararete upe pejejerooramũ ki pẽẽ je mome'wau 'gã nupe. “Jejui 'ga iporokatu'ogiwet pẽ nee”, 'jau ki pẽẽ 'wyrara 'gã nupe, moromunepawa pypewara 'gã nupe. Mĩmera 'gã nupe ki je mome'wau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁴ —A'eramũ “Ma'ja 'jau sipo je teje'ega 'gã nupe 'wei”, pe'je kasi ne.

¹⁵ Je te 'gã nupe peje'egawa amut pẽ nupe peu pẽ neroramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'eramũ 'gã “i'me 'ga ra'e”, 'jawe'em pẽ nupe.

¹⁶ Pẽpytuna 'gã we futat nipo pẽ mono amũ ia'wyre'ema 'gã po pe, pẽ munewukaa. Pẽjara 'gã, pẽnewirera 'gã, pẽneki'yra 'gã, pẽjekoty'aawa 'gã. Mĩmera 'gã miamũ nipo pẽ monou ia'wyre'ema 'gã nupe pẽ munewukaa. A'eramũ nipo 'gã pẽẽ mũ jukau futat.

¹⁷ Je rerowiaara 'ã pẽẽ. A'eramũ nipo je rerowiare'ema 'gã najuejue etee futat oporomutare'emamũ pẽ nee.

¹⁸ A'ere nipo je nopoiri futari pẽ nui. Tejejukau esage etee pẽ nee.

¹⁹ A'eramũ ki pẽẽ je rerowiaa pejejemogyau. Pejepoire'ema futat je rerowiar awi. A'eramũ pẽẽ

pejemanũ re pejewau ywag ipe je pyri— 'jau Jejui 'ga oporogytau 'ũina 'gã nupe.

Jerusarega retygawam

(Mateu 24.15-21; Maku 13.14-19)

²⁰ —Anure nipo pē nee iporomutare'ema 'gã nuri Jerusarega osõu. Aipo resakawe ki pe'je pejejaupe: “Awamũ nipo 'ã 'gã Jerusarega retygi 'ja”, 'jau ki pē pejejaupe.

²¹ A'eramũ ki pē Judeja ywy pe ako ma'eramũ 'gã nesakawe pejeka'jama pejewau ywytyr ipe. Jerusareg ipe ako ma'eramũ nanē pē pejeka'jamayayau jui. Jũ me ako ma'eramũ pejewawe'em Jerusareg ipe. Jerusareg awi ki peka'jamap futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²² —Jefaruua Jerusarega upe iwaẽmauwe futat ki pe'je pejejaupe “owaẽm Janeruwarete 'ga werowiare'ema 'gã nereko tyweawa upe ra'e”, pe'je ki. Ymã te 'ã 'gã ka'arana kwasiari ee rakue. “A'ere 'ga 'awamũ ikwasiaripyrrer imũ etee futat iapoi”, 'jau ki pē— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²³ —Oporiay'iramũ nipo ta'yryrũ ma'e kũjã ajemogyau, ta'yky'ri ma'ea nanē nipo nũ. Nujãnarũi eweguu ma'ea. Ta'y'ri'i ma'e nanē nujãnarũi nũ— 'jau 'ga 'gã nupe. —Imara'ne te nipo Janeruwarete 'ga 'ũina. Ika'jame'ema 'gã nipo ako tywerete futat.

²⁴ Ika'jame'ema 'gã 'ga wapisiukat jyuu pyu 'gã nupe. Amumera 'gã nipo 'ga ipofarukaa 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã 'gã nerawau kwe pe. Ajepeja ywy pe 'gã nerawau imunepa. Jerusareg ipe judeue'ema 'gã 'wyriara 'gã jemogyramũ nipo ojeapou, kwaiwete futat. Janeruwarete 'ga remifutar imũ etee futat nipo 'gã 'ũina. Awau

nipo owaẽma 'ga muẽmawa upe. A'erauwe nipo Janeruwarete 'ga 'ga muẽmukari— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

Janereki'yra 'ga ruawam

(Mateu 24.29-35; Maku 13.24-31)

²⁵ —Ywag ipe nanẽ nipo mama'e mũ jesaukari pẽ nupe nũ. Jay are, jaytata are, kwar are. Mĩmer are nipo ojesaukaa pẽ mogyjawamũ. 'Yẽ'ẽa nanẽ nipo oyyita nũ. A'eramũ futat nipo wyjapetegamũ. A'eramũ nipo pẽẽ pejekyjau ipyamu awi.

²⁶ Ywag ipewara nanẽ nipo oyyita nũ. Kwat, jay, jaytata. Mĩmera nipo oyyita— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau. —A'eramũ nipo pẽẽ ywy pewaramũ najuejue etee pejekyjau jui. Amumera 'gã nipo amanũaipa okyje rerekou. 'Gã kyjea nipo 'gã apisawaipa 'gã mogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

²⁷ —Aipo pẽẽ esag ire nipo pẽneki'yramũ je tejua tejewya. Ywasiga rupi nipo tejua tejypa. A'eramũ nipo ywy pewara 'gã je resaka, je ruramũ. Tepãjẽ mũ nipo je ruri, tejenyfuga pype futat tejua nũ. A'eramũ nipo 'gã 'jau jee: “Nitywi 'ga amũ ene 'jawe. Ene te 'ã pãjẽrete. Ene te 'ã esage ma'eramũ. Nitywi futari 'ga amũ ene 'jawe”, 'jau nipo 'gã jee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁸ —Aipoa mama'ea pejejeupe ijesaucar ypyrauwe ki pejemogy pejeku'iramũ. Aipo pẽẽ esag ire nipo je anurenure'i je ruri pẽ nerawau 'aw awi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁹⁻³⁰ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jau ee ikue:

—Mama'ea je amome'u pē nupe pē mu'jawamū tejuawa 'ar are— 'jau 'ga 'gā nupe. —Sā'ā ae siaka'gywa potyramū amana jewyra kwaawa. Ipotyrauwe 'ā ae amana jewyt ja'wyja'wy kwaapa.

³¹ Nan tee futat ki je'eawer imū mama'e jeaporamuerauwe pe'je pejejaupe: “'Ut ja'wyja'wy Jejui 'ga janee 'wyriaramū akou ra'e”, pe'je ki pejejaupe.

³² A'jea futat je 'i. Je'eawer imū mama'e jeapo resakarera 'gā papa katu katue'emauwe nipo tejua tejewya— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

³³ —Ywaga nipo atepawamū futat. Ywya nanē nipo atepawamū futat nū. A'ere nipo jeremimome'ufera nateepawa'uweri futari. Je'eawer imū etee futat nipo aipoa ojeapou— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe ikue.

“Je rura ki peapesak” Jejui 'ga 'eawet

³⁴ A'ere Jejui 'ga oje'ega 'gā nupe nū:

—Pe'je pejejemogyau je ruru'jawa rapesaka au'jeteramū futat. Pēnea'at kasi pejejemogyau 'auwara mama'e are etee ne. Maraka apo are etee kasi pejemogy pejeje'aramū ne. Kasi a'e pe je rura pē mopiryyi erujewi ne— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

³⁵ —Sā'ā ae ywy kwara resage'ema. A'eramū 'ā ae u'aa erujewi ipype. A'eramū 'ā ae opiryyjamū jui. Nan tee futat nipo pēē je jewyra rapesakare'emamū pēpiryyi erujewi aipoa mama'e resaka— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

³⁶ —A'eramū pēē pejejemogyau pejeje'ega Jarejuwarete 'ga upe, pejeojere'emamū. “Ku'jyp. Je momoirukat kasi ape eja'yra 'ga rerowiar awi ne. Je poar ape, 'ga rerowiarukaa jee”, pe'je ki 'ga

upe. “Mama'e tywera je aesak kwaiwete. A'ere je jemogypygyi 'ga ree”, pe'je ki 'ga upe. “Najepoiriweri je 'ga wi”, pe'je ki 'ga upe. Kasi a'e pe aipo pe'je'emamũ nepeẽma'uweri mama'e tywer awi ne— 'jau Jejui 'ga 'gã mu'jau ee. —Je rerowiar awi pejepoire'ema pejejemogyau je ruramũ tepẽku'i 'jau. Pejejua pejeku'iramũ je rowase je jewyramũ 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ũina 'gã nupe.

³⁷ Aipo are 'ga 'gã mu'jau akou. Ai'iwe, ai'iwe 'jau 'ga awau Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype 'gã mu'jau. A'ere 'ga kaaruwauwe awau ojepe'au Jerusareg awi. Awau osea Oriweira 'jaw ipe.

³⁸ Ai'iwe 'ga 'gã nerawau nũ. Tekotee 'gã nanẽ awau 'ga rupi nũ. Kwaiwete 'gã awau 'ga porogyta renupa nũ. Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype awau 'ga je'ega renupa ajatykau.

22

Jejui 'ga ree ifuewet ma'e 'gã

(Mateu 26.1-5; Maku 14.1-2; Juã 11.45-53)

¹⁻² Egitu ywy awi judeu ypy ypy 'gã nenũ'ẽawer are wea'awa maraka upe iwaẽm ja'wyja'wyräuwe mainana 'wyrira 'gã ajatykau Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nee.

—Maran te jane Jejui 'ga pygyi 'ga jukau?— 'jau 'gã ajaupe.

A'ere 'gã kyjei 'ga remiayuwa 'gã nui.

—Jerusareg ipewara 'gã iporomutat 'ga ree. Soko kasi 'ga ree mytuna pype ne— 'jau 'gã ajaupe. —Wowase 'ga rerekoramũ 'ga remiayuwa 'gã jane apisi ne. Awotywe'eme te sireko 'ga 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

*Mainana 'wyrriara 'gã nupe Judas 'ga 'eawet
(Mateu 26.14-16; Maku 14.10-11)*

³ A'ere 'ga remimu'e 'ga amũ ree mama'eukwaawa 'wyrriara ruwi, Judas Iskariote 'ga ree. Jejui 'ga remimu'e 'ga futat numiamũ. A'ere mama'eukwaawa 'wyrriara namu'akwaawukari 'ga imogou.

⁴ A'eramũ 'ga awau oporogytau mainana 'wyrriara 'gã nupe:

—Je oo Jejui 'ga resaukaa pẽ nupe. Tepepyyk 'ga 'jau. Je akwaap 'ga rekwawa. A'eramũ je pẽ nerawau 'ga rekwaw ipe— 'jau Judas 'ga 'gã nupe. —'Ga upe jarewaẽmawe nipo je 'ga retywape pyteri 'ga resaukaawamũ pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵ A'eramũ mainana 'gã aku'iramũ 'ga ree, aipo 'ga 'eramũ.

—'Ga resaukaramũ toromepy ene 'jau— 'jau 'gã Judas 'ga upe.

⁶ —Pe'je ki ajee 'wei— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe nũ:

—Tene 'ga jepe'ai ra'ne. Emaenun etee ekou ee ra'ne. Ojete 'ga rekoramũ toropyyk 'ga 'jau. Jemime toropyyk 'ga 'jau, awotywe'eme 'jau. A'eramũ 'ga rewiriwara 'gã ikwaape'ema 'jau— 'jau 'gã 'ga upe.

—Nai'i— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga Jejui 'ga rerekou weape.

*Jejui 'ga 'gã monou kumi apoawamũ
(Mateu 26.17-25; Maku 14.12-21; Juã 13.21-30)*

⁷ Awau owaẽma mani'oko'o jopype'ema 'wawa upe, Pasikwa 'jawa apoawa upe. Maraka fukua te poromũ. A'e awi awau owaẽma karupa'mĩ

jukaawa 'ara upe. A'e 'ara rupi futat judeu 'gã karupa'mĩ jukau i'wau.

⁸ Aipo 'ara rupi Jejui 'ga oje'ega Pedro 'ga upe Juã 'ga retee:

—Pe'je pejewau karupa'mĩ mũ jukau eya jarejee— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁹ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ma'ape ki 'ei? Awỹja rog ipe ki 'ei?— 'jau 'gã 'ga upe.

¹⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejewau Jerusareg ipe. Peu nipo 'y ryrũ rerekwara 'ga peekoat.

¹¹ A'eramũ pẽ pejewau 'ga rewiri. 'Og ipe 'ga seramũ pejeporogytau 'oga jara 'ga upe: “Janejara 'ga ore mut imome'waukaa enee: ‘Ma'ape te je karupa'mĩ eyra 'ui tejemimu'e 'gã netee?’ e'i 'ga kũi. ‘Ma'ape te ore kumi apoi?’ e'i 'ga enee kũi”, pe'je ki 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Tajemi'wat tejemiayuwa 'gã pyri 'jau, e'i 'ga enee ko”, pe'je ki 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹² —Aipo ojeupe pẽ 'e re 'ga tepẽ neroo ywatewara imy'jawa pype 'jau. Ityp futat aejemi'waawa peu. Ae renawa nanẽ otywamũ futat nũ. A'eramũ pẽ pejejeupe 'ga esaukar ire peu futat iapou ewara reewe jarejeupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹³ Ojeupe Jejui 'ga 'e re 'gã awau. Awau 'gã 'ga 'eawer imũ etee futat esaka. A'eramũ 'gã kumi apou maraka are wea'awamũ. A'ere Jejui 'ga awau 'gã newiri, wemimu'e 'gã nerawau.

*Mani'oko'o'ia y'waya reewe 'gã nupe imonoawet
(Mateu 26.26-30; Maku 14.22-26; 1 Korĩtu 11.23-25)*

14 Kumi apopaw ire Jejui 'ga awau wapyka kumi'wawa pyri wemiayuwa 'gã netee.

15 —Karupa'mĩa je auwei tekou pẽ pyri jepi. Ko'iko'i ete 'gã nuri je pyyka je rerekou tyweaete.

16 'Awamũ 'ã maraka apoawa. Maraka apoawa upe iwaẽmauwe 'ã peapo maraka jepi. A'ere je 'awamũ etee futat iapoi pẽ pyri. Pẽ'wyrat pãwẽ pãwẽnamũ tejewya te nipo je iapou'jawi pẽ pyri nũ. 'Aga maraka teepap kamẽsiete. Aipo te nipo marakareteretea futat— 'jau 'ga 'ũina 'gã nupe.

17 A'ere 'ga y'way pyyka, yrũ pypewara reramã'jãu ywau eroje'ega 'Uwa 'ga upe:

—Ene te 'ã mama'ea eremut oree— 'jau 'ga 'Uwa 'ga upe.

'Uwa 'ga upe oje'eg ire 'ga itykurukaa 'gã nupe najuejue etee.

18 —Je natykuru'jawi pẽ pyri. Tejewyru'japa tãmẽjẽ tatykuru'jap pẽ pyri 'jau nũ— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe.

19 A'ere 'ga mani'oko'o'i pyyka nũ. A'eramũ 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe nũ. 'Ga upe oje'eg ire 'ga imonou imo'jau 'gã nupe. 'Gã moykapap mani'oko'o'i pyu.

—Koromũ futat jero'oa. Sã'ã mani'oko'o'i jemo'ia. Nan futat nipo jero'oa jemo'i— 'jau 'ga 'gã nupe. —Amanũ je pẽ nupe pẽ katu'okawamũ. A'eramũ pẽẽ jemanũawer are pejejea'aramũ mani'oko'o'i 'wau pejejemogyau pejejere'emamũ. Pejejea'aramũ jemanũawer are mani'oko'o'i 'wauwe futat— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina.

20 Ojemi'wapaw ire 'ga kaneeku pyyka nũ.

—Sã'ã y'waya. Nan futat nipo jery jeko'wogi pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina. —A'ere'ere'i futat

nipo 'gã amũ jery reko'wogi. A'eramũ nipo jery reko'wog ire Janeruwarete 'ga pẽ katu'oka jery pyu— 'jau 'ga 'gã nupe. —Jery jeko'woqe'em ire amunipo 'ã Janeruwarete 'ga nepẽ katu'ogi futari. A'eramũ 'ga pẽ nee futat jery reko'wogukaa. 'Awamũ karupa'mĩa nepejukau'jawi pejetywera mepyawamũ. Poromũ futat 'ga je'eg ymanera numiamũ. 'Awamũ jerya tee pẽ pirei petywer awi. Jemanũ are tee Jeruwarete 'ga petywera moiri pẽ nui je rerowiamũ. Poromũ futat Janeruwarete 'ga je'eg yaua 'awamũ. A'ea 'ga je'ega nimojopy'ruawi futari 'awamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

²¹ —'Au futat ia'wyre'ema 'gã po pe je monoara 'ga reni wapyka je pyri.

²² Amanũ futat je Tejuwarete 'ga je'eg imũ etee futat. Iporiay'i ia'wyre'ema 'gã po pe je monoara 'ga numiamũ. Anure nipo Janeruwarete 'ga aipo 'ga rereko tyweretei kwaiwete— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina.

²³ Aipo 'ga 'eramũ 'ga remimu'e 'gã amã'jãmã'jãu etee ajueakwar are:

—Awỹja sipo 'ga monou poromũ ia'wyre'ema 'gã po pe 'wei?— 'jau 'gã ajaupe.

Kũima'eeteete are 'gã mu'eawet

²⁴ A'ere 'ga remimu'e 'gã eewi ajamueu nũ:

—Manamũ te jane Jarejuwarete 'ga upe esage ma'eramũ jarejuapyraapa?— 'jau 'gã ajaupe.

²⁵ A'e are 'gã ajamueramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pekwaap judeue'ema 'gã 'wyrriara 'gã nemi-apoa. 'Gã 'wyrriara 'gã wemiayuwa 'gã amũ monou mama'e apoukaa ojeupe: “Nan iki peapo jeje'egawer imũ etee futat”, 'jau nipo 'wyrriara

oje'ega wemiayuwa 'gã nupe. Iapo esage'emamũ nipo 'gã 'wyriara 'gã nereko tyweretei. A'etea nipo 'ga 'jau ojeupe: “Je 'ã 'gã nee ojejuka esage ma'ea”, 'jau nipo 'ga 'ũina ojeupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁶ —A'ere kasi pẽẽ nanarũi ne. 'Wyriaramũ pejekoweramũ ki pẽẽ mama'e apou etee futat pejejaupe, pejejopooa etee futat— 'jau 'ga 'ũina 'gã nupe.

²⁷ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Manamũ te pẽ nupe kũima'eeteete 'ga? Kumi'wawa pyri wapyk ma'e 'ga, kumi apoara 'ga te ra'u nũ?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Kumi'wawa pyri wapyk ma'e 'ga futat— 'jau 'gã 'ga upe.

—A'jea futat. A'ere 'ã je kumi apoara 'jawe futat je rekoï pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁸ —Ia'wyre'ema 'gã ako je rereko tywerete agawewi ai'i. A'etea 'ã naje rejari pejepe je mogou ojetee'i. A'eramũ je a'eramũ anure pẽ mepyau.

²⁹⁻³⁰ Tejuwarete 'ga 'wyriaramũ pẽ nupe temonoramũ tomono pẽẽ 'wyrira'riramũ imogyau 'jau, tepoaawamũ 'jau. Israeu 'ga ra'yra 'gã pytuna tusi. A'eramũ je pẽ monou pẽ mogyau 'wyrira'riramũ Israeu juapyrera 'gã nupe. A'eramũ Israeu juapyrera 'gã nipo awau pẽ nowase. A'eramũ nipo pẽẽ 'jau mama'e esage apoara 'gã nupe: “Mama'e esage ereapo rakue, Jarejuwarete 'ga je'eg imũ rakue. A'eramũ 'ga ene mepyau eneremiapofer are”, 'jau nipo pẽẽ 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Mama'e tywera apoarera 'gã nupe nipo pẽẽ 'jau: “Mama'e tywera etee ereapo Jarejuwarete 'ga upe rakue. 'Ga je'eg imũ jẽmĩ mama'e apowe'em rakue. A'eramũ 'ga ene

mepyau eneremiapo tywer imũ etee futat”, 'jau nipo pẽẽ 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe. —Aipo 'ara rupi nanẽ nipo pejewau pejemim'waa je pyri nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

Pedro 'ga momoranupawet

(Mateu 26.31-35; Maku 14.27-31; Juã 13.36-38)

³¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau Simão Pedro 'ga upe:

—Mama'eukwaawa 'wyriara oje'eg jee ai'i. “Tae-sak eneremimu'efera 'gã poira ene rerowiar awi 'jau”, e'i mama'eukwaawa 'wyriara jee ai'i. Sã'ã ae juowuu apefera renũ'ẽa a'ỹi esage awi. Nan tee futat nipo mama'eukwaawa 'wyriara pẽ nenuẽm are ifueweramũ jeremiayuwa 'gã nui.

³² A'ere 'ã je 'i Tejuwarete 'ga upe tekou ene ree. “Epoar iki Simão 'ga. 'Ga momoirukare'ema je rerowiar awi”, 'jau je 'ã 'ga upe tekou ene ree— 'jau Jejui 'ga 'ga upe imome'wau. —A'eramũ nipo ene epoiraipe etee je wi. A'ere nipo erejewyt je rerowiaa nũ. A'eramũ te nipo nerepoiru'jawi je rerowiar awi— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —A'eramũ ene ejewirera 'gã poaa je rerowiarukaa 'gã nupe— 'jau 'ga 'ga upe.

³³ Aipo 'ga 'eramũ Pedro 'ga 'jau:

—Naani kũi. Napoira'uweri je ene wi kũi. Moromunepaw ipe miamũ futat je oi ene pyri ene munewamũ kũi. Ene reewe futat temanũmũ kũi — 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

³⁴ —Ene'me awi kũi. 'Awa ypytuna rupi nipo ene'me 'gã nupe kũi. Muapyapyt katu nipo ene 'jau 'gã nupe: “Nakwaawi je 'ga”, 'jau nipo ene 'gã nupe je kwakupa wyrasokwẽ je'ege'emauwe— 'jau 'ga Pedro 'ga upe.

35 A'ere Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Ymã te ako je pẽ monoi kwe pe tejemome'waukaa 'gã nupe ai'i. “Peroo kasi pejekaraemã ne”, 'jau ako je pẽ nupe ai'i. “Ka'aranũũa miamũ futat pẽẽ erawawe'em. Pejepyapaawa miamũ futat kasi peroo ne”, 'jau je ako pẽ nupe ai'i. Kwe pe je pẽ monoramũ te mama'ea nitywi pẽ nupe rai'i?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Naani nũ'ũ— 'jau 'ga remimu'e 'gã 'ga upe.

36 —A'jea futat nũ'ũ. A'ere 'awamũ nanarũi. Pejemi'urama peroo 'awamũ. Ka'aranũũa peroo 'awamũ. Jyuu tywe'emamũ pẽẽ pejejaity poakuwuu mũ me'ega jyuu muawamũ.

37 Ymã te 'gã 'ã ka'arana kwasiari inuga je ree rakue: “Wereko tywerete nipo 'gã 'ga oporojuka ma'e 'jawe”, 'jau 'gã ikwasiaa inuga je ree rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'ũina. —Ikwasiaripyrer imũ etee futat nipo 'gã je rereko tyweretei. 'Awamũ futat 'gã je rereko tyweri— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina.

38 A'eramũ 'ga remimu'e 'ga amũ 'jau 'ga upe:

—'Awamũ mukũi jyuu ruwi kũi— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau:

—Au'je ra'ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

'Uwarete 'ga upe 'ga 'eawet

(Mateu 26.36-46; Maku 14.32-42)

39 Ojemi'wapaw ire Jejui 'ga awau ywytyr ipe, Oriweira 'jaw ipe. Awawete pe 'ga awau. 'Ga remimu'e 'gã awau 'ga rupi.

40 Owaẽmawe 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejeporogytau Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ pẽẽ pejefuakaramũ pejetywera apowe'em— 'jau 'ga 'gã nupe.

41 Ojepe'au'i 'ga awau 'gã nui. A'ere 'ga awau wenupy'ãu wapyka, oporogytau 'Uwarete 'ga upe:

42 —Kiapi'ni. 'Wyria'ri 'gã imara'ne je ree. 'Gã nipo 'ã je rereko tywerete 'ja. Ojeupe ene iapoukare'em ire amunipo 'ã 'gã nuapoa'uweri nanuara je ree. A'ere 'ã najeremifutar imũ rũi ereapoukat. Ejemifutar imũ etee te 'ã ereapoukat 'gã nupe jee— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

43 A'e pype ywag ipewara 'ga 'ua ojypa 'ga pyri, 'ga mojemogyppygukaa 'ua ojee.

44 A'eramũ Jejui 'ga oje'egu'japa 'Uwarete 'ga upe nũ. 'Ga 'arasiga 'ga py'a moywyrafenayau 'ga mÿina. A'eramũ 'ga ry'aja otykya 'ga ry 'jawe ywyu.

45 Oporogytapaw ire Jejui 'ga afu'ama awau wemimu'e 'gã pyri. A'ere 'gã seri 'upa. I'arasig 'gã 'ga ree. A'eramũ 'gã a'eramũ osea ajemogyau.

46 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ua 'gã nupe:

—Ma'eramũ te peset etee pejejupa? Pefu'am jui. “Pe'je pejeje'ega Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ pẽẽ pejefuakaramũ mama'e tywera apowe'em”, a'e je ako pẽ nupe ko. “Kasi a'e pe nepẽfuakari mama'e tywer awi ne”, a'e je ako pẽ nupe ko— 'jau 'ga 'gã nupe.

Jejui 'ga pykawet

(Mateu 26.47-56; Maku 14.43-50; Juã 18.3-11)

47 Aipo 'gã nupe 'ga 'e 'ga 'amamũ 'ga pykara 'gã 'ua owaẽma 'gã nupe. Judas 'ga 'gã nerua pe resaukaa 'gã nupe.

—'Au 'ga ruri jepi— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga 'gã nerawau peu. Tenune 'ga 'upa 'gã nupe. A'eramũ 'gã ojekyita 'ga rewiri. 'Ga

porogyta 'ga 'amamũ 'gã 'ua owaẽma Jejui 'ga upe.
A'eramũ Judas 'ga awau 'ga rerowyka 'ga rety-
wape pytea.

⁴⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Je resaukaawamũ te 'ã jeretywape pyter ape
jejekoty'aawa 'jawe?— 'jau 'ga Judas 'ga upe.

⁴⁹ Aipo resakawe 'ga remimu'e 'gã ikwaapa.

—'Ga pyyka 'gã nuri ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'ga remiayuwa 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Ene pyyka 'gã nuri ra'e. Erefutat te ore jyuu
pyu 'gã apisia?— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

⁵⁰ A'erauwe 'ga amũ ogy rekyita kũima'e 'ga amũ
namĩ monoka. Mainana 'ga remiayuwa 'ga namĩ
monoka 'ga wi. Furuk. Mainana 'wyriararete 'ga
remiayuwa 'ga namĩ 'ga iyypa.

⁵¹ Aipo 'ga namĩ yywamũ Jejui 'ga oje'ega 'gã
nupe:

—Peapo awi nanuara— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ Jejui 'ga 'ga namĩ pyyka imonou imỹina
'ga ree nũ, 'ga namĩ renawer ipe nũ.

⁵² A'eramũ Jejui 'ga oje'ega opyykara 'gã nupe.
Mainana 'wyriara 'gã, Janeruwarete 'ga mogy-
taawa raarana 'wyriara 'gã, judeu 'gã 'wyria'ri 'gã.
Mĩmera 'gã 'ua 'ga pyyka. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pẽẽ ma'eramũ pejejua muawa pyu
je nupãu ekoete 'ũ, muna'ywa 'jawe 'ũ?

⁵³ Pejejepype je rekoramũ miamũ ako naje
pyygi pejepe ai'i. A'ere jemanũawa upe iwaẽmi
'awamũ. A'eramũ Jeruwarete 'ga je pyygukaa
rẽwẽjẽmĩ pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Pedro 'ga Jejui 'ga kwakupa

*(Mateu 26.57-58, 69-75; Maku 14.53-54, 66-72;
Juã 18.12-18, 25-27)*

⁵⁴ A'eramũ futat 'gã Jejuí 'ga ppyka 'ga rerawau mainana 'wyriararete 'ga rog ipe. Pedro 'ga awau 'ga rewiri. A'ere 'ga mukuu etee 'ga rekoi 'ga wi. Awau 'ga owaēma mainana roga upe. A'ere 'ga oi akou ukupepe etee mainana 'ga remiayuwa pyri etee.

⁵⁵ Ukupepe mainana 'ga remiayuwa 'gã tata mo-jopy'wau 'upa 'ga roga pyri. A'eramũ Pedro 'ga awau wapyka ojepe'jau 'gã pyri.

⁵⁶ A'eramũ mainana 'ga remiayuwa ěẽ mũ 'ga resaka.

—Mĩnamũ kĩa rewiriwara kĩa amũ reni ra'e— 'jau ěẽ, 'ga resaka tata ypyu 'ga renamũ.

⁵⁷ Aipo ěẽ 'eramũ Pedro 'ga 'jau ěẽ upe:

—Tee. Naani nũ ĩ. Nakwaawi je 'ga nũ ĩ— 'jau futatee 'ga ěẽ upe.

Okyjau 'ga opyyg awi. A'eramũ 'ga o'meramũ ěẽ upe.

⁵⁸ A'ere kũima'e 'ga amũ 'ga resaka nũ.

—Ene futat 'ga rewiri ako ma'efera, 'jau je 'ũ— 'jau 'ga Pedro 'ga upe.

A'ere Pedro 'ga 'i etee 'ga upe:

—Naani nũ'ũ. Naje rũi kũi— 'jau etee Pedro 'ga 'ga upe nũ.

⁵⁹ A'ere'ere'i ajepeja 'ga 'jau 'ga upe nũ:

—Ene futat 'ga rewiriwarera kũi. Garireja ywy pewara ene. A'eramũ ene a'jea futat kũi, 'ga rewiriwara futat ene kũi— 'jau 'ga Pedro 'ga upe.

⁶⁰ —Nakwaawi je aipo ene'ea nũ'ũ— 'jau futatee Pedro 'ga 'ga upe, Jejuí 'ga kwakupa 'gã nui.

Aipo 'ga 'e 'ga renamũ wyrasokwē oje'ega.

⁶¹ A'erauwe Jejuí 'ga ojerowaka amã'jãu Pedro 'ga ree. A'eramũ Pedro 'ga wea'aramũ 'ga 'eawer

are. “Wyrasokwē je'ege'emaue nipo je kwakuw ape 'gã nupe muapyt”, 'ga 'eawer are.

—A'eferupi tee pa 'ã je 'ga kwakuwi nū— 'jau 'ga wea'aramū 'ga je'egawer are.

⁶² Aipo 'e re Pedro 'ga awau ujāna ojenosōu. A'eramū futat u'arasigamū wea'aramū ee.

—Ma'eramū je aipo 'jau ra'e 'ū?— 'jau 'ga awau 'ūina u'arasigamū. —Mama'e esage na'ga 'ã wapo jee jepi re'ã. A'etea pa je 'ã aipo a'e ekoete 'gã nupe ra'e nū— 'jau 'ga ojeupe, u'arasigamū u'eawer are.

A'eramū 'ga ajaa'wau awau u'eawera raykau.

Jejui 'ga rerekoemāawet

(Mateu 26.67-68; Maku 14.65)

⁶³ 'Ga pyykara 'gã Jejui 'ga nupāu. 'Ga kurapa kypyre'emete futat 'ga rerekou 'ga nupā pype.

⁶⁴ A'eramū 'gã 'ga reakwapiiaa taity pyu. A'ere 'gã 'jau 'ga upe:

—Ene 'ã i'akwaap ma'ea. Awỹja te ene nupā?— 'jau 'gã 'ga upe 'ga rerekoemāu erekou.

⁶⁵ A'e pype 'ga nupāara 'gã 'ga kurapa ajemogyau.

'Wyrriara 'gã Jejui 'ga moporogytaukaa

(Mateu 26.59-66; Maku 14.55-64; Juā 18.19-24)

⁶⁶ Ku'emamū mainana 'gã ajatykau 'wyrriari 'gã, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee:

—Perut 'ga 'au oree. Toromoporogytaukat 'ga 'au orojee 'jau— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramū 'gã 'ga rerua 'gã nupe.

⁶⁷ A'eramū 'gã 'jau 'ga upe:

—Ene futat te Jarejuwarete 'ga remimurera?— 'jau 'gã 'ga upe.

—“A'jea futat” je 'eramũ naje rerowiari pejepe ne— 'jau etee Jejui 'ga 'gã nupe.

⁶⁸ —Pejejeupe mama'e mũ ree jeporonuwamũ, nepemome'ui jee ne.

⁶⁹ A'ere anurenure'i je apygi Tejuwa 'ga yse katy. Tejuwarete 'ga 'jawe futat nipo je rekoi pãjẽreteramũ. A'eramũ nipo je 'ga yse katy te'ỹina teapyka 'awamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁷⁰ —Koromũ futat nipo ajee ene Jarejuwarete 'ga ra'yramũ?— 'jau 'gã 'ga upe.

—A'jea futat poromũ pe'je— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁷¹ Aipo 'ga 'eramũ taetu 'gã amara'neramũ 'ga ree kwaiwete.

—Aruenuw ore 'ga 'awamũ. “Tejuwa 'ga 'jawe futat je rekoi nipo”, e'i 'ga oree— 'jau 'gã ajaupe. —Pe'je ajee sijuka 'ga 'ũ— 'jau 'gã ajaupe. —Narafutari ore 'ga je'ega mome'wara 'gã. 'Ga futat 'awamũ ojemome'u esage oree— 'jau 'gã ajaupe, amara'neramũ 'ga ree.

23

Piratu 'ga rowase Jejui 'ga rekoi

(Mateu 27.1-2, 11-14; Maku 15.1-5; Juã 18.28-38)

¹ Aipo 'e re 'gã 'ga rerawau 'wyrriara 'ga upe, Piratu 'ga upe. Najuejue etee futat 'gã 'ga rerawau.

² A'eramũ 'gã 'ga je'ẽwu'jaga 'ga upe:

—Koromũ 'wyrriararete 'ga ree 'gã mamara'neukaara. “Pemepy awi 'wyrriararete 'ga”, e'i 'ga oree ai'i— 'jau futatee 'gã, Jejui 'ga je'ẽwu'jaga Piratu 'ga upe. —Koromũ futat “Je Jarejuwarete 'ga remimureramũ”, 'jau nanẽ 'ga oree ai'i nũ. “A'eramũ je 'awamũ 'wyrriarareteramũ pẽ nupe. 'Ga py'rau tejua”,

e'i 'ga oree ai'i. A'eramũ ore 'ga pyyka 'ga rerua—
'jau futatee 'gã Jejui 'ga je'ẽwu'jaga Piratu 'ga upe.

³ A'eramũ Piratu 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Ene futat nipo ajee judeu 'gã 'wyriararetea?—
'jau 'ga 'ga upe.

—A'jea futat ere poromũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁴ A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Agamũ ae kũima'e tywere'emamũ, a'e je 'ã pẽ
nupe jepi. Ma'eramũ ajee jane 'ga jukai 'ũ? Ma'ja
'ga iapou pẽ nupe rai'i 'ũ?— 'jau etee Piratu 'ga 'gã
nupe.

⁵ A'ere mainana 'gã 'i etee futat 'ga upe:

—Pe'je 'ga jukau futat. Kwe pe te 'ã 'ga oi ae
mu'jau tyweruu akou. A'ere 'ga remimome'ufera
nia'wyrifutari. Amunawa moyka oporogyta tyw-
era pyu. Pẽnemiayuwa 'gã 'ga amu'e 'wyriararete
'ga rerowiarukare'em are. Garireja ywy pe ra'ne
ako 'ga rekoi 'gã mu'jau ai'i. A'ere 'ã 'ga ruri akou
'au nũ— 'jau futatee 'gã 'ga upe.

Erote 'ga upe 'ga reroowet

⁶ Aipo ojeupe 'gã 'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Garireja ywy awi 'ut ma'efera 'ga nipo ajee?—
'jau 'ga 'gã nupe.

⁷ —Pe awi futat 'ga ruri— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je ajee 'ga rerawau Erote 'ga upe. Ako je
nipo 'ga 'au. Garireja ywy pewara 'gã 'wyriara 'ga.
A'eramũ pẽẽ 'ga rerawau imome'wau 'ga upe—
'jau Piratu 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'ga rerawau Erote 'ga upe.

⁸ Jejui 'ga resakawe Erote 'ga aku'iramũ 'ga ree.
Jejui 'ga rera renupawe 'ga 'jau ojeupe: “Ymã

we 'ã jeporesagiweramũ 'ga ree numiamũ. A'ere 'awamũ 'ga ruri 'au je resaka. Ojero'wu ma'e 'gã 'ga okatu'ok. Amanũ ma'e 'gã nanẽ 'ga omoferap nũ, 'jau 'gã jee jepi. Ma'ja sipo ajee 'ga wapo jee wesagamũ?" 'jau 'ga ojeupe, oporesagiweramũ 'ga ree.

⁹ A'eramũ Erote 'ga Jejui 'ga moporogytaukaa ojeupe numiamũ. A'ere Jejui 'ga noje'egi Erote 'ga upe.

¹⁰ A'eramũ mainana 'wyrriara 'gã 'ua, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee. Jejui 'ga je'ẽwu'jaga Erote 'ga upe nũ.

¹¹ A'eramũ Erote 'ga 'ga kurapa jefaruu 'gã netee. A'ere 'ga 'wyrriara raity piraga pyu 'ga kupe piari, 'ga rerekoemãawamũ.

—“Je 'wyrriara” e'i 'ga. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejemã'jãu 'ga raity esage are. 'Wyrriara 'jawe futat 'ga— 'jau 'gã Jejui 'ga rerekoemãu 'ga kurapa.

A'ere Erote 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je 'ga rerawau 'ga rerojewya Piratu 'ga upe nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ futat 'gã 'ga rerawau erojewya Piratu 'ga po pe nũ.

¹² Aipoa 'ara rupi Piratu 'ga akou Erote 'ga jekoty'aawamũ. Imara'ne 'gã akou ajuee. A'ere aipo 'ara rupi 'gã ta'waramũ ajaupe nũ.

'Gã nupe 'ga monoawet

(Mateu 27.15-26; Maku 15.6-15; Juã 18.39-19.16)

¹³ A'eramũ Piratu 'ga 'gã majatykau. Mainana 'gã, judeu 'gã 'wyrriari 'gã, tekotee 'gã. Mĩmera 'gã 'ga imajatykau 'gã mua oporogyta anupa.

14 —Perur ete 'ā Jejuī 'ga. Erojewya jee nū. Pēē te 'ā perut ekoete 'ga rai'i. “Ekoay 'ga akou 'wyrīararete 'ga rerowiare'em are 'gā mu'jau”, 'jau 'ā pēē 'ga upe. A'eramū je ako teporonupa ee pē nowase 'ga upe ai'i. A'ere 'ā 'ga nuapoi futari mama'e tywera rai'i. O'meramū te 'ā pe'je. Peje'ēwu'jag ekoete 'ā 'ga— 'jau 'ga 'gā nupe.

15 —Erote 'ga nanē 'ā 'jau rai'i nū: “Nuapoi 'ga mama'e tywera ajukaawamū”, 'jau 'ga 'ā 'ga upe rai'i nū. A'eramū 'ga 'ā 'ga mua imojewya 'au rai'i nū— 'jau Piratu 'ga 'gā nupe. —Najeporujukaweri je 'ga ree. Nia'wyrī je upe 'ga jukaa ekoetea.

16 A'eramū je 'ga nupāukaa etee 'gā nupe ra'ne. A'ere 'ga tomono imuēma 'jau nū, 'ga nupā re 'jau nū— 'jau Piratu 'ga 'gā nupe.

17 Mani'oko'o jopype'ema 'wawa maraka apoawa rupi Piratu 'ga moromunepawa pype imunewipyrrera 'ga amū muēma judeu 'gā nupe jepi. A'eramū Piratu 'ga 'jau ojeupe: “Jejuī 'ga wi jepoiriweramū”, 'jau 'ga ojeupe.

18 A'ere tesirūmera 'gā afukai etee 'ga upe:

—Erepor awi 'ga wi. Ejukaukat tāmējē 'ga oree. Moromunepawa pypewara 'ga te erejukaukar awi. Epoi etee 'ga wi oree. Parapasi 'ga te emuēm moromunepaw awi oree. A'eramū ene Jejuī 'ga jukaukaa oree— 'jau 'gā wafukaita 'ga upe.

19 Parapasi 'ga futat 'gā mamara'neukaa 'wyrīara 'ga ree rakue. “Simuēm 'ga 'wyrīaramū 'ga ren awi 'jau”, 'jau 'ga 'gā nupe, 'gā mamara'neukaa 'ga ree. Oporojuka ma'efera 'ga wejue nanē poromū nū. A'eramū 'gā 'ga monou 'ga munepa 'ga mu'ama rakue.

20 A'ere Piratu 'ga 'ga muēm are nifueweri. A'eramū 'ga oje'egu'japa 'gã nupe nū:

—Naani futari. Jejui 'ga wi futat je poiri— 'jau etee 'ga 'gã nupe numiamū.

21 A'ere 'gã afukai etee 'ga upe nū:

—Naani futari. Erepoir awi futat 'ga wi. Ere 'ga jukaukaa futat oree. Ere 'ga monoukaa futat imu'ama 'ypeywar are oree— 'jau judeu 'gã Piratu 'ga upe.

22 A'ere Piratu 'ga je'egu'jawi etee 'gã nupe nū:

—Natesirūgatu 'ga rekorāu rūi 'ã pejukaukat 'ga jee. Kūima'e esagea te 'ga 'ã. Anupāukat etee futat je 'ga 'gã nupe. A'ere je 'gã momoirukaa 'ga wi— 'jau Piratu 'ga 'gã nupe numiamū.

23 A'ere 'gã jopy'rupy'rui etee futat wafukaita 'ga upe nū:

—Naani futari. “Ere 'ga jukaukaa futat oree”, aru'e ako ore ko— 'jau etee 'gã wafukaita 'ga upe afuakaramū futat Piratu 'ga ree.

Wojere'emamū futat 'gã wafukaita 'ga upe aipo 'jau.

24-25 —Nepeenuwi etee 'ã jeje'ega. “Ere ki 'ga jukaukaa futat oree”, pe'je 'ã jee. A'eramū je 'ga jukaukaa pē nupe— 'jau Piratu 'ga 'gã nupe ojee 'gã fuakarauwe.

A'eramū Piratu 'ga oporojuka ma'efera 'ga jēmī imuēmukaa moromunepaw awi 'gã nupe. Aipoa imuēmipyra kūima'e 'ga futat 'wyriara 'gã ajuee 'gã mamara'neukarera. A'etea 'ga 'ga omomoirukat 'ga wi.

*'Ypeywar are Jejui 'ga monoawet
(Mateu 27.32-44; Maku 15.21-32; Juã 19.17-27)*

²⁶ A'eramũ futat jefaruu 'gã Jejui 'ga rerawau 'ypeywar are 'ga pokutukaw ipe. A'eramũ 'gã pe aje Simão 'ga rekoa, Sirene ywy pewara 'ga rekoa.

—'Ypeywara erokwap 'ga upe. Ifuakapap 'ga ee— 'jau jefaruu 'gã Simão 'ga upe, oje'ega moy-wyrafena.

A'eramũ futat 'gã imonou 'ga 'arimũ, 'ypeywara rupirukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga erawau erekou 'gã newiri.

²⁷ Kwaiwete 'gã ojekyita 'gã newiri awau.

—Siesak 'ga jukaa 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã ojekyita 'ga rewiri awau. Kũjãmera 'gã nanẽ awau Jejui 'ga rewiri. Awau 'gã ajaa'wau 'ga ree:

—Esage ma'e kĩa. Janepytuna ako kĩa okatu'ok ai'i. A'ere wã 'awamũ kĩa rerooi ijukau— 'jau 'gã ajaupe ajaa'wau 'ga ree.

²⁸ A'eramũ Jejui 'ga ojerowaka 'gã nee, oje'ega 'gã nupe:

—Pejoo'o awi je ree. Pejeja'yra 'gã nee tepejoo'o pejejee nanẽ futat pejejaa'wau nũ.

²⁹ Anure nipo pe'je pejejaupe: “Ta'yre'ema wã jaruete ajemogy. Jane te aje 'ã ta'yt ma'eramũ jareja'yra eko tywera siesak jarejemogyau”, 'jau nipo pẽẽ pejejaupe.

³⁰ Anure nipo peko tywet futat. Ywytyra upe nipo pẽẽ 'jau: “Ejot e'aa ore 'arimũ. Noreruagi ore arako tywera upe”, 'jau nipo pẽẽ ywytyra upe. A'ere nipo nuri futari u'aa pẽ 'arimũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

³¹ —Je 'ã Tejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat aporowyky. A'etea 'gã 'ã je jukau ekoete. Pẽẽ taetu

aje 'ã mama'e tywera peapo. Na'ga remifutar imũ etee rũi pejemogy pejeporowykyau— 'jau 'ga 'gã nupe. —Je miamũ te 'ga 'ã je rereko tywerukat wa'yramũ miamũ. Pêê taetu aje 'ã 'ga rerowia'ria te. A'eramũ 'ga pê taetu pê nerekou tyweaete futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³² Mukũja muna'ywa 'gã nanẽ 'gã erawau iapisau Jejui 'ga reewe nũ.

³³ Aeakagera 'jawewat 'jau ae apisawa rera. Mukũja muna'ywa põ'õ me 'gã Jejui 'ga mu'ama 'ypeywar are. 'Ga ryrũ mosoka 'ga wi. A'ere 'gã 'ga monou imu'ama muna'ywa 'gã põ'õ me. Itaju pyu 'gã 'ga pokutuka ajuowai. 'Ga py maju'aa ikutuka. 'Ga rekoa futat 'gã imonou imu'ama 'ypeywar are ipokutuka.

³⁴ A'ere Jejui 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

—Enemara'ne kasi 'gã nee ne, Kiapi'ni. Je repyat kasi ape ne, Kiapi'ni. Nokwaawi 'gã je rekoa— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe oje'ega.

A'ere 'ga pokutukarera 'gã 'ga raityfera me'egawamũ, ita'i 'jawewara momopoa 'upa ywyu. A'eramũ ijewag are, 'ga raity mojo'oka. Sã'ã ae jugu momora. Nan futat 'gã ita'i 'jawewara momopori 'upa 'ga raityfera mojo'okawamũ.

³⁵ A'eramũ judeu 'gã 'wyrria'ri 'gã 'gã nesaka 'upa. 'Ga momoria 'ga rerekoramũ 'gã 'upa 'ga rerekoemãu etee 'upa.

—“Janeruwarete 'ga te ako je mut ikue”, e'i 'ga jepi. Opoat 'ga 'gã jepi. Siesak 'ga jepoara 'jau— 'jau 'gã 'upa ajaupe.

—Ere ejua ejypa. Taruesak ene rura ene jywa 'jau kũi. Ene jyp ene ruramũ taruerowiat ene 'jau kũi. “Na pa je 'ga Janeruwarete 'ga remimurera

futat ra'e", taru'e enee 'jau kũi— 'jau 'gã Jejui 'ga upe 'upa.

³⁶ Jefaruu 'gã nanē 'ga kurapa 'upa nũ 'ypeywar are 'ga 'amamũ nũ. Y'way ajaiwaya 'gã erawau erojeupia itykurukaa 'ga upe numiamũ. A'ere 'ga notykuri.

³⁷ —“Wyriara je” ere 'ã. A'eramũ ene ejua ejypa esaka oree— 'jau 'gã 'ga upe.

A'ere 'ga nojywi futari. Enupare'ema 'jawe etee futat 'ga u'ama 'ypeywar are werekoemãnamũ.

³⁸ A'ere Piratu 'ga 'yjepa'nĩ kwasiaa 'gã nupe: “Koromũ futat 'wyriraretea judeu 'gã nupe” 'ea 'ga ikwasiaa 'yjepa'nĩ are. A'ere 'gã erawau iku-tuka inuga 'ga apyte'rarimũ 'yw are.

³⁹ 'Ga pyri u'am ma'ea mũ muna'ywa oje'egayau 'ga upe:

—“Janeruwarete 'ga remimurera je”, ere 'ã. A'eramũ ene ewau ejypa jarejee, tore mososog ape 'ypeywar awi 'jau— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁴⁰⁻⁴¹ Aipo 'eramũ ajepeja muna'ywa 'ga amara'neramũ aipo 'jara 'ga ree.

—Nerekyjei nipo 'ã Jarejuwarete 'ga wi? Ene we 'ã aipo ere e'ama 'ga upe. Noporujukai 'ga 'ã. A'etea nipo 'ga 'ã amanũ. Au'je katu te 'gã jane taetu jane apisi. A'eramũ jane 'awamũ jaretywera mepyau. 'Ga tywere'ema miamũ 'ã amanũ— 'jau 'ga ajaupe.

⁴² A'ere 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Ejea'ar iki je ree, ki Jejui, 'wyriramũ ejewya— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁴³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—'Awauwe futat ereo je rupi jerupaw ipe. Esage te 'ã jerupawa. 'Awauwe futat jane oi peu— 'jau 'ga 'ga upe.

*Jejui 'ga manūawet**(Mateu 27.45-56; Maku 15.33-41; Juā 19.28-30)*

⁴⁴ Kwara okwapa aje owepa. Ypytuna 'jawe futat oypyunaiwamū. Kwara ajerewamū tāmējē awau weny jesagamū nū.

⁴⁵ Janeruwarete 'ga mogytaawa rowopypea my'jawa taity otoroka Jejui 'ga manūnamū.

⁴⁶ A'e pype Jejui 'ga wafukaita 'Uwarete 'ga upe:
—Amanū je. Te'aga je omono enepo pe, Kiapi'ni. Eneremifutar imū etee futat je manūi 'gā tywera mepyau, Kiapi'ni— 'jau Jejui 'ga 'Uwarete 'ga upe.

A'eramū futat 'ga amanūmū. Aipo 'e re 'ga opika amanūmū.

⁴⁷ A'eramū jefaruu 'gā 'wyriara 'ga enupa u'ama 'ga manū resaka. A'eramū 'ga 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—A'jea futat 'ga kūima'e esagea rai'i— 'jau 'ga u'ama.

⁴⁸ 'Ga manū resakara 'gā u'arasigamū awau ojewya oje'wyr ipe nū.

—Ma'eramū jane 'ga jukaukaa ekoete rai'i 'ū? Esage futat 'ga rai'i— 'jau 'gā ajaupe pe rupi awau akou.

A'eramū u'arasigamū awau ojewya oje'wyr ipe nū.

⁴⁹ 'Ga pytunera 'gā, kūjāmera 'gā. Mīmera 'gā muku'i 'upa 'ga manū resaka. Kūjāmera 'gā 'ua Garireja ywy awi Jejui 'ga rupi rakue. A'eramū 'gā 'upa 'ga manū resaka nū.

*Ita kwara pype 'ga monoawet**(Mateu 27.57-61; Maku 15.42-47; Juā 19.38-42)*

⁵⁰ Kūima'e 'ga amū 'ūina Jejui 'ga manū resaka. Josea 'ga rera. Arimateja pewarera 'ga. Arimateja

'jawa amunawa 'upa Judeja ywy pype. Jose 'ga esage ma'ea. "Jejui 'ga Janeruwarete 'ga remimur-
era futat", 'jau 'ga akou ojeupe etee jepi. Jejui
'ga 'ga werowiat. Opytuna 'gã nupe oje'ẽma'e 'ga
poromũ. A'eramũ 'ga ajatykau ajepeja oje'ẽma'e
'gã nee rakue.

⁵¹ Ajatykaaw ipe 'gã 'jau rakue: "Sijuka Jejui
'ga", 'jau 'gã ajaupe rakue. A'ere Jose 'ga 'i 'gã nupe:
"Naani. Nafutari je 'ga jukaa", 'jau 'ga 'gã nupe
rakue numiamũ.

⁵² Aipo 'ga awau oje'ega Piratu 'ga upe:

—Amanũ Jejui 'ga ko. 'Ga reumera toroo inuga
ita kwara pype 'jau— 'jau 'ga Piratu 'ga upe.

—Ere 'ga rerawau inuga ipype— 'jau 'ga 'ga upe.

⁵³ A'eramũ 'ga awau Jejui 'ga reumera mosoka
'ypeywar awi. A'ere 'ga 'ga reumera auwana taity
pyu. Iauwan ire 'ga erawau inuga ita kwara pype.
Jejui 'ga reumera erawau inuga ita kwara pype,
teumera monoawe'ema pype. Jejui 'ga tãmêjẽ
futata 'ga imonou aipoa ita kwara pype. Ymã te 'gã
kwaiwete 'gã neumera monoi ita kwara pype ra'e
jepi. A'ere aipoa nipa'ruawi we. Ita kwar yaua
te poromũ. A'eramũ 'ga Jejui 'ga reumera tãmêjẽ
imonou ipype.

⁵⁴ Sexta feira kaaruwa rupi 'ga 'ga monou ita
kwar yau pype. Sabado morowykye'ema judeu
'gã nupe. A'eramũ morowykye'ema piara rupi 'gã
'ga monou ita kwara pype.

⁵⁵ Kũjãmera 'gã 'ua Garireja ywy awi 'ga rupi
rakue. Aipo 'gã awau 'ga rupi ita kwara pype 'ga
rerooramũ.

—Taruesak ene imonoa 'jau— 'jau 'gã Jose 'ga
upe.

—A'jea— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵⁶ Jejuí 'ga reumera mono resag ire 'gã awau wog ipe nũ. Jany kasiga mogatyrũmũ imogyau Jejuí 'ga reumer are imonopyramũ. A'ere 'gã sabado rupi 'gã noporowykyi. “Sabado rupi peporowyky awi”, 'jau Moisesi 'ga 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã oporowykyawe'em. Opytu'wau ajemogyau.

24

Jejuí 'ga ferapawet

(Mateu 28.1-10; Maku 16.1-8; Juã 20.1-10)

¹ Ikoai'i, ku'emaiw are, kũjãmera 'gã awau. Mari Matarena ãã, Juana ãã, ajepeja Mari ãã, Tiago 'ga y ãã. Amumera 'gã nanẽ awau 'gã nupi nũ. Mĩmera 'gã jany kasiga rerawau eko'woka Jejuí 'ga auwanawa taity are. Ita kwar ipe 'gã erawau numiamũ.

² Owaẽmawe 'gã itauu resaka. Ita kwara rawopytymawera 'gã esaka. Ojepe'au jui. Ita ojepe'au ikwar awi.

—Koo. Awỹja ita pe'au jui ra'e nũrã?— 'jau 'gã ajaupe.

³ A'eramũ 'gã awau ita kwara pype osou. A'ere 'gã nuesagi Jejuí 'ga reumera.

⁴ A'eramũ 'gã 'jau:

—Ma'eramũ kãã maran akou rai'i nũrã? Nitywi ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

Poje mukũi ywagipewara 'gã 'ua ojesaukaa kũima'eramũ etee 'gã nupe. 'Gã naitya wenyfugaiwayramũ 'gã nupe.

⁵ A'eramũ kũjãmera 'gã okyjau etee ajemogyau. Wããpyramũ ajemogyau. 'Gã kyjea 'gã nerekou. A'eramũ 'gã nupe ojesaukat ma'e 'gã 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ te peekat 'ga 'au ita kwara pype? Oferap ako 'ga ko.

6-7 'Au 'ga nitywi. 'Ga Ruwarete 'ga 'ga moferap ko nũ. Nepēnea'ari nipo 'ga 'eawer are? “Je 'ã pēneki'yra. A'eramũ nipo 'gã jejywaa pypiraa 'ypeywar are. A'eramũ nipo je temanũmũ futat”, 'ga 'eawer are?— 'jau 'gã 'gã nupe. —“A'ere nipo mukũi etee je seri. Imuapyra 'ara rupi teferapa nũ”, pejejeupe 'ga 'eawer are nipo pejejea'are'emamũ pejejemogyau? A'eferupi tee 'ã 'ga ferawi nũ. Sã'ã 'ga 'amamũ nũ— 'jau 'gã kũjãmera 'gã nupe.

'Gã ããpyt 'gã jemogyramũ 'gã aipo 'jau 'gã nupe.

8 A'eramũ futat 'gã wea'aramũ ee. Ojeupe Jejui 'ga 'eawer are wea'aramũ ajemogyau.

9-10 A'eramũ futat 'gã ojewya awau imome'wau 'ga remimu'e 'gã nupe.

11 A'ere 'gã nuerowiari 'gã.

—Pē'me nipo nũ ï. Naruerowiari ore pēē— 'jau etee 'gã 'gã nupe, ojeupe 'gã imome'uramũ.

A'ere 'gã fuakaramũ etee.

—A'jea futat kĩa ferawi ra'e— 'jau etee 'gã 'gã nupe.

12 A'ere Pedro 'ga fu'ami uēma awau esaka. Jejui 'ga monoawer ipe owaēmawe 'ga anuruka amã'jãu 'ga rupawer are. Irãã'ã taitya etee tuwamũ 'ga rupawera pype. A'ere nitywi 'ga reumera. A'ere Pedro 'ga 'ua wog ipe nũ. “A'jea sipo 'ga ferawi ra'e? Ma'ape sipo ajee 'ga rekoi? Aesak werewi pa 'ã je 'ga nũ”, 'jau 'ga 'ũina. Ojeupe etee futat wea'aramũ 'ũina.

*Emausi pe oo ma'e 'gã Jejuí 'ga resaka
(Maku 16.12-13)*

¹³ Aipo 'ara rupiwe mukūja 'gã awau ajepeja amunaw ipe. Emausi pe 'gã awau. Jejuí 'ga rewiriwarera 'gã futat poromū. Jerusareg ipyriuu Emausi 'upa.

¹⁴ Jejuí 'ga ree 'gã awau akou wea'aramū. Oporogytau akou ajaupe.

¹⁵ 'Gã porogyta 'gã nekoramū Jejuí 'ga 'ua 'gã nupisika pe aje. A'eramū futat 'ga oporogytau 'gã nupe.

¹⁶ 'Ga resakarera 'gã futat numiamū. A'ere 'gã nokwaawi 'ga.

¹⁷ A'eramū Jejuí 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramū pēē ma'ja 'jau pejemogyau 'ū?—
'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramū 'gã opytau. Ojeupe 'ga je'egauwe 'gã opytau. U'arasigamū opytau 'upa.

¹⁸ A'eramū Kreopas 'ga 'jau 'ga upe:

—Nerekwaawi nipo ekou ki sa? Jerusareg awi 'ut ma'e agawewi nã'ã ene re'ã. A'etea nipo nerekwaawi ekou ki sa?— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁹ —Ma'eramū maran ki 'ei?— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

—Jejuí 'ga Nasare pe waranup ma'efera 'ga. 'Ga poromū Jarejuwarete 'ga je'eg are ore mu'jarera. Jarejuwarete 'ga pājēa 'ga wereko ai'i kūi. Ojero'wu ma'e 'gã 'ga ikatu'oka 'jau ai'i kūi.

²⁰ A'ere mainana 'wyriara, ore'wyria'ri 'gã netee 'ga monou Piratu 'ga po pe, 'ga jukaukaa ai'i— 'jau 'gã 'ga upe.

'Ga jukaawera mome'wau Jejuí 'ga upe.

21 —“Israeu juapyreramũ jane'wyrriara 'ga”, 'jau ore 'ga upe jepi numiamũ. “Ga 'awamũ jane pojeka tapy'ỹjamũ te 'wyrriar awi”, 'jau ore ai'i numiamũ. A'ere ako 'gã ikokaru'wi futat 'ga jukai ai'i.

22-23 A'eramũ 'awamue futat orepytuna 'gã awau ita kwar ipe wyrasokwẽ je'egauwe ra'e. A'ere 'gã nuesagi 'ga reumera ra'e. “Ywagipewara wã etee ore aruesak ita kwara pype”, 'jau 'gã ko. “Oferap 'ga ko, 'jau wã oree”, 'jau kũjãmera 'gã imome'wau oree ko. A'eramũ aipo 'gã 'ea ore moporesaka etee ore mogyau ko, ore ikwaape'ema arajemogyau ko.

24 A'eramũ orepytuna 'gã amũ awau esaka ko nũ. A'ere 'gã miamũ nuesagi 'ga ra'e. “A'jea futat ra'e”, 'jau 'gã oree ko— 'jau 'gã 'ga upe, imome'wau.

25 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ sipo pẽẽ Jarejuwarete 'ga porogytafera mome'wara 'gã je'ega rerowiara'ne'ema pejejemogyau?

26 Nepekwaawi we nipo. Wemimurera 'ga manũ'em ire amunipo 'ã Janeruwarete 'ga nepẽ katu'oga'uweri futari. A'eramũ 'ga amanũmũ futat 'au. A'ere 'ga ferawi nũ. A'ere 'ga awau ojeupia ywag ipe nũ. Nan nipo “'ga rekoi pẽ katu'okaramũ” 'eawera— 'jau 'ga 'gã nupe.

27 'Gã mu'jau amanũawer are.

—Ymã te 'ã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari 'ga manũ are rakue. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nanẽ futat, ka'arana kwasiaa 'ga manũ are rakue— 'jau 'ga 'gã mu'jau, wataaw ipe 'gã nerekou.

28 Emausi 'jawa amunawa upe owaẽm ire Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Iruupeu'i je oi— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁹ A'ere 'gã fuakaramũ 'ga ree:

—Naani. 'Au etee futat eko ore pyri. Kaarup. Ipyytunaiway enee ne— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ futat 'ga awau osou 'gã nog ipe.

³⁰ A'eramũ 'gã awau wapyka ojemi'waawa pyri. A'ere 'gã ojemi'war enune Jejui 'ga kanape'i pyyka oje'ega 'Uwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã eneresage oree. Mama'ea eremut oree eojere'emamũ— 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe.

A'eramũ futat 'ga eruapyka kanape'i mopena 'gã nupe.

³¹ Kanape'i mopena resakawe 'gã 'ga kwaapa.

—Kuu. 'Ga futat ra'e kũi— 'jau 'gã ajaupe.

Okwaawauwe 'ga ojemoteu 'gã nui.

³² A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Jarejeupe 'ga je'egamũ janepy'ata'waramũ akiko kũi. A'eramũ jareku'iramũ 'ga ree. Jarejuwarete 'ga je'eg are ako 'ga jane mu'jau jane reruaw ipe ko kũi. Jarepy'ata'waramũ akiko, Jarejuwarete 'ga je'ega mome'urauwe— 'jau 'gã ajaupe.

³³ A'eramũ futat 'gã afu'ama ojewya awau imome'wau Jejui 'ga remimu'e 'gã nupe Jerusareg ipe.

³⁴ A'ere 'gã imome'ue'emauwe 'gã amũ 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat 'ga ferawi rai'i kũi. Simão 'ga “aesak je 'ga ko”, e'i ko kũi— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

³⁵ A'eramũ Emausi 'jaw ipe oo ma'efera 'gã wemiesagera mome'wau 'gã nupe:

—Emausi pe ore oi ko. A'eramũ 'ga ipiara rupi ojesaukaa oree ko. A'ere ore norokwaawi 'ga ko.

'Og ipe orowaēm ire 'ga kanape'i mopena oree ko. A'eramū te ore 'ga kwaawi ko— 'jau 'gã 'gã nupe.

*Jejui 'ga remimu'efera 'gã 'ga resaka
(Mateu 28.16-20; Maku 16.14-18; Juã 20.19-23;
Atos 1.6-8)*

³⁶ Aipoa 'gã imome'u 'gã nuwamū Jejui 'ga oje-saukaa 'gã pyter ipe.

—Pěpy'ata'waawa owaēm pē nupe ki 'ei. Pěpy'ata'wa 'awamū ki 'ei— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁷ —Ajaga nipo 'ã 'ja— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramū 'gã okyjau 'ga wi.

³⁸ —Ma'eramū ajee pekyje etee je wi ki 'ei? Naje rerowiari nipo pejepe?— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹ —Jepo are pemã'ě, jepy are 'jau. Jepo kutukawera peesak. A'e are je kwaap pejepe. Je ete ako. Pepokok je ree esaka. Taje rerowiat pejepe 'jau. Ajaga no'oi. Je futat ako. Pepokok je ree esaka. Tepeesak jero'oa 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴⁰ A'erauwe 'ga opo kutukawera resaukaa 'gã nupe. Opya naně nũ. Opy resaukaa 'gã nupe.

—Kuu. 'Ga futat ra'e kũi— 'jau 'gã ajaupe.

⁴¹ Aku'iramū 'ga ree. A'ere 'gã a'eramū miamū nuerowiari katu 'ga. A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ityp te 'au i'upyra?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Ityp futat nũ'ũ— 'jau 'gã 'ga upe.

⁴²⁻⁴³ A'eramū 'gã ipira eyra monou 'ga upe. A'eramū 'ga ojemi'waa 'gã neape.

⁴⁴ Ojemi'war ire 'ga oporogytau 'gã nupe:

—Ymã te 'ã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari jemanũ are rakue. “Imara'ne ma'e 'gã nipo 'ga

ajuka”, 'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue. Jare-juwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nanẽ nũ, Saumu 'jaw are ikwasiaa inuga jemanũ are rakue. A'ea ako je amome'u pẽ nupe ai'i. A'eferupi te ako 'gã je rerekoi ai'i— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴⁵ A'eramũ futat Jejui 'ga 'gã mueapyou ee, ik-wasiaripyrer are.

⁴⁶ —'Awamũ tepekwaap. 'Gã nemikwasiarer imũ etee futat je manũi. Imuapyra 'ara rupi etee teferapa nũ.

⁴⁷ 'Awamũ pe'je pejewau je mome'wau 'gã nupe. Jerusareg ipewara 'gã nupe ra'ne je mome'wau. “Jejui 'ga amanũ futat. A'ere imuapyra 'ara rupi 'ga ferawi nũ, jane katu'okaramũ. A'eramũ pẽẽ pejepoia pejetywer awi”, pe'je ki 'gã nupe. “Pe-jetywer awi pẽpoiweramũ Jejui 'ga ipe'ai pẽ nui pẽ katu'oka”, pe'je ki 'gã nupe. Anure kwe pe pejewau tekotee 'gã momoranupa— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴⁸ —Peesak futat ako je manũa ai'i. 'Awamũ 'ã pẽẽ je ferawa resaka nũ. Je kwaap 'ã pejepe. “Janeruwarete 'ga je mut ae katu'okawamũ” 'ea 'ã pekwaap. A'eramũ pẽẽ pejewau je mome'wau 'gã nupe, amunawa moy moyka— 'jau 'ga 'gã nupe, oporogytau.

⁴⁹ —A'ere 'awamũ 'au etee futat pejemogy ra'ne. 'Au futat nipo je tepãjẽ muri pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Ymã te 'ã Jeruwa 'ga 'i jee: “Simono jarepãjẽa jarejerowiaara 'gã nupe 'jau”, e'i 'ga jee ikue. A'ere anure tomono oropãjẽa pẽ nupe 'jau. Pejejeupe imure'emamũ 'au etee futat iapesaka pejejupa ra'ne. Pejejeupe je imono re tãmẽjẽ te-peata je mome'wau 'gã nupe 'jau— 'jau Jejui 'ga 'gã

nupe.

*Ywag ipe Jejui 'ga jeupiwet
(Maku 16.19-20; Atos 1.9-11)*

⁵⁰ Aipo 'e re Jejui 'ga 'gã nerawau Petani pe. A'eramũ 'ga opo monou 'gã 'arimũ oporogytau 'Uwarete 'ga upe:

—Ejejuka 'gã nee jee, Kiapi'ni— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

⁵¹ Oporogytau u'ama Jejui 'ga ojepe'au'i awau akou 'gã nui. A'ere 'ga Ruwarete 'ga 'ga moje-upirukaa 'ga monou ywag ipe 'gã nui.

⁵² 'Ga jeupira resakarera 'gã 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã eneresage. Naene 'jawe rũi 'ga amũ— 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa.

A'ere 'gã awau ojewya Jerusareg ipe nũ. Wory-wamũ 'gã awau.

⁵³ Namutamutat 'gã nekoi Jarejuwarete 'ga mo-gytaaw ipe.

—Ene te 'ã eneresage oree, Kiapi'ni. Naene 'jawe rũi 'ga amũ. Nitywi futari 'ga amũ kwe pe ene 'jawe— 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe 'ga muorypa.

Janeruwarete 'Ga Je'eg
New Testament in Kayabí (BR:kyz:Kayabí)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kayabí

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kayabí

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
4079b71d-584e-51a5-ad2a-7eb18ed8c7d4